

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KOKO JÄRJESTÖN TOIMINTAKERTOMUS 2018

Kyylään
MAISEMAAN

Sisällys

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUS RY	3
• RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA.....	9
• MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT	14
• YRITYSPALVELUT	18
• JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN.....	20
• VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI.....	23
MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET	26
• ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	28
• ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	30
• ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	35
• KAINUUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	49
• KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	54
• KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	59
• LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	65
• LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	68
• OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	74
• POHJOIS-KARJALAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS.....	87
• POHJOIS-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	93
Liite 1. Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöinä vuonna 2018 toimineet	99
Liite 2. Toimintatilastot.....	101

Kannen kuvat: Leena Lahdenvesi-Korhonen, Sami Piskonen

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUS RY

Vuosi 2018 oli Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n 25. toimintavuosi rekisteröityneenä yhdistyksenä. Perustamisvuosi on 1933. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus (MKNK) on yleishyödyllinen yhdistys ja valtakunnallisen neuvontajärjestön keskusjärjestö.

Maa- ja kotitalousnaiset on valtakunnallinen ruuan, maaseutumaiseman sekä yrityspalveluiden asiantuntijajärjestö. Strategiakauden 2016–2020 visiona on Maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu—hyvinvoivat suomalaiset.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ohjaa ja koordinoi koko järjestön toimintaa. Se huolehtii mm. opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemisesta ja jaosta piirikeskuksiin, valvonnasta, raportoinnista ja tilityksistä. Keskus vastaa myös valtakunnallisten hankkeiden hausta ja hallinnoinnista. Tavoitekeskustelut piirikeskusten kanssa käydään syksyisin.

Toiminnan avaintulosalueita ovat ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta, maiseman- ja luonnonhoidon palvelut, yrityspalvelut ja järjestötoiminta sekä yhteisöllisyyden edistäminen. Viestintä sekä Koti ja maaseutu -lehti tukevat avaintulosalueiden tavoitteiden saavuttamista.

Toimintavuoden keskiössä oli kestävän kehityksen, resurssiviisauden ja kiertotalouden edistäminen. Näihin asioihin pohjautui myös järjestön vuosien 2018–2019 teema: Hyppää hyvän kierteeseen – vastuullisilla valinnoilla kestävää hyvinvointia.

Vuoden aikana maa- ja kotitalousnaiset asiantuntijoinen, jäsenineen ja vapaaehtoisineen toimivat aktiivisesti mm. ruokahävikin vähentämiseksi rakentamalla hukkaruokapöytiä esim. kauppakeskuksiin, kouluihin ja muihin julkisiin tiloihin. Pöytien yhteydessä asiantuntijat ja vapaaehtoiset antoivat kuluttajille neuvoja ruokahävikin vähentämiseksi.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan sekä maiseman- ja luonnonhoidon palveluiden yhteisellä Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeella tuotiin kuluttajille tietoa yksilön mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen tilaan omilla valinnoillaan sekä edistää ravinteiden kierrätystä. Lähtökohtana oli ruokahävikin vähentäminen ja aktivoida vapaaehtoista vesienhoitotyötä havainnollistamisen ja positiivisen viestinnän avulla. Hankkeen aikana yli 100 järjestetyllä tapahtumalla tavoitettiin toimintavuoden aikana noin 35 000 henkilöä.

Yrityspalveluissa panostettiin maatalojen ja pienten yritysten edustajien osaamisen kehittämiseen mm. yhteistyössä Eviran, Kuluttajaliiton sekä Ruokatietoyhdistyksen kanssa. Yrittäjyydestä kiinnostuneille henkilöille tarjottiin matalan kynnyksen Portaat yrittäjäksi -valmennusta, joka koostui viidestä eri tavoin teemoitetusta totutuserrasta.

Järjestötoiminnalla kannustettiin suomalaisia liikkumaan monipuolisesti Loikkaa liikkeelle -liikuntakisassa. Erityisesti viljelijöitä mutta myös muita maaseudun asukkaita kannustettiin omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen yhteistyössä Melan kanssa järjestämällä eri puolella Suomea Loikkaa liikkeelle—hyvinvointia kaikille -päivä.

Koti ja maaseutu -lehdestä teetettiin lukijatutkimus. Lehden lukijat antoivat lehdelle kokonaisarvosanaksi 8,7/10. Lukijat arvostavat lehden sisältöä ja lukevat lehteä keskimääräistä kauemmin kuin samanlaisia lehtiä yleensä.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö myönsi toimintavuoden aikana Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen entiselle toiminnanjohtajalle MMM Liisa Niilolalle järjestöneuvoksen arvonimen. Toimintavuosi huipentui järjestöneuvosjuhliin 23.11.

Vuosi 2018 oli työntäyteinen vuosi Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen ja piirikeskusten toimi- sekä luottamushenkilöille. Toimintaamme edesauttoivat tuhannet vapaaehtoiset. Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Maaseuturahasto, eri säätiöt ja monet muut organisaatiot ovat rahoittaneet toimintaamme ja siten mahdollistaneet sen työn, jota olemme valtakunnallisena järjestönä saaneet tehdä tämän yhteiskunnan eteen. Lämpimät kiitokset kaikille!

HALLINTO

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n varsinainen kokous

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n varsinainen kokous pidettiin 22.11.2018 Musiikkitalossa Helsingissä. Varsinaiseen kokoukseen osallistui yhteensä 48 virallista kokousedustajaa ja muuta henkilöä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Marja Sisko Nousiainen Etelä-Savosta.

Kokouksessa luovutettiin Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen myöntämä Vuoden maisemateko -tunnustus Siikalatvan kunnan Mankilan kyläseuran ja Mankilan kalaveden osakaskunnan yhteiselle hankkeelle, jossa kunnostettiin ja parannettiin järven laatua sekä kehitettiin järvikaislalle hyötykäyttöä.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen myöntämä tunnustuspalkinto myönnettiin Humppilan Maa- ja kotitalousnaisten yhdistykselle. Perusteluissa todetaan Humppilan Maa- ja kotitalousnaisten olevan erittäin aktiivinen ja motivoitunut yhdistys, joka näkyy ja kuuluu Humppilan kunnassa. Yhdistys tarjoaa eri-ikäisille kuntalaisille aktiivista ja monipuolista toimintaa ympäri vuoden. Lisäksi yhdistys esimerkiksi tavalla jalkauttaa valtakunnallisen järjestön toimintaa omalla alueellaan.

Hallitus

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n hallitukseen kuuluvat toimintavuonna seuraavat henkilöt:

• puheenjohtaja	pääsihteeri Mervi Mäki-Neste (Etelä-Pohjanmaa)
• varapuheenjohtaja	maa- ja metsätalousyrittäjä Rauni Miettinen (Etelä-Suomi)
• jäsen	yrittäjä Eija Jukkola (Keski-Pohjanmaa)
• jäsen	yrittäjä, kotitalousopettaja Marttiina Sihvola (Etelä-Savo)
• jäsen	Tarja Tervo (Kainuu)
• jäsen	kansanedustaja Mirja Vehkaperä (Oulu)
• jäsen, sihteeri	toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt

Hallitus kokoontui toimintavuonna viisi kertaa. Tämän lisäksi pidettiin yksi sähköpostikokous. Hallituksesta erovuorossa olivat Tarja Tervo ja Mirja Vehkaperä. Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen varsinaisessa kokouksessa 22.11.2018 hallituksen jäsen Tarja Tervo valittiin uudelleen jäseneksi seuraavalle hallituskaudelle (2019–2021) ja uudeksi jäseneksi ja yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi kansanedustaja Susanna Koski Pohjanmaalta (toimintakausi 2019–2021).

JÄSENISTÖ

Jäsenjärjestöt

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n jäseniä ovat ProAgria Keskukset (11 kpl), ProAgria Keskusten Liitto sekä Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry.

Paikallistason toimintayksiköitä, maa- ja kotitalousseuroja, maa- ja kotitalousnaisten osastoja tai muita vastaavia, järjestöllä oli 1 252. Uudesta jäsenrekisteristä saatiin jäsenten määräksi 30 002 henkilöä, mutta tieto on puutteellinen rekisteriuudistuksen takia.

Kunniajäsenet

Kunniajäseniä ovat emäntä Pirkko Kallio (Nivala) vuodesta 2003, maanviljelysneuvos Marja Kallio (Laukaa) vuodesta 2009 sekä maakuntaneuvos Eeva Nurmi (Humppila) vuodesta 2013.

TOIMIHENKILÖT

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen palveluksessa työskentelivät v. 2018 seuraavat henkilöt:

- toiminnanjohtaja, päätoimittaja Mirja Hellstedt
- talous- ja hallintopäällikkö Tiina Elttula 12.8.2018 saakka
- kehityspäällikkö Sanna Hiltunen
- talous- ja hallintopäällikkö Sari Jääskeläinen 1.10.2018 alkaen
- kehitysjohtaja (maiseman- ja luonnonhoito) Leena Lahdenvesi-Korhonen
- toimituspäällikkö Tuula Lehtonen (Koti ja maaseutu -lehti) 1.3.2018 alkaen
- kehityspäällikkö (ruoka, ravitsemus ja kotitalous) Katja Pethman
- harjoittelija Kaisa Tolonen 1.10. alkaen (3 pv/vko)
- järjestöpäällikkö Helena Velin
- toimituspäällikkö Kirsi Väisänen (Koti ja maaseutu -lehti) 20.3.2018 saakka.

Jäsenyys / edustus eri toimielimissä ja organisaatioissa

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen henkilöstö on ollut edustettuina toimintavuonna mm. seuraavissa toimintaryhmissä:

- Alfred Kordelinin säätiön Jaakko Kolmosen rahasto, jäsen Mirja Hellstedt
- Green Care Finland ry, hallituksen jäsen Mirja Hellstedt
- Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, jäsenet Mirja Hellstedt ja Katja Pethman
- Kotitalouksien omatoimisen varautumisen järjestötoimikunta (Kova), jäsen Helena Velin
- Kouluruokaverkosto (OPH), jäsen Katja Pethman
- LumoVesi-ohjausryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Maaseudun tukihenkilöverkko, ohjausryhmän jäsen Mirja Hellstedt
- Maaseutuverkoston hyvinvointiryhmä, jäsen Helena Velin
- Maatalouskoneiden tutkimussäätiön valtuuskunta, jäsen Helena Velin
- Maito ja terveystyö ry, hallituksen jäsen Mirja Hellstedt
- Maitohygienialiiton johtokunta, jäsen Mirja Hellstedt
- Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman seurantakomitea, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Museoviraston luontorinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Museoviraston muinaisjäännösten hoidon asiantuntijarinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Naisjärjestöjen Keskusliitto, MKNK jäsenjärjestö
- Naisten Valmiusliitto, hallituksen jäsen Helena Velin, varajäsen Eeva Nurmi
- PerinneElo, työryhmän jäsen, Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Ruokakasvatusverkosto (MMM), jäsen Katja Pethman
- Työtehosteuran valtuuskunta, jäsen Mirja Hellstedt
- Työ- ja elinkeinoministeriön Kuluttaja-asiain neuvottelukunta, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Helena Velin
- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Mirja Hellstedt
- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, viestintäjaosto, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Viherympäristöliiton viheralan neuvottelukunta VihNe, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Viherympäristöliiton puunhalausviikon järjestelytoimikunta, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Walter Ehrströmin säätiön hallitus, jäsen Mirja Hellstedt

TUKIPALVELUT

Taloushallinnon palveluista vastasi oma talous- ja hallintopäällikkö. IT-tukipalvelut ostettiin Mtech Digital Solutions Oy:ltä ja graafista suunnittelua ostettiin ProAgria Keskusten Liitto ry:ltä.

TILINTARKASTAJAT

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab.

JULKAISUT

Ammatti- ja järjestölehti KOTI ja maaseutu

Toimituspäällikkö Kirsi Väisänen vastasi lehden suunnittelusta, toimitusprosessista ja yhteyksistä avustajiin ja asiamiehiin maaliskuuhun 2018 saakka. Maaliskuusta alkaen lehden toimituspäällikkönä toimi Tuula Lehtonen. Lehden taittopalvelu ostettiin ProAgria Keskusten Liiton graafiselta suunnittelijalta Birgitta Salmiselta. Ilmoitusmyynnistä ja yhteyksistä Jaicom Tilaajapalveluun vastasi talouspäälikkö Tiina Elttula ja elokuusta alkaen Tuula Lehtonen. Maa- ja kotitalousnaisten Keskusten ja piirikeskusten toimihenkilöt osallistuivat lehden suunnitteluun ja toteutukseen, erityisesti ruokasivujen osalta.

Lehti ilmestyi toimintavuotena 60-sivuisena ja 8 kertaa. Lehden tilaajamäärä oli keskimäärin noin 7 768, joista vapaakappaleiden osuus oli 344 lehteä. Lukijatutkimuksen mukaan joka taloudessa lehteä lukee keskimäärin 2,7 lukijaa, joten kaiken kaikkiaan lehdellä on lukijoita yli 20 000. Lehteä rahoitettiin ensisijaisesti tilausmaksuilla.

Lehdessä käsiteltiin vuoden aikana eri tavoin Loikkaa liikkeelle -teemaa. Aihetta käsiteltiin esittelemällä joka numerossa uusi urheilulaji laajasti. Myös Hyppää hyvän kierteeseen -aiheita nostettiin esiin esimerkiksi vaatteiden kierrätys -teemalla sekä erilaisilla roskien lajittelu-aiheilla. Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hanke oli esillä vahvasti eri numeroissa sekä reseptiikassa että vesistöaihein. Uutena ravitsemusjuttujen kirjoittajana lehdessä aloitti ravitsemusneuvoja Leena Putkonen. Myös useita uusia avustajia tuli mukaan kirjoittajajoukkoon, ja näin saatiin monipuolistettua juttujen kirjoitusta.

Lehden ulkomuotoa piristettiin yhteistyössä taittajan kanssa ja alettiin suunnitella isompia muutoksia seuraavalle vuodelle. Lehden tasoa pidettiin vuonna 2018 korkeana mm. käyttämällä taittaviksi osoittautuneita toimittajia ja kuvaajia. Juttujen editointiin, suunnitteluun ja taittoon käytettiin myös riittävästi aikaa. Lehden toimituspäällikkö kirjoitti osan jutuista. Kuvituksessa hyödynnettiin omia, toimittajien ottamia ja kuvapankkien kuvia. Sisältörunko suunniteltiin etukäteen varsinkin sesonkiin sitoutuviissa jutuissa.

Lehden ruokaohjeet olivat pääasiassa Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoiden laatimia, ja osa Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeessa tuotettuja. Maija Silvennoisen Kauhan varressa -ruokapalsta oli myös vuonna 2018 joka numerossa ja palsta jatkuu vuonna 2019.

Omiin asiantuntijoihin ja jäseniin pidettiin yhteyttä kysymällä juttuideoita ja palautetta. Lehden Facebook-, Instagram- ja kotisivunäkyvyyteen käytettiin aikaa. Lehdelle luotiin vuoden 2018 lopussa omat instagram sivut, joilla julkaistaan lehteen liittyvää kuvamateriaalia.

Vuonna 2018 toteutettiin lukijatutkimus, josta vastasi JHelske Research. Tutkimus tehtiin yhteistyössä Aikakausmedian kanssa, jotta tulokset ovat vertailukelpoisia muiden vastaavien medioiden kanssa. Koti ja maaseutu sai lukijoilta (vastausmäärä 350) kokonaisarvosanaksi 8,7/10. Lehteä luetaan keskimääräistä kauemmin ja siihen palataan useammin kuin samanlaisiin lehtiin yleensä. Tutkimuksesta saatiin paljon arvokasta tietoa mm. mainostajille, koska lehden sisältöön ja mainoksiin luotetaan ja niitä halutaan kokeilla. Tutkimuksesta ilmeni, että lehden sisältöä ja kuvia arvostetaan ja pidetään laadukkaina. Enemmistö vastaajista ei toivo lehden muuttumista sähköiseksi.

Noin 60 aktiivista asiamiestä markkinoi lehteä. Erilaisia kampanjatarjouksia toteutettiin maa- ja kotitalousnaisten tapahtumissa. Maa- ja kotitalousnaisten, ProAgrian, Faban ja Mtechin henkilökunnalle tarjottiin mahdollisuus tilata lehti puoleen hintaan itselle tai lahjaksi. Numerossa 8/2018 oli myös joululahjatarjous.

Lehden ilmoittelua tehtiin omassa lehdessä, Maatalouskalenterissa ja ProAgrian alueellisissa lehdissä. Lisäksi tuotettiin tilauslipuke, pöytäpuhuja ja markkinointilehtinen käytettäväksi asiamiesten ja toimihenkilöiden tekemään markkinointityöhön sekä lahjakortti nettisivulta tulostettavaksi.

Muut julkaisut ja aineistot

Koti ja maaseutu -lehden lisäksi on tuotettu avaintulosalueittain neuvontatyötä tukevia viestintä- ja markkinointimateriaaleja. Niistä kerrotaan myöhemmin eri avaintulosalueiden toiminnan tulosten raportoinnin yhteydessä.

Maa- ja kotitalousnaisten kalenteri 2019

Toimintavuonna toteutettiin Maa- ja kotitalousnaisten kalenteri vuodelle 2019. Kalenteriin kirjattiin vuoden 2019 tapahtumia mm. naisvoimaaviikko 28.1.–3.2., Vuoden Maisemanteko -kilpailun käynnistyminen ja muistutus roskareippailukampanjasta 4.4.–11.6. Kalenterista otettiin 3 500 kappaleen painos ja sitä toimitettiin piirikeskuksille sekä eri sidosryhmille mm. kaikille kansanedustajille ja ministereille.

Kuva 1. Maa- ja kotitalousnaisten kalenteri 2019.

NIMITYKSET

Liisa Niilolasta järjestöneuvos

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö myönsi MMM Liisa Niilolalle järjestöneuvoksen arvonimen 27.6.2018. Arvonimi oli kunnianosoitus Liisa Niilolan pitkäjänteisestä työstä järjestöjen hyväksi. Liisa Niilola on Maa- ja kotitalousnaisten järjestön ensimmäinen järjestöneuvos ja koko maan 56. järjestöneuvos. Järjestöneuvosjuhla pidettiin 22.11.2018 Helsingin Musiikkitalossa. Tilaisuudessa juhlapuhujana oli eduskunnan puhemies Paula Risikko ja tasavallan presidentin kirjeen Liisa Niilolalle luovuttivat puhemiesen lisäksi puheenjohtaja Mervi Mäki-Neste, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry ja johtava asiantuntija Terhi Taulavuori ProAgria Keskusten Liitosta.

Kuva 2. Liisa Niilolan järjestöneuvosjuhla 22.11.2018 Musiikkitalossa

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

The Associated Country Women of the World

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on Maailman maaseutunaisten, The Associated Country Women of the World eli ACWW:n, jäsen.

Maahanmuuttajien kotouttaminen

Maa- ja kotitalousnaiset ovat tehneet maahanmuuttajien aktiivista kotouttamistyötä eri puolilla Suomea erityisesti alkaen vuodesta 2016, kun Suomeen oli edellisenä vuonna saapunut ennätysmäärä turvapaikanhakijoita maailmalla puhjenneen pakolaiskriisin johdosta. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on toiminut aktiivisena koordinaattorina ja hakenut erilaisia rahoituksia kotouttamisen edistämiseksi.

Yhteistyötä norjalaisen Bygdekvinnelet -naisjärjestön kanssa

Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen edustajat tapasivat norjalaisen naisjärjestön Bygdekvinneletin edustajia Helsingissä 23.11. Ko. järjestöllä on noin 13 000 jäsentä 450 paikallisyhdistyksessä ympäri Norjaa. Järjestön tavoitteena, toiminnan keskiössä ja ideologiana on elävä maaseutu ja aktiiviset paikallisyhdistykset. Järjestölle on tärkeää norjalainen ruoka ja järjestö onkin saanut UNESCO:n tunnustuksen ja statuksen ruokaperinteiden vaalijana. Bygdekvinnelet on tärkeä yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka tukee kansainvälistä naisten välistä solidaarisuutta. Yhteisessä tapaamisessa sovittiin, että pyrimme jatkamaan ja kehittämään yhteistyötä tapaamisen jälkeenkin.

TOIMINTA ERI AVAINTULOSALUEILLA

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Hyppää hyvän kierteeseen -teema ruokaneuvonnan ja yhteisöllisyyden osana

Maa- ja kotitalousnaiset edistävät kestävästä kehitystä, resurssiviisautta ja kiertotaloutta toiminnassaan. Vuoden aikana maa- ja kotitalousnaiset yhdistyksineen ja jäsenineen toimivat aktiivisesti mm. ruokahävikin vähentämiseksi, liikunnan lisäämiseksi ja erilaisen osaamisen vahvistamiseksi. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ja piirikeskukset tukivat tapahtumien järjestämistä neuvonnalla, koordinoinnilla, materiaaleilla ja viestinnällä. Hyppää hyvän kierteeseen -teema näkyi maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa mm.

- ruokakursseilla, luennoilla, webinaareissa, messuilla ja muissa neuvonnallisissa tilaisuuksissa sekä tapahtumissa
- Naisvoimaa-viikolla torjuttaessa ruoan hukkaamista
- lähialueille tehdyillä retkillä ja opintomatkoilla
- Impin päivän liikuntatempauksissa
- vapaaehtoisten ilmoittamissa hukantorjuntapartion toimenpiteissä.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, muu erillinen rahoitus

Kiertotalouden ja kestävästä kehityksen periaatteiden mukaiset ruokavalinnat

- **Kestävästä kehitystä edistävät ruokakurssit, -luennot, -koulutukset ja -havaintoesitykset**

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemia ruoka- ja ravitsemusneuvonnan tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin lähes 170 ja niillä tavoitettiin noin 15 000 osallistujaa. Ruokakursseilla suosittuja aiheita olivat muun muassa kasvisruoka, luonnon yrtit, peruna ruoanvalmistuksessa (Pure peruna), suklaa (Suussa sulavaa suklaasta) ja voileipäkakut sekä suolaiset piiraat.

Kuva 4. Karkkilan maaseutunaiset oppimassa uusia ruoka-asioita

- **Ruokapalveluosaaminen**

Osa maa- ja kotitalousnaisten toimintaa ja osaamisen kehittämistä on ruokapalvelujen järjestäminen ja niihin liittyvän osaamisen vahvistaminen. Ruokapalvelu-osaaminen on osa myös kriisitilanteisiin varautumisen järjestelmää. Toimintavuonna ruokapalveluja toteutettiin ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteistyöllä lukuisissa tilaisuuksissa.

- **Ruokahukka ruotuun katse vesistöihin - kuluttajien kannustaminen ravinteiden kierrätystä parantavaan toimintaan maaseudulla**

Hankkeen tavoitteena on ollut tuoda kuluttajille tietoa yksilön mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen tilaan omilla valinnoillaan sekä edistää ravinteiden kierrätystä. Tavoitteena on ollut myös vähentää ruokahävikkiä ja aktivoida vapaaehtoista vesienhoitotyötä havainnollistamisen ja positiivisen viestinnän avulla. Toimintavuoden aikana tavoitettiin noin 25 000 henkilöä yhteensä 87 erityisesti lapsiperheille suunnatussa yleisötapahtumassa. Lisäksi ruokakursseilla ja -luennolla esiteltiin ruokahävikin vaikutuksia, keinoja sen vähentämiseen tai kestäviä ruokavalintoja osana hanketta. Koulutuksia järjestettiin 146 kpl ja niihin osallistui yli 2 100 henkilöä. Hankkeesta viestittiin runsaasti esimerkiksi Facebookissa, jossa Maa- ja kotitalousnaisten Keskusten päivitykset tavoittivat noin 150 000 katsojaa. Noin 190 vapaaehtoista oli ilmoittanut toimenpiteensä ruokahävikin vähentämiseksi hukantorjuntapartion lomakkeessa. Hanke oli esillä kahdessa YLE:n Aamu-tv lähetyksessä. Rahoitus: ympäristöministeriö

- **Future Crops – tietoa uusien kasvien tuotannosta, käytöstä, liiketoimintamahdollisuuksista sekä suhteesta ihmisiin**

Luonnonvarakeskuksen ja muiden yhteistyökumppaneiden¹ kanssa jatkettiin Future Crops – Uusia kasvilajeja tuotantoon, tietoa ja elämyksiä kysynnän ja liiketoiminnan tueksi -hanketta. Sen tavoitteena on ollut mm. edistää erikoiskasvien tuotantoon, jatkojalostukseen ja raaka-aineen käyttöön liittyvän tiedon välitystä tapahtumien avulla sekä vahvistaa erikoiskasvikulttuuria mm. keräämällä ruuanvalmistusohjeita ja perinnetietoa sekä järjestämällä neuvontatilaisuuksia liittyen erikoiskasveihin. Toimintavuoden aikana on oltu yhteistyökumppanina mm. seuraavissa tilaisuuksissa:

- Nostetta tattarin tuotantoon -tilaisuus Tampereella 30.3.
- Lapsimessut Helsingissä 22.4.
- Erikoiskasveista eloa, iloa ja liiketoimintaa – miksi kokeilut ovat tärkeitä kasvintuotannon uudistamisessa? -tilaisuus Jokioisilla 23.8.
- Kädentaitomessut Tampereella 16.–18.11.
- Tuottajien ja pienyrittäjien viikko K-Citymarket Easton Helsingissä 26.11.–1.12.
- Tiedotus- ja aamiaistilaisuus Maannos-ravintolassa Helsingissä 4.12.

Kuva 5. Ruoka-asiantuntija Suvi Malin kertoo kuluttajille erikoiskasveista ja maistattaa niistä valmistettuja tuotteita K-Citymarket Eastonissa.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on koordinoinut toimintaa maa- ja kotitalousnaisten osalta. Käytännön työtä ovat tehneet Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset. Rahoitus: Luke / Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020.

¹ mm. Ammattiopisto Livia, Kulttuuriyhdistys Kuvio ja Suomen maatalousmuseo Sarka

Hyvinvointioppimista, yhteisöllisyyttä ja osaamisen jakamista

- **Digitaalisuuden kehittämistä** vahvistettiin jokaisen piirikeskuksen vapaavalintaisella digitoimenpiteellä. Toimenpiteissä tuotettiin neuvonnallisia videoita tai markkinointivideoita, toteutettiin sosiaalista mediaa hyödyntävää neuvontaa ja viestintää sekä viestintää QR-koodin avulla. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö
- **Yhteinen keittiö**
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus osallistui Kirkkohallituksen koordinoiman osallisuutta ja hyvinvointia lisäävän Yhteinen keittiö -hankkeen toteutukseen. Yhteinen keittiö -hanke toteutti hallituksen ”Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta” -kärkihanketta. MKNK:n edustaja osallistui ohjaus- ja johtoryhmätyöskentelyyn. Lisäksi koordinoitiin asiantuntijoiden toteuttamia hygienia- ja ruokakoulutuksia, tarjottiin asiantuntemusta ruoka- ja ravitsemusasioissa sekä viestittiin hankkeesta mm. hankesivujen blogikirjoituksin sekä sosiaalisessa mediassa. Rahoitus: sosiaali- ja terveysministeriö
- **Terveyttä edistävät välipalat**
Terveyttä edistävät välipalat -projektin tavoitteena oli tuottaa ruokakasvatukseen hyviä, juurtuvia käytäntöjä ja toimintamalleja, joilla edistetään sitä, että oppilaat nauttivat terveyttä edistäviä välipaloja ja lisäävät kasvien käyttöä osana kouluateriaa ja välipaloja niin koulussa kuin kotonakin. Lisäksi tavoitteena oli kouluruokailun hyödyntäminen monialaisena oppimiskokemuksena. Projektissa kehitettiin myös koulun, ruokapalvelun ja oppilaiden yhteistyötä sekä vanhempien osallistumista ruokakasvatukseen. Toimintamalleja testattiin ja ruokakasvatuksen yhteistyötä kehitettiin eri puolella Suomea ala- ja yläkouluissa kevään 2018 aikana. Projektissa tuotettiin toimintamalleja koulun ruokakasvatusta tukemaan ja tavoitettiin yli 50 koulun edustajat. maajakotitalousnaiset.fi/terveyttaedistavavälipalat. Rahoitus: maa- ja metsätalousministeriö
- **Suosituksien käyttöön**
Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ja maa- ja metsätalousministeriön tukemassa valtakunnallisessa projektissa tavoitteena oli tiedottaa Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokailu- ja Terveyttä ja iloa ruoasta -varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksista sekä uudistuneesta koulumaito- ja hedelmätuesta. Projektin toteuttivat Maa- ja kotitalousnaiset ja Viestintävalkea. Yhteistyötä tehtiin myös Ruokakulttuurikeskus Ruukun kanssa.
Ruokailusuositukset käyttöön -projektin kohderyhmänä olivat kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmät ja yhteistyöryhmät, varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjät ja toimijat, ruokapalveluiden palveluntuottajat ja terveyden edistämisen työtä tekevät, kuten ravitsemusterapeutit ja terveydenhoitajat sekä alueelliset HYTE- ja hanketoimijat. Projektin toteutettiin syys-joulukuussa 2018.
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus suunnitteli ja koordinoi valtakunnallista asiantuntijatyötä, toteutti viestintätoimenpiteitä, osallistui Vantaalla toteutettuun keskustelutilaisuuteen ja osallistui Viestintävalkean viestintämateriaalin (mm. Terveyttä ja iloa ruoasta -video) suunnitteluun. Maa- ja kotitalousnaisten Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Oulun piirikeskukset toteuttivat kohderyhmille yhteensä 27 tilaisuutta, joissa esiteltiin suosituksia ja koulumaito- ja hedelmätukea sekä keskusteltiin mahdollisista kehittämistoimenpiteistä. maajakotitalousnaiset.fi/suosituksenkayttoon. Rahoitus: maa- ja metsätalousministeriö
- **Luontoaskel hyvinvointiin -ruokakasvatuskoulutukset**
Luontoaskel hyvinvointiin on Luonnonvarakeskuksen, Suomen Ympäristökeskuksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hanke, jonka tavoitteena on tukea kiertotaloutta ja lisätä terveydelle edullista mikrobistoa lasten elimistössä uudistamalla syömistä ja ruokakasvatusta kokonaisvaltaisesti, tarjoamalla lapsille monipuolisia luontokontakteja ja positiivisia luontoelämyksiä sekä minimoimalla ruokahävikkiä ja edistämällä jätteiden paikallista hyödyntämistä. Hanke pyrkii merkittävään asenteiden ja käyttäytymisen muutokseen ja sen avulla kaupungistumisen aiheuttamien terveys- ja hyvinvointiuhkien pienentämiseen. Hankkeen tuotoksena syntyy kokonaisvaltainen Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli päiväkoteihin. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus sekä Etelä-Suomen, Keski-Suomen ja Oulun piirikeskukset ovat mukana Ruukku ry:n ja muiden ravitsemuskasvatuksen asiantuntijoiden kanssa yhteistyöverkostossa, joka tuottaa hankkeeseen ruokakasvatuskoulutusta päiväkodeille. Toimintavuonna tehtiin tarjous ja kehitettiin koulutusmallit ja -sisällöt vuonna 2019 toteutettaviin koulutuksiin. Rahoitus: maa- ja metsätalousministeriö

- **Ruokatreffit keittiössä**

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus yhteistyössä Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen ruoka-asiantuntija Anna Karin kanssa tuottivat Ruokatreffit keittiössä -oppaan. Opas tuotettiin käytettäväksi syrjäytymisuhan alla olevien nuorten kanssa työskenneltäessä. Oppaan ja työpajojen tavoitteina ovat muun muassa yhdessä tekemisen ja syömisen ilon vahvistaminen, ruuanvalmistuksen ja ruokahävikin vähentämiseen liittyvien tietojen ja taitojen vahvistaminen sekä ravitsemussuosituksen mukaisten ruokailutottumusten ja terveyttä edistävän ateriarytmin tukeminen. Kohderyhmän ymmärtämiseksi täsmennettiin asiakastarpeita ja -toiveita mm. haastatteleamalla kohderyhmän edustajia sekä kohderyhmän parissa työskenteleviä. Opas käsikirjoitettiin ja kuvaus, kuvausjärjestelyt sekä painatus kilpailutettiin ja toteutettiin. Opasta painatettiin yhteensä 5 000 kpl. Oppaat toimitettiin Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksille. Rahoitus: Tampereen Talouskoulun säätiö

Kuva 6. Ruokatreffit keittiössä -ruokakasvatusopas

Ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palvelut

Ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palveluja kehitettiin yhteistyössä piirikeskusten kanssa. Toimintavuoden aikana kurssiaineistoa tuotettiin muun muassa seuraavista aiheista:

- Kaikki ruhon osat lautaselle
- Erikoisen hyvää erikoiskasveista
- Raskileivonta
- Maukkaat salaattit ja syötävät koristeet
- Särkikala – herkkupala

Kymmenen villiä vihannesta -aineisto päivitettiin. MKNK koordinoi tuotteistamista.

Ruokakurssien osalta aiheet valittiin asiakaspalautteen perusteella. Ajankohtaisista aiheista valittiin erityisesti sellaisia, jotka tukevat kiertotalouden mukaisia ruokavalintoja ja ruokahävikin vähentämistä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, piirikeskukset ja muut mahdolliset rahoituslähteet

Koulutuspäivät ja osaamisen vahvistaminen

Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoiden verkostoa ja osaamista vahvistettiin järjestön kaikkien asiantuntijoiden yhteisillä koulutuspäivillä (tammikuussa 2 pvvää) ja webex-koulutuksilla sekä -kokouksilla (10 kpl). Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ruokaneuvot-konsepti

Ruokaneuvot-konsepti jatkui tuottaen 8 kertaa vuodessa sesonginmukainen ruokakokonaisuus kuvineen. Kokonaisuuksia hyödynnettiin mm. Koti ja maaseutu -lehdessä, nettisivuilla ja

sosiaalisessa mediassa (mm. Facebook ja Instagram). Ruokaneuvot on osa ruoka-asiantuntijuuden brändäystä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuva 7. Vuoden 2018 ruoka-asiantuntijoiden kasvoiksi nostettiin Kaisa Myllykangas (Oulun Maa- ja kotitalousnaiset), Suvi Malin (Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset), Mirja Pummila (Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset) sekä Helena Velin (Maa- ja kotitalousnaisten Keskus).

Uudenlaista viestintää

Toimintavuonna viestinnän resurssit olivat varsin niukat. Monikanavaista viestintää ruoka-asiantuntijuuden ja toiminnan esilletuomiseksi jatkettiin mahdollisuuksien mukaan. Viestintää tehtiin mm. sosiaalisessa mediassa. MKNK koordinoi toimintaa.

Viestinnän ensisijainen nosto vuonna 2018 suunniteltiin olevan Hyppää hyvän kierteseen -teema, joka liittyy vastuullisten valintojen, kiertotalouden ja kestäväen kehityksen mukaiseen ajatteluun. Teeman mukainen Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin tuotti viestintään runsaasti sisältöjä, mm. päivityksiä tapahtumista, kuvia, videoita ja webinaareja. Hankkeesta viestittiin kahdella mediatiedotteella. Aihe oli esillä myös kahdessa YLE:n Aamu-tv lähetyksessä, huhtikuussa ja elokuussa. Ruokaneuvot-konseptin sisältöjä päivitettiin resurssien sallissa maajakotitalousnaiset.fi -sivustolle ja niitä jaettiin sosiaalisessa mediassa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö

Yritysyhteistyö

Yritysyhteistyötä jatkettiin näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämiseksi. Yritysyhteistyötä tehtiin MetsäGroupin ja JaloTofun kanssa. Uusia toimintamuotoja ja kumppanuuksia pyrittiin kehittämään erityisesti Hyppää hyvän kierteseen -teemalla ja yhteistyöstä neuvoteltiin useamman toimijan kanssa.

Taloudellisesti kannattavan toiminnan vahvistaminen

Toimintavuonna opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksen lisäksi maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön ja Tampereen Talouskoulun säätiön rahoittamat projektit kattoivat ruoka- ja ravitsemusneuvonnan kehityspäällikön työtä. Toteuttamalla rahoitetut hankkeet luotettavasti ja tehokkaasti pyrittiin varmistamaan rahoituksen mahdollistuminen myös jatkossa vastaaviin hankkeisiin. Myös viestintää pyrittiin tekemään resurssien mahdollistamissa rajoissa niin, että järjestön vaikuttavuus tunnetaan ja se luo pohjan monipuolisen yhteistyön rakentamiselle. Toimintavuonna luotiin myös uusia yhteistyö- ja kumppanuussuhteita muun muassa yritysten, säätiöiden ja järjestöjen kanssa.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Tuotekehitys ja osaamisen kehittäminen

MKN maisemapalveluissa toimi seuraavat kolme valtakunnallista palvelukehitysryhmää: 1. kulttuuriympäristö ja maisema, 2. luonnon monimuotoisuus sekä 3. rannat ja vesiympäristö. Ryhmissä arvioitiin maiseman- ja luonnonhoidon nykyisiä palveluita ja tuotteita sekä arvioitiin tulevaisuuden tarpeita ja vaihtoehtoja tulevaisuuden palveluratkaisuksi. Kehitystyön tavoite oli vahvistaa asiantuntijoiden osaamista ja yhteistyötä yli keskusrajojen ja tukea asiantuntijoiden erikoistumista. Palveluryhmissä sovittiin myös maisemapalveluiden viestinnästä ja teemakampanjoinnista.

Palvelukehitystyö lisäsi asiantuntijoiden ja maakuntien välistä yhteistyötä. Ryhmissä ylläpidettiin yhteisiä referenssejä. Palvelukehitysryhmät kokoontuivat vuoden aikana kaksi kertaa. Palvelukehitystä toteutettiin piirikeskusten rahoituksella.

Vuoden maisemateko -kilpailua kehitettiin yhdessä maisema-asiantuntijoiden kanssa. Laadittiin esittelyvideo ja markkinointimateriaalia kilpailun tunnettavuuden lisäämiseksi. Maisemateon valinnan ohjeistusta tarkennettiin kilpailuehdotusten vertailun yhtenäistämiseksi.

Maisema-asiantuntijoille järjestettiin kahdet koulutuspäivät, joista toinen oli asiantuntijoiden digi- ja paikkatieto-osaamisen (ArcGIS) vahvistamiseksi järjestetty koulutus. Toiset koulutuspäivät pidettiin opintomatkana Keski-Suomeen. Vuoden aikana järjestettiin kuusi webex-koulutusta ajankohtaisista ja asiantuntemusta syventävistä aiheista. Koulutuksilla ja tapaamisilla lisättiin asiantuntijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja toisilta oppimista. Maisema-asiantuntijat osallistuivat myös useisiin ympäristöhallinnon ja museotoimijoiden järjestämiin kulttuuriympäristön koulutus- ja neuvottelupäiviin. Osaamisen kehittämistä toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Neljännen kerran järjestetty Vuoden maisemateko -kilpailu "Laita hyvä kiertämään" -teemalla haluttiin kiinnittää huomiota hoidon jatkuvuuteen ja kestäviin valintoihin kulttuuriympäristön rakentamisessa ja hoidossa. Kilpailuun saatiin kaikkiaan yli 50 ehdotusta, joista valittiin 16 alueellista voittajaa. Maisemateot olivat hyvin esillä paikallismedioissa. Alueellisista voittajista Vuoden 2018 maisemateoksi valittiin Mankilanjärven kunnostus ja kaislan hyödyntäminen Siikalatvan Mankilassa, Pohjois-Pohjanmaalta. Vuoden maisemateon valitsivat suunnittelija Petra Heikkinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ympäristöneuvos Tapio Heikkilä ympäristöministeriöstä, WWF:n Suomen pääsihteeri Liisa Rohweder, pääsihteeri Seppo Närhi Viherympäristöliitosta sekä Maa- ja kotitalousnaisten keskukselta toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt, toimituspäällikkö Tuula Lehtonen ja kehitysjohtaja Leena Lahdenvesi-Korhonen. Kilpailua toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.

Kuvat 8-9. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus myönsi Vuoden maisemateko -tunnustuksen esimerkillisestä, monipuolisesta ja pitkäjänteisestä työstä Mankilanjärven kunnostukselle ja järvikaislan hyödyntämiselle Siikalatvan Mankilassa.

Hankkeet

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluilla aloitettiin vuonna 2018 useita kulttuuriympäristön resurssiviisasta hoitoa ja luonnonmonimuotoisuuden edistämistä tukevia hankkeita.

Elävää maaseutua taajamiin

Elävää maaseutua taajamiin -hankkeessa toteutettiin toimintamalli, millä päiväkodin tai koulun läheisen julkisen viheralueen tai muun luonnonmukaisen alueen hoito voidaan toteuttaa laiduntaen. Toimintamallissa tuodaan esille, millaisia sopimuksia kunta tai muu maanomistaja voi solmia maatalousyrittäjän kanssa, mitä maatalousyrittäjän tulee huolehtia ennen eläinten siirtoa, millaiset aidat ja porttijärjestelmät soveltuvat julkisille viheralueille, kuinka aitojen rakentaminen ja eläinten siirto voidaan toteuttaa, kuinka laiduntavat eläimet kohteelle valitaan, kuinka eläinten valvonta järjestetään ja kuinka eläinten hyvinvoinnista huolehditaan. Toimintamalli lisää läheisen kulttuuriympäristön arvostusta ja lapset sekä nuoret jakavat yhteisesti oppimaansa myös lähiympäristöön ja kotiin. Maatalousyrittäjille avautuu uusia maisemanhoito- yrittäjyyden mahdollisuuksia.

Maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat toteuttivat yli 50 toimintamallia jalkauttavaa kuntakäyntiä vuoden 2018 aikana. Kuntakäynnit realisoituvat jo ensimmäisiksi kuntien ja maatalousyrittäjien välisiksi hoitosopimuksiksi ja käytännön laidunnustoimenpiteiksi Etelä-Pohjanmaalla sekä Pirkanmaalla. Hanketta toteutettiin 1.6.2017-31.12.2018. Hanketta rahoitti ympäristöministeriö ja Keski-Suomen ELY-keskus ympäristökasvatuksen ja -valituksen hankevaroista.

Kuva 10. Elävää maaseutua taajamiin -toimintamallin esitteessä laidunnuksen hyödyt on esitelty käytännönläheisesti ja esimerkkialueiden avulla. maajakotitalousnaiset.fi/elavaamaaseutuataajamiin

Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin 2017-2019

Maa- ja kotitalousnaisten ja Vesistökuostusverkoston yhteisen Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeen päätavoitteena on tuoda kuluttajille tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen tilaan omilla valinnoillaan sekä edistää ravinteiden kierrätystä. Tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä ja aktivoida vapaaehtoista vesienhoitotyötä havainnollistamisen ja positiivisen viestinnän avulla. Toimintavuonna järjestettiin 37

rantatapahtumaa laajalla yhteistyöllä, yhteistyössä oli mukana kalastus, ympäristö-, ja mm. metsätoimijoita, yhdistyksiä, yrittäjiä ja muita hankkeita. Tapahtumissa oli osallistujia yli 10 000.

Hankkeessa jalkautettiin myös vuonna 2016 laadittua Rannat kuntoon -toimintamallia, missä rantojen kunnostusta suunnitellaan ja toteutetaan laajalla yhteistyöllä maaseudun maanomistajien, asukkaiden ja sidosryhmien kanssa. Ympäristöministeriö rahoittaa hanketta Ravinteiden kierrätyksen edistämistä ja Saaristomeren tilan parantamista koskevasta ohjelmasta. Hanke toteuttaa hallituksen Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön -kärkihanketta. Hanketta rahoittavat Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Hämeen ja Uudenmaan Ely-keskukset.

Paimennuspalveluista uutta yrittäjyyttä maiseman- ja luonnonhoitoon

Paimennuspalvelut-hanke käynnistyi toimintavuonna ja sen tavoitteena on tuoda keskieurooppalaisia maisemalaidunnuksen toimintamalleja ja kustannusrakennetta sekä niiden käyttökelpoisuutta Suomen olosuhteisiin. Selvitettäviä asioita ovat muun muassa palvelun kysyntä, hoidon laadun kriteerit ja hoidon kustannukset ja asiaan liittyvät säädökset ja lait. Lisäksi tavoitteena on kartoittaa toimintaan liittyvät mahdolliset riskit. Hankkeessa myös selvitetään etäseurantaa. Tavoitteena on tuoda tietoa uudenlaisista tietoteknisistä menetelmistä eläinten pitoon ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Etämenetelmien avulla voidaan vähentää eläinten jatkuvaan valvontaan käytettävää työaikaa ja resursseja. Hankkeen tuotoksena laaditaan toimintamalli Suomen olosuhteissa toteutettavasta paimennuspalveluista. Toimintamallissa huomioidaan toimintaa koskevat yleiset säädökset ja ohjeet sekä laaditaan mallilaskelmia toiminnan kustannusrakenteesta ja kustannuksista. Hanketta toteutetaan 1.3.2018-30.6.2019. Hankkeen rahoittaa Suomen Kulttuurirahasto.

Resurssiviisas rantalaidunnus vesienhoidossa

Hankkeen tavoitteena on edistää rantalaidunnusta sekä rantojen resurssiviisasta hoitoa ja vähentää osapuolten välisiä näkemuseroja sekä aiheen kriisiytymistä tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Hankkeessa tuodaan esille laidunnuksen positiiviset ympäristövaikutukset sekä merkitys vesienhoidossa sekä tuodaan prosesseina esille erilaisten rantatyyppien laidunnusmahdollisuudet ja käytännöt sekä tuodaan myös esille laiduntamisen rajoitteet. Hanketta toteutetaan 1.1.2018-31.12.2019. Hankkeen rahoittaa Maa- ja vesiteknikan tuki.

Maisa Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilotti

Luonnon ja kulttuuriympäristön tarjoamat ekosysteemipalvelut, luontolähtöiset, terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut ovat kasvava toimiala, sillä ihmiset ovat kiinnostuneita sekä hyvinvoinnistaan että luonnossa liikkumisesta. Maiseman rooli luontokokemuksessa on tärkeä. Hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan palvelumuotoilun menetelmin kolmella maisema-alueella toimintamalli, joka yhdistää jo maisemasta kerätyt tarinat, sen hyvinvointivaikutukset, oheis- ja ohjelmapalvelut sekä kohteen saavutettavuus suunnittelun siten, että niistä syntyy tuote. Tuotteistaminen tapahtuu neuvotellen ja opastaen maanomistajia ja opas- ja ohjelmapalveluita sekä kuntien toimijoita. Hankkeen rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö. Hankkeen toiminta-aika 1.6.2018–31.12.2020.

Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Hankkeen tavoitteena on innostaa toimijoita hyödyntämään arvokkaiden maisema-alueiden kulttuurimaisemaa sekä kulttuuriympäristöä ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä paikallista ruokakulttuuria ja historiaa monimuotoisesti ja aidosti yritystoiminnassa. Järjestetään työpajoja tapahtumien, historian, paikalliskulttuurin hyödyntämisestä ja profiloinnista sekä viestinnästä. Toimenpiteillä tuodaan alueiden arvot ja

mahdollisuudet asukkaiden ja maanomistajien tietoisuuteen ja kannustetaan heitä niiden hyödyntämiseen ja niiden tarjoamiseen yritystoiminnassa. Nostetaan alueiden paikallisesta kulttuuriympäristöstä, historiasta ja kulttuurimaisemasta aiheita, mihin yrittäjät voivat tarttua ja mitä voivat tuotteistaa. Toteutus viedään mahdollisimman lähelle käytäntöä toteuttamalla ideoita ja suunnitelmia työpajoissa ja paikallisissa tapahtumissa. Tavoitteena on edistää valtakunnallisen arvokkaiden maisema-alueiden verkoston syntymistä ja brändäystä. Hanke käynnistyi 1.7.2018 ja sitä toteutetaan vuoden 2020 syksyyn saakka. Hankkeen rahoittaa Maaseuturahasto ja Hämeen- ja Uudenmaan ELY-Keskukset.

Viestintä

Valtakunnallinen ja alueellinen sidosryhmätyö on kulttuuriympäristöalalla tärkeää. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus osallistuu aktiivisesti useiden kulttuuriympäristöä koskevien valtakunnallisten työryhmien toimintaan. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus välitti aktiivisesti tietoa maisema-asiantuntijoille eri sidosryhmien ja työryhmien sekä hankkeiden ajankohtaisista asioista.

Maisemapalvelut osallistuivat ja luennoivat useilla kulttuuriympäristön hoitoa koskevilla valtakunnallisilla koulutus- ja neuvottelupäivillä ympäri Suomea. Kulttuuriympäristönhoidon ajankohtaisista teemoista viestittiin aktiivisesti sosiaalisen median kanavilla.

YRITYSPALVELUT

Osaamisen vahvistaminen, kehittäminen ja yrittäjyyden edistäminen

Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoille järjestettiin tammikuussa ja huhtikuussa koulutuspäivät, joissa vahvistettiin asiantuntijoiden mm. digi-, dialogi- ja kiertotalousosaamista. Tämän lisäksi vuoden aikana järjestettiin kuusi webex-palaveria-/koulutusta, joissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita. Osassa webex-koulutuksissa oli mukana ulkopuolinen asiantuntija esim. nimisuoja-asiasta ja pk-yritysten ohjeistukseen ja neuvontaan liittyvistä asioista. Koulutuksilla ja tapaamisilla lisättiin asiantuntijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja toisilta oppimista. Osaamisen kehittämistä toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Ajankohtaista juuri nyt ruoka- ja elintarvikealalla -tilaisuudet

Maa- ja kotitalousnaiset, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Kuluttajaliitto ja Ruokatieto Yhdistys ry järjestivät valtakunnallisen koulutuskierroksen, jonka tavoitteena oli tukea maatiloja tuotteiden jatkojalostamisessa ja myynnissä sekä antaa tietoa lihalaitoksen tai elintarvikeyrityksen tai ravintolan perustamisesta. Lisäksi perehdyttiin keskeisiin elintarvikkeiden markkinointiin ja myyntiin liittyviin kysymyksiin kuluttajansuojalain näkökulmasta. Tilaisuudet kohdennettiin maatilojen ja muiden yritysten edustajille, valvontaviranomaisille, yritysasiantuntijoille ja muille asiasta kiinnostuneille.

Kaikkiaan tilaisuuksia järjestettiin 15 ja seuraavilla paikkakunnilla: Jyväskylässä (25.1.), Lappeenrannassa (31.1.), Juvalla (7.2.), Lapinlahdella (8.2.), Tampereella (15.2.), Kajaanissa (22.2.), Liedossa (21.3.), Huittisissa (22.3.), Oulaisissa (9.4.), Oulussa (10.4.), Kuusamossa (11.4.), Simossa (3.5.), Kokkola (18.10.), Seinäjoki (25.10.) ja Kouvola (30.10.).

Kaikkiaan tilaisuuksiin osallistui yli 300 henkilöä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Portaat (nais)yrittäjäksi -valmennukset

Yrittäjyydestä kiinnostuneille henkilöille (ensisijaisesti naisille) tarjottiin matalan kynnyksen Portaat yrittäjäksi -valmennusta. Valmennus koostui viidestä eri tavoin teemoitetusta toteutuskerrasta. Teemoina olivat mm. yrittäminen ammattina, yrityksen suunnittelu ja perustaminen, talouden hallinta, markkinointi ja myynti sekä johtaminen. Valmennuksessa huomioitiin myös valmennettavien suuntautuminen eri toimialoille. Tilaisuuksien tarkoituksena on ollut tarjota tiedon lisäksi kannustusta, vertaistukea ja mahdollisuutta mentor-valmennukseen yrittäjäpolulla. Valmennukset järjestettiin Etelä-Savossa, Kainuussa, Keski-Suomessa, Kymenlaaksossa, Länsi-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, yksityisrahoitus.

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonta, koulutus ja muu viestintä

Piirikeskusten kanssa on panostettu digitalisaatiota hyödyntävän neuvonnan kehittämiseen. Toimintamuodot ovat vaihdelleet piirikeskuksittain. Neuvonnassa ja/tai koulutuksissa on hyödynnetty mm. webinaareja, webex-koulutuksia, videoita ja palvelevaa digineuvontaa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Maistuva maaseutu -tapahtumat

Ruoka on vahva osa suomalaista kulttuuria ja paikallista identiteettiä. Ruoka tuo hyvinvointia, työtä ja vaurautta koko Suomeen. Maa- ja kotitalousnaiset edistävät vahvasti suomalaista ruokakulttuuria ja tukevat aktiivisesti alueellisten yritysten toimintaa. Yhtenä esimerkkinä Maistuva maaseutu -tapahtumat, joita on toteutettu eri tavoin eri puolella Suomea. Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat olleet toteuttamassa mm. Osta tilalta! – päivää syyskuussa. Tapahtumassa oli kaiken kaikkiaan mukana 237 tilaa ympäri maata. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maaseutumatkailun kehittäminen

Matkailun lisääntyessä ja kiinnostuksen kohdistuessa vahvasti maaseutumatkailuun panostettiin vastuullisen maaseutumakailun kehittämiseen Helmi–maaseutumatkailuyritysten polku kohti vastuullisuusajattelua -hankkeella.

- **HELMI – Maaseutumatkailuyritysten polku kohti vastuullisuusajattelua**

Tammikuussa 2018 käynnistyi Helmi – Vastuullisen maaseutumatkailun kehittämishanke, jonka ydinajatus oli vaikuttaa maaseudun vastuullisuusajatuksen heräämiseen ja vastuullisuuden tiedostamiseen sekä palveluyritystoiminnan kestävyteen ja yritysten kilpailukykyyn kehittämiseen. Tavoitteeseen tähdättiin tuomalla ja luomalla vastuullisuuteen liittyvää tietoa lähemmäksi maaseutumatkailuyrittäjää. Toiminnan kohderyhmänä oli maaseudun toimijat ja sieltä erityisesti maaseudun matkailupalveluita tuottavat ja rakentavat yritykset, yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt, maatilat, matkailupalveluille lähipalveluita tuottavat toimijat ja muut toimijat. Hankkeen toiminta kesti vuoden ja toteutusaika oli 1.1.2018–31.3.2019.

Hankkeen päätavoitteet olivat vastuullisen maaseutumatkailun kehittämiseen liittyvän Helmi-vastuullisuus suunnitelman ja siihen liittyvän käytännönläheisen yrittäjille suunnatun Helmi-tiivistelmän tekeminen, näistä viestiminen ja vastuulliseen toimintatapaan kannustaminen. Vastuullisuus suunnitelmaa tehtiin asiantuntijatyöpajoissa, jonka jälkeen asiakasnäkökulmaa haettiin palvelumuotoilun keinoin työpajoissa. Maaseutumatkailuyrittäjille viestittiin aiheesta pääasiassa kirjallisesti ja yrittäjänäkemyksiä kerättiin vastuullisuuskyselyllä, jossa kartoitettiin yritysten vastuullisuuden toteuttamista, näkemyksiä ja tarpeita vastuullisuuteen ja mielipidettä ja arviota heille esitellystä Helmi-vastuullisuustavasta.

Hankkeessa toteutetun vastuullisuuskyselyn mukaan yritykset toimivat 90-prosenttisesti vastuullisesti, mutta tarkemmin vastuullista toimintaa eriteltäessä sama vastaus ei enää olekaan selkeästi näkyvissä. Omasta vastuullisesta toiminnasta ei valtaosin viestitä selkeästi. Yritykset kaipaavat apua ja tukea vastuullisen toimintansa kehittämiseen, mutta valtaosa ei ole valmis panostamaan siihen vuositasolla rahallisesti muutamia kympejä enempää tai vaihtoehtoisesti omaa aikaansa lisätoimenpiteiden ja perehtymisen muodossa.

Hankkeen konkreettiset tavoitteet toteutuivat, mutta vastuulliseen toimintaan kannustamisen täytyy edelleen jatkua aktiivisesti myös hankkeen päättymisen jälkeen. Helmi – Vastuullisen maaseutumatkailun kehittämissuunnitelma ja Helmi-vastuullisuusopas ovat käytettävissä ja kaikkien saatavilla Maa- ja kotitalousnaisten verkkopalvelussa. Hankkeen ja Helmi-materiaalin vaikutuksia pystyy arvioimaan vasta pidemmällä aikavälillä hankkeen loppumisen jälkeen.

Hankkeen vastuullinen toteuttaja oli Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry ja osatoteuttaja Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset. Rahoitus: Uudenmaan ja Hämeen ELY-keskuksista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020.

- **Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina**

Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalvelut on ollut mukana Kylään maisemaan – maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina -hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Hankkeesta tarkemmin s. 16. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma.

Sidosryhmätyö, verkostoituminen ja viestintä

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on tehnyt aktiivista sidosryhmätyötä valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Toiminnan tavoitteena on ollut ensisijaisesti yrittäjyyden edistäminen. Yhteistyötä on tehty mm. ELY-keskusten, MTK:n, Luonnonvarakeskuksen, VisitFinlandin, Suomen Naisyrittäjät ry:n, alueellisten ammattikorkeakoulujen, yrittäjien, erilaisten säätiöiden ja muiden toimijoiden kanssa. Toimintavuoden aikana on järjestetty tiedotustilaisuuksia ja toteutettu sekä ulkoista että sisäistä viestintää.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Loikkaa liikkeelle -liikuntakisa

Maaseudun ihmisiä kannustettiin liikkumaan monipuolisesti Loikkaa liikkeelle -liikuntakisassa. Kampanjassa kerättiin vähintään puolen tunnin mittaisia liikuntasuorituksia, jotka merkittiin liikuntakorttiin vuoden alusta lokakuun 15. päivään saakka. Kisaan osallistui 107 vähintään kuuden henkilön ryhmää. Osallistujia oli kaiken kaikkiaan 1 230. Piirikeskuksittain parhaat joukkueet palkittiin. Yksilökisaan osallistui 50 henkilöä. Näistä kolme parasta palkittiin. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö ja liikuntakisaa tukivat eri tavoin myös Melan Välitä viljelijästä -projekti ja Maaseudun tukihenkilöverkko (Stea).

Loikkaa liikkeelle – hyvinvointia kaikille -päivä

Maaseudun asukkaille järjestettiin piirikeskuksittain Loikkaa liikkeelle–hyvinvointia kaikille -päivä. Päivän tavoitteena oli edistää maaseudun asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja terveellisiä elämäntapoja ruokaneuvonnalla, liikuntavinkeillä, ihmisuhteisiin liittyvillä esityksillä ja muilla hyvinvointia edistävillä toimenpiteillä. Päivän tarkempi ohjelma vaihteli alueittain. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö. Kampanjaa tuki myös Melan Välitä viljelijästä -projekti.

Naisvoimaa-viikolla torjutaan ruoan hukkaamista

Naisvoimaa-viikkoa vietettiin 29.1.–4.2.2018. Tällöin käynnistyivät Maa- ja kotitalousnaisten yhdistysten järjestämät hukkaruokapöytäesitykset. Tapahtumia toteutettiin esim. paikallisen kaupan kanssa yhteistyönä. Pöydille koottiin yhden ihmisen vuodessa hukkaan heittämä ruoka. Tavoitteena oli herättää ihmisiä miettimään omaa ruokakäyttäytymistään ja vähentämään ruokahävikkiä. Samalla pöydän luona poikkeavia ohjeistettiin hyödyntämään mahdollisimman pian viimeisen myyntiajankohdan saavuttavia tuotteita sekä kertomaan mitä tarkoittaa parasta ennen -päiväys. Rahoitus: paikallisyhdistysten vapaaehtoistyö ja ruokanäytteet kaupan hävikkituotteista

Impin päivänä 11.6. liikuttiin luovasti

Impin päivänä 11.6. Maa- ja kotitalousnaisten paikallisyhdistykset haastoivat oman alueensa asukkaat liikkumaan. Silloin kaivettiin pyörät esiin ja lähdettiin yhteiselle pyöräretkelle, järjestettiin osallistavaa piha-, pelto- tai kenttäjumppaa tai organisoitiin leikkimieliset Loikkaa liikkeelle -olympialaiset. Impin päivän tapahtuma linkittyi Loikkaa liikkeelle -liikuntakisaa. Rahoitus: vapaaehtoistoimintaa.

Hukantorjuntapartiot - pieniä tekoja ruokahävikin vähentämiseksi

Kuluttajia haastettiin ruokahävikin vähentämiseen pienilläkin teoilla ja kutsutaan liittymään mukaan hukantorjuntapartioihin. Kuluttajat voivat valita oman tekonsa hävikin vähentämiseksi ja ilmoittaa toteutuksesta Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen tai piirikeskuksiin. Rahoitus: ympäristöministeriö, vapaaehtoistoiminta

Toteutukseen sinun tahtosi -tilaisuudet

Ennakkoon suunnitellut piirikeskusten tai yhdistyksien yhteistyössä pankkien tai vakuutusyhtiöiden kanssa järjestettävät tilaisuudet, joissa käsitellään varautumista yllättäviin tilanteisiin ja/tai ikääntymiseen liittyen jäivät toteutumatta useista syistä johtuen. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ei ehtinyt neuvotella yhtä selkeää yhteistyökumppania yhdistyksille ja vuoden aikana oli myös paljon muita aktiviteetteja. Asiat ovat tärkeitä, kuten esim. säästäminen, vakuutukset, perintöasiat, edunvalvonta ja hoitotestamentit, joten asiaan palataan tuonnempana.

Jäsenrekisterin käyttöönotto

Piirikeskukset järjestivät yhdistyksille valmennuksia jäsenrekisterin käyttöön ja kannustavat yhdistyksiä hyödyntämään sitä. Asia etenee vaiheittain piirikeskusten omaan tahtiin. Rahoitus: piirikeskukset, yhdistykset ja Opintokeskus Siviksen tuki, säätiöt.

Yhdistystoiminnan osaamisen lisääminen

Järjestöväkeä kannustettiin lisäämään yhdistysosaamistaan. Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen edustajat osallistuivat Opintokeskus Siviksen järjestöille suunnattuun Digitaaliset osaamismerkkit - koulutukseen. Järjestöväen osaamisen lisääminen ja osaamismerkkien hyödyntäminen osaamisen osoittamisessa siirtyi vuoteen 2019. Tavoitteena on edelleen ottaa käyttöön hallituksen puheenjohtajan sekä sihteerin osaamismerkkit. Merkki myönnetään henkilölle, joka on antanut hyväksytyt näytön osaamisestaan annettujen kriteerien perusteella. Rahoitus: Opintokeskus Sivis

Maakunnallisen vuoden maa- ja kotitalousnaisen tai maaseudun naisen/miehen valinta

Maakunnittain valittiin aktiivinen, järjestön toimintaa tunnetuksi tekevä ja muita toimintaan kannustava vuoden maa- ja kotitalousnainen tai maaseudun nainen/mies. Kriteereissä painotettiin myös mm. kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden tai yhteisöllisyyden edistämistä.

- Etelä-Pohjanmaa: ei valittu
- Etelä-Savo: Marjaana Pajunen, Kaskienseudun Maa- ja kotitalousseura, Juva
- Etelä-Suomi
 - Etelä-Karjala: Eero Juntunen, Taipalsaaren Maaseutunaiset, Taipalsaari
 - Häme: Anneli Näsi, Maa- ja kotitalousseura Lammi-Tuulos, Tuulos
 - Kymenlaakso: Sovi Vääntäjä, Valkealan maa- ja kotitalousnaiset, Kouvola
 - Pirkanmaa: Marja Tapiainen, Ylöjärven-Mutalan Maa- ja kotitalousseura, Ylöjärvi
- Uusimaa: Pirkko Ripatti, Vihdin Maaseutunaiset, Vihti
- Kainuu: Sinikka Pyykkönen, Kerälän ympäristön Maatalousnaiset, Suomussalmi
- Keski-Pohjanmaa: Anu Karhukorpi, Haluan maa- ja kotitalousseura
- Keski-Suomi: Eila Kalavainen, Äänekosken maa- ja kotitalousnaiset, Äänekoski
- Lappi: Martti Rivinoja, Ylijokikylän maa- ja kotitalousseura, Simo
- Länsi-Suomi
 - Satakunta: Lea Tyykilä, Eurajoen Maaseutunaiset ry, Eurajoki
 - Varsinais-Suomi: Mirja Tiiri, Oripään Maa- ja kotitalousnaiset, Oripää
- Oulu: Helena Pitkälä, Kytökylän Maa- ja kotitalousnaiset, Haapavesi
- Pohjois-Karjala: Vuoden Maa- ja kotitalousnaista ei valittu
- Pohjois-Savo: Pirjo Lind, Kiuruveden Maa- ja kotitalousnaiset, Kiuruvesi

Vuoden maa- ja kotitalousnaisten valintaprosessi ja palkitseminen tapahtuu piirikeskusten rahoituksella.

Kinkkutempu

Maa- ja kotitalousnaiset oli mukana kolmatta kertaa järjestetyssä kinkkutempussa, joka innosti ennätysmäärän suomalaisia tekemään kiertotalousteon. Osallistujamäärä kasvoi edellisestä vuodesta neljälläkymmenellä tuhannella, kun 185 000 kotitaloutta kierrätti joulun paistinrasvat. 13 prosenttia joulukinkkujen paistinrasvoista kierrätettiin uusiutuvaksi polttoaineksi. Tällä määrällä voidaan ajaa lähes 18 kertaa maapallon ympäri.

Kinkkutempu-kampanja lahjoitti keräyksen loputtua hyväntekeväisyyteen 20 000 euroa. Lahjoituksen sai Hope ry, joka tukee vähävaraisia perheitä taloudellisesti ja välittämää perheille esimerkiksi käytettyjä vaatteita ja harrastusvälineitä.

Maa- ja kotitalousnaisten roolina oli viestiä asiasta ja muistuttaa, ettei paistinrasvoja saa kaataa viemäriin. Kinkkutempu oli useiden eri toimijatahojen yhteistyöprojekti, joka toi konkreettisen esimerkin kiertotaloudesta kuluttajien arkeen ja helpon mahdollisuuden osallistua mukaan omalla teolla.

Kinkkutempun mahdollistajat olivat Kemianteollisuus, Neste, K-ryhmä, Lassila & Tikanoja, Suomen Pakkauskierrätys RINKI, Atria, HKScan, Snellman, Honkajoki, Vesilaitosyhdistys, Suomen Kiertovoima ry KIVO ja kunnalliset jätelaitokset, Suomen Kuntaliitto, Maa- ja kotitalousnaiset sekä Ympäristöteollisuus- ja palvelut YTP ry. Kampanja toteutettiin yritysyhteistyöprojektina.

Järjestötuotteet

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus hankkii ja myy erilaisia välitystuotteita. Toimintavuoden uusia järjestötuotteita olivat mm. hopeinen riipus ja rintakoru, kierrätetyistä muovipulloista valmistetut Kotisäkit, Maija Silvennoisen tekemä Maijan ruokavuodet -kirja ja MKN:n logolla varustetut astiapyyhkeet.

Kuvat 11-13. Vuoden 2018 välitystuoteuutuuksia.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Vuonna 2018 viestinnän kärjet vaihtelivat avaintulosalueittain seuraavasti

- ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnassa sekä järjestötoiminnassa viestinnän kärkinä kestävä kehitys, kiertotalous ja ruokahävikin vähentäminen
- maiseman- ja luonnonhoidon palveluisen kärkinä arvokkaat maisema-alueet ja elävää maaseutua taajamiin
- yrityspalveluiden viestinnän kärkenä vastuullinen maaseutumatkailu
- Koti ja maaseutu -lehti: ruoka ja ravitsemus, hyvinvointi, maaseutuyrittäjyys, puutarha

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksessa ei toimintavuonna ollut viestintäpäällikköä, mikä heikensi toiminnan näkyvyyttä mm. valtakunnallisella tasolla. Viestintäpäällikköä ei rekrytoitu taloudellisista syistä. Keskuksen toimihenkilöt toteuttivat viestintää osana muuta toimintaansa. Vastuu alueellisesta viestinnästä oli piirikeskuksilla.

Sisäinen viestintä

Maa- ja kotitalousnaisten sisäistä viestintää toteutettiin pääasiassa sähköpostitse, webex-palavereissa, koulutuspäivillä, johdon seminaarissa ja muissa tapaamisissa.

Jäsenviestintä

Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselta lähetettiin paikallisyhdistyksille sähköinen yhdistyskirje maaliskuussa ja lokakuussa 1 100 painettua kirjettä postitse. Kirjeissä viestittiin ajankohtaisista asioista, kerrottiin tulevasta toiminnasta ja annettiin vinkkejä paikallistoimintaan.

Jäsenille välitettiin tietoa myös omilla sähköisillä yhdistyssivuilla, sosiaalisessa mediassa sekä Koti- ja maaseutu -lehdessä.

Toimintavuoden aihealueiden keskiössä olivat erityisesti kestävä kehityksen edistämiseen liittyvät asiat kuten esimerkiksi ruokahukan vähentäminen, kierrätys ja lajittelu.

Mediaviestintä ja -seuranta

Mediaviestinnässä ja sen seurannassa hyödynnettiin Cision-palvelua. Toimintavuonna tuotettiin ja lähetettiin seuraavat tiedotteet:

- Ympäristökasvatusaineistoa kulttuuriympäristöstä 26.1.
- LANDSKAP - guide för planering av markanvändning på värdefulla landskapsområden har publicerats 10.2.
- Maa- ja kotitalousnaisten Loikkaa liikkeelle -liikuntakisassa mukana jo yli 120 ryhmää 27.2.
- Kordelinin Jaakko Kolmosen ruokakulttuuripalkinnot jaettu 14.3.
Kordelinin Jaakko Kolmosen ruokakulttuuripalkinnot, yhteensä 12 000 euroa, jaettiin keskiviikkona 14.3.2018 Gastro Helsinki -ruoka- ja ravintola-alan ammattitapahtumassa. Palkinnon saivat ELO-säätiö, Kolatun Juustola Oy, sallalainen yrittäjä, poromies Hannu Lahtela sekä Arktiset Aromit ry:n toiminnanjohtaja Simo Moisio.
- Joka 20. ruokakassallinen hävikkiin - tule mukaan torjumaan ruokahukkaa 18.4.
- Ilmoittaudu mukaan Vuoden maisemateko -kilpailuun 9.5.
- Säännöllinen ruokarytmi tukee lasten hyvinvointia – työkaluja ruokakasvatukseen 25.5.
- Kassikaupalla ruokaa hukkaan? Helsingin päärautatieasemalla herätetään keskustelua ruokahävikistä Hävikkiiviikon tiistaina 11.9.2018 klo 8 –18 6.9.
- Maiseman arvo – maisemasta uutta liiketoimintaa 5.10.
- Kylään maisemaan -hanke kannustaa hyödyntämään kestävästi omaa kulttuuriympäristöä 29.10.
- Mankilanjärven kunnostus ja kaislan hyödyntäminen on Vuoden maisemateko 22.11.

- Kansanedustaja Susanna Koski ja maatalan emäntä Tarja Tervo Maa- ja kotitalousnaisten hallitukseen 23.11.
- Maa- ja kotitalousnaisten työ ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin eteen jatkuu joka päivä tulevanakin vuonna (tiedote kansanedustajille) 2.12.

Keskuksen mediaseurantaa tehtiin Cision-palvelulla, jonka avulla on saatu internetissä (mm. valtakunnallisten medioiden ja paikallislehtien verkkojulkaisut) julkaistut jutut. Vuoden 2018 aikana saatiin Cisionin kautta 1 390 osumaa.

Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen edustaja oli myös kahdesti YLE Aamu-tv lähetyksissä.

Verkko- ja someviestintä

Valtakunnallisilla verkkosivuilla ja piirikeskusten alueellisilla sivuilla vieraili vuoden 2018 aikana yhteensä 122 470 kävijää. Yksittäisiä käyntejä oli lähes 168 000. Kukin kävijä vieraili keskimäärin 1,8 sivulla. Kaiken kaikkiaan sivuja selailtiin vuoden aikana n. 298 000 kertaa. Sosiaalisen median kautta nettisivuille päätyneiden kävijöiden määrä oli 10 384, joista 86 % tuli Facebookin kautta.

Verkkosivulle tuotettiin uutta sisältöä mm. vuoden 2018 ruokaneuvoista, Loikkaa liikkeelle - järjestökampanjasta, terveyttä edistävästä välipaloista ja erilaisista hankkeista kuten esim. Ruokahukka ruutuun – katse vesistöihin ja Kylään maisemaan -hankkeista, Maisa - Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihankkeesta ja Helmi – vastuullisen maaseutumatkailun kehittämishankkeesta. Lisäksi verkkosivuille tuotiin Ruokahukkaan liittyviä videoita sekä neljä kappaletta webinaareja.

Someviestintää pyrittiin tehostamaan Keskuksen viestintäkalenterilla. Toimihenkilöt julkaisivat vuorollansa someviestintää eri kanavissa: Instagram, Facebook ja Twitter. Lisäksi päivitettiin verkkosivuja.

Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivujlle tehtiin 367 julkaisua toimintavuoden aikana. Tykkääjien määrä on noussut 4 032 henkilöstä 4 222 henkilöön. Julkaisujen kattavuus on vaihdellut päivittäin sadoista yli 7 500 henkilöön. Facebook-sivut tavoittivat vuoden aikana päivittäin keskimäärin 360 kävijää. Viikottain julkaisut tavoittivat useita tuhansia ihmisiä, parhaimmillaan yli 11 000 henkilöä.

Tehokkain Facebook-julkaisu (mittareina mm. tavoitetut henkilöt, reaktiot, kommentit ja jaot) oli Minna Canthin kakkuun liittyvä julkaisu 19.3. Myös Ruokahukka ruutuun, katse vesistöihin - hankkeen julkaisut ovat olleet vuoden tehokkaimpia julkaisuja.

Facebookiin laitettut videot tavoittivat runsaasti katsojia. FB-tilastojen perusteella eri videoiden katselua aloitettiin sivuilla vuoden aikana yli 120 000 kertaa (lähde: fb video autoplay).

Kuva 14. Minna Canthin kakun Facebook-julkaisu on erittäin suosittu.

Kuvat 15-16. Ruokahukka ruotuu, katse vesistöihin hankkeen julkaisuja.

Instagram-tilillä oli toimintavuonna yli 500 julkaisua, jotka keskittyivät ruokiin, maisemiin, hankkeisiin ja järjestön toiminnassa mukana oleviin ihmisiin. Seuraajien määrä oli toimintavuoden aikana noussut yli 1 220 seuraajaan.

Koti ja maaseutu -lehdelle perustettiin oma Instagram-tili, jossa nostetaan lehden sisältöä esiin. Marraskuussa 2018 perustetulle tilille tuli vuoden loppuun mennessä yli 100 seuraajaa.

Maa- ja kotitalousnaisten Twitter tili sai runsaasti näkyvyyttä vuonna 2018. Järjestön twiitit saivat 1.1.-31.12.2018 yhteensä 212 500 näyttökertaa. Twitterissä nostettiin esiin MKN-medianäkyvyyttä, hankkeita ja uutisointia.

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET

ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	Mäki-Neste, Mervi	Alavus
• varapuheenjohtaja	Helander, Hanna	Seinäjoki
○ varajäsen	Laine, Leena	Isokyrö
• jäsen	Hantula, Outi	Seinäjoki
○ varajäsen	Killinen, Eila	Isokyrö
• jäsen	Mattila, Milla	Kristiinankaupunki
○ varajäsen	Hanhimäki, Marianne	Kauhava
• jäsen	Rantamäki, Maija	Kurikka
○ varajäsen	Viitanen, Hannele	Laihia
• jäsen	Koivulampi, Hanna	Alajärvi
○ varajäsen	Luoma, Sinikka	Karjajoki
• jäsen	Hirvelä, Sari	Lapua
○ varajäsen	Koski, Jenni	Seinäjoki
• Sihteeri	Jaskari, Terhi	Seinäköki

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Jaskari, Terhi
• asiantuntija, ruoka, kotitalous	Asunmaa, Asta
• maisemasuunnittelija	Asunmaa, Riikka
• maisemasuunnittelija	Turpeinen, Marika
• harjoittelija	Koivuluoma, Jaana
• harjoittelija	Mäki-Laurosela, Minna

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli arviolta 4 680 hlöä. Arvio perustuu Sense-jäsenrekisterin tietoihin, joissa 31 eri toimintayksikössä toimi 1 608 maa- ja kotitalousnaisten jäsentä. Ei-jäsenrekisteriin merkityt jäsenet on arvioitu siten, että toimintayksiköiden koko olisi 60 % näiden em. aktiivisten toimijoiden koosta.

Eri seuroja Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten jäsenenä oli 181 kpl. Näistä seuroista toimi:

- 7 kpl kuntatasolla ns. paikallisjohtokuntina
- 11 kpl maa- ja kotitalousnaisten toimintaa varten rekisteröityneinä yhdistyksinä (maa- ja kotitalousnaiset ry, maaseutunaiset ry, maatalousnaiset ry)
- 61 kpl omaksi alaosastokseen tai -jaostokseen järjestäytyneinä
- 102 kpl maa- ja kotitalousseurojen tai kyläseurojen sisällä ilman erillistä järjestäytymistä.

TOIMINTA 2018

Piirikeskuksen toiminta oli tasaista ja vilkasta tänäkin toimintavuonna 2018. Henkilöstössä ei tapahtunut muutoksia, kuten aiempina vuosina, joten me neljä maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöä saimme keskittyä tekemiseen. Järjestötoimintaan osallistuu arviomme mukaan 1500 henkilöä vapaaehtoisina. Monipuolinen työkenttä on pysynyt ennallaan vuodesta vuoteen. Aloitimmekin jo strategiatyön tekemisen tähtäimenä vuosi 2025 yhdessä ProAgria Etelä-Pohjanmaan muiden palveluryhmien kanssa.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruokakurssitoiminta jatkui edelleen vilkkaana. Uusi kurssi ”Terveelliset välipalat”, sai mukavasti huomiota ja tilaajia. Vuoden aikana kiinnitettiin katsetta asiantuntijoidemme digiosaamisen kehittämiseen. Otimme haasteeksemme tehdä webinaarin elintarvikehygieniasta, jotta voimme kouluttaa ihmisiä esimerkiksi kauaksi maaseudulle ilman liikkumisen tarvetta. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Mukavaa twistiä kursseihin toi valtakunnallisesti toteutettavan hallituksen kärkihankkeen ”Ruokahukka ruotuun – katseet vesistöihin” -hankkeen puitteissa tehtävä hukkaruokaan liittyvät neuvontatyö, jota aloitettiin vuoden aikana. Ruoka-asiantuntijamme kouluttautui keväällä myös yrittineuvojaksi ja voi tästä vuodesta lähtien ottaa vastaan poimijakorttisuorituksia.

Olemme olleet näkyvästi mukana Etelä-Pohjanmaan liiton vetämässä kansainvälisessä hankkeessa Ecowaste4Food. Siihen olemme osallistuneet antamalla asiantuntijapanostamme työryhmissä, luennoimalla ruokahukasta ja tekemällä hukkaruokaa. Toiminnanjohtaja oli oppimassa ja verkostoitumassa hankkeen opintomatalla Tanskan Århusissa.

ProAgria Etelä-Pohjanmaan järjestämässä Peltopäivä -tapahtumassa heinäkuussa vastasimme päivän ruokahuollosta yhdessä paikallisten maa- ja kotitalousnaisten talkoolaisten kanssa. Yhteistyö järjestön naisten kanssa toimi hienosti.

Villiruoka valuuksi -hankkeella oli hankala ensimmäinen toteutusvuosi koko kauden kestäneen kuivuuden vuoksi. Toukokuun helteet yllättivät hanketoteuttajat ja syksyllä sienisato jäi heikoksi. Hankkeen kansainvälisten partereiden tapaaminen kuitenkin saatiin järjestettyä yhteistyössä Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten vetämän The Mushroom Road -hankkeen kanssa.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Etelä-Pohjanmaan alueen maisemateko 2018 -kisan voitti tänä vuonna Jokilaakson matkailupuutarha Lapualta. On hieno huomata, kuinka vuosi vuodelta hakemusten taso nousee. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kunnissa vierailimme kertomassa maiseman- ja luonnonhoidon uusista mahdollisuuksista, joista oltiin erittäin kiinnostuneita ei vähintään uusien keinojen kustannussäästöjen vuoksi. Tänä vuonna kiersimme Kauhavan, Vaasan, Lapuan ja Alavuden kaupungit. Työ kansallisena osaamisverkostona tiivistyi vuoden aikana mm. vahvan viestintäyhteistyön kautta sekä sosiaalisessa mediassa että yhteisen Maaseudun tulevaisuuden juttusarjan kautta, johon kirjoitimme jutun Ähtärin ympäristötaiteesta. Oman alueen FB-sivumme on ”Etelä-Pohjanmaan MKN maisemapalvelut”. Osallistuimme myös Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntakaavoituksen ryhmään asiantuntijajäsenenä.

Tuotettiin Webex-webinaaritalenne temalla ”Eroon jättipalsamista”.

Maisema- ja ympäristösuunnittelupalveluidemme perustöitä ovat eri mittakaavaiset vihersuunnitelmat (pihoista puistoihin) sekä koko ajan enemmän kiinnostusta herättävät perinnebiotooppien ennallistamissuunnittelu. Jälkimmäistä motivoi erityisesti erityisympäristötuet, joihin ei valitettavasti ei tänä vuonna saanut jättää uusia hakemuksia. Onneksi kuitenkin Neuvo 2020/ympäristö antoi meille mahdollisuuden palvelulla 13 asiakasta mm. maisema- ja luontokohteiden kartoitus- ja suunnitteluasioilla. Mielenkiintoinen työ oli myös päästä tekemään vielä jälkitöitä maisema-alueinventointiin, jossa varsinaisen pääinventointityön teimme useita vuosia sitten kolmessa Pohjanmaan maakunnassa. Kauhajoella sijaitsevan sykhdyttävän Hyppänjokilaakson neuvottelukunnassa olemme edelleen olleet tekemässä asiantuntijatöitä.

Olimme vastuullinen hanketoteuttaja UHMA-hankkeessa (uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä). Siinä edistetään luonnon ja maisemansuojellisesti arvokkaiden maatalousalueiden hoitoa ja säilymistä Etelä- ja keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakunnissa. Kumppaneina hankkeessa olivat ProAgria Keski-Pohjanmaa/maa- ja kotitalousnaiset, Luke ja Metsäkeskus. Lisäksi olimme mukana kumppanina Kolmen vyyhti -vesiensuojeluhankkeessa (Etelä- ja Keski-

Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakuntien vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan), jossa vetovastuussa oli Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry, sekä muina kumppaneina ProAgria Keski-Pohjanmaa / maa- ja kotitalousnaiset ja Österbottens Svenksa Lantbrukssällskap. Lisäksi myönteisen rahoituspäätöksen sai Ravinneratas-hanke, jossa olemme pienellä osalla mukana. Hanketyö on tärkeä tapa saada resursseja alamme töihin, jotka ovat usein erittäin yleishyödyllisen luonteisia ja siten vaikeasti myytävissä kenellekään. Hanketyön kautta voimme vaikuttaa yleishyödyllisiin yhteiskunnallisiin asioihin kunnon resurssien kera. Opimme myös hankkeissa uusia taitoja ja pystymme verkostoitumaan sellaisten tahojen kanssa, jotka eivät muuten näkisi mahdollisuuksiaan maiseman- ja luonnonhoidossa.

YRITYSPALVELUT

Yrityspalvelumme ovat keskittyneet hygieniaoasamistodistusten ja -koulutusten järjestämiseen. Hygieniapassikysyntä pysyy tasaisena elintarvikkeita paljon tuottavassa maakunnassamme. Lisäksi järjestimme kansallisen kiertueen tapahtuman, jossa yhteistyössä Eviran kanssa koulutettiin toiminta-alueella toimivia yrittäjiä ja muita kiinnostuneita teemalla ”Ajankohtaista juuri nyt ruoka- ja elintarvikealalla”. Koulutus sai osakseen kiitosta sekä osallistujilta että järjestäjäkumppanilta. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

JÄRJESTÖTOIMINTA

Yhteistyössä Melan, Sedu, MTK:n kanssa järjestimme Suhteet sujuviksi – arki paremmaksi -hyvinvointitapahtuman Seinäjoella lokakuun lopulla. Samalla pidimme järjestömmme vuosikokouksen, jossa sääntömääräisten kokousasioiden käsittelyn yhteydessä palkittiin Etelä-Pohjanmaan vuoden maisemateoksi Jokilaakson matkailupuutarha Lapualta. Jatkoimme edelleen puhelinneuvontaa jäsenyhdistyksillemme sekä tuotimme ns. järjestötohtoripalvelua, jossa järjestötekniisiä ongelmia selvittämään voi kutsua paikalle sopuhintaan toiminnanjohtajan, joka toimii toiminta-alueen yhdistysvastaavana. Järjestöjä kannustettiin mukaan valtakunnalliseen Loikkaa liikkeelle -liikuntakisaan, johon saimme innostettua kahdeksan naisten ryhmää.

Keväällä järjestettiin koulutuskiertue ympäri Etelä-Pohjanmaata uuden Sense-jäsenrekisterin käyttöön ottamiseksi ns. Järjestöhankkeen tuen kautta. Saimme osan jäsenjärjestöistämme innostumaan sen käytöstä, mutta iso osa ei vielä ole rekisteriä ottanut käyttöönsä. Työ jatkuu tämän asian parissa seuraavanakin vuonna.

Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran säätiö myönsi käyttöömmme varoja, joilla aloimme tehdä järjestöneuvontaan tarkoitettuja webinaareja. Työ valmistuu tulevan vuoden puolella. Ajatuksena on tuottaa lisäarvoa erityisesti jäsenjärjestöillemme tuottamalla mielenkiintoisista teemoista oppitunnin tai kahden mittaisia webinaareja, joita voidaan käyttää jäsentapahtumien yhteydessä.

VIESTINTÄ

Viestintä moninaistuu ja digitalisoituu koko ajan enemmän ja enemmän. Perinteiset paperikirjeet ovat jo harvinaisuuksia. Sähköpostin rinnalle on arkityövälineiksi nousseet Facebook-sivujen pitäminen ja sen kautta tuleviin kyselyihin vastaaminen. Ylläpidämme ”Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset” sekä Etelä-Pohjanmaan MKN maisemapalvelut” Facebook-sivuja. Lisäksi Villiruoka valuatoksi -hankkeen kautta ylläpidämme ”Suupohjan villiruokaihmiset” -FB-ryhmää sekä osallistumme hankepartneriemme kanssa ”The mushroom road” -sivun ylläpitoon. Somevälineiden kautta viestinnästä on tullut kepeämpää ja vuorovaikutukseen pystytään lähtemään pienemmällä harkinnalla kuin paperikirjeiden aikaan. Se tuo jäsenistön ja asiakkaiden sekä asiantuntijoiden välille välittömyyttä ja lisää viestinnän nopeutta.

Whatsup-ryhmät ovat arkipäivää asiantuntijoiden välisinä viestintävälineinä, mutta ne eivät ole vielä yleistyneet asiakasviestinnän välineinä. Perinteisesti lähetämme vuodessa vielä kaksi paperikirjettä jäsenistöllemme – toisen vuoden alussa jäsenmaksulaskun ohessa ja toisen syksyllä vuosikokoukskutsun ohessa. Kaikki ei siis ole vielä sähköistä viestinnässäkään!

Saamme paljon asiantuntevaa apua keskuksemme viestintäpäälliköltä ja -sihteeriltä, mikä on suuri onni. Viestinnällinen jälki on ammatillista ja osan viestintätöistä pystyy ulkoistamaan – se säästää aikaa itse asiantuntijatyön tekemiseen ja antaa tekemisestämme oikeellisen eli asiantuntevan kuvan.

HANKKEET

1. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana
 - Järjestöhanke, Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran säätiö.
 - Villiruoka valuutaksi, Leader Suupohja.
 - Uhma – Uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä, Maaseuturahasto.
2. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut hankepartnerina
 - Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin, Ympäristöministeriö. Vastuullinen hankepartneri Maa- ja kotitalousnaisten keskus.
 - Kolmen vyyhti, Maaseuturahasto. Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry.
 - Pohjanmaan ravinneratas. Maaseuturahasto. Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry.

ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	KM, yrittäjä	Sihvola, Marttiina	Sulkava
• varapuheenjohtaja	TtM, HTK	Nousiainen, Marja Sisko	Savonlinna
• jäsen	maatalousyrittäjä	Lappalainen, Päivi	Kangasniemi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Marttinen, Anu	Mikkeli
• jäsen	puutarhuri	Montonen, Soili	Mikkeli
• jäsen	toimitusjohtaja Pahkasalo, Heikki		Mikkeli
• jäsen	maatalousyrittäjä	Poikolainen, Ritva	Pieksämäki
• jäsen	asiantuntija	Savikurki, Riitta	Pertunmaa
• sihteeri	toiminnanjohtaja	Mutka-Paintola, Kirsi	Rantasalmi
○ varajäsen	projektipäällikkö, yrittäjä	Harmoinen, Taina	Mikkeli
○ varajäsen	yrittäjä	Hotti, Mervi	Pieksämäki
○ varajäsen	taluspäällikkö	Kotro, Päivi	Juva
○ varajäsen	toimintaterapeutti	Lampinen, Krista	Mikkeli
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Malkki, Tiina	Enonkoski
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Pulkkinen, Pasi	Juva
○ varajäsen	yrittäjä	Valjakka, Leena	Kangasniemi

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Mutka-Paintola, Kirsi
• yritysasiantuntija	Korhonen, Suvi (toimivapaalla 1.11. – 31.12.2018)
• ruoka-asiantuntija	Kukkonen, Mervi
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Puustjärvi, Eeva (työsuhde päättyi 1.11.2018)
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Ryhänen, Saara

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Etelä-Savon:n Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 2609 henkilöä ja yhdistysten määrä 112 kappaletta.

Yhdistysten toimintakertomuksissa annettujen tietojen pohjalta yhdistysten vapaaehtoistoimintaan on vuoden 2018 aikana osallistunut 10 774 henkilöä. Tästä vapaaehtoistyöstä on muodostunut 13 871 talkootyötuntia eli yhteensä lähes 8 henkilötyövuotta.

TOIMINTA 2018

Kaksivuotista Hyppää hyvän kierteeseen – vastuullisilla valinnoilla kestävää hyvinvointia -teemaa toteutettiin ensimmäistä vuotta. Toimintavuonna ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan palveluissa, järjestötoiminnassa sekä yhteisöllisyyden vahvistamisessa vaikutettiin kuluttajiin ruokahävikin vähentämiseksi. Toinen tärkeä tavoite oli saada suomalaiset liikkumaan enemmän mm. Loikkaa liikkeelle -liikuntakampanjalla.

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluissa kehitettiin maaseutumaiseman ja kulttuuriympäristön hoitoon liittyviä palveluja. Vesiensuojeluun liittyvien kysymysten noustessa yhä tärkeämmäksi tuotiin esille vesiympäristön hoidon mahdollisuuksia erityisesti maaseudulla.

Yrittäjyyden vahvistamisen lisäksi yrityspalveluissa kehitettiin erityisesti ruoka-, elintarvike- ja matkailuyritysten osaamista liittyen mm. elintarvikelainsäädännön uudistumiseen. Lisääntyvän matkailun tarpeisiin vastattiin panostamalla maaseutumatkailun kehittämiseen. Toimintavuonna panostettiin vahvasti asiantuntijuuden kehittämiseen mm. digitaalisen viestinnän

osaamisessa. Viestinnän keskeisinä tavoitteina olivat viestinnän valtakunnallinen yhtenäistäminen, asiantuntijuuden esilletuominen ja toiminnan tunnettuuden kasvattaminen.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Maa- ja kotitalousnaisten vuosien 2018–2019 teema Hyppää hyvän kierteeseen – vastuullisilla valinnoilla kestävää hyvinvointia, näkyi vuoden 2018 aikana ruoka- ja kotitalousneuvonnan koulutuksissa ja tapahtumissa. Kestävät ruokavalinnat ja ruokahävikki tuotiin esille erityisesti kasvis-, salaatti- ja villiyrttikursseilla. Muita kurssiaiheita vuoden aikana olivat perinteiset makkarat, suussa sulava suklaa, peruna, liha ja joulu. Ruokakursseja ja -tapahtumia järjestettiin yhteensä 29 kappaletta ja niihin oli 273 osallistujaa. Juvan kehitysvammaisten kokkikerho kokoontui ruoka-asiantuntijamme johdolla ja kokoontumisissa oli yhteensä 175 osallistujaa. Edellä mainittujen erilaisten tapahtumien ja ruokaneuvonnan toteuttamiseen olemme kohdentaneet tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Digitalisaatiota hyödyntävässä neuvonnassa ruoka-asiantuntija teki videon eteläsavolaisen perinneleivonnaisen, ohrarieskan valmistamisesta. Video on osa perinneruokakurssin valtakunnallista Makumatka maakuntiin -videota. Projekti oli Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon yhteinen ja sitä koordinoi Katja Pethman. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Eryisesti valtakunnallisen kaksivuotisen Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -kärkihankkeen yhdeksällä ruokakurssilla perehdyttiin ruokahävikkiin ja ruokahävikin vähentämiseen. Hankkeen viidessä infotapahtumassa Rantasalmella, Mikkelin Otavassa, Hirvensalmella ja Savonlinnassa tavoitettiin 775 eri-ikäistä kuluttajaa. Paikalliset maa- ja kotitalousnaisten yhdistykset olivat mukana infotapahtumien järjestelyissä ja esiintyivät ansiokkaasti myös itse Ruokahukkana, joka vierailuillaan sai lapsiperheiden huomion. Ruoka-asiantuntija oli mukana hankkeen kahdessa rantatapahtumassa Mikkelissä, joissa tavoitettiin noin 250 kävijää. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Etelä-Savo oli mukana Terveyttä edistävät välipalat koululaisille kotien ja koulujen yhteistyönä -projektissa, jonka tavoitteena oli tuottaa ruokakasvatukseen hyviä, juurtuvia käytäntöjä, joilla edistetään oppilaiden kasvisten käytön lisääntymistä osana kouluateriaa ja välipaloja niin koulussa kuin kotona. Sulkavan yhtenäiskoululla ja Juvan Kirkonkylän koululla järjestetyissä keskustelutilaisuuksissa esiteltiin projektin toimintamalleja ja keskusteltiin ruokakasvatuksesta, projektissa kehitetyistä ruokakasvatustalustoista, kouluhedelmätuesta sekä kouluruokailusuosituksista. Koulujakelujärjestelmän tunnettuuden parantaminen sekä varhaiskasvatuksen ruokailusuositusten ja kouluruokailusuosituksen jalkauttaminen kuntiin -projektissa toteutettiin syksyn aikana viisi Road show -tilaisuutta, joissa neljässä (Pieksämäki, Mikkelin, Juva, Savonlinna) esiteltiin Terveyttä ja iloa ruoasta -varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksia ja Savonlinnassa Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokailusuosituksia. Viidessä tilaisuudessa oli yhteensä 90 kuulijaa. Rahoitus: MKNK/maa- ja mestätalousministeriö

Kulttuuriympäristö näkyväksi KYNÄ -hankkeessa järjestettiin kolme Syödään yhdessä kulttuuriympäristössä -tapahtumaa: Omenankukkajuhla Rantakylän kartanossa Mikkelissä, Kaskiin Kestikievarin kahvipidot Juvalla ja Mikonpäivä lammastilalla -tapahtuma Savonlinnassa. Tapahtumat olivat yleisömenestyksiä.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Etelä-Savon MKN Maisemapalvelut toimii tiiviissä yhteistyössä asukkaiden, maanomistajien, yhdistysten ja kulttuuriympäristönhoidon sidosryhmien kanssa eteläsavolaisen kulttuuriympäristön ja maatalousluonnon hyväksi. Painopisteenä on neuvonta ja suunnittelu sekä muu kehittämistyö.

Vuoden maisemateko -kilpailu

Järjestimme Etelä-Savon vuoden maisemateko-kilpailun neljättä kertaa. Kilpailun teemana oli ”Laita hyvä kiertämään”. Tunnustus myönnettiin Pieksämäen Iso-Pappilan Tukiyhdistys ry:lle työstä kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Pieksämäen Iso-Pappilan puistopuutarhan

kunnostamiseksi. Teimme aktiivista sidosryhmäyhteistyötä erilaisissa tapaamisissa tunnettavuutemme lisäämiseksi ja palvelujemme markkinoimiseksi. Osallistuimme seuraavien maakunnallisten yhteistyö- ja kehittämissyöryhmien toimintaan: Etelä-Savon vesienhoidon yhteistyöryhmä ja Etelä-Savon kulttuuriympäristöryhmä. Osallistuimme myös Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen LUMO-palvelukehitysryhmän työhön. Edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseen olemme saaneet tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Elävää maaseutua taajamiin -teemalla tehtiin yhteensä kuusi esittelytoimenpidettä alueen kuntatoimijoille, kansalaispistoille ym. sidosryhmille. Digitalisaatiota hyödyntävinä viestintätoimenpiteinä toteutettiin vuoden maisematekokoehdotusta esittelevä video ja Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten eri avaintulosalueiden toimintaa esittelevät videokosteet. Videoita esitettiin mm. MKN-Keskuksen valtakunnallisessa johdon syysseminaarissa Rantasalmella, Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten vuosikokouksessa sekä piirikeskuksen somekanavissa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Teimme alueen maatalousyrittäjille maisema-, luonnonmonimuotoisuus- ja kosteikkokartoituksia Neuvo 2020 -palveluna 12 kpl ja laadimme kaksi hoitosuunnitelmaa maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoidon ympäristösopimusta varten. Laadimme konsulttityönä Rantasalmen kunnalle taajamien viheralueiden laidunnussuunnitelman Elävää maaseutua taajamiin -mallin mukaisesti.

Jatkoimme syksyllä 2015 aloitettuja Ravinnepiika- ja Kulttuuriympäristö näkyväksi KYNÄ -hankkeita. Etelä-Savossa yhdessä Luonnonvarakeskuksen kanssa toteutettava Ravinnepiika-hanke tiedottaa ja luo vuoropuhelua etenkin viljelijöiden, viranomaisten, neuvonnan ja tutkimuksen välille peltojen ravinnetalouteen ja maatalouden vesienhoitoon liittyvistä ajankohtaisista aiheista. Hankkeessa järjestettiin mm. erilaisia esittelytilaisuuksia, pellonpiennarpäiviä ja infoja yhteensä 10 kpl. Hankkeessa laadittiin myös useita laajoja asiantuntija-artikkeleita. Hankkeen tilaisuuksiin osallistui vuonna 2018 yhteensä 359 henkilöä.

Etelä-Savossa ja Keski-Suomessa toteutettava Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ-hanke yhdessä Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgrria Keski-Suomen kanssa pyrkii lisäämään yleistä tietoisuutta kulttuuriympäristöstä ja sen arvoista sekä innostamaan maaseudun asukkaita, maanomistajia, viljelijöitä, yhdistyksiä, yrityksiä ja muita toimijoita hoitamaan kulttuuriympäristöä sekä hyödyntämään sitä yritystoiminnassa. Hankkeessa järjestettiin Etelä-Savossa mm. erilaisia esittelytilaisuuksia, infoja, retkiä ja maisemanhoitotalkoita yhteensä 24 kpl. Esittelytilaisuuksiin ja infoihin osallistui yhteensä 1 047 henkilöä, retkille 31 henkilöä ja talkoisiin 117 henkilöä. Hankkeessa valmistui julkaisu Vihreän lumo sekä maisemanhoitosuunnitelma Mäntyharjun Toivolan kylälle.

Valtakunnallisessa Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeessa järjestimme kaksi Hyppää hyvän kierteeseen -rantatapahtumaa yhteistyössä ruoka-asiantuntijan kanssa.

YRITYSPALVELUT

MKN yrityspalvelujen asiantuntijat Etelä-Savossa ovat vahvoja matkailu-, elintarvike- ja palveluyrittäjyyden toimialaosajia. Asiantuntijat opastavat liiketoiminnan aloittamiseen, kasvuun ja kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa. Vuonna 2018 palvelujen tuloksena asiakasyritysten johtamisen avuksi syntyi mm. liiketoiminta- ja kehittämissuunnitelmia, kannattavuus-, maksuvalmius- ja hinnoittelulaskelmia sekä eri laajuista tuote- ja palvelukehitystä.

Maistuva maaseutu -yritysvalinta järjestettiin nyt toista kertaa yhdessä ProAgrria Etelä-Savon ja MTK Etelä-Savon kanssa. Kuluttajien lähettämien ehdotusten pohjalta asiantuntijaraati valitsi vuoden 2018 Maistuvaksi maaseutuyritykseksi Luomutila Siiriäisen Hirvensalmelta. Yrittäjät Anna ja Eerik Siiriäisen tilan luomunaudanliha on suosittua eettisestä alkuperästä tarkkojen suoramyntiasiakkaiden keskuudessa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Yhteistyössä Eviran, Sosterin ja Kuluttajaliiton kanssa järjestettiin helmikuussa Ajankohtaista ruoka-alalla -koulutuskierroksen koulutuspäivä aiheellä ”Lihan myynti tai jalostus, milloin toimitaan elintarvikehuoneistossa – miten perustetaan tarvittaessa lihalaitos?”. Koulutuspäivää oli

mahdollista kuunnella myös webinaariyhteydellä ja etäyhteyttä hyödynsi yrittäjiä ja elintarvikevalvonnan viranomaisia laajasti Itä-Suomen alueelta. Etäosallistumismahdollisuudesta ja viranomaisten sekä yrittäjien yhteisestä koulutuspäivästä saatiin kiitosta erityisesti valvontaviranomaisilta. Koulutukseen ja webinaariin osallistui yhteensä 26 henkilöä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vuoden lopulla kymmenen yrittäjyyttä suunnittelevaa tai yrittäjän alkutaipaleella olevaa naista suoritti yritysasiantuntijoiden vetämän viiden kokoontumiskerran Portaat yrittäjäksi -valmennuksen. Yritysneuvonnan maastuva maaseutu sekä ajankohtaista ruoka-alalla -teeman tapahtumiin, sekä Portaat yrittäjyyteen -valmennuksen järjestämiseen olemme kohdentaneet Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatua tukea.

Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hankkeessa jatkettiin maatilayrittäjien osaamisen kehittämistä oman tilan tuotteiden jalostamisessa ja myynnissä. Keskiössä oli edelleen asiakastarpeisiin vastaava suoramyyntitoiminta. Hankkeen 13 valmennuspäivissä yhteensä 110 osallistujaa sai tietoa mm. kuluttajakäyttämiseen, tuotekehitykseen ja -brändäykseen, tuoteilmeeseen ja -paukkauksiin sekä digitaaliseen markkinointiin liittyen. Keväällä 7 yritystä tutustui opintomatalla Gastro -messuille ja Citymarket Eastonin maakuntaruokahyllyihin. Syksyllä toteutettiin 13 osallistujan opintomatka Islantiin yhdessä Uudellamaalla toimivan Maatilat digiaikaan -hankkeen kanssa. Vuoden 2018 aikana hankkeen toiminnassa oli mukana 51 yritystä, joille kertyi 161 koulutuspäivää. Hankkeen osatoteuttajana on mukana Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti.

Valtakunnallisesti järjestetystä Osta tilalta ja Makumatka maalle -päivästä muodostui Etelä-Savossa menestys. Tapahtumapäivässä oli mukana jo yli 30 eteläsavolaista tilaa ja elintarvikkeiden suoramyymää. MKN yrityspalvelujen asiantuntijat vastasivat tapahtuman alueellisesta tiedottamisesta sekä koordinoinnista yhdessä yrittäjien kanssa. Kuudelle asiakkaalle toteutettiin myös eri laajuisia Neuvo 2020 -palveluja ja Analyysi -yritysten kehittämispalvelu tehtiin neljälle asiakkaalle. Palvelujen tuloksena yrityksille myönnettiin Maaseuturahaston tukea yli 400 000 € investointeihin.

Asiantuntijamme ovat työskennelleet myös ProYritys ja ProKasvu -hankkeessa, jossa on tehty aloittavien yritysten neuvontaa, toimivien yritysten kehittämissuunnitelmia sekä yritysryhmähankkeiden kokoamista. Näissä hankkeissa toteutettiin yhteensä 36 yritys kohtaista tilannekartoitusta sekä oltiin mukana valmistelemaan kahta yritysryhmähanketta. Byrokratian hyödyntäminen maatalan/maaseutuyrityksen toiminnassa ja johtamisessa -hankkeessa vedettiin elintarvikeyritysten byrokratian purkuun tähtäävää yrittäjä- ja viranomaistyöryhmää. MKN yrityspalvelut ovat olleet mukana myös Kulttuuriympäristö näkyväksi -hankkeen maiseman tuotteistamiseen liittyvissä toimenpiteissä sekä kahdessa meneillään olleessa yritysryhmähankkeessa.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Järjestimme yhdessä MELA:n Väliä viljelijästä -projektin ja MTK Etelä-Savo ry:n kanssa maaseutuyrittäjille kohdennetun hyvinvointipäivän marraskuussa Savonlinnassa Tanhuvaaran urheilupuistolla. Hyvinvointipäivässä kerroimme noin 40 osallistujalle säännöllisen syömisen ja ruokavalintojen merkityksestä hyvinvointiin ja jaksamiseen. Vuoden 2018 maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Marjaana Pajunen Juvalta.

Naisvoimaa-viikolla 29.1.–4.2.2018 yhdistykset torjuivat ruokahukkaa järjestämällä tilaisuuksia yhteistyössä kauppojen ja muiden toimijoiden kanssa muun muassa Kangasniemellä, Enonkoskella ja Pieksämäellä koottiin hukkaruokapöytä, jossa oli esillä yhden ihmisen vuodessa hukkaan heittävä ruoka. Loikkaa liikkeelle -liikuntakisan 1.1.–15.10.2018 tuloksen ilmoitti 12 eteläsavolaista ryhmää ja voittajaksi selviytyi Mikkelin Heinälähdän maa- ja kotitalousnaisten kuuden hengen ryhmä tuloksella 225 liikuntakertaa. Tulos oli paras myös valtakunnallisesti. Toisen sijan saavutti Puumalan Viljakansaaren maa- ja kotitalousseuran 21 hengen ryhmä 179 liikuntakerralla ja kolmannen sijan Etelä-Savon suurin ryhmä Luoteis-Juvan maa- ja kotitalousseurasta 151 liikuntakerralla.

Edellä mainittujen toimenpiteiden asiantuntijatyöhön kohdensimme opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamaamme tukea.

Perinteinen ruskamatka tehtiin 30 osallistujan voimin syyskuussa itäiseen Lappiin. Jäsenrekisteri Sensen käyttäjäkoulutukset järjestettiin alkuvuodesta Kangasniemellä ja Juvalla. Vuoden 2018 aikana toteutettiin myös jäsenmaksu-uudistus, jossa siirryttiin kokonaisuudessaan henkilökohtaisen jäsenmaksun käyttöön.

VIESTINTÄ

Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat viestivät luontevana osana työtehtäviään järjestön tapahtumista ja toiminnasta ja tuovat eri medioissa esille asiantuntijapalvelujamme. Kaikki toimihenkilöt vastasivat oman ammattialueensa viestinnästä, jota he toteuttivat monipuolisesti ja monikanavaisesti. Piirikeskuksessa työstiin säännöllisesti mediatiedotteita ja tarjottiin juttuaiheita medialle. Median edustajat seurasivat aktiivisesti sähköisiä tiedotuskanaviamme, sekä asiantuntijoidemme päivityksiä sosiaalisen median eri kanavissa. Viestittäviä teemoja nostettiin samanaikaisesti ja -sisältöisesti esiin useissa eri kanavissa, hyödyntäen mm. Etelä-Savon piirikeskuksen kotisivuja ja piirikeskuksen sekä piirikeskuksen hankkeiden (KYNÄ- hanke, Ravinnepiika-hanke ja Unelmakauppa -hanke) Facebook-sivuja. Ruoka-asiantuntijamme välitti tunnelmia ruokatapahtumista ja -koulutuksista yhdistäen Instagramin ja Facebookin mahdollisuudet.

Toteutimme myös videon alueemme perinneruokiin kuuluvan röpörieskan valmistuksesta. Sekä kokosimme videot, jotka esittelivät toimintaamme ja vuoden 2018 palkittua maisematekoa. Vuoden 2018 aikana otettiin myös käyttöön Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten oma YouTube -kanava.

Yhdistykset eri puolilla maakuntaa toivat aktiivisesti esille maa- ja kotitalousnaisten paikallistason työtä. Koostimme järjestölle ja sidosryhmille kaksi laajaa toiminnasta ja tapahtumista kertovaa uutiskirjettä, joiden lisäksi ajankohtaisia asioita viestittiin erillisinä sähköposteinä ja facebook- sekä verkkosivupäivityksinä useita kertoja kuukaudessa. Etelä-Savon piirikeskuksen toimintaa pidettiin laajasti artikkelein sekä tapahtumatiedoin esillä Itä-Suomen keskusten yhteisessä ProAgria Itä-Suomi lehdessä. Lehti ilmestyi neljä kertaa vuoden aikana. Pidimme myös aktiivisesti esillä Koti ja Maaseutu -lehteä keskuksen tapahtumissa ja toiminnassa, kannustaen jäseniämme aktiivisesti edistämään lehden markkinointia.

HANKKEET

1. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana
 - Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Ravinnepiika -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
2. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut mukana
 - ProYritys -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - ProKasvu -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Byrokratian hyödyntäminen maatalan/maaseutuyrityksen toiminnassa ja johtamisessa – hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Länsi-Savon elintarvikkeiden kehittäjät -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Peltohavainto – ravinnekiertoa ja peltoviljelyn uusia avauksia, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Mikkeli – Puumala Georeitti -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
 - Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hanke, Ympäristöministeriö

ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus 2018

• puheenjohtaja	yrittäjä	Pekkala, Merja	Iitti
○ varajäsen	myyjä	Koskinen, Päivi	Hamina
• varapuheenjohtaja	maatalousyrittäjä/puutarhuri	Alanne, Päivi	Lohja
○ varajäsen	maanviljelijä/kehityspäällikkö	Sohlman, Jaana	Vihti
• jäsen	yrittäjä	Husu-Tuuliainen, Tarja	Lemi
○ varajäsen	maaseutuyrittäjä	Kaipia-Hyväri, Päivi	Lemi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Vaittinen, Elina	Akaa
○ varajäsen	maanviljelijä	Mänki, Marianne	Jokioinen
• jäsen	maatalousyrittäjä, asiamies	Raininko, Mari	Kärkölä
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Mökkälä, Anneli	Lammi
• jäsen	matkailuyrittäjä	Lindell, Teija	Ruovesi
○ varajäsen	yrittäjä	Rönni, Marja	Pälkäne
• jäsen	maatalousyrittäjä	Kantonen, Katri	Pälkäne
○ varajäsen	maaseutuyrittäjä	Naapi, Liisa	Längelmäki

Hallitus kokoontui toimintavuonna 9 kertaa, joista 4 oli sähköpostikokouksia ja 3 järjestettiin etäyhteydellä. Hallituksen puheenjohtajana toimi Merja Pekkala ja varapuheenjohtajana Päivi Alanne. Edustajiston puheenjohtajana toimi Jaana Kivikko ja varapuheenjohtajana Marjut Juntto.

Edustajisto

• Etelä-Karjala	Marjut Juntto, varapuheenjohtaja Heli Sahlman	Päivi Kaipia-Hyväri Reetta Seppänen
• Häme	Hannele Airola Pirjo Matilainen Kaarina Mäkinen Sari Suttinen Elina Vaittinen	Sari Brotherus Jaana Kivikko, puheenjohtaja Miia Pohjankylä-Palander Hanna Syrjälä
• Kymenlaakso	Päivi Koskinen Anu Porkka	Minna Pekkola-Virtanen
• Pirkanmaa	Selja Kallio Anni Salomaa Paula Koivisto Sirkka Tuhola	Terhi Liitti Maria Granni Pirjo Sähra Leena Valkeeniemi-Tasanen
• Uusimaa	Pepina Elolampi Marja-Liisa Ratia Kirsti Metso	Jaana Sohlman Tarja Seuna-Ståhl Hannele Rosendahl

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Alén, Karita (1.1.-31.7.2018)
• ruoka-asiantuntija, järjestöpäällikkö	Kunnaala, Jenni
• ruoka-asiantuntija	Malin, Suvi
• ruoka-asiantuntija	Nokkonen Satu
• ruoka- ja yritysasiantuntija	Penttilä Outi
• ruoka -asiantuntija	Veteli, Hannele
• maisema-asiantuntija	Ahro, Jutta
• maisema-asiantuntija	Hirvonen, Auli
• maisema-asiantuntija	Koski, Katriina
• maisema-asiantuntija	Laari-Günther, Johanna 1.8.2018 alkaen
• maisema-asiantuntija	Söyrinki Riikka (lyhennetty, 75 %, työaika 1.1.-31.12.2018)
• yritysasiantuntija, vt. toiminnanjohtaja	Lento-Kemppi, Sanna (vt. tj 1.8.-31.12.2018)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

ProAgria Etelä-Suomen ja maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimivuonna oli 15 012, jäsenyhdistyksiä oli 268, joissa naisia jäsenenä 7 365.

Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten järjestämille kursseille, kampanjoihin, tapahtumiin ja järjestötilaisuuksiin osallistui lähes 22 000 henkilöä. Toimintaan aktiivisesti osallistuneita vapaaehtoisia mukana yhdistystoiminnassa ja tapahtumissa oli arviolta noin 14 800 henkilöä.

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus toimi Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan sekä Uudenmaan maakunnissa 12 eri toimihenkilön voimin. Ruokaan, elintarvikkeisiin ja yrityspalveluihin liittyviä asiantuntijapalveluita antoi toimintavuonna kuusi asiantuntijaa ja maiseman- ja luonnonhoitoon liittyviä asiantuntijapalveluita viisi asiantuntijaa. Asiantuntijuuden eri toimialojen osaamisvastaavina toimivat ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnassa Suvi Malin, maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa Auli Hirvonen, yritysneuvonnassa Sanna Lento-Kemppi ja järjestöpäällikkönä Jenni Kunnaala.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Alueellisia sidosryhmätilaisuuksia, joihin oli kutsuttu yhteistyökumppaneita ja sidosryhmiä sekä uusia mahdollisia yhteistyökumppaneita, järjestettiin 15.2. Hämeenlinnassa, 9.4. Pirkanmaalla ja 13.11. Lappeenrannassa. Tilaisuuksissa esiteltiin piirikeskuksen toimintaa, osaamistamme ja tuotteitamme. Kiinnostusta herätti Ruokahukka -teema. Seuraavat alueelliset sidosryhmätapaamiset pidetään v. 2019.

Alueellista ruoka- ja ravitsemusneuvontaa annettiin erilaisilla kursseilla, luennoilla, tapahtumien ja messujen neuvontapisteissä, lehdissä tai muissa medioissa. Ruokakurssitarjottimelta löytyi mm. trenditeemat kasvisruoat, tulevaisuuden kasvien käyttö (hamppu, tattari, kvinoa, härkäpapu ym), laidunlihan käyttö, erikoisruokavaliot sekä voileipäkakut ja suolaiset piiraat, unohtamatta myöskään kastikekurssia. Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeen teemaa ruokahukan vähentämisestä tuotiin esille ruokakursseilla. Kaikkiaan ruokakursseja ja tapahtumia pidettiin yhdistyksille sekä muille tahoille yhteensä 68 kpl. Kurssit jakaantuivat jäsenalueittain seuraavasti: Etelä-Karjala 1 kpl (14 osallistujaa), Häme 12 kpl (146 osallistujaa), Kymenlaakso 7 kpl (80 osallistujaa), Pirkanmaa 18 kpl (281 osallistujaa) ja Uusimaa 26 kpl (308 osallistujaa). Luentoja pidettiin Hämeessä 2 kpl (140 osallistujaa), Uudellamaalla 2 kpl (37 osallistujaa ja aiheina erityisruokavaliot ja ruokahävikki). Yhdistyksillä oli mahdollisuus hakea tukea säätiöiltä kursseille ja luennoille ja yhdistykset käyttivät tätä mahdollisuutta hyvin. Pirkanmaalla ruoka-asiantuntija oli Pirkkalan Taimitorilla kertomassa luonnonryttien käytöstä (n. 120 kävijää), Hämeessä pidettiin esittely syötävistä hyönteisistä Forssan ammatti-instituutin avoimien ovien päivänä (70 osallistujaa). Satamaidon tuote-esittelyitä pidettiin 7.4. Ylöjärvellä ja 24.4. Lahdessa. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Ruoka-asiantuntija Suvi Malin oli mukana Ruokaneuvot -konseptissa, jossa tuotettiin 8 kertaa vuodessa sesonginmukainen teema, resepteineen ja kuvineen. Aiheista toinen oli erikoiskasvein käyttö (hamppu, tattari, öljyhamppu ja kvinoa) ja toinen lastenkutsut kesällä. Kokonaisuuksia hyödynnettiin Koti ja maaseutu -lehdessä, mediatiedottamisessa, nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa (mm. Instagram, Pinterest, Facebook).

Asiantuntijat viestivät tehokkaasti ja monipuolisesti niin kampanjoista, hankkeista kuin muistakin kotitalousneuvonnan tapahtumista maakunnissa. Ruoka-asiantuntija Suvi Malin oli keväällä AamuTV:ssä kertomassa miten saadaan tarjottavat säilymään turvallisesti tarjolla helteisenä aikana. Viestinnässä hyödynnettiin Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen omaa internetsivustoa, facebook- ja instagram-sivustoa sekä ProAgria Etelä-Suomen Satoa -lehteä ja hyviä suhteita paikallisiin toimittajiin median osalta. Asiantuntijat osallistuivat Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n järjestämiin koulutuksiin.

Yhteistyö Hämeen Kalatalouskeskuksen kanssa

Koululaisten kalan käyttöä edistettiin edelleen yhdessä Hämeen Kalatalouskeskuksen kanssa. Koululaisille opetettiin kalaruokien valmistamista ja rohkaistiin lapsia syömään kalaa. Kalaopissa tavoitettiin 128 oppilasta ja 11 opettajaa.

Kokouspalvelut Hämeessä

Vanajan Parven kokouspalveluiden osalta vuosi 2018 oli erittäin vilkas. Kahvi- ja ateriapalveluja tarjottiin ennätykselliset 453 kertaa yhteensä 7880 asiakkaalle.

Pirkanmaalla järjestettiin Makuaarteita maisemassa -opintomatka, jonka tavoitteena oli paikallisen ruoan ja maiseman tuotteistus. Mukaan kutsuttiin Pirkanmaan maaseutu- ja maaseutumatkailuyrittäjiä, jotka pääsivät testaamaan Pohjaslahteen makumaisemareitin kolmen yrittäjän toimesta. Ruoan ja maiseman yhdistämisestä saataisiin maaseudun yrittäjyyteen uudenlaisia yrittämismahdollisuuksia sekä verkostoitumista ja tätä opintomatalla testattiin. Opintomatkalta saatiin hyviä kokemuksia, joita voidaan hyödyntää. SeAmk restonomiopiskelija tekee matkasta opinnäytetyön. Mukana oli 6 yrittäjää. Rahoitus: Vihtori Peltonen – Lihasula säätiö

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonta, koulutus tai muu viestintä

Hävikki-viikolla 10.–16.9. julkaistiin viikon jokaisena päivänä Hävikki-videot Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten facebook-sivuilla. Videoiden pituus oli 1-2 minuuttia ja jokaisella videolla annettiin vinkkejä ruokahukan vähentämiseen. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hanketyö

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hanke

Maa- ja kotitalousnaisten ja Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman Vesistö-kunnostusverkoston yhteisen Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeen päätavoitteena on tuoda kuluttajille tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen tilaan omilla valinnoillaan sekä edistää ravinteiden kierrätystä. Tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä ja aktivoida vapaaehtoista vesienhoitotyötä havainnollistamisen ja positiivisen viestinnän avulla.

Ruokahukka -hankkeessa järjestettiin v. 2018 Ruokahukka infoja lapsiperheille ja ruokakursseilla tuotiin esille ruokahukan vähentämistä (nämä esitetty Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta -kohdassa). Etelä-Karjalassa ruokahukkainfoja lapsiperheille pidettiin yksi, joka tavoitti noin 200 aikuista ja 20 lasta. Hämeessä ruokahukkainfoja lapsiperheille pidettiin viisi, jotka tavoittivat noin 390 aikuista ja 315 lasta. Kymenlaaksossa neljä lapsiperheille suunnattua ruokahukkainfoa tavoittivat noin 500 aikuista ja 500 lasta. Pirkanmaalla lapsiperheille suunnattuja ruokahukkainfoja pidettiin 7 kpl, joissa tavoitettiin 1004 aikuista ja 913 lasta. Uudellamaalla ruokahukkainfoja pidettiin viisi ja tavoitettiin 770 aikuista ja 130 lasta. Ruokahukka ruotuun -hankkeen kesto on 2017-2019. Hanke toteuttaa hallituksen Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön –kärkihanketta Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Tehtävä Z

Tehtävä Z -hankkeen toiminnan avulla vahvistetaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten itseluottamusta harjaannuttamalla kädentaitoja ja arjenhallintaa sekä lisätään osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteeseen päästään Tehtävä Z ohjelmien ja vapaaehtoisikampanjan avulla. Hanke on neljän neuvontajärjestön yhteistyöhanke. Hanketta koordinoi Marttaliitto ja mukana hankkeessa ovat Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten lisäksi Finlands Svenska Marthaförbund ja Taito. Kymenlaaksossa yhteistyökumppanina oli Rannikkopajat, kuntouttava työtoiminta, osallistujia 14 nuorta, Pirkanmaalla Ylöjärven Starttipaja, osallistujia 13 nuorta ja Uudellamaalla Lohjan nuorisotyöpaja Tuuma, osallistujia 8 nuorta. Ohjelmien tapaamisissa (8 krt) nuoret saivat uusia ja vahvistivat jo olemassa olevia valmiuksia mm. arjenhallinnassa, kädentaidoissa, ryhmässä ja yksilönä toimimisessa sekä työelämässä tarvittavien hyvien käytöstapojen mukaisessa toiminnassa. Etelä-Karjalassa asiantuntijamme oli mukana Etelä-Karjalassa Marttojen Ohjaamo ryhmässä asiantuntijana, osallistujina 10 nuorta. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Parasta pöytään Pirkanmaalta – Lähiruokaa jokaiseen päivään

Parasta pöytään Pirkanmaalta – Lähiruokaa jokaiseen päivään -yhteistyöhankkeessa maa- ja kotitalousnaiset on Ahlmanin Säätiön tuensirtokumppani. Hanke alkoi vuonna 2016 ja päättyi 30.11.2018. Lähiruokaa käyttöä on lisätty vastaamalla kysyntään ja kasvattamalla sitä, tarjoamalla helposti saavutettavia kanavia lähiruokan markkinointiin ja hankintaan sekä auttamalla kuluttajia ruoan saattamisessa nautittavaan muotoon. Olemme mukana osiassa Yhteistyön ja osaamisen

lisääminen lähiruokatuotteiden kehittämiseksi' sekä 'Lyhyiden toimitusketjujen menekin edistäminen' osiossa. Hankkeessa järjestettiin lähiruokatyöpajoja 2 kpl (17 osallistujaa), lähiruokakauppakierros K-Supermarket Kuljun Kartanossa, jossa tavoitettiin 120 kuluttajaa sekä Läheltä hyvää-luonnonnyrtit -lähiruokakurssi 1 kpl (10 osallistujaa). Hankkeessa luotiin myös Pirkanmaalaista lähiruokareseptiikkaa, hankeaikana kaikkiaan 75 reseptiä. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

FutureCrops

MKNK on kumppanina LUKEn hallinnoimassa Future Crops- hankkeessa, missä on haettu tulevaisuuden peltoerikoiskasveja ja niiden käyttömahdollisuuksia, 'FutureCrops' tietoa ja elämyksiä kysynnän ja liiketoiminnan tueksi. Etelä-Suomen ruoka-asiantuntijat ovat olleet mukana nivomassa elämyksellisyyttä eettisesti, sosiaalisesti, ympäristöllisesti ja taloudellisesti kestävään ruokaan ja tuomassa uusia mausteita ruokakulttuuriin. Uutta reseptiikkaa on luotu kuusi kpl ja erikoiskasvien käyttö on ollut esillä Tattaripäivässä 20.3. (30 osallistujaa) Pirkanmaalla sekä Lapsimessuilla Helsingin Messukeskuksessa 22.4 (400 osallistujaa). Kädentaidot -messuilla Tampereella 16.-17.11 messuosastollamme tavoitimme noin 3000 kävijää tehden tutuiksi erikoiskasvien käyttöä. Kädentaidot -messuilla kävi kaikkiaan 50 996 kävijää. Itäkeskuksen Citymarket Eastonissa vkolla 48 erikoiskasveihin tutustui 1 930 henkilöä. Jokioisilla Luken ympäristössä järjestettiin 23.8. eri median edustajille tilaisuus, jossa kävijät pääsivät tutustumaan pelto-oloihin ja maistelemaan erilaisia erikoiskasviherkkuja, paikalla 70 henkilöä. Rahoitus: MKNK/Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Terveyttä edistävät välipalat

Terveyttä edistävät välipalat -projektin tavoitteena oli tuottaa ruokakasvatukseen hyviä, juurtuvia käytäntöjä ja toimintamalleja, joilla edistetään sitä, että oppilaat nauttivat terveyttä edistäviä välipaloja ja lisäävät kasvien käyttöä osana kouluaateriaa ja välipaloja niin koulussa kuin kotonakin. Lisäksi tavoitteena oli kouluruokailun hyödyntäminen monialaisena oppimiskokemuksena. Toteutus alueittain Kymenlaakso 3, Etelä-Karjala 1, Pirkanmaa 2, Uusimaa 3 ja Häme 4 tapaamista. Rahoitus: MKNK/Maa- ja metsätalousministeriö

Ruokailusuositukset käyttöön

Ruokailusuositukset käyttöön -tiedotusprojektissa jalkautettiin kuntiin uusia koulu- ja varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksia Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokasuosituksia sekä Terveyttä ja iloa ruoasta varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksia. Toteutettiin Kanta-Hämeessä 4 kpl, Kymenlaaksossa 3 kpl ja Päijät-Hämeessä 2 kpl. Osallistujia yhteensä 49. Rahoitus: MKNK/Maa- ja metsätalousministeriö

Virtaa viisailla valinnoilla – ikääntyvien ravitsemustapahtumat

Sopiva energian saanti, riittävä proteiinin ja D-vitamiinin saanti sekä nestetasapainosta huolehtiminen ovat ikääntyvien ravitsemuksessa olennaisia. Näitä ravitsemukseen liittyviä asioita Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset kävivät läpi ikääntyville suunnatuissa tilaisuuksissa sekä antoivat käytännön vinkkejä parempaan ravitsemukseen. Hämeessä, Pirkanmaalla, Uudellamaalla, Kymenlaaksossa sekä Etelä-Karjalassa järjestettiin 10 tilaisuutta, joissa tavoitettiin yhteensä noin 280 ikääntynyttä kotona asuvaa. Rahoitus: Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiö

Virtaa viisailla valinnoilla – ikääntyvien ravitsemustapahtumat, Sopiva energian saanti, riittävä proteiinin ja D-vitamiinin saanti sekä nestetasapainosta huolehtiminen ovat ikääntyvien ravitsemuksessa olennaisia. Näitä ravitsemukseen liittyviä asioita Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset kävivät läpi ikääntyville suunnatuissa tilaisuuksissa sekä antoivat käytännön vinkkejä parempaan ravitsemukseen. Kymenlaaksossa järjestettiin 2 tilaisuutta, joissa tavoitettiin yhteensä noin 85 ikääntynyttä. Rahoitus: Jaalan kotiseutusäätiö

Vohvelisuunnistus

Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset toteuttivat vuonna 2018 kymmenen Vohvelisuunnistus - tapahtumaa Kanta- ja Päijät-Hämeen alakouluilla. Koululaistapahtumissa tutustuttiin ruuan reittiin, raaka-aineisiin ja tuotantotapoihin Vohvelisuunnistus-konseptilla, jossa kaikki oppilaat pääsivät tutustumaan kotimaisiin raaka-aineisiin sekä valmistamaan oman herkullisen vohvelin. Tapahtumat oli suunnattu alakouluikäisille oppilaille ja niitä tarjottiin Lahden ja Hämeenlinnan kaupunkikouluihin, joissa kotimainen ruuantuotanto ei ole oppilaille luontaisesti yhtä tuttua kuin maaseudun oppilaille. Tapahtumiin osallistui noin 760 oppilasta ja 30 opettajaa. Rahoitus: MTK Hämeen Kestävää ruokaa ja kasvua Hämeessä -hanke

Rytmiä ruokailuun – lasten ja nuorten hyvät ruokavalinnat

Toiminnallisilla havaintopisteillä annettiin käytännönläheisiä vinkkejä lapsiperheiden helppoon arkiruokailuun ja hyviin ruokavalintoihin. Havaintopisteillä kannustettiin muun muassa kasvien käyttöön, tutkittiin sokerin ja kuidun saantia erilaisista elintarvikkeista sekä jaettiin esitteitä ja tarjottiin maistiaisia. Infoja pidettiin erilaisten lapsiperhetapahtumien yhteydessä Lahdessa 3 kpl, (osallistujia noin 300) ja Lappeenrannassa 2 kpl (osallistujia noin 230). Rahoitus: Lahden ja Lappeenrannan kaupungit

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Elävää maaseutua taajamiin -toimintamallin jalkauttamiskäyntejä tehtiin 15 kpl, joissa esiteltiin kuntien ja muiden organisaatioiden mahdollisuuksia edistää luonnon monimuotoisuutta ja maiseman hoitoa. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

15.1.2018 Maisemapalveluiden esittely Juupajoen kunnanhallitukselle. Juupajoen kunta oli tilannut vuonna 2017 kahdelle kylälle kunnassa maisemanhoitosuunnitelman. Kunnanhallitus toivoi esittelyn MKN maisemapalveluilta siitä, miten kunnan kannattaa toteuttaa suunnitelmia käytännössä ja edistää näissä kylissä luonnonhoitoa. Aihe keskusteltiin ja esittelyn jälkeen kunnanhallitus myönsi rahoitusta mm. Lylyn kylämaiseman laidunnushankkeelle.

15.2.2018 Sidosryhmätilaisuus Hämeenlinnassa. Pidimme kutsuille tahoille tilaisuuden, jossa esittelimme piirikeskuksen toimintaa. Yhteensä tilaisuudessa oli 15 osallistujaa. Saatiin myöhemmin positiivista palautetta tilaisuudesta ja osallistujat saivat paljon uutta tietoa toimintamme laajuudesta. Tilaisuuteen osallistui edustajat: Museovirasto, ELY-keskus, Hämeen liitto, Vanajavesikeskus, Linnaseutu ry ja Metsähallitus. Maiseman toimintaa esittelivät Katriina Koski ja Auli Hirvonen. Auli Hirvonen esitteli vuoden maisemateko -kilpailun, idean ruoka & maisema -hankkeesta, kuntien B-hoitoluokkien ja perinnebiotooppien mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden edistämisessä. Katriina esitteli mobiilireitit, tarinakartat, kylätonttiselvityksen ja kaavoituksen kulttuuriympäristöselvitykset. Tilaisuudessa olleiden yhdistysten kanssa tiivistetään yhteistyötä.

6.3.2018 Hämeenlinnan kaavoituksen yleiskaavapäällikkö Niklas Lähteenmäen kanssa keskusteltiin Hämeenlinnan kylätonteista liittyen tekemäämme selvitykseen sekä maatilaselvityksestä ja Hämeenlinnan kaupungin kaavatilanteesta. Lähteenmäki sanoi vievänsä tietoa maatilaselvityksestä eteenpäin heidän organisaatiossa.

22.3.2018 Palaveri kaupunkiniityistä Tampereen kaupungin uuden viranhaltijan, Jyrki Lehtimäen kanssa. Sovittiin maastokatselmus raitiotien varteen perustettaville uusniityille.

9.4.2018 Viherympäristöliiton kanssa yhteistyössä toteutettu webropol-kysely B-hoitoluokan avoimista viheralueista. Kysely ja saateviesti lähetettiin kaikille Kaupunginpuutarhurien Seuran jäsenille, yhteensä 219 kpl. Kyselyä mainostettiin etukäteen Kaupunginpuutarhurien seuran jäsenkirjeessä. Kysely toimii pohjana opinnäytetyölle, jota MKN maisemapalvelut ohjasi. Opinnäytetyö valmistui joulukuussa 2018, ja siitä tiedotettiin somessa.

16.4.2018 Etelä-Suomen MKN aamukahvitilaisuus Pirkanmaan sidosryhmille. MKN maiseman toiminnan esittely tilaisuudessa. Eniten kiinnostusta oli Ruokahukka-hankkeesta sekä mobiilireitien suunnittelusta.

17.4.2018 Oltiin puhumassa Vantaan kaupungin henkilökunnan koulutustilaisuudessa. Läsnä olivat Vantaan kaupungin kaavoittajat, maisema-arkkitehdit ja vihersektori (suunnittelu ja kunnossapito). Luennoimme laidunnuksen, niittyjen ja peltojen uusista hoitotavoista, ekosysteemipalveluista ja niiden merkityksestä kaupunkiympäristössä. Antoisa päivä yhteistyössä Vantaan kaupungin ja WSP:n kanssa.

9.5.2018 Tapaaminen Kangasalan kunnanpuutarhurin kanssa, B-hoitoluokkien esittelyä Tampereen kaupungin esimerkkien kautta.

6.9.2018 Raaseporin kunnan kaavoittajan Simon Storen ja Länsi-Uudenmaan maakuntamuseon, Tellervo Saukonniemen kanssa keskusteltiin valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden maankäytöstä ja maiseman tuoteistuksesta. Raaseporin kaavoittaja Simon Storen kanssa keskusteltiin meidän välittäjän roolistamme asukkaiden ja viranomaisten välillä liittyen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ristiriitoihin. Kunta on halukas järjestämään asukastilaisuuksia, joissa voimme luennoida aiheesta. Maakuntamuseo arvosti Maisema-opasta ja kertoi sen olevan hyvä keskustelun avaus aiheesta. Museon kanssa tullaan tekemään yhteistyötä kulttuuriympäristöjen tuoteistuksessa.

6.9.2018 Pirkkalan kunnanpuutarhuri Miia Terämän kanssa käytiin läpi tällä hetkellä Pirkkalan kunnan toimesta maaseutumaisesti hoidettavia alueita. Keskustelussa tuli esiin hyviä puolia ja hoidon haasteita. Samalla pohdittiin uusia alueita ja toimintatapoja. Palaverissa avautui myös uusia mahdollisuuksia, esimerkiksi Pirkkalassa löytyisi hyviä kohteita laidunnukseen ilman aitoja.

23.10.2018 Esiteltiin Tuusulan kunnan liikuntapuolen ja viherpuolen edustajille toimintaamme. Keskusteltiin mm. reitistöjen mahdollisuuksista luonnon monimuotoisuuden esiintuonnissa.

30.10.2018 Kertomassa B-hoitoluokituksesta Viherympäristöliiton Viheralueiden kunnossapidon laatupäivässä Lahdessa. Päivässä oli mukana 18 kunnan viheralueiden kunnossapidon toimijat. B-hoitoluokituksen uudistamistyö alkaa Viherpäivien preseminaarissa 5.2.2019, johon meidät pyydettiin luennoimaan.

13.11.2018 Sidosryhmätilaisuus Lappeenrannassa. Mukana olivat Luonnonsuojeluliitto, Tuuliaisien säätiö, Lappeenrannan kaupunki, LAKES, Eksote, Länsi-Saimaan kehittämissyhistys ja Luumäen kunta. MKN maiseman toiminnan esittely tilaisuudessa. Erityistä kiinnostusta herätti mobiilireittien hyödyntäminen. Luonnonsuojeluliitto ehdotti myöhemmin yhteistyötä vieraslajeihin liittyen, LAKES ehdotti yhteistyötä Spring-partyyn yhteydessä ja Tuuliaisien säätiön kanssa on oltu yhteydessä hankekuvioissa.

13.11.2018 Vierailu Tuusulan kunnassa kaavoittajien luona. Tapaaminen yleiskaavasuunnittelija Henna Lindströmin ja kaavasuunnittelija Terhi Wermundsenin kanssa. Aiheena olivat kaavoituksen selvitykset ja Maisema-oppaan tavoitteiden edistäminen. Kunnassa suunnitellaan nyt hevoskylän kaavaa. Varsinaista tarvetta maatilaselvitykselle ei vielä ollut, mutta kunnassa kuitenkin suhtauduttiin positiivisesti aiheeseen.

Vuoden maisemateko -kilpailu

Vuoden maisemateko -kilpailu järjestettiin neljättä kertaa, tällä kertaa teemalla ”Laita hyvä kiertämään”. Vuoden maisemateko nostaa aina esille paikallisen kulttuuriympäristön arvoja ja ominaispiirteitä, lisää yhteisöllisyyttä ja edistää kohteen säilymistä tuleville sukupolville kestäväällä tavalla. Vuonna 2018 kilpailulla haluttiin erityisesti edistää kiertotaloutta ja kiinnittää huomiota kulttuuriympäristön ja -maisemanhoidon jatkuvuuden turvaamiseen. Esimerkiksi huomioitiin kierrätettävien materiaalien ja rakennustarvikkeiden käyttö ja hoitotoimenpiteistä syntyvän materiaalin jatkohyödyntäminen. Yhdessä suunniteltiin kaikille maakunnille yhteinen kampanja. Kampanjassa viestittiin järjestölle, sidosryhmille ja medialle. Erityisesti kampanjassa hyödynnettiin somea; päivityksiä tehtiin kuukausittain useita. Valintaraatiin pyydettiin seuraavat: Miinu Mäkelä (Pirkanmaan maakuntamuseo), Minna Takala (Hämeen liitto), Henrik Wager (Uudenmaan ELY-keskus), Merja Pekkala (Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten hallitus), Markku-Pekka Antikainen (Kärki-Leader ry) sekä Anu Taipale (Päijänne-Leader ry). Etelä-Suomeen tuli 6 ehdokasta, yksi jokaisesta maakunnasta, kustakin ehdokkaasta tuli siis maakuntansa voittaja. Palkitut olivat:

- Etelä-Karjala: Suomi 100 -puupuisto, Simpele
- Kanta-Häme: Iittalan taideasema
- Kymenlaakso: Järviruo'on korjuuketjun ja hyötykäytön kehittämishanke, Iitti
- Pirkanmaa: Ympäristöperhoset-hanke, Valkeakoski
- Päijät-Häme: Kiikunlähteen kunnostus, Hollola
- Uusimaa: Kulttuuri puhdistaa ympäristöä -siivoustempaus, Helsinki

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitaalisatiota hyödyntävä viestintä

Etelä-Suomen maisema-asiantuntijoiden digitaalisatiota hyödyntävä viestintätehtävä toteutettiin ESRI Storymap -ohjelmalla. Tarinakartan avulla on tarkoitus jakaa tietoa meistä tekijöistä, meille tärkeistä asioista, toimintaympäristöstämme sekä palveluistamme. Tarinakartasta on tiedotettu sisäisessä tiedotuksessa, Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgrian nettisivuilla sekä somessa. Katselukertoja tarinakartalla on yli 2000. Etelä-Suomen MKN maisemapalveluiden Facebook-sivun päivitys tavoitti lähes 800 henkeä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Laidunpankki

Kehitettiin edelleen ProAgria Etelä-Suomi ry:n omistamaa Laidunpankki -palvelua. Luotiin palveluun uutta sisältöä ja markkinointia tehostettiin. Laidunpankki tarjoaa monipuolista tietoa sopimuslaidunnuksesta. Palvelu on ilmainen ja palvelee sekä maanomistajia että karjanomistajia. Kysy neuvoa -palstalle vastauksia tuli 9 kpl. Lisäksi sivuille vietiin tietoa laidunnuksesta ja palveluista sekä tehtiin päivityksiä Ajankohtaista -palstalle. Sivusto palvelee valtakunnallisesti, vaikka sen ylläpito hoidetaan Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksesta. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö (kuluttajavalistus), maksulliset markkinapaikat (palvelinmaksu)

UHMA-hanke

UHMA-hankkeen opintoretki Pirkanmaalle. Järjestettiin kahden päivän opintoretki Pirkanmaan alueelle. Kohderyhmänä olivat Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla toimivan Uhma-hankkeen asiakkaat. Ensimmäisen päivän ohjelmassa keskityttiin maisema- ja ympäristöpalveluihin, toisena päivänä maiseman tuotteistukseen. Etelä-Suomen MKN Maisemapalvelut laativat ja toteuttivat retken toimien myös asiantuntijoina. Retkellä oli 30 osallistujaa.

Viestintä, markkinointi, asiantuntijuuden brändäys ja sidosryhmätyö

Toimintavuonna kehitettiin edelleen Etelä-Suomen MKN Maisemapalveluiden brändäystä ja tunnettuuden lisäämistä. Some -viestintä oli tärkeä osa toimintaa. Meillä on oma FB-sivusto (n. 400 jäsentä) sekä lisäksi kaksi toimivaa FB-keskusteluryhmää, Luonnonlaitumet (n. 400 jäsentä) ja Mainiot maisemat (n. 500 jäsentä), lisäksi asiantuntijoilla on omat osaksi aktiivisessa työkäytössä olevat Instagram- ja Twitter-tilit. Toimintaa kehitettiin edelleen.

Osallistuttiin Maisema mielessä -blogisarjaan, yhdellä blogikirjoituksella. Markkinoitiin asiantuntijapalveluita sidosryhmätapaamisissa ja koulutustilaisuuksissa sekä lähetettiin vuoden aikana 2 Maisemauutiset -tiedotetta eri sidosryhmille. Osallistuttiin aktiivisesti sidosryhmäyhteistyöhön kuten Pirkanmaan kulttuuriympäristön yhteistyöryhmän toimintaan. Jatkettiin piirikeskuksen maisema-asiantuntijoiden osaamisen kehittämistä ja erikoistumista. Osallistuttiin koulutustilaisuuksiin ja järjestettiin omia sisäisiä webex -palavereita. Maisematiimin omaa tiedonjakoa ja tiimityöskentelyä tehostettiin. Järjestettiin maisema- ja lumoaiheisia luentoja yhteensä 6 kpl, joissa 100 osallistujaa. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Arvokkaat maisema-alueet

Vuonna 2018 laadittiin yhdessä Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen, Etelä-Pohjanmaan ja Oulun MKN:n kanssa ympäristöministeriölle valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin täydennys selvitys. Työ käsitti uudelleen tarkastelua Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Hämeen, Pirkanmaan, Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa. Päätavoitteena oli tarkistaa aluerajauksia ympäristöministeriön koostaman alueluettelon mukaisesti (noin 30 aluetta), minkä ympäristöministeriö oli valmistellut Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista annettujen lausuntojen ja kannanottojen pohjalta (Ympäristöministeriön raportteja 14/2018 Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista annetut lausunnot ja kannanotot). Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

ViherB -tiedotushanke

Toteutamme yhdessä Viherympäristöliiton kanssa ViherB -tiedotushanketta vuosina 2018-2019. Hankkeessa jaetaan tietoa avoimista viheralueista, erityisesti niiden arvoista ja mahdollisuuksista. Näiden viheralueiden kunnossapito on edullista, ja pienillä panoksilla alueet saadaan tuottamaan merkittäviä lisäarvoja ympäristöönsä. Alueita hoidetaan usein maatalouden menetelmin. Vuonna 2018 aloitettiin yhteistyö ja suunnittelu Viherympäristöliiton kanssa, ohjattiin opinnäytetyö,

kirjoitettiin kaksi lehtiartikkelia ammattilehtiin ja tehtiin aktiivista sometiedotusta. Rahoitus: Maiju ja Yrjö Rikalan puutarhasäätiö

Pohjois-Tampereen maatilaselvitys

Vuonna 2018 laadittiin Pohjois-Tampereen alueelle maatilaselvitys, joka oli osa Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan lähtötietojen ja tavoitteiden kokoamista. Selvityksen tavoitteena oli selvittää alueen maatalouden nykytilaa ja näkymiä. Selvitys toteutettiin henkilökohtaisena haastattelututkimuksena. Toteutustapa oli tehokas, koska osallistumisprosentti oli 72. Työn tilasi Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön suunnittelu, Yleiskaavoitus. Rahoitus: Tampereen kaupunki

Maiseman- ja luonnonhoito kaupungeissa ja kunnissa, B-hoitoluokkien niityt ja pellot

B-hoitoluokkien niittyihin ja peltoihin liittyvät työt ovat keskeinen osa palvelutarjontaa. Asiakassuhde Tampereen ja Vantaan kaupunkien kanssa jatkui. Kangasalan kaupunki saatiin uudeksi asiakkaaksi. Vantaan kaupungin ja WSP Finlandin kanssa valmistui laaja selvitystyö: Itä- ja KeskiVantaan niittyjen ja peltojen hoidon kehittämissuunnitelma. Kunnille tehtiin 5 kpl kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia, 1 kpl maisemapeltojen viljelysuunnitelma sekä kunnossapidon laadun valvontaa 18 kohteessa. Lisäksi järjestettiin 2 kpl arvoniittyjen lupiinitalkoita. Myös Senaatti-kiinteistöjen kanssa jatkettiin yhteistyötä Hämeenlinnan vallien laidunnuksen seurannassa ja suunnittelussa. Rahoitus: kaupungit, kunnat, ostopalvelu

NEUVO 2020

NEUVO 2020 on tarjonnut maisema-asiantuntijoille mahdollisuuden tehdä tilakohtaista neuvontaa erittäin edullisesti. Ympäristösopimussuunnitelmia tehtiin tiloille yhteensä 26 kpl, NEUVO 2020 tilakohtaisia neuvontakäyntejä 43 kpl ja erilaisia markkinointiviestejä lähetettiin useita. Asiasta tiedotettiin aktiivisesti ja annettiin puhelinneuvontaa. Neuvo 2020 neuvontakäyntejä ja ympäristösopimuksia tehtiin jokaiseen toimialueemme kuuteen maakuntaan. Rahoitus: Maaseuturahasto /Opetus- ja kulttuuriministeriö

Fingridin tuki voimajohtoalueiden maisemanhoitoon

Laadittiin kantaverkkoyhtiö Fingridin voimajohtoalueille Maisemalinjoilla - Maanomistajan ideakortit, 8 kpl. Lisäksi tehtiin perinneympäristön hoidon kriteeristö ja hoitosuunnitelmamalli. Fingridin uudesta tuesta kerrottiin eri tilaisuuksissa ja asiasta viestitettiin some -kanavissa. Voimajohtoalueille tehtiin yksi suunnitelma Valkeakoskelle. Rahoitus: Fingrid Oyj

Hanketyö

Maaseudun viihtyisyyden, elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi Etelä-Suomessa kehitettiin nykyisiä maaseutumaiseman ja kulttuuriympäristön hoitoon liittyviä palveluja. Erityisesti kehitettiin maiseman tuotteistusta kaikille maaseudun toimijoille: asukkaille, kylille ja yrittäjille. Tehtiin aktiivista yhteistyötä ja tuotettiin palveluja maisema- ja luontokohteiden hoitoon.

YMPPI-hanke

Ymppi -hanke, maatalouden ympäristönhoito Pirkanmaalla. Maisema-asiantuntijat olivat mukana ProAgria Etelä-Suomi ry:n hankkeessa, jossa haettiin uusia käytännön ratkaisuja ja uusia toimintatapoja maatalouden ympäristöasioihin Pirkanmaan alueella. Hankkeessa oli mukana maiseman ja luonnon lisäksi kasvinviljely ja valumavesien hallinta. Maisema ja luonto ovat tänä päivänä tärkeä osa maataloutta ja siihen liittyvien uusien toimintatapojen kehittäminen ja tehostaminen on tärkeää. Hanke päättyi vuoden 2018 loppuun ja tuloksena maiseman- ja luonnonhoitoon liittyen kehitettiin kolme uutta toimintamallia (vieraslajien torjunta laiduntamalla, rannat laitumiksi ja maisemakasvien viljely). Lisäksi vuonna 2018 järjestettiin suosittu Maisemalaidunnus -seminaari Tampereella (60 osallistujaa) sekä opintoretki ja maisemakasvien koulutuspäivä. Sopimuslaidunnusta edistettiin viestinnän ja tiedotuksen avulla ja hankkeen aikana perustettu Luonnonlaitumet facebook -ryhmä osoittautui suosituksi. Ryhmässä on lähes 400 seuraajaa ja sen toiminta jatkuu hankkeen päätyttyä. Ryhmä toimii nykyään valtakunnallisena, se on tarkoitettu kaikille luonnonlaidunnusta harjoittaville toimijoille. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

Avaimet maisemaan

Avaimet maisemaan Leader -hanketta Uudellamaalla toteutettiin ProAgria Länsi-Suomen tuensirto-kumppanina. Hankkeessa etsitään kohdekylien maisemalliset ja matkailulliset vahvuudet yhdessä kyläläisten kanssa. Hankkeessa työstettiin kaksi maisemanhoitosuunnitelmaa. Suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuuden edistäminen kylissä sekä kylien ulkopuolisten asiakkaiden odotukset matkailun näkökulmasta. Hankkeeseen osallistuivat Vihtijärvi ja Vanjärvi Vihdistä, Lohjalta Väanteenjoen alueen kylät (10 kpl) ja Lohjan Saariston kylät (10 kpl). Hankkeen toimii on osallistunut 55 henkilöä. Julkaistuja materiaaleja oli 2 kappaletta. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Maisematarinoita

Maisematarinoita Leader -hanke Kanta-Hämeessä ja Uudellamaalla päättyi maaliskuun loppuun vuonna 2018. Hankkeessa luotiin kohdekyliin edellytyksiä kylämatkailulle mobiilireittien sekä tarinakarttojen avulla. Hankkeessa lisättiin myös asumisviihtyisyyttä hoitamalla kulttuurimaisemaa. Kylien maisemasta, luonnosta ja historiasta kertovia mobiilireittejä valmistui neljä kappaletta: Janakkalaan, Hyvinkään Kaukasiin, Lopelle sekä Hämeenlinnan Kalvolaan. Tarinakarttoja valmistui Hyvinkään Kytäjälle sekä Hattulaan Sattulan kylälle. Kytäjän Palojoelle tehtiin maisemanhoitosuunnitelma. Hankkeen toimintaan osallistui 64 kyläläistä ja koululaista. Julkaistuja materiaaleja oli 4 kappaletta. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Maisemahelmiä

Maisemahelmiä Leader -hankkeita Pirkanmaalla toteutettiin kolmen toimintaryhmän alueella ja kussakin hankkeessa oli mukana kolme kylää. Hankkeet päättyivät maaliskuun loppuun vuonna 2018. Hankkeissa haettiin uusia toimintatapoja ja mahdollisuuksia kylille omien maisemien hyödyntämiseen. Kohdekyliin luotiin edellytyksiä mm. kylämatkailulle luomalla mobiilireittejä maisemaan, paikalliskulttuuria ja luontoa korostaen. Tavoitteena oli lisätä myös asumisviihtyisyyttä, säilyttää ja hoitaa kulttuurimaisemaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta. Kylien maisemasta, luonnosta ja historiasta kertovia mobiilireittejä valmistui Urjalan Hakkilaan, Vesilahden Rämsoöseen, Kangas-alan Raikkuun, Juupajoen Kopsamolle, Mänttä-Vilppulan Pohjaslahdelle ja Virtain Liedempohjaan. Pälkäneen Rautajärvellä järjestettiin hankkeen puitteissa ruokamaisema -tapahtuma, Rautahovin maistuva Suviehto. Lisäksi Oriveden Uuhinimeen tehtiin kylän tarinakartta. Hankkeiden toimintaan osallistui 32 kyläläistä. Julkaistuja materiaaleja oli 9 kpl. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Seitsemän veljeksien reitillä

Seitsemän veljeksien reitillä Leader-hanke Uudellamaalla käynnistyi syksyllä 2018. Hankkeessa tehdään sisällöntuotantoa Seitsemän veljeksien vaellusreitille Hyvinkään, Nurmijärven ja Tuusulan osalta. Yhteistyössä alueen kuntien, yhdistysten ja aiheesta kiinnostuneiden kanssa tuotetaan reitille sisältöä tarinoista, alueen maisema- ja kulttuuriarvoista sekä monimuotoisesta luonnosta. Reitin sisällössä hyödynnetään myös Aleksis Kiven historiaa ja tuotantoa. Hanke toteutetaan työpajatoiminnan kautta, jolloin alueen yhdistyksillä, asukkailla ja reitistä kiinnostuneilla on mahdollisuus osallistua sisällön toteutukseen. Valmis reitti mobiilisovelluksessa julkistetaan syksyllä 2019. Kolmessa tilaisuudessa oli 23 osallistujaa. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma.

Maisemapolkuja

Maisemapolkuja on Leader-hanke, jossa tehdään eteläkymenlaaksolaisille kylille mobiilireittejä (5 kpl) ja kahden kylän yhteinen tarinakartta. Reitit ja tarinakartta tehdään yhdessä kyläläisten kanssa työpajoissa. Lisäksi järjestetään maisemanhoitotalkoita, joilla laitetaan kylien kohteita kuntoon. Kaikki reitit ja tarinakartta valmistuvat syksyyn 2019 mennessä. Tilaisuuksia järjestettiin 13 ja niihin osallistui 98 henkilöä. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

PALMA - Palvelumuotoilulla uutta liiketoimintaa maaseudulle

PALMA - Palvelumuotoilulla uutta liiketoimintaa maaseudulle -hanketta hallinnoi Lahden ammattikorkeakoulu (LAMK) ja tuensirtokumppani on ProAgria Etelä-Suomi ry ja toteutetaan Kanta- ja Päijät-Hämeessä. Hankkeessa kehitetään maaseudun palveluuyritysten toimintaa tuomalla yrittäjille ymmärrystä palvelumuotoilun, käyttäjälähtöisyyden ja digitaalisen markkinoinnin merkityksestä palveluita kehitettäessä. Hanketta toteutetaan ajalla 1.1.2018 - 31.12.2019. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Kylään maisemaan-maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Kylään maisemaan-maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina -hankkeessa on tavoitteena innostaa toimijoita hyödyntämään kulttuurimaisemaa sekä kulttuuriympäristöä ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä paikallista ruokakulttuuria ja historiaa monimuotoisesti ja aidosti yritystoiminnassa. Hankkeessa keskeistä on aktivoida ja innostaa maaseutualueiden asukkaita ja yrittäjiä kehittämään omaa toimintaansa ja oman alueensa elinvoimaisuutta siten, että se houkuttelee matkailijoita alueille ja yritystoiminnan kehittymistä kylissä. Hanketta toteutetaan Uudenmaan, Kanta- ja Päijät-Hämeen maakunnissa yhdessä Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen kanssa. Hanke käynnistyi syksyllä 2018. Hankkeen toteuttamisaika on 1.7.2018 -30.6.2020. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma.

MAISA -Maiseman arvo

MAISA -Maiseman arvo -maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke käynnistyi syksyllä 2018. Hanketta toteutetaan Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnissa, kolmella pilotti-maisema-alueella. Hankkeessa haetaan uusia, innovatiivisia sisältöjä ja tuotteita matkailuyritysten hyödynnettäväksi ja kannustetaan maanomistajia ylläpitämään arvokkaita maisema-alueita sekä tunnistamaan maisemaan liittyviä ansaintakeinoja. Hanketta toteutetaan työpajojen ja yrityskohtaisen neuvonnan kautta. MAISA-hankkeen toteuttajina ovat Lahden ammattikorkeakoulu, Maa- ja kotitalousnaisten keskus sekä Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset. Hankkeen toiminta-aika on 1.6.2018-31.12.2020. Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

Lumovoimaa

Lumovoimaa -hankkeen tarkoituksena on edistää luonnonhoitoyrittäjien liiketoimintamahdollisuuksia Uudenmaan ja Kymenlaakson luonnonsuojelualueilla. Luonnonhoidon toteuttamista tavoitellaan lisäämällä yhteistyötä, kehittämällä suunnittelukäytäntöjä sekä lisäämällä osaamista ja tietoa. Hanketta hallinnoi Metsähallitus ja ProAgria Etelä-Suomi ry on tuensuostajana. Hanketta toteutetaan Uudenmaan, Kymenlaakson ja Etelä- Karjalan maakunnissa. Hankkeen toteutusaika on 1.5.2018- 31.8.2020. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

Elinvoimainen maatila

Vuoden 2018 lopulla alkoi ProAgria Etelä-Suomen alueella kaksi Elinvoimainen maatila, Elina II – hanketta. Toinen toimii Kaakkois-Suomen, Uusimaan ja Hämeen alueella ja toinen Pirkanmaalla. Elina II -koulutushankkeissa MKNK maisemapalvelut ovat mukana luonnonlaidunnukseen liittyvässä koulutuksessa ja pienryhmätoiminnassa. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hanke jatkui vuonna 2018. Maa- ja kotitalousnaisten ja Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman Vesistökuuennostusverkoston yhteisen Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeen päätavoitteena on tuoda kuluttajille tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen tilaan omilla valinnoillaan sekä edistää ravinteiden kierrätystä. Maisema-asiantuntijat järjestivät vuoden 2018 aikana 7 kpl Hyppää hyvän kierteeseen -tapahtumaa Pirkanmaan, Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella. Ruokahukka ruotuun -hankkeen kesto on 2017-2019. Hanke toteuttaa hallituksen Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön -kärkihanketta. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

YRITYSPALVELUT

Tuotekehitystä ja yhteistyötä tehtiin yhteistyössä MKNK:n kanssa ja ProAgria Etelä-Suomen yritysasiantuntijoiden kanssa. Yritysasiantuntijat osallistuivat MKNK:n toimialakohtaisille koulutuspäiville ja webex -kokouksiin ja -koulutuksiin.

Etelä-Suomen yritys- ja ruoka-asiantuntijat (neljä henkilöä) järjestivät hygieniaoasiamistestejä yhteensä 22 kpl; Etelä-Karjalassa 6 kpl, joista kaksi pidettiin englanninkielisenä (yhteensä 42 osallistujaa), Hämeessä ja Uudellamaalla 6 kpl (30 osallistujaa), Kymenlaaksossa 4 kpl ja Pirkanmaalla 6 kpl (21 osallistujaa). Hämeessä järjestettiin myös kaksi koulutusta (21 osallistujaa).

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Lähiruoan tuotteistamiseen Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten ruoka- ja yritysasiantuntija oli kertomassa lähiruoan merkityksestä ja sen käytöstä Kangasalan Lähiruoka-hankkeen kolmessa tapahtumassa vuoden aikana.

Yritysasiantuntijapalvelujen osalta aloitettiin yhteistyö Lahden Ammattikorkeakoulun kanssa (Baltic Sea Food). Oltiin mukana tutkimusaineiston keräämisessä liittyen lähiruokaverkostoon ja asiantuntijatyönä aloitettiin pilotointi paikallisruokaa b to b liiketoimintamallia. Toimenpiteet toteutetaan ajalla 2018-2020.

Yritysasiantuntijat ovat olleet mukana lampaanlihan suoramyyntipäivässä Pirkanmaalla ja Etelä-Karjalassa kertomassa suoramyyntiin liittyvistä seikoista lampureille. Päivät järjesti ProAgria Etelä-Suomi. Yritysasiantuntijat ovat ohjanneet yrittäjien omavalvontasuunnitelmia, laskeneet ravintosisältöjä sekä opastaneet yrittäjiä yritystoiminnan kehittämisessä.

Naisten kannustaminen yrittäjyyteen

Portaat yrittäjäksi –koulutus pidettiin osana AgroNaisen Avaintaidot koulutuskokonaisuutta Etelä-Karjalassa. Koulutuspäiviin osallistui viisi maatilan emäntää, jotka suunnittelivat oman maatilatoiminnan yhteyteen suoramyyntiä tai muuta vastaavaa yrittäjyystoimintaa.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Ajankohtaista elintarvikealalta -koulutukset

Maa- ja kotitalousnaiset, Elintarvikeeturvallisuusvirasto Evira, Kuluttajaliitto ja Ruokatieto Yhdistys ry järjestivät valtakunnallisen koulutuskierroksen, jonka tavoitteena on tukea maataloja tuotteiden jatkojalostamisessa ja myynnissä sekä antaa tietoa lihalaitoksen tai elintarvikeyrityksen tai ravintolan perustamisesta. Lisäksi perehdyttiin keskeisiin elintarvikkeiden markkinointiin ja myyntiin liittyviin kysymyksiin kuluttajansuojalain näkökulmasta. Etelä-Karjalassa ja Pirkanmaalla päivän teemana oli ”Maatilan tuotteiden jalostaminen ja myynti”. Pirkanmaalla mukana oli 40 osallistujaa, Etelä-Karjalassa 12 osallistujaa. Kymenlaaksossa teemana oli ”Lihalaitoksen perustaminen ja maatilan tuotteiden jalostaminen ja myynti”, osallistujia oli 14, joista kaksi osallistui webinaarin kautta sekä yksi luennoitsija piti esityksensä sähköisen kokoushuoneen kautta. Hämeessä, Sysmässä, teemana oli luonnonyrttien elintarvikekäyttö ja uuselintarvikeasetus, mukana oli 9 osallistujaa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maistuvat maaseutu -tapahtumat

Kädentaidot -messuilla Tampereella 16.-18.11 Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset oli mukana Maistuva maaseutu -teemalla. Messuilla palkittiin Etelä-Suomen Maistuva maaseutuyritykset viidestä maakunnasta. Etelä-Karjalasta Hämmäläisen tila Lappeenrannasta, Hämeestä Tiirinkosken tehdas Hämeenlinnasta, Kymenlaaksosta Mäkelän tilajuustola Iitistä, Pirkanmaalta Paijan Tilateurastamo Urjalasta, Uudeltamaalta Leipomo ja kahvila Tuukkanen ky Lohjalta. Kädentaidot-messuilla tavoitettiin noin 3000-5000 kävijää. Maistuva maaseutu -tapahtumia järjestettiin Etelä-Karjalassa Lappeenrannan Maaseutumarkkinoiden (3000-5000 kävijää, 73 maaseutuyritystä) yhteydessä, jossa paikallisista raaka-aineista oli valmistettu sadonkorjuun lounaspöytä. Kymenlaaksossa 1 Elimäen Lähiruokamessujen yhteydessä, pöytä tavoitti noin 400 henkilöä. Hämeessä Maistuva maaseutu -tapahtuma järjestettiin Riihimäellä Rakas Riksu -tapahtuman yhteydessä. Tapahtumassa tavoitettiin noin 150 henkilöä. Uudellamaalla Maistuvaa Maaseutu –tapahtumaa vietettiin Lohjan Leppäkorvessa elopäivällisten merkeissä. Yhdessä paikallisten maatalousnaisten kanssa valmistimme herkullisen lähiruokalounaan, joka tavoitti noin 200 henkeä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

NEUVO2020

NEUVO 2020 -Maatilojen nykyaikaistaminen ja kilpailukyvyn parantaminen -osiossa tarjoaa yritysasiantuntijoille mahdollisuuden tehdä tilakohtaista neuvontaa erittäin edullisesti. Neuvo 2020 KIKY oikeudet on myönnetty yritysasiantuntijoille Outi Penttilä ja Sanna Lento-Kemppi. Neuvo 2020 -KIKY asiakkaita oli Etelä-Karjalassa 2 kpl ja Pirkanmaalla 7 kpl. Rahoitus: Maaseuturahasto /Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hanketyö

GreenCare Lab - Luontolähtöisten palvelujen kehittäminen ja testaus

GreenCare Lab - Luontolähtöisten palvelujen kehittäminen ja testaus -hankkeen hallinnoija oli TTS ja tuensiirtokumppaneina Hamk ja Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset. Hankkeessa asiantuntijat järjestivät temaattisia ryhmätilaisuuksia koko Etelä-Suomen alueella (Etelä-Karjala, Häme, Kymenlaakso, Pirkanmaa, Uusimaa). Tuotoksina mm. syntyi GreenCare yritysten palvelukuvauksia (38 kpl), joita yritykset ovat voineet hyödyntää mm. palvelujen markkinoinnissa. Hanketta toteutettiin vuosina 2016-2018. Yhteistyö julkisen sektorin toimijoiden kanssa oli erittäin merkittävä ja tärkeä hankkeen onnistumisen kannalta mm. Etelä-Karjalassa kaikissa tapahtumissa/tilaisuuksissa oli mukana Etelä-Karjalan Sosiaali- ja Terveyspiirin (EKSOTE) henkilö tai henkilöitä. Etelä-Karjalassa oli 2018 kaksi tilaisuutta, joissa esiteltiin GreenCare palveluja (yhteensä 7 yritystä mukana) ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä vahvistava seminaari teemalla ”Luonnon ja ympäristön vaikutukset ihmisen mieleen ja kehoon” (28 henkilöä osallistui). Pirkanmaalla pienryhmiä järjestettiin 3 kpl (25 osallistujaa) ja Uudellamaalla 2 kpl (10 osallistujaa) Karkkilassa Etevan tiloissa ja Sininauhaliiton Skatan tiloissa. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

HELMI - maaseutumatkailuyrittäjän vastuullinen toimintatapa

HELMI - maaseutumatkailuyrittäjän vastuullinen toimintatapa- hanke
Helmi-hanke oli MKNK:n hallinnoima hanke, joka toimi Hämeessä ja Uudellamaalla. Hanke keskittyi maaseutumatkailuyritysten vastuullisuustoiminnan ja -viestinnän edistämiseen. Hankkeessa järjestettiin maakunnallisesti roadshow-tapahtumia, joissa maaseutumatkailuyrittäjille kerrottiin vastuullisesta toimintatavasta ja sen esiintuomisesta. Hanke kesti vuoden 2018. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Yhteistyöllä Kilpailukykyä

Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntija oli mukana toimijana ProAgria Etelä-Suomen Yhteistyöllä Kilpailukykyä -hankkeessa Kaakkois-Suomessa. Vuoden aikana tehtiin kahdeksan yrityskartoitusta, joista yhdelle yrittäjälle tehtiin rahoitustukihakemus. Etelä-Karjalassa on tehty aktiivista yhteistyötä yrittäjyyden parissa toimivien sidosryhmien kanssa mm. kerran kuussa kokoontuu Etelä-Karjalan yritystiimi, jossa on ollut 10-20 henkilöä paikalla noin 15 eri organisaatiosta. Yhteistyötä ja viestintää edistettiin myös ”Startti yrittäjyyteen” -tilaisuuksissa (5kpl, yhteensä 91 yrittäjää osallistujina) ja yhteistyötilaisuudessa kaupan kanssa (Kouvola). Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Sesonkimatkailua maaseudulle

Etelä-Karjalassa toteutettiin Sesonkimatkailua maaseudulle –yritysryhmähanketta (mukana neljä yritystä). Hankkeessa toteutettiin yrittäjien itse määrittämiä yrityskohtaisia ja kaikille yhteisiä toimenpiteitä mm. yhteismarkkinointia, uusien palvelujen lanseeraamista uusille asiakasryhmille. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Yhteistyöllä lisäarvoa ruokaketjuille – elintarvikeyritysten aktivointi Kaakkois-Suomessa

Yhteistyöllä lisäarvoa ruokaketjuille – elintarvikeyritysten aktivointi Kaakkois-Suomessa – hankkeen hallinnoijana oli KINNO Kouvola ja ProAgria Etelä-Suomi tuensiirtokumppanina. Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat Etelä-Karjalasta ja Kymenlaaksosta olivat toteuttajina hankkeessa. Tuensiirtokumppanin osalta hanke päättyi tammikuussa 2018, jolloin vielä järjestettiin tilaisuudet: ”Erityisen hyvää” - työpaja (18 osallistujaa) ja ”Vastuulliset, paikalliset elintarvikehankinnat ja kestävä ruokatalous” –miniseminaari (15 osallistujaa). Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Elina Kaakkois-Suomi

”Elina Kaakkois-Suomi” ProAgria Etelä-Suomen maatilahankkeessa toteutettiin maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijan toimesta pienryhmän kokoontumisia kaksi kertaa ja teemoina olivat ”Tuotevalikoiman laajentaminen - omista raaka-aineista uusia tuotteita ostopalveluna” (5 osallistujaa) ja ”Lisäpäivä – tuotekehitys & kokkauskokeilut” (4 osallistujaa). Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

PALMA - Palvelumuotoilulla uutta liiketoimintaa maaseudulle

Hankkeen päätoteuttaja ja hallinnoija on LAMK ja ProAgria Etelä-Suomi toimii tuensiirtokumppanina. Hankkeen päätavoitteena on tuoda hämäläisille maaseudun matkailu-,

ruokapalvelu- ja hyvinvointiyritysten yrittäjille ymmärrys palvelumuotoilun ja kuluttajakäyttäytymisen merkityksestä palveluja kehitettäessä. Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset ovat asiantuntijoina hankkeessa ja osallistuivat hankkeen järjestämiin työpajoihin (3kpl) sekä Palma -mallin konseptointiin, visualisointiin, palvelupolkujen määrittelyyn ja trendikorttien tekemiseen. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

Luonnonyrteistä bisnestä

Luonnonyrteistä bisnestä -hankkeen tavoitteena on lisätä luonnonyrteiden tuotantoa ja mahdollisuuksia elintarvike-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointialan keskuudessa Kanta- ja Päijät-Hämeessä niin, että toimijoille tulee luonnonyrteiden käytön avulla uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia sekä liiketoiminnallista hyötyä. Hankkeessa kartoitetaan luonnonyrteiden poiminta- ja toimitusketjua. Hankkeen toimenpiteitä toteutetaan pääasiassa tiedottamisen, verkostojen luomisen sekä erilaisten työpajojen ja koulutusten kautta. Toimintavuonna hankkeessa järjestettiin hankealueilla luonnonyrteistä kiinnostuneille yrittäjille 4 työpajaa, joissa mukana oli 52 henkilöä. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Loikkaa liikkeelle –hyvinvointitapahtumat pidettiin alueellisten maakuntakokousten yhteydessä syys- ja lokakuussa: Pirkanmaalla 22.9, Etelä-Karjalassa Parikkalassa, Kymenlaaksossa Kaipiaisissa ja Uudellamaalla Lohjalla 6.10 sekä Hämeessä Janakkalassa 12.10. Liikuntateemat vaihtelivat maakunnittain. Pääsimme tutustumaan monille uusiin liikuntamuotoihin esimerkiksi melontaan ja zumbaan. Kaikille avoimet tilaisuudet keräsivät yhteensä 86 osallistujaa paikalle. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vuoden maa- ja kotitalousnaisiksi ja –mieheksi valittiin Etelä-Karjalasta Eero Juntunen Taipalsaarelta, Hämeestä Anneli Näsi Tuuloksesta, Kymenlaaksosta Sovi Väätäjä Kaipiaisista, Pirkanmaalta Marja Tapiainen Ylöjärveltä ja Uudeltamaalta Pirkko Ripatti Vihdistä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Maakuntakokouksissa valittiin edustajat uudelle nelivuotiskaudelle 2019-2022. Edustajiston ja hallituksen jäsenistä koostuvat maakuntatiimit kokoontuivat alueittain 1-2 kertaa vuoden aikana. Edustajiston kokous pidettiin kiertävän vuoron mukaan Etelä-Karjalassa Luumäellä. 24.11.2018.

Hämeessä kokoonnuttiin tammikuussa viettämään Hiljentymisen päivää Tammelaan lähes sadan hengen voimin. Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa järjestettiin perinteiset kesäretket kesäkuussa. Retkille osallistui yhteensä 60 henkeä. Retkien kohteet vaihtelevat vuosittain ja keräävät osallistujia yhdistyksistä eri puolelta alueita. Uudenmaan retken kohteena oli Laukon kartano. Kymenlaaksossa retkeiltiin maakunnallisesti arvokkaalla kallioalueella Haminan Sikovuorella. Elokuussa Aitooseen Pirkanmaalle kokoontui Suvipäivään kukkamekkoista ja -hattuista juhlaansa myös lähes sata henkeä.

VIESTINTÄ

Viestinnän tavoitteena oli toimintavuonna tukea avaintulosalueiden tavoitteiden saavuttamista, lisätä näkyvyyttä ja tunnettuutta sekä parantaa sidosryhmäyhteistyötä. Erityisesti kehitettiin sosiaalisen median viestintää. Etelä-Suomella on Facebookissa kaksi sivustoa ja 2 ryhmää ja lisäksi asiantuntijat ovat mukana ylläpitäjinä useissa ryhmissä. Vuoden 2018 aikana Twitterin otti käyttöönsä 4 asiantuntijaa ja Instagramiin luotiin Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten oma profilli.

Sidosryhmille laitettiin toimialakohtaisia ajankohtaistiedotteita esim. Maisemautisia 2 kertaa. Jäsenyhdistyksille lähetettiin jäsenkirjeitä postitse 2 kertaa ja lisäksi ajankohtaisia viestejä tarvittaessa sähköisesti. Uuden tietosuojalain myötä sähköisissä viesteissä siirryttiin uutiskirjeisiin. Järjestöviestinnässään sosiaalisen media käyttö lisääntyi. Myös sisäistä viestintää harjoitettiin.

Maa- ja kotitalousnaisten yhteistä viestintämateriaalia käytettiin sisäisessä ja ulkoisessa tiedotuksessa. Eri alueiden tiedotusvälineitä hyödynnettiin jatkuvasti ja olemassa olevaa

mediarekisteriä päivitettiin. Säännöllisesti medialle on toimitettu tiedotteita järjestettävistä tapahtumista ja uusista hankkeista. Media oli kiinnostunut toiminnastamme ja julkaisi mielellään artikkeleita kuvineen. Erityisesti Ruokahukka ruotuun tapahtumat kiinnostivat ja niistä uutisoitiin monipuolisesti. Messuilla ja eri tapahtumissa mukana oli järjestön tiedotteita, käytettiin järjestövaatteita ja tuotiin esiin järjestötuotteita. Kotisivujen aktiivinen päivittäminen on Etelä-Suomessa jo vakiintunutta toimintaa ja ylläpidämme kotisivuja kaikkien asiantuntijoiden toimesta.

Koti ja maaseutu -lehden menekin edistämiseen osallistuttiin Etelä-Suomen alueella pitämällä lehteä esillä kaikissa tapahtumissa ja osallistuttiin MKNK:n kampanjoihin menekin edistämiseksi. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

HANKKEET

1. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana
 - Luonnonyrteistä bisnestä
 - Maisematarinoita
 - Maisemahelmiä Pokon alueella
 - Maisemahelmiä Pirkanhelmen alueella
 - Maisemahelmiä Kantrin alueella
 - Maisemapolkuja
 - Seitsemän veljeksien reitillä
2. Hankkeet, joiden toteutuksessa piirikeskuksen edustaja ollut mukana
 - Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin
 - HELMI - maaseutumatkailuyrittäjän vastuullinen toimintatapa
 - GreenCare Lab - Luontolähtöisten palvelujen kehittäminen ja testaus
 - Future Crops
 - TehtäväZ
 - Parasta pöytään Pirkanmaalta – Lähiruokaa jokaiseen päivään
 - Elina Kaakkois-Suomi
 - Yhteistyöllä Kilpailukykyä
 - Sesonkimatkailua maaseudulle –yrittäjäryhmähanke
 - Ympäri, Pirkanmaan maatalousympäristön haasteet
 - Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina
 - PALMA – Palvelumuotoilulla uutta liiketoimintaa
 - MAISA – Maisema arvo, maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke
 - Lumovoimaa! Luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteeksi
 - Avaimet maiseman

KAINUUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	maaseutuyrittäjä	Tervo, Tarja	Sotkamo
• varapuheenjohtaja	maaseutuyrittäjä	Väisänen, Kaija	Puolanka
• jäsen	hoitoapulainen	Pulkkinen, Taina	Kuhmo
• jäsen	toimistosihiteeri	Rusanen, Sisko-Liisa	Vaala
• jäsen	maaseutuyrittäjä	Heikkinen, Liisa	Hyrnsalmi
• jäsen	agrologi, puutarhuri	Leinonen Helena	Paltamo
1. varajäsen	maaseutuyrittäjä	Karjalainen, Merja	Kajaani
2. varajäsen	emäntä	Pyykkönen, Mirja	Suomussalmi
3. varajäsen	taksiryrittäjä	Heikkinen, Hilikka	Ristijärvi

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Pikkarainen, Marjatta
• markkin.- ja järjestösihteeri	Ronkainen, Merja (30.11.18 asti)
• erityisasiantuntija, yrityspalvelut	Hypén, Soili
• elintarvikeasiantuntija	Köngäs, Marika (6.11.18 asti poissaolevana)
• luonnontuoteasiantuntija	Juntunen, Arja (30.9.18 asti)
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Lindgren, Mariko (31.10.18 asti)
• ruoka- ja ravitsemusasiantuntija	Valutie, Viivi (31.5.18 asti, 14.6.18)
• yritysasiantuntija	Haverinen, Matti (31.3.18 asti)
• yritysasiantuntija	Meriläinen, Anu (11.6.18 alkaen)
• hanke-/kesätyöntekijä	Misikangas, Liisa (2.5.–30.9.18)
• hanketyöntekijä	Matila, Kaisa (2.5.– 20.8.18, 25.-28.9.18)
• ruoka- ja elintarvikeasiantuntija	Kurkinen, Arja (1.9.18 alkaen)
• hanketyöntekijä	Hietakangas, Henna (24.9.18 alkaen)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Kainuun Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 833 henkilöä ja yhdistysten määrä 37 kappaletta.

Vapaaehtoistyötä yhdistyksissä tehtiin vuodessa noin 4 700 tunnin verran, ja aktiivisia talkoolaisia oli yhdistysten johtokunnissa noin 240 henkilöä ja muita vapaaehtoisia oli toiset 240 henkilöä.

TOIMINTA 2018

Ruokakursseja, -luentoja ja -esittelyjä oli vuoden aikana Kainuussa yhteensä 22, joissa oppia sai yhteensä 462 osallistujaa. Näistä 11 tapahtumassa oli esillä *Ruokahukka ruotuun* -teema, ja syyskuun rantatapahtumassa kohdistettiin myös *Katse vesistöihin*. Maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa saavutettiin eniten näkyvyyttä ja vaikutuksia *Rannat kuntoon* -hankkeessa, joka paitsi tavoitti infoihin, talkoisiin ja työnäytöksiin kohdekyllillä satoja osallistujia, myös lisäsi asukkaiden ja mökkiläisten osaamista lupaprosesseista, karttojen tulkinnasta, ravinteiden kierrätyksestä ym. ja sai sovituksi hoitokohteille vastuutahoja. Yrityspalveluiden osalta vuosi oli aktiivinen ja sisälsi myös uusia avauksia, mm. kuituhampun hyödyntämistä selvitettiin, samoin digitaalisia vaihtoehtoja lähiruuan myyntiin ja jakeluun. *ProYritys Kainuu* -hankkeen asiakaskyselyssä haastatellut antoivat kiitosta asiantuntijoidemme osaamisesta: koettiin saadun tukea sekä suunnittelun, käytännön, liiketoiminnan kannattavuuden että rohkaisun näkökulmista niin, että selvityksen tekijä jopa nimesi raporttinsa yhden haastattelemansa yrittäjän lausuman mukaan: ”*En löydä sanoja kiittää.*”

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Kestävää kehitystä edistäviä ruokakursseja ja infoja – sisältäen *Ruokahukka ruotuun* -teemaa - piti ruoka- ja ravitsemusasiantuntijamme alkuvuonna 15.2. Suomussalmen kunnalle, 20 osallistujaa, 4.4. Vuolijoella MLL:lle, 16 osallistujaa sekä 20.4. Kerälän maatalousnaisille, 13 osallistujaa. Lapsiperhetapahtumia oli 16.3. Kajaanissa sekä 5.5. Vuolijoella, yhteensä 50 osallistujaa. Rahoitus: OKM, MKNK:n kautta YM.

Kesäkuussa pidettiin S-market-työyhteisölle kaksi *Superruokaa*-kurssipäivää, mihin molempiin osallistui 5. Yrttikurssi pidettiin Lapintien kyläseuralle 14.6., 9 osallistujaa. Syksyllä pidettiin ruoka- ja elintarvikeasiantuntijan toimesta kaksi samansisältöistä keliakialuentoa: Kuhmossa 20.9 ja Kajaanissa 18.10., teemana kuidun saanti ja sesonkituotteet. Näissä oli yhteensä 28 osallistujaa. Perinneruokakurssi Vuolijoen Karjalan Pirtissä keräsi 15 osallistujaa. Ruokahävikin torjuntaperiaatteita esiteltiin monikulttuurisessa toimintakeskuksessa Monikassa 8 osallistujalle, missä avustajina toimivat Akateemiset naiset. Sotkamon toimipisteen avajaisia vietettiin 5.12., ja pidettiin marsipaanityöpaja 12 osallistujalle. Jouluruokakurssiin Sotkamon Nuuskylällä osallistui 10 maaseutuseuran jäsentä. Rahoitus: OKM, osallistujien omarahoitus, Sivis.

Ruokahukka ruotuun -kampanjan lapsiperhetapahtumia Kainuussa pidettiin 7. Lehtikankaalla pidettiin kaksi tapahtumaa 11.9 ja 27.9. ja lisäksi koulupäivän yhteydessä oli infotapahtuma Lehtikankaan monitoimitalolla. Osallistujia oli 150. *Tolkusti toimeen* -iltatilaisuus yhdessä MLL:n kanssa sai 20 osallistujaa. Paltamon Korpitien koululla oli 80 osallistujaa ja Suomussalmen MLL-kerhossa 10. Rahoitus: MKNK:n kautta YM.

Digineuvonnan juurruttamista tehtiin Kainuulaisella joulutorilla 8.12. Opastettiin QR-koodin lataamista älypuhelimisiin sekä opetettiin koodin lukemista. Joulutorilla vieraili 8 000 osallistujaa, ja pisteellämme tavoitettiin arviolta 100 osallistujaa. Osalle QR-koodi oli ennestään tuttu ja osalle vieras. Otimme monipuolisesti esille QR-koodin hyödyntämisen myös omassa viestinnässämme. Juurruttaminen QR-koodiin vaatii opastusta ja neuvontaa. Joulutorin havaintojen mukaan koodin käyttäminen oli sujuvampaa niillä tahoilla, joilla oli alakouluikäisiä lapsia. Rahoitus: OKM.

Ruoka- ja ravitsemusasiantuntijamme toteutti alkuvuonna MKNK:n hanketta *Terveyttä edistävät välipalat kotien ja koulujen yhteistyönä*. Rahoitus: MKNK:n kautta MMM.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko -kilpailu

Laita hyvä kiertämään -teemaista maisemakilpailua markkinoitiin eri kanavissa, mikä poiki yhteensä kolme ehdotusta. Valituksi tuli Tipasojan luontopolku Sotkamosta, ja erityisesti luontopolun kunnostamiseen tarvittua yhteisöllisyyttä arvostettiin. Voittajan valitsi oman asiantuntijamme rinnalla raatilaiset Kainuun ELY:stä ja Kainuun Museolta. Rahoitus: OKM.

Elävää maaseutua -taajamiin

Elävää maaseutua taajamiin -toimintamallin jalkauttamiseksi oli maisemanhoidon kesätyöntekijällämme tapaaminen Ristijärvellä 22.5., ja hän tapasi myös Suomussalmen ympäristösihteerin 15.8. Kajaanin maisema-asioissa myös työskentelevä ELY:n maisema-arkkitehti oli tulevien yhteistyömahdollisuuksien tiimoilta keskustelemassa piirikeskuksen edustajien kanssa 30.10. Näiden keskustelunavausten pohjalta jatketaan vielä vuonna 2019. Rahoitus: OKM.

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonta

Maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijamme teki digitalisaatiota hyödyntäväksi neuvonta-caseksi alustavaa pohjatyötä, ideana paikkatietoalustaan liittyvä sovellus/havainnollistamistapa sovellettavaksi joko Vienan reitillä tai asiakkaamme puistosuunnitelman tukena. Rahoitus: OKM.

Hoivakoti Menninkäisen kaksiiin kitkentätalkoisiin osallistui yhteensä 5 henkilöä. Rahoitus: OKM.

Ruokahukka ruotuun – *Katse vesistöihin* -hankkeen rantatapahtuma pidettiin Joutenlammella 22.9. Tapahtumaan osallistui 30 henkilöä. Rahoitus: MKNK:n kautta YM.

Ympäristösuunnitteluun liittyen oli maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijallamme vuoden aikana yhteensä 4 eri asiakasta, ja lisäksi hän teki Naapurinvaaralle vieraslajikartoituksen ja -suunnitelman (Kainuun ELY tilaajana). Tilapäisin sijaisvoimin (Matti Partanen) hoidettiin kaksi ympäristösopimusasiakasta, ja myös Oulun ja Pohjois-Savon piirikeskuksista autettiin Kainuun kohteissa ja asiakaspynnöissä. Pihaneuvonta-asiakkaita oli kesätyöntekijällämme kaksi. Rahoitus: asiakasrahoitus.

Rannat kuntoon -hankkeessa pidettiin erityyppisiä tiedotus- ja koulutustapahtumia 11, joissa oli noin 150 osallistujaa. Tehtiin yksi laidunnussuunnitelma, avustettiin erillisrahoitushankkeiden suunnittelussa, pidettiin 12 talkoot 107 osallistujan voimin sekä kaksi työnäytöstä, joissa oli 35 osallistujaa. Erilaisia ympäristön kunnostuskohteita oli 6. 17.9. toteutettiin myös droone-kuvaukset Melalahden kylällä. Hankkeen vaikutuksena on osaaminen lisääntynyt mm. lupaprosesseista, karttojen tulkinnasta sekä ravinteiden kierrätyksestä, ja hoitokohteille on jatkuvuuden turvaamiseksi saatu sovituksi pysyviä vastuutahoja. Rahoitus: Oulujärvi Leader, maaseuturahoitus.

YRITYSPALVELUT

Ajankohtaista ruoka-alalla

Ajankohtaista ruoka-alalla -koulutuskiertue pidettiin Kainuussa 22.2. teemalla *Maatilan tuotteiden jalostaminen ja myynti*. Osallistuvien yrittäjien määrä jäi yllättävien pois jääntien johdosta melko pieneksi, mutta mukaan päässeet olivat päivään tyytyväisiä ja vaikuttavuutta ja näkyvyyttä saatiin sillä, että tilaisuus poiki Kainuun Sanomiin artikkelin. Rahoitus: OKM.

Portaat yrittäjäksi

Järjestimme *Portaat yrittäjäksi* -valmennuksen ajalla 24.10.-21.11.2018. Valmennukseen osallistui viisi, joista kolme etäyhteydellä. Osallistujat pitivät saamaansa tietoa tarpeellisena ja kokivat valmennuksen antavan kattavan kuvauksen yrittäjyydestä ja yritystoiminnan eri osa-alueista. Yksi valmennukseen osallistunut sai sen loputtua ProYritys Kainuu II-hankkeelta apua liiketoimintasuunnitelman ja laskelmien tekemiseen, eli Portaat yrittäjyyteen -valmennuksen avulla syntyi Kainuuseen yksi uusi yritys joulukuun 2018 aikana. Rahoitus: OKM.

Maistuva maaseutu

Maistuva maaseutu -tapahtuma pidettiin kyytön 120-vuotisjuhlaseminaarissa Kyyttö-menun merkeissä 19.5., osana Kajaanin Seppälän koulutilan lehmien laitumelle päästön päivää; ruuasta nautti 40 osallistujaa, ja monen kainuulaisen pientuottajan osaaminen tämän menun muodossa sai kehuja osallistujilta eri puolilta Suomea. Toinen *Maistuva maaseutu* -tapahtuma oli 20.7. Oodi Oulujärvelle -tapahtumassa: ravintolapalveluiden tarjonnasta vastasi Vuokatin Viini Oy ja Kainuun Country Food / Minimeijeri. Tapahtumassa oli 750 osallistujaa. Rahoitus: OKM.

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonta

Digitaalisuuteen liittyen teetettiin yrityspalveluidemme avuksi erilaisiin pienryhmäkoulutuksiin ja tilaisuuksiin kaksi videota: *Suoramyyntiä Ranskan tapaan* -video sekä *Ranskalaisten viljelijöiden ajatuksista, maataloustuotannosta ja sivuelinkeinoista* -video. Rahoitus: OKM.

MKN Yrityspalveluilla oli kolme palvelumyyntiä tuonutta asiakas-casea. Neuvo-KIKY-asiakkaita oli yksi. Toimittiin mentorina yhdelle yrittäjän ammattitutkinnon suorittajalle. Rahoitus: yritykset, oppilaitos.

ProYritys Kainuu II

ProYritys Kainuu II -hanke pohjusti Ranskan-vienti-casea WebEx-tapaamisella 5.6.18, mihin osallistui 3 yritystä, ja työ jatkui osana *Kantri & Co.* -hanketta 7.8, jolloin Majvikin kartanossa Kirkkonummella järjestettiin tuotteiden katselmus ja arviointi ranskalaisen keittiömestari Lionell Laimett`n toimesta. Yrittäjät saivat ohjausta ja kirjallisen palautteen tuotekehityksensä tueksi. Osallistuttiin osana em. hankkeita myös elintarvikekilpailutukseen avustamalla kuuden yrityksen tarjouksen teossa ja jättämisessä tarjouspalvelu.fi -järjestelmään. Kaikki tarjoukset etenivät puitesopimuksen piiriin.. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

ProYritys Kainuu II -hanke osallistui yhtenä osajärjestäjänä Kainuun ELY-keskuksen järjestämään *Lisäeuroja yritysryhmällä* -infotilaisuuksiin Sotkamossa Haapala BnB:n tiloissa 8.11.2018. Toinen infotilaisuus oli hallinnoijille ja toinen yrittäjille. Anu Meriläinen esitteli tilaisuuksissa MKN

yrityspalveluiden toimintaa sekä ProYritys Kainuu II- hanketta. Päivän infotilaisuuksissa oli 93 osallistujaa, ja päivän vaikuttavuus on näkynyt yritys kentällä vahvasti näkyvänä aktivoitumisena yritysryhmähankkeiden hakemiseen. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Osallistuimme valtakunnallisille *Green Care* -päiville, jotka järjestettiin Vuokatissa 30.-31.10.. Meillä oli tapahtumassa infopiste. Tapahtumassa oli 230 osallistujaa. ProYritys Kainuu II –hanke järjesti yhdessä ProAgria Oulun YritysAgro –hankkeen kanssa *Uutta potkua bisnekseen* – tapahtuman Vaalassa 11.12.: kerroimme hankkeiden avulla saatavasta yritysasiantuntijapalvelusta sekä maaseuturahaston yritystuista. Tapahtumassa oli kymmenen osallistujaa. ProYritys Kainuu II -hanke järjesti Kajaanissa *Hyvinvointialan yrittäjien infon* 12.12.2018. Infotilaisuus tarjosi mahdollisuuden tutustua yritysryhmähankkeisiin hyvinvointialan yrittäjien näkökulmasta. Tilaisuuteen osallistui kahdeksan yrittäjää. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Alkuvuonna päättyneen *ProYritys Kainuu* -hankkeen ja huhtikuussa alkaneen *ProYritys Kainuu II* -hankkeen asiakkaina oli vuoden 2018 aikana 104 kainuulaista yritystä. Apua yritykset saivat yrityksen aloittamiseen, kehittämiseen ja omistajanvaihdoksiin liittyvissä asioissa. Kevään 2018 aikana myös viimeisteltiin *ProYritys Kainuu* -hankkeen asiakaskysely. Selvityksen tehnyt Mirva Peltola otsikoi sen sitaatilla: *”En löydä sanoja kiittää”*. Haastatellut asiakkaat olivat siis todella tyytyväisiä saamaansa palveluun. Kiitosta sai asiantuntevat yritysneuvojat, jotka tuntevat toimintakentän, ja se puolestaan näkyy heidän työssään: suunnittelu, käytäntö, liiketoiminnan kannattavuuteen vaikuttavat asiat. Erään vastaajan sanoin: *”Olen neuvontaan mukaan lähtemisen jälkeen oppinut, että kannattaa luottaa omaan hulluuteensa, luottaa itseensä ja visioonsa sekä puskea se läpi.”* Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Olimme kahdessa kesän yleisötapahtumassa eli Vuolijoen *Riihipihan Kesäpäivillä* 7.-8. 7. sekä *Pellonpiennarpäivässä* Seppälässä 8.8. Esillä oli monipuolisesti hankkeidemme – mm. *Kuituhamppua Kainuuseen* -hankkeemme – toiminta. Toimintaamme tutustui arviolta päivien aikana 150 ihmistä. Kuituhamppuhankkeeseen osallistui 13 yritystä. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Osallistuimme ProAgria Kainuun *MaiNuLi II* -hankkeen muutosvalmennusryhmän ohjaamiseen; tapaamisissa 9.5. ja 16.10. oli yhteensä 13 maatilayrittäjää, ja marraskuussa oli myös viljelijöiden tyhy-päivä Suomussalmella. 2-päiväisessä tapahtumassa tehtiin yhteistyötä Melan, MTK:n ja Kainuun Ammattiopiston kanssa, ja päiviin osallistui noin 40 viljelijää. Muutosvalmennusryhmän viestinnässä käytimme WebexTeams-sovellusta. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Joulukuussa 2018 laadittiin *RuralDigiServ*-hankkeessa *REKO SELVITYS – ratkaisuja ja malleja digitalisaation hyödyntämiseen*: tietoa ja vaihtoehtoisia suoramyyntitapoja lähiruokaa myyvien Reko-jakeluiden rinnalle. Raportista löytyy ratkaisuja ja malleja, miten lähiruokan toimituksia hoidetaan hyödyntäen digitalisaation tuomia mahdollisuuksia. Selvityksen raportti löytyy Kainuun maa- ja kotitalousnaisten Internet-sivuilta. Rahoitus: Kainuun ELY, maaseuturahoitus.

Heli Pirisen toimittama luonnontuotealan ensimmäinen oppikirja, *Luonnontuoteopas*, julkaistiin syyskuussa. Kainuun maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntija Soili Hypén vastasi kirjan *Yrittäjyys luonnontuotealalla* – osan sekä kuluttajaneuvontaa käsittelevän luvun sisällöstä. Rahoitus: Opetushallitus

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Loikkaa liikkeelle

Loikkaa liikkeelle -tapahtuma oli 24.5. Suomussalmella, missä aamupäivällä oli meillä oman järjestön tapahtuma ja iltapäivällä yhteistyöllä mm. Kainuun soten, Työterveyslaitoksen, järjestöjen (mm. SPR) ja eri kuntien kanssa järjestetty Työhyvinvointi ParemmaX-työhyvinvointirastikierron työyhteisöille ja yhdistyksille, jossa 65 osallistujaa. Maa- ja kotitalousnaisten toiminnallisen rastin aiheena oli ravitseminen, ja pidimme esillä myös Maaseudun tukihenkilöverkon toimintaa. Päivä onnistui hyvin, ja sai julkisutta printtimediassa sekä somessa. *Loikkaa liikkeelle* -kisaan osallistui Kainuusta 6 ryhmää, joista tulokset palautti neljä; voiton vei Suolijärven kylän joukkue Puolangalta äärimmäisen niukalla erolla Irman Letin joukkueeseen. Rahoitus: OKM.

Vuoden Maa- ja kotitalousnaisten valinta tehtiin piirijohtokunnan kokouksessa meille tulneiden ehdotusten pohjalta, ja valituksi tuli Sinikka Pyykkönen Kerälän ympäristön maatalousnaiset ry:stä Suomussalmelta. Rahoitus: OKM.

Kahdelle yhdistykselle pidettiin järjestötoiminnan ajankohtaisasioista luennot, yhteensä 22 osallistui. Osallistuttiin kahteen jäsenyhdistyksen juhlaan, missä keskiössä seurantalons tai itse yhdistyksen 100-vuotisjuhlat; tavoitimme näin 170 jäsentä ja kyläläistä. Osallistuimme myös Vuoden kaunuulaenen -tunnustusten valintaan ja julkistamistilaisuuteen, missä 30 osallistujaa. Edustajakokouksemme osallistui marraskuussa 25 henkilöä. Rahoitus: Sivis, jäsenmaksutuotot.

Järjestössä valmistauduttiin jo vuoden 2018 aikana monin tavoin yhdistymiseen Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon kanssa. Marraskuun -18 Edustajakokous hyväksyi yhdistymissopimuksen kattaa sekä ProAgria että Maa- ja kotitalousnaisten toiminnan. Käytännössä tämä näkyi mm. syyskuun alussa käynnistyneen MKN Valmistelutoimikunnan työnä, johon puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja Kainuusta osallistuivat.

VIESTINTÄ

Tuotimme aktiivisesti sisältöä *Maaviesti*-lehteen, joka ilmestyi kahdesti vuodessa. Soili Hypén kirjoitti 2 uutta artikkelia – *Kympin mies* ja *Muukalaissympatiaa* - blogiin *MaaKotkan pesästä*, joka löytyy Maa- ja kotitalousnaisten blogilistalta. Vuoden mittaan tehtiin julkaisuja sekä piirikeskuksen yhteisille Facebook-sivuille että toimihenkilöiden some-tileille (mm. Twitter). Aktivoituimme vuoden 2018 aikana erityisesti yritysasiointipalveluiden näkyvyydessä Facebookissa. MKN piirikeskuksen Facebook-sivun rinnalla oli myös *Rannat kuntoon* -sivu. Postitettavia jäsenkirjeitä laadittiin vuoden mittaan kaksi, mitä täydensivät sähköinen jäsenuutiskirje muutaman kerran vuodessa. Markkinointisihteerimme toimi tiedotustehtävissä myös MTK-Pohjois-Suomen *MaaseutuHarava*-hankkeessa. Tilaisuuksissa – mm. kainuulaisella joulutorilla – pidettiin esillä Maa- ja kotitalousnaisten kampanjoita ja tuotteita sekä *Koti ja maaseutu* –lehteä. ProAgria yrittäjäjäsenkampanjaa vauhditti uusien liittyjien kesken arvottu lehden lahjatilaus, pois lähteneitä toimihenkilöitä muistettiin lehden lahjatilauksilla, ja vuoden 2018 aikana kirjoitettiin lehteen myös artikkeli Kainuusta liittyen rantojen kunnostamiseen.

HANKKEET

1. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana
 - Rannat kuntoon. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - ProYritys Kainuu II. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Kuituhamppua Kainuusta -esiselvityshanke. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
2. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut mukana
 - ProYritys Kainuu. ProAgria Kainuu. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Kantri & Co. Kainuun ammattiopisto. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - RuralDigiServ. ProAgria Keskusten liitto. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Marjataito 2. Luke. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - MaiNuLi II. ProAgria Kainuu. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - MaaseutuHarava. MTK-Pohjois-Suomi. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Katras. ProAgria Etelä-Savo. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Älykkäät tietovarannot. ProAgria Keskusten liitto. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
 - Älykkäät mittaukset karjan ruokinnassa ja terveydessä (ÄLYREHU). Oulun yliopisto. Euroopan maaseuturahasto, Hämeen ELY-keskus.
 - Ylimaakunnallinen ProAgria Itä-Suomi. ProAgria Pohjois-Savo. Euroopan sosiaalirahasto, Etelä-Savon ELY-keskus.

KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	4H-liiton aluejohtaja	Huhtala, Riitta	Kokkola
• varapuheenjohtaja	lastenhoitaja	Virta, Raija	Kalajoen Himanka
• jäsen	maatalousyrittäjä	Aho, Minna	Reisjärvi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Korkiakangas-Sahipakka, Jonna	Perho
• jäsen	maatalousyrittäjä	Karhukorpi, Anu	Halsua
• jäsen	maatalousyrittäjä	Niemelä, Leila	Kokkolan Lohtaja
• jäsen	johtaja	Nisula, Ritva-Liisa	Reisjärvi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Pajala, Marjo-Riitta	Kokkolan Kälviä
• jäsen	maatalousyrittäjä	Tervämäki, Tuula	Toholampi
○ varajäsen	emäntä	Björkgren, Aila	Kokkola
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Halonen, Kirsi	Reisjärvi
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Isokääntä, Seija	Kalajoki
○ varajäsen	yrittäjä	Jukkola, Eija	Kokkolan Lohtaja
○ varajäsen	seurakuntaemäntä	Lätti, Anni	Kokkolan Lohtaja
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Huopana, Tarja	Perho
○ varajäsen	kosmetologi	Patovisti, Marja-Leena	Perho
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Tunkkari, Karoliina	Veteli
• sihteeri (7.4. saakka)	toiminnanjohtaja	Karhula, Pia	Kokkolan Kälviä
• sihteeri (8.4.-12.8.)	vt. toiminnanjohtaja	Nisula, Ritva-Liisa	Reisjärvi
• sihteeri (13.8.-31.12.)	toiminnanjohtaja	Varila, Kirsi	Evijärvi

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Karhula, Pia (7.4. saakka)
• vt. toiminnanjohtaja	Nisula, Ritva-Liisa (8.4.-12.8.)
• toiminnanjohtaja	Varila, Kirsi (13.8. alkaen)
• Kruununvuodintalon emäntä	Saukko, Auli (31.7. saakka)
• maisema- ja ympäristöasiatuntija	Höglund, Jaana (30.9. saakka)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli n. 2 300 henkilöä ja yhdistysten määrä 76 kappaletta.

Toimintavuonna toimintaan osallistui kaikkiaan 6 008 henkilöä ja tilaisuuksia oli 187 kpl.

TOIMINTA 2018

Toimintavuosi käynnistyi toiminnansuunnittelukierroksella 4 eri paikkakunnalla (Lohtaja, Kälviä, Toholampi ja Veteli) vuoden alussa. Diginäkyvyyttä parannettiin vuoden aikana aktiivisen Facebook viestinnän avulla. Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuilla julkaistuja videoita katsottiin yhteensä 6 685 kertaa ja vuoden aikana julkaistiin 14 eri videota. Eniten katsojia kerännyt video avattiin 1 900 kertaa. Lisäksi Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten hallinnoiman Kruununvuodintalon Facebook-sivuilla julkaistiin 3 videota, joita katsottiin yhteensä 2045 kertaa.

Toiminta oli aktiivista ja näkyvää huolimatta henkilöstömuutoksista vuoden aikana. Toiminnanjohtaja Pia Karhula jäi pois työstään 7.4. ja ProAgria Keski-Pohjanmaan johtaja Ritva-Liisa Nisula toimi työnsä ohessa Maa- ja kotitalousnaisten toiminnanjohtajana 8.4.–12.8. Kirsi Varila aloitti toiminnanjohtajana 13.8. Jaana Höglund siirtyi toisiin tehtäviin toisen työnantajan palvelukseen maisema- ja ympäristöasiatuntijan työstään 30.9. Hänen tilalleen ei otettu uutta henkilöä toimintavuoden aikana. Myös Kruununvuodintalon emäntä Auli Saukko erosi

tehtävästään 31.7. ja siirtyi muihin tehtäviin toisen työnantajan palvelukseen. Loppuvuoden Kruununvoudintalon tarjoilut hoidettiin tuntiperusteisesti ulkopuolista työvoimaa käyttäen. Myös eläkkeelle jäänyt ruoka- ja ravitsemusasiantuntija Seija Varila teki toimintavuoden aikana jonkin verran työtunteja mm. hygieniapassikoulutuksia ja ruokakursseja.

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset ovat alueellaan tunnettu ja pidetty kumppani erilaisten tilaisuuksien suunnittelussa. Asiantuntemusta toivotaan usein erilaisiin työryhmiin. Työryhmissä mukana olo tuo näkyvyyttä ja niiden kautta saa hyviä kontakteja esimerkiksi luentojen tai kurssien pitämiseen.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruokakurssit

Toimintavuoden aikana pidettiin maa - ja kotitalousnaisten yhdistyksille ja paikallisille yrityksille 7 ruoka-aiheista kurssia ja luentoja eri puolilla maakuntaa. Tilaisuuksissa keskityttiin terveelliseen ruokaan ja ruokahukan torjumiseen. Kurseille osallistui 85 kurssilaista. Terveellinen ruoka ja taloudellinen käyttö kiinnosti ja tapahtumissa käytiin paljon hyviä keskusteluja osallistujien kesken.

Ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset järjesti itse viisi ruokaan ja ravitsemukseen liittyvää tilaisuutta, joihin osallistui 154 osallistujaa. Lisäksi oltiin mukana 2 isossa tapahtumassa, joihin osallistui molempiin 200 henkilöä. Maistuva Maaseutu tapahtuma järjestettiin 15.9 Halsualla sadonkorjuumarkkinoiden yhteydessä ja valtakunnallisena Osta tilalta -päivänä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yksityisrahoitus

Digitalisaatiota hyödyntävä Neuvonta

Digitalisaatiota on hyödynnetty neuvonnassa ja sen avulla on saavutettu suurta näkyvyyttä alueella. Toimintavuoden aikana on tehty ruokaneuvoihin liittyviä videoita 3 kpl ja ne on jaettu sosiaalisessa mediassa kaikkien nähtäväksi. Suosituinta videota katsottiin jopa 1 900 kertaa parin viikon sisällä julkaisusta. Videossa näytettiin ohjeet suosituksen Sitruuna-inkiväärijuoman tekemiseen. Lisäksi videot tehtiin piparkakkutalon tekemisestä sekä kasvisruokakurssilta. Kaikkiin videoihin liittyen on myös kirjoitettu blogitekstit nettiin ohjeiden kera. Lisäksi toimintavuoden aikana julkaistiin 9 muuta videota liittyen yhteisölliseen toimintaan ja eri tapahtumiin.

Facebookissa julkaistiin ajankohtaisia asioita ja sitä käytettiin sosiaalisen median kanavista eniten digitaalisen neuvonnan keinona. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Hanketyö

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset on mukana valtakunnallisessa Hukkaruoka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeessa. Koko hankkeena 1.1.-2018 - 1.11.2019 tulee alueella toteuttaa seuraavat toimenpiteet:

- 3 kpl Hyppää hyvän kierteeseen -infoja ja -näytöstapahtumia vesistön ääressä
- 10 kpl Ruokahukka ruotuun -koulutuksia
- 5 kpl Lapsiperheiden Ruokahukka ruotuun -infotapahtumia

Vuoden 2018 aikana on toteutettu 1 vesistön äärellä tapahtuva infotilaisuus, 6 koulutusta ja 5 lapsiperheille suunnattua tapahtumaa sekä 4 muuta infotilaisuutta. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Ympäristöministeriö

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko -kilpailu

Toimintavuosi aloitettiin toiminnasuunnittelukierroksella maakunnassa, jolloin maisemapalveluiden toimintaa esiteltiin ja tehtiin tutuksi maakunnan yhdistyksille. Vuoden maisematekoa markkinoitiin alkuvuodesta asti ja kilpailuun ilmoittautui 3 maisematekoa kaikki erilaisilla kohteilla. Maakunnallisen kilpailun voitti Kangaskylän maaseutuseura ja Kiljanjärven kyläyhdistys yhteisellä Kotijoki-hankkeellaan.

Elävää maaseutua taajamiin

Elävää maaseutua taajamiin toimintamallia esiteltiin vuoden aikana Pietarsaaren ja Kokkolan kaupungeille. Toimintamalli kiinnosti kuntien kaava- ja vihersuunnittelijoita ja heille annettiin tietoa aiheesta sekä yhteystiedot jatkotoimenpiteitä varten.

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonta

Digitaalisenä neuvontana tehtiin video maisemahoidollisesta laidunnuksesta. Video julkaistiin Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten Facebook sivulla. Videota katsottiin 176 kertaa ja se tavoitti 429 henkilöä.

Ostopalvelutyöt

NEUVO 2020

Vuoden aikana myytiin 11 Neuvo 2020 käyntiä ja 4 ympäristösopimuksen hoitosuunnitelmaa (kaksi perinnebiotoopin hoitosuunnitelmaa ja kaksi kosteikonhoitosuunnitelmaa).

Uhanalaisen lajin (tummaverkkoperhonen) hoitoon liittyvä ostopalveluhanke toteutettiin ELY-keskukselle. Lajin esiintymisalueita saatettiin hoitoon Pohjanmaalla, Kristiinankaupungin seudulla.

Medialle lähetettävästä maisemaoppaan tiedotteesta laadittiin ruotsinkielinen versio ja maisemaopasta markkinoitiin ja jaettiin sidosryhmille.

Hanketyö

Maa- ja kotitalousnaiset osallistuivat Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeen puitteissa Kannuksen maatalousoppilaitoksen järjestämään tapahtumaan, Willipäivään. Maisema-asiantuntija keskusteli kävijöiden kanssa ravinteiden vaikutuksesta vesistöihin ja vesienhoidosta sekä jakoi 200 kpl hankkeen kortteja Lestijoen rannalla. Lisäksi tapahtumassa oli Maa- ja kotitalousnaisten järjestämä kalojen tunnustustehtävä lapsille.

Vuoden aikana jatkettiin kahden maaseuturahaston ylimaakunnallisten hankkeiden toteuttamista, joissa piirikeskus toimii osatoteuttajana: Uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä, UHMA sekä Vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan, Kolmen VYYHTI.

UHMA hankkeessa jatkettiin hoitosuunnitelmien laatimista valituille esimerkkikohteille (Toholampi, Pietarsaari ja Kristiinankaupunki) sekä kehiteltiin kummi- ja sponsoritoimintaa kahdella kohteella. Yhdelle hoitokohteelle viljelijä haki ympäristösopimuksen tukea ja toisessa kohteessa toteutuu nyt maisemanhoidon kummitoiminta. Myös vieraslajien kartoitus- ja torjuntasuunnittelua aloitettiin Pohjanmaalla ja museoviranomaisten kanssa tarkasteltiin mahdollisia muinaismuistojen suunnittelukohteita Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla. Hankkeen opintomatkaa Pirkanmaalle suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä hankkeen vetäjän kanssa.

Vyyhti hankkeessa jatkettiin kunnostuskohteiden suunnittelua Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla (Lestijärvi, Luoto, Pietarsaari, Uusikaarlepyy ja Vöyri). Maisema-asiantuntija toimi tiiviissä yhteistyössä hankkeen vetäjän, Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry:n kanssa. Rantojen hoito kohteelle Luodon saaristossa viljelijä haki myös ympäristösopimuksen tukea. Maisemapalvelut laati myös luontoselvityksen hakijan toteutettavalle kosteikon ei tuotannolliselle investointikohteelle.

Kolmevuotinen ravinteidenkierto hanke ”Ravinneratas” käynnistettiin yhdessä hankkeen päähakijan, Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry:n kanssa. Maaseuturahaston rahoittamassa, hallituksen kärkihankkeessa toimitaan yhteistyössä LUKEn, Metsäkeskuksen, GTK:n, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ProAgrioiden kanssa.
Rahoitus: Maaseuturahasto, yksityisrahoitus

YRITYSPALVELUT

Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset järjesti 12 hygieniapassikoulutustilaisuutta, joissa osallistujia oli yhteensä 99. Koulutus- ja testitilaisuuksia järjestettiin tilauksesta. Omavalvontaan liittyviä palvelukäyntejä ja näytteen ottoa tehtiin kahdelle yritykselle.

Ajankohtaista ruoka-alalla

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät Kokkolassa Eviran ja Ruokatiedon kanssa yhteistyössä Ajankohtaista ruoka-alalla juuri nyt -koulutuspäivän. Päivään osallistui 15 henkilöä. Toiminnanjohtaja kuuluu alueen elintarvikealan toimijoiden työryhmään ja Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät kaksi tilaisuutta elintarvikealan yrittäjille ja sidosryhmille. Näihin tilaisuuksiin osallistui yhteensä n. 60 henkilöä.

Kruununvoudintalo on ottanut paikkansa kokous- ja juhlatilana Kokkolassa ja siellä järjestettiin 85 tilaisuutta toimintavuoden aikana ja osallistujia oli kaikkiaan 2145. Lisäksi Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät kokoustarjoilut Evaldin toimistotalossa 44 tilaisuuteen, joihin osallistui yhteensä 938 henkilöä. Rahoitus: yksityisrahoitus

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Toimintavuoden aikana järjestettiin Keski-Pohjanmaan alueen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenille retki Haikon puutarhamessuille 10.-11.5. Opintoretelle osallistui 44 osallistujaa.

Vuoden Maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin maitotilan emäntä Anu Karhukorpi Halsualta. Anulla on pitkä kokemus järjestötyöstä ja hän toimii aktiivisesti omassa yhdistyksessään. Anu palkittiin vuosikokouksessa 22.11.2018.

Keski-Pohjanmaalla osallistuttiin valtakunnalliseen Loikkaa liikkeelle -hyvinvointikampanjaan. Osallistujina olivat ProAgrian työntekijät ja paikallisyhdistysten väki. Lisäksi teeman puitteissa järjestettiin Melan kanssa hyvinvointipäivä pariskunnille meren rannalla Villa Elbassa Kokkolassa. Pääpaino oli parisuhteen hoitamisella ja mukana olivat niin parisuhdeterapeutti kuin psykologi. Henkisen hyvinvoinnin lisäksi pariskunnat kävivät yhdessä kehonkoostumusmittauksessa ja saivat henkilökohtaisen palautteen tuloksista. Tilaisuuteen osallistui 84 osallistujaa ja lisäksi järjestävien tahojen henkilökuntaa oli n. 20.

Kruununvoudintalolla järjestettiin erilaisia yhteisöllisiä tapahtumia vuoden aikana mm. naisteniltoja, laskiaisrieha, myyjäispäiviä ja yhteinen joululaulutilaisuus. Myös muualla maakunnassa oltiin mukana järjestämässä erilaisia tapahtumia erityisesti naisille mm. Naisten latausilta Perhossa.

VIESTINTÄ

Piirikeskuksen oma Facebook-sivu päivittyi muutaman kerran viikossa ja seuraajia oli vuoden lopussa yli 600. Kruununvoudintalolla on myös omat Facebook-sivut, joilla seuraajia oli vuoden lopussa lähes 500. Uutiskirjeitä alettiin lähettää kuukausittain syyskuusta lähtien. Uutiskirjeet tavoittivat noin aluksi noin 300 vastaanottajaa ja joulukuun kirje jo 400 vastaanottajaa. Uutiskirjeen tilaajaksi sai liittyä kaikissa tilaisuuksissa, joissa Maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana.

Piirikeskuksella on oma aukeama neljä kertaa vuodessa (painosmäärä n.10 000 kpl) ilmestyvässä ProAgria Keski-Pohjanmaan Tiedotuslehdessä. Hyviä yhteyksiä ylläpidetään jatkuvasti maakunnan media-alan ammattilaisiin. Keskipohjalaiset maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat sekä järjestöväki ovatkin päässeet hyvin esille maakuntaradiossa ja -lehdessä sekä paikallislehdissä. Tapahtumista ja kampanjoista lähetetään tiedotteet alueella ilmestyviin lehtiin.

Maa- ja kotitalousnaiset osallistuivat myös pienimuotoisiin maakunnallisiin tai paikallisiin messutapahtumiin kuten Keskiäikapäivät Kokkolassa, Snellmanin tuottajapäivät Pietarsaareissa, Joulunavaus Perhossa ja Polku maaseudulle tapahtuma Kannuksessa. Kaikissa tilaisuuksissamme

jaettiin tietoa myös Koti ja maaseutu -lehdestä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, yksityisrahoitus

HANKKEET

1. Piirikeskus on toiminut vastuullisena osatoteuttajana seuraavissa hankkeissa:
 - Vesistöt ja ympäristö yhdessä hyvään tilaan, Kolmen VYYHTI (rahoittajana Maaseuturahasto)
 - Uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä, UHMA (rahoittajana Maaseuturahasto).
2. Piirikeskus toteuttaa alueellaan Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista hanketta Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin. Hanke on hallituksen kärkihanke ja sitä rahoittaa Ympäristöministeriö.

KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Johtokunta 2018

• puheenjohtaja	maa- ja metsätalousyrittäjä	Luotola, Pirjo	Saarijärvi
• varapuheenjohtaja	maatilayrittäjä	Hautamäki, Hanna	Petäjavesi
• jäsen	metsätalallinen/yhteisöpedagogi (AMK)	Härkönen, Pirjo	Jyväskylä
• jäsen	emäntä	Merisalo, Tuula	Jämsä
• jäsen	maaseutuyrittäjä	Peuhkurinen, Nanne	Äänekoski
• jäsen	metsätalallinen, lähihoitaja	Puurula, Aino	Pihtipudas
• jäsen	maa- ja metsätalousyrittäjä	Vesterinen, Leena	Laukaa
• sihteeri	toiminnanjohtaja	Kivimäki, Eeva-Liisa	Jyväskylä

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Kivimäki Eeva-Liisa
• elintarvike- ja yritysasiatuntija	Pummila Mirja
• hankevetäjä	Jousmäki Katariina
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Salonen Paula (1.5. alkaen vanhempainvapaalla)
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Koskela Kirsi (9.4.-30.11.)
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Neuvonen Eeva-Liisa (1.12.2018 alkaen)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä oli toimintavuonna 632 henkilöä ja yhdistyksiä oli 49. Jäsenrekisterin uudistuksesta johtuen rekisterissä ei ole vielä kaikkien jäsenten tietoja. Piirikeskukseen johtokunta kokoontui toimintavuonna kolme kertaa.

Piirikeskukseen toimintaan (koulutuksiin, tapahtumiin, muonituksiin, talkoisiin, opintomatkoille ja infoihin) on osallistunut toimintavuonna noin 3300 henkilöä.

TOIMINTA 2018

Vuosi 2018 oli Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten 84. toimintavuosi. Toiminta oli aktiivista ja monipuolista. Esimerkiksi valtakunnalliseen Loikkaa liikkeelle -liikuntakisaan osallistuttiin Keski-Suomesta innokkaasti yhdeksän ryhmän voimin. Koko valtakunnassa toiseksi eniten liikuntakertoja kertyi Äänekosken Maa- ja kotitalousnaisten joukkueelle. Tärkeänä tavoitteena oli myös saada asuinyhteisön väki liikkumaan ja kisan suurimmassa keskisuomalaisjoukkueessa Rutalahdessa kisailikin 44 osallistujaa.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana toteutimme työpajoja lapsille ja nuorille sekä kursseja, luentoja ja yleisötilaisuuksia. Vain muutama jäsenjärjestömme innostui perinteisistä ruokakursseista. Näissä ruokakoulutuksissa poimittiin ja maisteltiin villiyrttejä, leivottiin ja koristeltiin kakkuja, kokeiltiin erilaisia uusia kasvisruokia, valmistettiin makkaraa sekä superruokaa Pohjolasta. Koulutuksia järjestettiin Hankasalmella, Luhangassa, Jämsässä ja Jyväskylässä ja osallistujia niissä oli 110. Koulutuksissa oli mukava yhteishenki ja niissä opittiin esim. uusista proteiininlähteistä. Jyväskylän Kenttärheilijöiden (JKU) kilpaurheilijoille järjestettiin Superruokaa Pohjolasta -kurssi. Urheilijat innostuvat kovasti kokkaamisesta ja uusista resepteistä.

Lasten ja nuorten ruokakasvatustapahtumat olivat suosittuja. Hevi-etsivä -tapahtumia pidettiin Keuruulla ja Laukaassa, Ruokahävikki- ja lähiruokatapahtumia kolme Jyväskylässä sekä kalastustapahtumia kaksi Jyväskylässä ja Konnevedellä. Tapahtumat tavoittivat 1200 lasta. Lapset ja nuoret nauttivat, kun pääsivät eri aisteja käyttäen tutustumaan ruokaan ja ruuan reittiin. Kalastustapahtumat toteutettiin yhdessä Keski-Suomen Kalatalouskeskuksen kanssa.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset on haluttu yhteistyökumppani erilaisiin tapahtumiin ja kampanjoihin. Keski-Suomen lähiruokakampanjaviikoilla yhteistyössä MTK Keski-Suomen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa edistettiin paikallisen ruuan käyttöä: toteutettiin Maaseutu esittäytyy kaupungissa -tapahtuma Kauppakeskus Sepässä Jyväskylässä ja lähes 200 alakoululaisen vierailu keskisuomalaisilla maataloilla sekä pidettiin lähiruokaosastoa Biotalouskampuspäivässä Saarijärvellä.

Vuoden aikana järjestettiin usean toimijan kanssa yhdessä Sadonkorjuu- ja metsäpäivä sekä Muonaa maalta - ripeyttä ravinnosta -tapahtuma Petäjävedellä. Näissä tapahtumissa maa- ja kotitalousnaisten teemanäyttelyä oli terveellinen ravitsemus. Maakunnallisessa Lasten Parlamentissa Jyväskylässä oltiin neuvontaosastolla yhdessä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ravitsemusterapeutin kanssa. Maa- ja kotitalousnaisten edustajat ovat mukana alueellisessa ”Hyvinvoivien lasten ja nuorten Keski-Suomi -toimijaverkosto”.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisilla on oma YouTube-kanava, MKN ruokaneuvoista tehtiin opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana esittelyvideo Upota kädet taikinaan, kauha soppaan, kuule uutta ravitsemuksesta ja opi ruokataitoja! Video on saanut hyvää palautetta, se havainnollistaa ja markkinoi tärkeää ruokakasvatustoimintaamme. Toisena toimintaa esittelevänä videona toteutimme Iloa yhdessä olemisesta ja tekemisestä! Tämä video esittelee laajemmin toimintaamme ja sen tavoitteena on madaltaa kynnystä tulla mukaan toimintaan. Haasteenamme on, ettei hyvää ja arvokasta toimintaamme tunneta laajasti.

Keski-Suomessa talkoolaiset ovat merkittävässä roolissa tapahtumaruokailujen järjestämisessä. Tapahtumien avulla kehitetään ruokapalveluosaamista. Syyskuussa piirikeskuksella oli puuro- ja kahvilateltta Wemmi-syysmarkkinoilla. Uutisruispuuro oli jälleen suosittua. Puurotellassa oli tarjolla myös talkoolaisten paistamia lettuja sekä kahvia ja kahvileipää. Tapahtuman toteuttamisessa oli mukana Laukaan, Saarijärven, Jämsän ja Jyväskylän maa- ja kotitalousnaisia. Tällä kertaa hieman sateissa säässä järjestetyssä tapahtumassa vieraili arviolta yli 25 000 kävijää, joista noin 2000 vieraili MKN-teltalla. Ruispuuroa kävi nauttimassa myös pääministeri Juha Sipilä seurueineen.

KoneAgria-näyttely oli lokakuussa Jyväskylässä. KoneAgria-näyttelyssä maa- ja kotitalousnaiset vastasivat grillitoiminnasta. Ulkoalueella oli maa- ja kotitalousnaisten grillipiste. Pääravintolassa yhteistyötä jatkettiin Paviljonki Ravintoloiden kanssa: piirikeskus vastasi talkoolaisten hankinnasta ja heidän työnjohdostaan. Näyttelyn kävijämäärä oli pienempi kuin aikaisemmissa näyttelyissä ja se näkyi ruuan myynnin määrässä.

Keski-Suomen ruoka-asiantuntijat olivat toteuttamassa MMM:n rahoittamaa valtakunnallista Terveyttä edistävät välipalat -hanketta. Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan alueella järjestettiin kuusi ruokapalveluiden ja koulujen yhteistä keskustelutilaisuutta. Terveyttä edistävät välipalat -projektin tavoitteena oli tuottaa ruokakasvatukseen hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, joiden avulla oppilaat nauttivat terveyttä edistäviä välipaloja ja lisäävät kasvisten käyttöä osana kouluateriaa ja välipaloja.

Maakunnassa toteutettiin innokkaasti valtakunnallista Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hanketta toimintavuoden aikana. Hankkeen päätavoitteena on tuoda kuluttajille tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristön, erityisesti vesistöjen, tilaan omilla valinnoillaan. Tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä ja aktivoida vapaaehtoista vesienhoitotyötä. Keski-Suomessa toteutettiin kahdeksan Ruokahukka ruotuun -infotapahtumaa lapsiperheille. Infoja pidettiin tapahtumien yhteydessä, lasten perhekerhoissa ja koulujen tapahtumissa. Ruokahukka ruotuun -hankkeen Hyppää hyvän kierteeseen -infoja ja näytöksiä toteutettiin kolme kalastustapahtumien sekä kylätapahtuman yhteydessä. Ruokahukasta luennoitiin ruokakurssien yhteydessä. Ruokahävikkiä on havainnollistettu toteuttamalla tilaisuuksissa hukkaruokapöytiä. Pöydän tuotteilla näytetään jokaisen suomalaisen keskimääräinen vuosittainen ruokahävikki n. 23 kg. Hankkeen tapahtumat tavoittivat yli 2500 osallistujaa.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella järjestettiin Vuoden maisemateko -kilpailu 2018 teemalla Laita hyvä kiertämään. Kilpailuun saatiin neljä ehdotusta. Keski-Suomen Vuoden maisemateko -voittajaksi valittiin Rautionmäen kyläyhdistys Äänekoskelta. Kyläyhdistys oli talkootyönä rakentanut vanhoille esineille säilytys- ja näyttelyrakennuksen. Maisemateon valintaraatiin kuuluivat johtokunnan jäsen, metsätillallinen Pirjo Härkönen Jyväskylästä, maatilayritysneuvoja Hanna Kaihlajärvi Saarijärveltä, yliopistonopettaja/YTT Kaisu Kumpulainen Jyväskylästä, vuoden 2017 maisematekokilpailun voittaja Usko Paananen Pihtiputaalta sekä maisema-asiantuntija Kirsi Koskela.

Elävää maaseutua taajamiin –toimintamallia esiteltiin kuntatapaamisissa: Jyväskylässä, Laukaassa ja Keuruulla. Toimintamalli kiinnosti kuntien kaava- ja vihersuunnittelijoita ja heille annettiin tietoa aiheesta sekä yhteystiedot jatkotoimenpiteitä varten. Keuruun kaupungille tehtiin hankintapäätöksellä maisemaselvitys keskustan osayleiskaavaa varten.

Digitaalisuutta hyödynnettiin maisemapalveluissa tekemällä YouTube-kanalle video Rehottaako maillasi vieraslaji? Videossa oli esillä yleisempien vieraslajien torjuntaa ja mukana myös maatilayrittäjän kommentteja toiminnasta. Video on ajankohtainen ja sopii mainiosti MKN tulevan vuoden maisematekokilpailun teemaan. Video tehtiin Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Rahoituksen ansiosta pystyttiin harjoittelemaan videon tekoa ja live-kuvan lisäämistä videoon. Laadukkaan videon tekeminen vaatii harjoittelua. Haasteena on videon markkinointi ja sen löytäminen YouTube-kanavalta.

Neuvo 2020-järjestelmän avulla kartoitettiin kymmenelle asiakkaalle maiseman- ja luonnonhoitoon soveltuvia alueita ja annettiin neuvontaa ympäristösopimuksiin liittyen. Lisäksi tehtiin ostopalveluina neljä ympäristösopimussuunnitelmaa maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoon.

Vuoden 2018 aikana jatkettiin Fingridin tarjoaman voimajohtoalueiden maisemanhoitotuen markkinointia. Keski-Suomessa saatiin yksi asiakas ja tehtiin maastokäynti kevään aikana.

Marttojen Keski-Suomen piirin kanssa järjestettiin yhteistyössä perinnemaisemaretki Joutsan Leivonmäelle ja tutustuttiin erilaisiin perinnebiotooppeihin. Retki oli osa Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten ja Marttojen yhteistä TehtäväZ -hanketta.

Alli Paasikiven säätiön tuella toteutettiin kuudella koululla 5. ja/tai 6. luokkalaisille Kulttuuriympäristö tutuksi koululaisille -työpajat. Työpajoja pidettiin Jyväskylässä, Multialla, Petäjävedellä, Uraisilla ja Äänekoskella. Tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään, mitä kulttuuriympäristöt ovat sekä miten ja miksi maisemat muuttuvat. Tehtävien kautta havainnoidaan ympäristössä tapahtuneita muutoksia, ihmisen toiminnan jälkiä sekä hahmotetaan maiseman kerroksellisuutta.

Maaseuturahaston rahoittamalla Kulttuuriympäristö näkyväksi KYNÄ -hankkeella tiedotettiin kulttuuriympäristön arvoista ja kannustettiin maaseudun asukkaita maiseman- ja kulttuuriympäristön hoitoon järjestämällä erilaisia infotilaisuuksia, työpajoja, talkoita ja retkiä laajasti ympäri Keski-Suomea. Vuoden 2018 teemoissa painottuivat hankkeen julkaisuihin liittyvät tapahtumat sekä vieraslajitalkoot ja lasten kulttuuriympäristökasvatus. Hanketta vetää Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaiset.

KYNÄ-hankkeen Keski-Suomen toimenpiteet vuonna 2018: Infot, tapahtumat ja työpajat 26 kpl, talkoot 2 kpl, kulttuuriympäristöretket 3 kpl, viestintätoimenpiteet 12 kpl ja mediaosumat 5 kpl.

YRITYSPALVELUT

Maatilan tuotteiden jalostaminen ja myynti & lihalaitoksen perustaminen -koulutustilaisuus järjestettiin tammikuussa Jyväskylässä. Sen järjestivät Elintarviketurvallisuusvirasto Evira,

Kuluttajaliitto, Ruokatieto Yhdistys ry, Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tilaisuus oli osa Ajankohtaista ruoka-alalla -koulutuskierrosta 2018. Kierrosta toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Sen tavoitteena oli tukea maatalojen tuotteiden jatkojalostamisessa ja myynnissä sekä antaa tietoa lihalaitoksen, elintarvikeyrityksen tai ravintolan perustamisesta. Tilaisuudet oli tarkoitettu maatalojen ja muiden yritysten edustajille, valvontaviranomaisille, asiantuntijoille ja muille asiasta kiinnostuneille. Koulutus tallennettiin myöhempää katselua varten. Tilaisuuksissa asiantuntijat kertoivat omista aihealueistaan ja vastasivat yleisön kysymyksiin. Asiantuntijoilta saatiin tietoa monipuolisesti, mutta osa osallistujista kaipasi käytännönläheisempää otetta asioihin valtakunnan tason toimijoilta. Paikalliset asiantuntijat pystyivät tätä antamaan. Osallistujia tilaisuudessa oli 34.

Keski-Suomessa Portaati (nais)yrityksiksi -valmennus toteutettiin syksyllä. Tavoitteena oli järjestää se jo keväällä Laukaassa, mutta siihen ei saatu osallistujia. Jyväskylän koulutukseen osallistujia ilmoittautui kuusi. Tapaamisiin osallistui vaihtelevasti henkilöitä 2-6. Valmennuksessa sai tietoa, kannustusta sekä vertaistukea yrittäjyyteen. Valmennuksen aikana kuultiin piirikeskuksen asiantuntijoiden lisäksi sekä yrittäjinä toimivien yritystarinoita että valmennuksen osioihin liittyviä muita asiantuntijoita.

Valmennuksen aineisto toimitettiin kaikille osallistujille. Paikalla olleiden mukaan valmennuksessa olleet asiat olivat heille ajankohtaisia ja täydensivät heidän aikaisempaa tietämystään. Avoin ja luottamuksellinen keskustelu valmennuspäivissä auttoi osallistujia jäsentämään omaa suunnitelmaa ja asioiden eteenpäin viemistä. Osallistujat pitivät erityisen tärkeänä muiden osallistujien yritysideoiden pohdintaa. Yksi osallistuja on käynnistämässä uutta toimintaa maatilalleen. Toinen osallistuja pohtii puoliyrittäjyyden aloittamista. Muut eivät osanneet vielä päättää jatkosuunnitelmista. Eräs koulutukseen osallistuja totesi Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten YouTube kanavalla olevassa Luonnosta lautaselle ja liiketoiminnaksi videossa: ”Sain täsmäopastusta ja valmennusta siihen mitä tarvitsen.” Samalla videolla petäjävetinen matkailuyrittäjä toteaa: ”Osaamista on maatilamatkailusta, kuka muu tuntee maatilat paremmin kuin maa- ja kotitalousnaisten asiantuntija?” Luonnosta lautaselle ja liiketoiminnaksi -videolla esitellään maa- ja kotitalousnaisten luonnontuotealan osaamista sekä yrityspalveluja. Yrittäjien kuvaamiseen ja haastatteluihin käytettiin paljon aikaa, mutta paremman laadun aikaansaamiseksi tulisi olla paremmat kuvaus- ja äänityslaitteet. Videon sisältö on sinänsä hyvä.

Maistuva maaseutu-tapahtumana olivat Wemmi-markkinat keväällä ja syksyllä. Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana järjestämässä kevään ja syksyn markkinatapahtumia. Wemmi – Ween maan viljaa syysmarkkinat on keskisuomalaisille tutuksi tullut syksyinen myyntitapahtuma, joka järjestettiin jo 25. kerran. Jo aiemmin mainitun puuro- ja kahvilateltan lisäksi tapahtumassa oli noin 200 lähi- ja luomuruuan, elintarvikkeiden sekä käsitöiden myyjää. Syysmarkkinat ovat saaneet rinnalleen Wemmi-kevätkämarkkinat. Keväällä huhtikuussa nostetaan esille erityisesti luomu- ja lähiruoka sekä kotimaiset käsityöt. Tässä tapahtumassa maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana monipuolisella neuvontaosastolla.

Hygieniaosaamistestejä järjestettiin tilauksesta. Testitilaisuuksia oli kuusitoista. Elintarvike- ja yritysasiantuntija teki kaksikymmentä Hyvää Suomesta -yrityksen auditointia. Ruokapalveluiden, omavalvonnan ja liiketoiminnan suunnitteluun tarjottiin yrityksille apua. Asiakkaina oli mm. suoramyyntipistettä valmisteleva taho ja maaseutumatkailuyrityksiä. Ruoka-, elintarvike- ja matkailuyrittäjille pidettiin koulutuksia sekä luentoja liittyen makkaranvalmistukseen, lammaspaimenlomien tuotteistamiseen ja tuotteiden saamiseen markkinoille. Näihin osallistui 108 kuulijaa. Neuvo 2020 nykyaikaistaminen ja kilpailukykyyn parantaminen -palvelun avulla elintarvike- ja yritysasiantuntija teki selvityksiä viidelle maatilalle.

Luonnosta lautaselle LUOLA -koulutushankkeessa järjestettiin vuoden 2018 aikana luonnonyrittien pöimijäkoulutusta, luonnontuotteiden käsittelykoulutusta ja koulutuskokonaisuus luonnontuotteiden tehokkaammasta talteenotosta. Hanke on järjestänyt myös työpajamuotoista koulutusta kuten pettutyöpajan ja raaka-ainekokeiluja luonnontuotteilla yhteistyössä JAMKin kanssa. Hanke on järjestänyt näiden lisäksi myös luonnontuoteaiheisen luentotilaisuuden. Opintomatkoja on vuoden aikana tehty kotimaassa kolme: yrttiaiheinen matka Mikkelin seudulle, opintovierailu Crenocolle Saarijärvelle sekä kaksipäiväinen opintomatka Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan seuduille. Ulkomaan opintomatka tehtiin huhtikuussa Unkariin. Hankkeen tilaisuuksiin osallistui noin 110 hlöä.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan Välitä viljelijästä -projekti järjesti huhtikuussa yhdessä MTK-Keski-Suomen, Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten kanssa Suhteet sujuviksi – arki paremmaksi! -hyvinvointipäivän maatalousyrittäjille Peurungassa Laukaassa. Hyvinvointipäivän yhteydessä järjestettiin minimessut. Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset oli mukana omalla osastolla (teemana terveellinen ravitsemus, Loikkaa liikkeelle -liikuntakisa). Yhteistyö Melan kanssa jatkui Viljelijöiden Hyvinvointipäivässä Laukaassa syyskuussa. Hyvinvointitilaisuuksiin osallistui 220 henkilöä.

Perinteinen kevään opinto- ja virkistysmatka tehtiin helmikuussa Riikaan Latviaan. Matkalla oli kolmekymmentä osallistujaa. Neljän päivän matkalla tutustuttiin mm. maaseutuyrittäjyyteen ja luonnonkosmetiikan valmistamiseen kulttuuria ja historiaa unohtamatta. Impin päivänä kesäkuussa liikuttiiin luovasti Etelä-Konneveden kansallispuistossa, mukana oli 41 naista.

Keski-Suomen vuoden maa- ja kotitalousnaiseksi valittiin Eila Kalavainen. Hän on toiminut Äänekosken maa- ja kotitalousnaisten sihteerinä 26 vuotta. Hän on aktiivinen, innokas ja luotettava yhdistystoimija.

Piirikeskuksen toiminnanjohtaja vastasi myös ProAgria Keski-Suomen järjestöasioista. Asiantuntijat kävivät yhdistysten tilaisuuksissa kutsuttuina yhdistystoiminnan asiantuntijoina muutostilanteissa kolme kertaa.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten edustajakokous pidettiin lokakuussa samana päivänä kuin ProAgria Keski-Suomi ry:n vuosikokous Joutsassa Jukolan Juuston ja Karoliinan Kestikievarin tiloissa. Nämä yritykset valittiin Keski-Suomen maakunnan maistuvimmiksi yrityksiksi vuonna 2017. Kokouksittelmänä oli PariAsiaa ihmissuhteista - Oivalluksia tunnetaitoihin. Luennoimassa olivat maaseutuyrittäjät ja parisuhdetyöntekijät Terhi Ruokonen-Jalo ja Erkki Jalo Kouvolasta. Kokouksessa valittiin Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten johtokunta ja johtokunnalle puheenjohtaja 2019-2021.

Maa- ja kotitalousnaisten yhdistyksiä avustettiin rekisteröitymään ja liittymään piirikeskuksen jäseniksi. Uuden jäsenrekisteriohjelman myötä kannustettiin yhdistyksiä päivittämään jäsentiedot ajan tasalle.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana Naisten Valmiusliiton Keski-Suomen alueneuvottelu-kunnan toiminnassa.

VIESTINTÄ

Ruoka-asiantuntija Mirja Pummila oli mukana valtakunnallisessa Ruokaneuvot-konseptissa. Hänen vastuullaan olivat reseptikokonaisuudet raskileivonnasta sekä sesonginmukaisista kalaruuista. Kokonaisuuksia hyödynnettiin mm. mediatiedottamisessa, Koti ja maaseutu -lehdessä, nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Ruokaneuvot-kokonaisuus on osa ruoka-asiantuntijuuden brändäystä. Rahoitusta tähän saatiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Toimihenkilöt viestivät luontevana osana työtehtäviään järjestön tapahtumista ja toiminnasta sekä tuovat eri medioissa esille asiantuntijapalvelujamme. Piirikeskuksessa työstettiin säännöllisesti mediatiedotteita ja tarjottiin juttuaiheita medialle.

Toiminnasta tiedotettiin yhdistyskirjeillä, sähköisillä uutiskirjeillä sekä sähköpostitse, verkkosivuilla, ProAgria Keski-Suomen Jyväällä -tiedotuslehdessä sekä Facebookissa. Vuoden 2018 aikana aktivoituttiin myös YouTube-kanavan sekä Instagramin käytössä. Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten YouTube-kanavan videoilla on yli 250 näyttökertaa.

Koti ja maaseutu -lehteä markkinoitiin aktiivisesti erilaisissa tilaisuuksissa, esim. kevään ja syksyn Wemmi-markkinoilla oli asiamies myymässä lehteä. Toimihenkilöitä kannustetaan lehden

markkinointiin ja esillä pitämiseen. Maakunnasta hankittiin runsaasti uusia lehden tilauksia vuoden aikana.

HANKKEET

1. Piirikeskus vastuullisena toteuttajana
 - Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ-hanke. Hankkeen rahoittaa Euroopan Unionin maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Etelä-Savon ja Keski-Suomen ELY-keskukset.
 - Luonnosta lautaselle, LUOLA-hanke. Hankkeen rahoittaa Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Keski-Suomen ELY-keskus.
2. Mukana hankkeen toteuttamisessa:
 - Keski-Suomen ruokaketjun koordinaatio -yhteistyöhanke (KEKO), Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Kilpailukykyinen keskisuomalainen maaseutu -koulutushanke (KIKE), Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Luomuliiketoiminnan kehittäminen Keski-Suomessa -koulutushanke, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Vientivalmiuksien kehittäminen Saksan markkinoille –Grüne Woche IGW2019, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Yksissä-hanke, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 - Välitä viljelijästä -projekti, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela
 - 5E kylät – vähähiiliset yhteisöt, Maaseudun Sivistysliitto
 - Apetta Aivoille – avaimia aivoterveysteen -hanke, Keski-Suomen Muistiyhdistys ry

LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja 21.10.2018 saakka	metsätalousinsinööri Kuusela, Taina	Simo
• puheenjohtaja 21.10.2018 alkaen	metsänhoitaja Kokko, Jonna	Rovaniemi
• varapuheenjohtaja	maataloustyöntekijä Marja Pasula	Ylitornio
• sihteeri, rahastonhoitaja	maisemanhoidonneuvoja Heikkilä, Hilikka	Ranua
• jäsen	yrittäjä Autio, Maritta	Sodankylä
• jäsen	elinkeinonharjoittaja Pätsi, Anne	Posio
○ varajäsen	keramiikkatyöntekijä Tapaninen, Kaarina	Posio
○ varajäsen 21.10.2018 saakka	Kling-Kähkönen, Sari	Tervola
○ varajäsen 21.10.2018 saakka	metsänhoitaja Kokko, Jonna	Rovaniemi
○ varajäsen 21.10.2018 alkaen	lehtori Tapio, Heljä	Rovaniemi
○ varajäsen 21.10.2018 alkaen	optikko Lohi, Pauliina	Ranua

Toimihenkilöt 2018

• puheenjohtaja	Kuusela, Taina (21.10.2018 saakka)
• puheenjohtaja	Kokko, Jonna (21.10.2018 alkaen)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna 2018 oli 600 jäsentä ja jäsenyhdistysten määrä 33 kappaletta. Lapin maakunnassa toimi arviolta 600 Maa- ja kotitalousnaisten jäsentä.

Lapissa Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan ovat osallistuneet hallituksen jäsenet, henkilöjäsenet ja paikallisyhdistysten jäsenet sekä muut lappilaiset henkilöt. Toimintaan osallistuneiden määrä vuonna 2018 on ollut arviolta noin 500 henkilöä.

TOIMINTA 2018

Maa- ja kotitalousnaisten toiminta Lapissa on jatkunut hyvin samanmuotoisena kuin se on ollut aiempinakin vuosina. Lappiin laadittua toimintasuunnitelmaa on pyritty noudattamaan ja toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan koko Lapin maakunnassa. Lapissa toiminnassa painottuu erityisesti ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta sekä maiseman- ja luonnonhoidon neuvonta. Lisäksi luodaan aktiivisesti toimintaa järjestötoiminnan osalta.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruoka-, ravitsemus ja kotitalousneuvonnan osalta Simossa järjestettiin huhtikuussa Hygieniaosaamiskoulutus ja testi Meri-Lapin toimijoille. Järjestetyllä koulutuksella parannettiin paikallisten toimijoiden osaamista toimia turvallisesti ja hygieenisesti elintarvikkeiden kanssa. Syyskuussa 2018 Simossa järjestettiin kasvisruokaan ja kasvisruoan valmistamiseen liittyvä kurssi, jolla edistettiin terveelliseen, vähähiiliseen ja ilmastoa vähemmän rasittavaan ruokavalioon ja elämäntapoihin siirtymistä ja parannettiin edellä mainittuihin liittyvää osaamista. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Lapissa osallistuttiin Maa- ja kotitalousnaisten Ruokahukka ruotuun - katse vesistöihin teemaan toteuttamalla Hukkaruokapöytiä Rovaniemellä kesä- ja lokakuussa, Pellossa kesäkuussa ja Ranualla kesäkuussa. Esittelypöydillä herätettiin lappilaiset pohtimaan hukkaruokaa ja omia elintottumuksiaan.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnan osalta Simossa järjestettiin syyskuussa vieraskasvilajeihin, niiden leviämiseen ja leviämisen ehkäisyyn liittyvä ja aiheeseen perehdyttävä luento. Luennolla lisättiin paikallisten toimijoiden osaamista ja heidän tietoisuuttaan vieraslajeihin liittyen. Meri-Lapissa vieraslajit ja niiden leviäminen muodostavat todellisen uhan alueen alkuperäiselle luonnolle.

Lapin Vuoden maisemateko -kilpailun voittaja oli Simonkylän Maa- ja vesistöalueiden osakaskunta ry. Kohde on Simossa, Simonkylällä sijaitseva Sinikosken tulvauoma ja sitä ympäröivät alueet, joiden maisemanhoito on tehty resurssiviisaasti ja kustannustehokkaasti. Maisemanhoitoa alueella on tehty laiduntaen jo 80-luvulta lähtien ja hoidolla on edistetty paikkakunnan kulttuuri- ja maisema-arvoja. Vuoden 2017 aikana osakaskunta laati alueelle harvennushakkuusuunnitelman, jonka tavoitteena oli avartaa näkyvyyttä kylän kahden päätien väliin, poistaa maaperää happamoittavaa kuusikkoa ja parantaa laidunnusolosuhteita. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

YRITYSPALVELUT

Yrityspalveluiden osalta Lapissa toteutettiin yhteistyössä Elintarviketurvallisuus virasto Eviran kanssa koulutuspäivä alueen yrittäjille elintarvikkeisiin liittyen. Koulutuspäivä järjestettiin toukokuussa 2018. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa järjestettiin Meri-Lapissa mehiläisiin ja mehiläisten hoitoon perehdyttävä tapahtumapäivä. Tapahtumapäivän tavoitteena oli edistää Lapissa yrittäjämäistä mehiläisten hoitoa ja hunajan tuotantoa.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Järjestötoiminnan osalta Lapin Maa- ja kotitalousnaisten henkilöjäsenille ja paikallisyhdistyksille lähetettiin postitse Maa- ja kotitalousnaisten sekä valtakunnallisesta että maakunnallisesta toiminnasta tiedottavia järjestökirjeitä vuoden aikana neljä (4) kappaletta. Järjestökirjeet lähetettiin tasaisesti läpi vuoden.

Maa- ja kotitalousnaisten maakunnallinen vuosikokous järjestettiin lokakuussa 2018 Ranualla ja kokoukseen kutsuttiin mukaan kaikki Lapin Maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa mukana olevat. Kokouksessa valittiin Lappiin uusi puheenjohtaja (Jonna Kokko) ja toiminnanjohtaja (Essi Vakkuri). Vuosikokouksessa julkistettiin myös Vuoden maaseudun mies sekä Vuoden maisemateko -kilpailun voittaja. Vuoden maaseudun mieheksi valittiin Martti Rivinoja Ylijokikylän maa- ja kotitalousseurasta Simosta. Rivinoja on toiminut aktiivisesti järjestönsä hyväksi, edistänyt maaseudun yhteisöllistä toimintaa ja edesauttanut toiminnallaan maaseudun elinvoimaisuutta.

Paikallisyhdistyksille järjestettiin Maa- ja kotitalousnaisten järjestöiltoja Tervolan Paakkolassa toukokuussa 2018 ja Simon Ylijokikylällä heinäkuussa 2018. Järjestöilloissa tiedotettiin paikallisyhdistyksiä Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta ja innostettiin heitä osallistumaan aktiivisesti kuluvan vuoden Maa- ja kotitalousnaisten teemoihin ja toimintaan.

Lapissa osallistuttiin Loikkaa liikkeelle -kampanjaan ja kampanjaa markkinoitiin aktiivisesti Lapin paikallisyhdistyksille.

Loikkaa liikkeelle -kampanjan innoittamana Rovaniemen paikallisyhdistyksen jäsenille järjestettiin pyöränhuoltokurssi kesäkuussa 2018. Kurssilla parannettiin järjestötoimijoiden valmiuksia liikkua pyörällä ja huoltaa omaa pyöräänsä. Kurssin avulla edistettiin näin liikkuvaa elämäntapaa ja liikkumista ilman fossiilisia polttoaineita. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Maa- ja kotitalousnaisissa on monia metsänomistajia ja heidän osaamistaan parannettiin Rovaniemellä, jossa järjestettiin joulukuussa 2018 sähköisen metsäasioinnin -kurssi. Kurssia toivottiin paikallisen yhdistyksen toimesta ja se toteutettiin yhteistyössä Suomen metsäkeskuksen kanssa.

VIESTINTÄ

Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta viestittiin vuoden 2018 aikana Lapin Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuilla, toiminnanjohtajan tekemällä työllä ja kertomalla toiminnasta eri tilaisuuksissa ja tapahtumissa.

HANKKEET

Lapissa toteutettiin Peräpohjolan Leader ry:n ja Outokaira tuottamhan ry:n rahoittama Leader-hanke Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille ajalla 1.4.2018–31.12.2018. Toteutetulla hankkeella edistettiin edellä mainittujen Leader-ryhmien alueen kylien maaseutumaiseman säilyttämistä ja suojelua. Alueen maaseutumaiseman säilymistä edistettiin ja suojeltiin kertomalla alueen asukkailla ja muille toimijoille kuten kylien yhdistyksille ja yrityksille maisemaa uhkaavista vieraslajeista. Hankkeessa toteutettiin myös käytännön toimenpiteitä torjumalla ja hävittämällä jo olemassa olevia vieraslajien esiintymäkohteita yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	toiminnanjohtaja	Kiviniemi, Tarja	Loimaa
• varapuheenjohtaja	talouspäällikkö	Tammelin, Maarit	Kaasmarkku
• jäsen	myyjä	Harjamäki, Saira	Lavia
• jäsen	maatalousyrittäjä	Mahlamäki, Päivi	Huittinen
• jäsen	maatalousyrittäjä	Mäki, Sanna	Salo
• jäsen	maatalousyrittäjä	Pietilä, Sirpa	Alastaro
• jäsen	emäntä	Retulainen, Tuula	Oripää
• jäsen	toimitusjohtaja	Junnilla Timo	ProAgria Länsi-Suomi
• sihteeri	toiminnanjohtaja	Willman Maija	Länsi-Suomen mkn

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Willman, Maija
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Ajosempää, Terhi
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Haapala, Sanna (vanhempainvapaalla)
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Salminen, Katri
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Wallin, Kaisu
• ruoka-asiantuntija	Kari, Anna
• ruoka-asiantuntija	Kylänpää, Janita
• ruoka-asiantuntija	Kyyrä, Henna (vanhempainvapaalla)
• ruoka- ja yritysasiantuntija	Mäenpää, Mari
• ruoka- ja yritysasiantuntija	Ylikännö, Leena

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Länsi-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 4077 henkilöä ja yhdistysten määrä 108 kappaletta.

Aktiivisesti toimivat jäsenistön lisäksi kurssien ja tapahtumien osallistujia on ollut 54 000. (Olemme arvioineet eri tilaisuuksissa saavuttamiemme henkilöiden määrää esim. 3 pv SuomiAreenassa, 3 pv Turun ruoka- ja viinimessut sekä lukemattomia muita piirikeskuksemme tilaisuuksia sekä yhdistysten erilaiset tilaisuudet alueellamme.)

TOIMINTA 2018

Maa- ja kotitalousnaisten teemana 2018 aloitti Hyppää hyvän kierteeseen – vastuullisilla valinnoilla kestävä kehitys. Valtakunnallinen liikuntakampanja oli Loikkaa liikkeelle, johon alueemme yhdistykset innolla osallistuivat. Yhdistykset järjestivät runsaasti yhteisiä liikuntatapahtumia myös perinteisenä Impin päivänä. Hyvinvointipäivä kokosi reilut sata osallistujaa Kankaanpään kuntoutuskeskukseen, Hyppää hyväkierteeseen teemalla. Yrtykkoulutuksia ja -retkiä järjestettiin keväällä. Kesällä olimme mukana monissa yleisötapahtumissa; OKRA maaseutunäyttelyssä vieraili Ruokahukka opastamassa ruokahävikin pienentämiseen, lähiruokahankkeemme Sikses parasta Satakunnasta oli esillä SuomiAreenassa sekä lukuisissa pienemmissä tapahtumissa. Olimme mukana Turun ruoka- ja viinimessuilla. Siellä aiheina olivat ruokahävikki sekä opastimme hapankaalin valmistukseen yhteistyössä Rasilaisen hapankaalituotteiden kanssa. Yhdistyksen vuosikokous toteutettiin yhteistyössä Huittisten maatalousnaisten kanssa, jotka hoitivat meille maukkaan kahvituksen.

Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten toimintaa tahdittivat lukuisat hankkeet. Hankkeiden teemat pyörivät meidän arvojemme mukaisissa aiheissa mm. lähiruussa, maaseutumatkailussa ja maisemanhoidossa.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruokakursseja pidimme yhteensä 35 kpl, osallistujia yhteensä yhteensä 532. Ruokakursseilla käytimme kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti lähellä tuotettuja raaka-aineita mahdollisimman monipuolisesti. Luonnontuotteet, erityisesti keväiset luonnon yrittäjä 3 kpl kiinnosti osallistujia. Aiheina ruokakursseilla gluteiiniton leivonta, lähiruoka, makkarat ja kestävät valinnat omassa arjessa. Rahoitus: OKM

Ruoka-, ravitsemus ja kotitalousneuvonnan palveluiden markkinointia kehittääksemme tuotimme **digitalisaatio**työnämme ruokakurssi videoita 2 kpl. Jouluruoka ja ruokakurssi-videoita on hyödynnetty loppuvuodesta somenäkyvyydessä ja edelleen 2019 toiminnan esittelyssä ja markkinoinnissa. Nämä ovat nähtävissä youtube -kanavallamme. Rahoitus OKM

Toteutimme valtakunnallisia Maa- ja kotitalousnaisten hankkeita aiheista;

Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeessa toteutimme ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan työnä. Rantainfoissa ruoka-asiantuntija avusti sometyössä. Lapsiperhetapahtumissa, 14 kpl, kokosimme hukkaruokapöytiä- ja kottikärkyjä sekä järjestimme hukkavierailuja keräten huomiota hävikkiin ja sen syntymiseen. Tapahtumat tavoittivat 4745 henkilöä. Ruokakursseilla, 19 kpl, pidimme lyhyitä tietoiskuja sisältyen ohjelmaan hävikistä, sen välttämisestä ja vastuullisista valinnoista. Nämä tavoittivat 312 henkilöä. Hyvistä kurssikäytännöistä tiedotimme sosiaalisessa mediassa. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Terveyttä edistävät välipalat, toteutettiin viemällä toimintamalleja kouluihin hyödynnettäväksi, 12 kpl. Tämän projektin tavoitteena on löytää toimintamalleja, jotka edistävät ja helpottavat osallistavaa ruokakasvatusta. Rahoitus: MKNK maa- ja metsätalousministeriö

Suosituksien käyttöön-projektissa tuotiin varhaiskasvatuksen- ja kouluruokailun suosituksia tutuiksi sivistysjohdolle, päiväkotien työntekijöille ja koulujen rehtoreille sekä ruokapalveluiden henkilöstölle 6 kpl Satakunnassa Kankaanpää, Eurajoki, Karvia, Nakkila ja Rauma. Rahoitus: MKNK/ maa- ja metsätalousministeriö

Lisäksi Anna Kari oli mukana suunnittelemassa ja tuottamassa aineistoa **Ruokatreffit keittiössä!** -oppaaseen yhdessä Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen kanssa. Opas tuotettiin käytettäväksi syrjäytymisuhan alla olevien nuorten kanssa työskennellessä. Rahoitus: Tampereen Talouskoulun Säätiö

Kalaoppia kouluihin hankkeessa jatkoimme koululaispäiviä 5 kpl, tavoittaen 88 yläkoululaista ja 11 opettajaa. Kalaoppipäivässä keskitytään kalabiologiaan, kalastukseen ammattina sekä kalan ravitsemukselliseen arvoon ja ruoanvalmistukseen. Olimme myös mukana valtakunnallisen kalastuspäivän toteutuksessa Nakkilan Arantilankoskella. Päivässä paistettiin kokonaista silakkaa ruisjauhoissa pyöriteltynä, tavoittaen noin 100 ruokarohkeaa koululaista ja 13 esimerkillistä opettajaa. Rahoitus: V-S ELY/Euroopan meri- ja kalatalousrahasto

Turun ruokamessuilla aiheenamme oli hapankaali, mutta myös sen monet käyttötavat, yhteistyössä hapankaalivalmistaja Rasilaisen kanssa. Rahoitus: yksityinen

Saga-leivinpaperien kanssa hyödynsimme ruokakursseilla yritys yhteistyötä ja julkaisemalla sosiaaliseen mediaan tunnisteella #paperitkunnossa. Rahoitus: yksityinen

Ruoka-asiantuntijamme toteuttivat Osuuskunta Satamaidon tilauksesta **tuote-esittelyjä** Länsi-Suomen alueella (5 kpl). Rahoitus: yksityinen

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisematek kilpailussa oli kaksi asiantuntijaraatia. Satakunnan raatiin kuuluivat Eija Mutila (Satakunnan ELY-keskus), Liisa Nummelin (Satakunnan museo), Hilja Palviainen (Metsähallitus), Susanna Roslöf (Satakuntaliitto), Simo Laakkonen (Turun yliopisto). Varsinais-Suomen raadissa olivat Eija Hagelberg (Baltic Sea Action Group), Jaana Itälä-Laine (Valonia),

Leena Lehtomaa (Varsinais-Suomen ELY-keskus), Kaisa Äijö (Varsinais-Suomen liitto). Kilpailua markkinoitiin Maisemautisissa, muissa uutiskirjeissä, alueellisilla mediatiedoiteilla, facebook-sivuilla sekä tuotiin esille eri tilaisuuksissa ja kulttuuriympäristötyöryhmissä. Myös asiantuntijaraatien jäsenet markkinoivat kilpailua omissa kanavissaan. Satakunnasta tuli yksi ehdotus ja Varsinais-Suomesta kaksi. Satakunnan voittaja oli Kaasmarkun pururadan kunnostus ja Varsinais-Suomessa voiton vei Vaskionjoen notkoihin perustettu luontopolku. Rahoitus: OKM

Elävää maaseutua taajamiin –toimintamallia esiteltiin kuntatapaamisissa, työryhmissä ja sidosryhmäyhteistyössä. Kuntien kaavoitus-, rakennus- tai ympäristötoimen edustajiin oltiin yhteydessä seuraavasti: Eura, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kihniö, Kokemäki, Masku, Naantali ja Säkyly. Euraan, Maskuun, Kihniöön ja Säkylyyn tehtiin tarjous suunnittelutyöstä, ja Maskun ja Kihniön osalta ne toteutettiin vuoden aikana. Syksyllä järjestettiin yhteistyöpalaveri Varsinais-Suomen taajamametsätoimijoille (Valonia, metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, ELY-keskus, V-S liitto) ja todettiin koulutustarve kunnille ja seurakunnille. Taajamametsä-seminaaria valmisteltiin yhteistyössä Valonian kanssa ja se järjestettiin helmikuussa 2019. Toimintamalli oli esillä myös Satakunnan ja Varsinais-Suomen kulttuuriympäristötyöryhmissä. Rahoitus: OKM

Digitalisaatiotehtävänä perustettiin oma Youtube-kanava, jota markkinoitiin pitkin vuotta eri tilaisuuksissa. Lisäksi youtube-kanavalla etsittiin kiinnostavia kanavia, ajatuksena saada lisää seuraajia. Youtube-kanavalle laadittiin videot Vuoden maisematekokilpailusta ja alueellisista voittajista. Jatkossa kanava toimii yhtenä markkinointikanavana. Rahoitus: OKM

Vihersuunnitelmia laadittiin yksityisille ja yrityksille yhteensä 12 kpl. Maskun kunnalle laadittiin **vieraslajikartoitus** ja järjestettiin vieraslajitalkoot. Kihniön kunnalle laadittiin keskusta-alueelle **vihersuunnitelma**. Perinteisellä **puutarharetkellä** suunnattiin Ahvenanmaalle, retkelle osallistui 25 henkeä. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimeksiannosta tehtiin kyselytutkimus maatalouden vesienhoitoon liittyen. Rahoitus: Yksityiset, kunnat, ELY-keskus ja Varsinais-Suomen emäntäkoulutuksen tukiyhdistys

NEUVO 2020 -palvelu ”Maisema- ja luontokohteiden kartoitus” tehtiin tunnetuksi ja sen kysyntää lisättiin yhteisen markkinoinnin myötä. Kartoituksia tehtiin 11 kappaletta. Myös ympäristökorvaukseen liittyvien suunnitelmien sekä yhdistysten ympäristökorvausten markkinointia tehostettiin. Rahoitus: Suomen maaseudun kehittämisrahoitus

Osaamista ja yhteistyötä on edistetty monipuolisesti. MKN Maisemapalveluiden yhteiseen kehittämiseen on osallistuttu nettipalaverissa ja osallistamalla kesäkuussa koulutuspäiville Keski-Suomessa. Terhi Ajosenpää on ollut MKN vesiryhmän jäsen. Katri Salminen osallistui puunhalausviikon kampanjaan YLEn Mennään metsään –tilaisuuteen Nuuksiossa. Maisema-asiantuntijat ovat osallistuneet seuraavien työryhmien toimintaan: V-S ja Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmät, Lounais-Suomen ympäristökasvatusverkosto, V-S vesistökuunnostusverkosto (ohjausryhmän puheenjohtajuus), Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistys, Satakunnan vaihemaakuntakaavan yhteistyöryhmä, V-S maakunnanyhteistyöryhmä ja maaseutujaosto (varajäsenyys).

Ruokahukka ruotuun – Katse vesistöihin -hankkeella toteutettiin 10 erilaista rantatapahtumaa, jotka tavoittivat yhteensä 395 henkilöä. Tapahtumien aiheina olivat ranta- ja vesikasvillisuuden tunnistus ja liiallisten esiintymien poistotavat, vesikasvien niitonäytökset talvella ja kesällä, rantalaidunnuksen käytännöt ja hyödyt, mökkirannan kunnostus, rantojen vieraslajit, niittomassan hyötykäyttö ja ravinteiden kierrätys. Rantatapahtumat toteutettiin yhteistyönä monien eri tahojen kanssa, mm. Pyhäjärvi-instituutti, Metsähallitus, Lännen järvi-perkaus Oy, Kiteen Mato ja Multa Oy, Kosken kartano, Varsinais-Suomen ELY-keskus. Rahoitus: ympäristöministeriö

Avaimet maisemaan -kylämaisemahanke jatkui Salon seudulla. Hankkeessa järjestettiin kulttuurimaisemaretki Lohjan saaristoon sekä maisemanhoitotalkoita ja työpajoja. Kylille laadittavien maisemanhoitosuunnitelmia aloitettiin työstämään loppuvuodesta.

Matkailun kylillä –hanke toimi Maskun kylien, Nousiaisten ja Mynämäen alueella. Hankkeessa laadittiin pyöräily- ja melontakartat sekä markkinointivideoita.

Varsinais-Suomen Liiton ja Valonian kanssa toteutettiin **Virkistä dataa! -hanketta**, jossa koottiin koko Varsinais-Suomen kattavat tietokanta virkistys- ja luontomatkailukohteista ja julkaistiin ne avoimena datana. Matkailuyrittäjiä, kuntia, yhdistyksiä ja eri sidosryhmiä kannustettiin kohdetietojen jakamiseen ja ylläpitoon hankkeessa tehdyn Virma-ylläpitotyökalun avulla. Yhteistyössä Maaseutumatkailun tiedonvälityshankkeen kanssa perustettiin Varsinais-Suomen reitistöryhmä, josta on edustajat n. 20 organisaatiosta. Ryhmästä päätettiin tehdä pysyvä yhteistyöelin matkailufoorumin alaisuuteen. Osana Euroopan kulttuuriperintövuotta järjestettiin Löydä lähiympäristösi – Paikan merkitys identiteetille -kulttuuriympäristöfoorumi Turun linnassa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa on toteutettu **Kiskon Saarenjärven ravinteiden keräämisen yhteistyö ja ylläpitohanke SAAVI**. MKN Maisemapalveluiden vastuulla on hoito- ja kunnostusmenetelmien valinnan neuvonta, hoitosuunnitelman laadinta sekä talkoiden ja kyläkävelyiden järjestäminen. Vuoden aikana järjestettiin hankkeen aloitustilaisuus, laidunnustapahtuma, maisemanhoitotalkoot ja talviruovikon leikkuunäytös sekä tehtiin maastokäyntejä keskeisille hoitokohteille.

Lumovoimaa Satakuntaan – luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteiksi –hankkeessa perinnebiotooppien luonnonhoitoa ja laidunryttäjäyttä edistetään luonnonsuojelualueilla. Hankkeessa järjestettiin laiduntapaamisia, joissa pohdittiin luonnonsuojelualueiden laidunhoitoa.

Sirppujoen vedenlaadun ja tulvasuojelun parantaminen -hanke käynnistettiin Turun AMK:n ja paikallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on etsiä ratkaisuja Sirppujoen tulvasuojelun haasteisiin ja edistää vedenlaadun parantamiskeinoja mm. happamuuden torjunnassa ja ravinnekuormituksen vähentämisessä. Vuonna 2018 hankkeessa suunniteltiin ja rakennettiin biohiili-hakesuodattamo, jonka avulla seurataan erityisesti biohiilen vesienpuhdistustehoa. Suodattamoa on esitelty monipuolisesti eri viestintäkanavissa ja se on herättänyt myös valtakunnallista kiinnostusta.

Markkinomme palveluja alueellisesti eri kohderyhmille. Tiedotimme asiantuntijoiden alueellisista toimenpiteistä sisäisesti, jotta uusia ideoita pystytään hyödyntämään koko Länsi-Suomen alueella. Asiakkaille sähköpostitse jaettava Maisemautiset ilmestyi kerran. Hyödynsimme some-kanavia viestinnässämme (facebook, twitter, instagram, youtube) sekä henkilöbrändäyksessä. Turun sanomat teki henkilökuvajutun Katrasta syksyllä, jossa kerrottiin Maa- ja kotitalousnaisten maisemapalveluista. Eri kanavien kautta viestintämme on tavoittanut tuhansia asiakkaita ja sidosryhmiä. Osallistuimme keskuksen järjestämiin koulutuksiin sekä muiden tahojen järjestämiin koulutuksiin ja seminaareihin oman osaamisemme kehittämiseksi. Toimintavuonna toteutettiin käynnissä olevat hankkeet luotettavasti ja tehokkaasti sekä työstettiin uusia rahoituslähteitä, hankkeita toiminnan kehittämiseen.

YRITYSPALVELUT

Ruoka- ja elintarvikealalla esille nousevia uusia asioita viestitettiin yrittäjille. Länsi-Suomen alueella järjestettiin Liedossa ja Huittisissa yrittäjille suunnattua valmennusta aiheesta; Ajankohtaista juuri nyt ruoka- ja elintarvikealalla, maatilalan tuotteiden jalostaminen ja myynti. Osallistujia tilaisuuksiin 38 henkilöä. Rahoitus OKM

Osta tilalta päivässä 52 tilaa avoinna kuluttajille toiminta-alueellamme. Viestimme aktiivisesti päivästä omissa kanavissamme ja vierailimme tiloilla itse päivänä. Osta tilalta päivän materiaalia välitettiin yrittäjille ja buffattiin facessa sekä MKN internetsivuilla. Rahoitus: OKM

Portaat yrittäjäksi koulutus toteutettiin Turussa yrittäjän henkilökohtaisella neuvontatilaisuudella, jossa keskusteltiin yrittäjän seuraavista askelmista yrittäjyyden polulla. Sen jälkeen asiakkaalle on annettu lisäneuvontaa sähköpostin kautta. Lisäksi toteutettiin Loimaalla yrittäjien alkutaipaleelta helpottava infotilaisuus sekä ajankohtaisinfo eri yritysrahoitusmahdollisuuksien antamista mahdollisuuksista. Tilaisuuteen osallistui 6 yrittäjää tai yrittäjyyttä harkitsevaa henkilöä. Osallistujat pitivät erityisesti esimerkkien kautta käytyä ja kohdentui hyvin heidän tarpeisiinsa. Myös yritysryhmä- hanke mahdollisuuksia käytiin läpi. Osallistujat verkostoituivat tilaisuudessa ja yhteistyö jatkui sen jälkeenkin. Rahoitus: OKM

Digitalisaatiota hyödyntävä neuvonnalla informoimme Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten sivuilla Ajankohtaista nyt -palstalla kuvin ja esimerkki yrityshaastatteluna Oripään Wanha Kanalan tulevasta toteutuksesta, Osta tilalta - päivänä blogikirjoituksella sekä facebook -tiedotuksella sekä ennen että tapahtuman aikana Maistuva maaseutu -päivänä. Rahoitus: OKM

Hygieniaoasaamistetilaisuuteen osallistui 5 henkilöä. Asiakkaille tehtiin myös elintarvikkeiden ravintoainelaskelmia. Asiantuntijapalveluna panostettiin maaseutumatkailun markkinointiin ja maaseutuyritysten kehittämiseen.

Maaseutumatkailun tiedonvälitys Varsinais-Suomessa -hanke on järjestänyt lukuisia infotilaisuuksia. Vuoden teemana oli yritysten digitaalisen osaamisen lisääminen ja käyttöönotto yritystoiminnassa. Hanke ylläpiti myös Varsinais-Suomen Reittiryhmän toimintaa ja osallistui Varsinais-Suomen liiton Matkailufoorumin sihteeristön toimintaan. Rahoitus: V-S ELY

Yritysasiantuntijamme olivat edelleen mukana laajassa lähiruokaan liittyvässä **Satakunnasta – Sikses parasta** -yhteistyöhankkeessa. Olemme osallistuneet moniin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, viestien lähiruokaan. Toimenpiteinä on järjestetty ideamatkoja yrityksiin, toimittajakierros Blogisteille, tuottajatoreja tapahtumissa ja tuote- ja yritysesityksiä, kuten SuomiArenassa, kauppojen lähiruokapäivissä. Yhteistyötahoina Pyhäjärvi-Instituutti ja Satafood. Rahoitus Satakunnan ELY

Teemme yritysneuvontaa yhteistyössä ProAgraria Länsi-Suomen kanssa ja toimimme **ProYritys – Yhteistyöllä kilpailukykyä maaseutuyrityksiin** -hankkeessa Satakunnassa. Rahoitus: Satakunnan ELY

Mushroom road -sienitie hankkeessa opastetaan luonnon raaka-aineista erityisesti sienien poimintaa ja käyttöä Pohjois-Satakunnan alueella. Kohderymänä alueen luonnontuotteista kiinnostuneet asukkaat ja matkailuyrittäjät. Tarkoituksena on lisätä alueen asemaa houkuttelevana kansainvälisenä matkailualueena ja lisätä maaseutumatkailun kannattavuutta. Hankkeessa on partnereita Latviasta, Liettuasta ja Italiasta sekä Etelä-Pohjanmaalta, jossa vastaavaa hanketta toteuttaa Etelä- Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset. Rahoitus Leader Aktiivinen Pohjois-Satakunta

Future crops yhteistyössä toteutimme gluteenittomat maistiaiset Tuorlan opiskelijoille sekä CM Eastonissa yhteistyössä yrittäjien kanssa kvinoan ja makealupiinin tunnettavuuskampanjan lähiruokaviikolla. Rahoitus: Luke/Manner-Suomen maaseutuohjelman kehittämisohjelma 2014-2020.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Yhdistyksemme osallistuivat innolla **Loikkaa liikkeelle -Hyvinvointikisaan**. Voittajiksi alueiltamme nousivat Naavanaiset Loimaalta ja Kaasmarkun maatalousnaiset. Rahoitus: OKM, Melan Väliä viljelijästä – projekti ja Maaseudun tukiverkko.

Olimme mukana järjestämässä ja toteuttamassa **Loikkaa liikkeelle -hyvinvointipäiviä** mm. Melan ja MTK.N kanssa sekä Turun Caribiassa, että Ikaalisten Kylpylässä. Tilaisuuksissa yhteensä 360 osallistujaa. Rahoitus: OKM, Mela Väliä viljelijästä -projekti

Vuoden maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Lea Tyykilä Satakunnasta ja Mirja Tiiri Varsinais-Suomesta. Rahoitus: OKM

Alueellamme yhdistystoimintaan osallistuminen on vilkasta. Virkistyspäivä järjestettiin Kankaanpään kuntoutuskeskuksessa Hyppää hyvän kierteeseen -teemalla. Osallistujia oli 105. Hengellinen päivä järjestettiin Kihniössä ja siellä osallistujia oli 64. Impin päivän -tapahtumana kokoonnuimme Kurjenrahkan kansallispuistoon rantojen hoidon, yrttien ja reippailun merkeissä. Osallistujia 14 asiasta kiinnostunutta. Yhteistyössä paikallisen pankin kanssa järjestimme tilaisuuden edunvalvonta valtakirjasta. Tilaisuus veti paikalle 14 henkilöä. Turun ruoka- ja viinimessuilla olimme mukana hapankaalilla ja ruokahävikin pienentämisellä. Järjestötoiminnassa koulutimme yhdistyskäyttäjiä jäsenrekisterimme Sensen, käyttöön. Saimme Viking Linelta kutsun

puheenjohtajille ja sihteereille asiakasristeilylle. Jäsenristeilylle osallistui 61 osallistujaa. Vuosittaiseen edustajakokouksemme osallistui 86 henkilöä. Tällä kertaa kokoonnuimme Huittisissa, Suttilan seuratalo Kalliolassa. Rahoitus: paikallinen rahoitus

VIESTINTÄ

Olemme hyödyntäneet toiminnassamme valtakunnallista jäsenkirjemateriaalia ja lisänneet siihen oman alueemme tapahtumia sekä muita ajankohtaisia asioita. Lisäksi olemme lähettäneet 10 kpl uutiskirjettä jäsenistöllemme. Hyödynsimme myös Sense jäsenrekisterin mahdollistamaa jäsenviestitystä jäsenille jäsenasioissa. Matkailuyrittäjille kohdennettuja uutiskirjeitä lähetettiin 14 kpl. ProAgria Lännen uutiskirjeessä viestittiin Maa -ja kotitalousnaisten tapahtumista 11 kirjeessä. Asiantuntijamme ovat aktiivisesti käyttäneet myös sosiaalista mediaa. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten facebook sivuilla on 624 seuraajaa. Instagramissa asiantuntijat viestivät aktiivisesti. Perinteiset lehdet ovat kiinnostuneita toiminnastamme. Lehtijuttujen aiheina olivat mm. Yrtit, Ruokahukka, suklaa ja mämmi. Mämmistä pääsimme myös Yle Porin haastatteluun.

Olemme saaneet uusia tilaajia Koti ja Maaseutu -lehdelle ja markkinoineet lehteä tilaisuuksissamme. Samalla olemme kannustaneet ja avustaneet yhdistyksiä tuottamaan pieniä juttuja lehteen.

HANKKEET

1. Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana
 - Maaseutumatkailun tiedonvälitys hanke Varsinais-Suomessa, Varsinais-Suomen ELY maaseuturahasto
 - Avaimet maisemaan, Leader Ykkösakseli
 - Matkaillen kylillä, Leader Ravakka ja Leader Varsin Hyvä
 - Mushroom road, Leader Aktiivinen Pohjois-Satakunta
2. Hankkeet, joissa Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset osatoteuttajana
 - Satakunnasta Sikses Parasta, Satakunnan ELY maaseuturahasto
 - Virkistys- ja luontomatkailutiedot avoimeen käyttöön Varsinais-Suomessa, Varsinais-Suomen ELY maaseuturahasto
 - SAAVI – Saarenjärven ravinteiden keräämisen yhteistyö ja ylläpito hanke, Ympäristöministeriö, ravinnekierätyksen kärkihankkeet
 - Lumovoimaa, Satakunnan ELY maaseuturahasto
 - ProYritys – Yhteistyöllä kilpailukykyä maaseutuyrityksiin, Satakunnan ELY maaseuturahasto
 - Kalaoppia kouluihin, Euroopan meri – kalatalousrahasto
 - Future Crops, MKNK/Luke/Manner-Suomen maaseutuohjelman kehittämisohjelma
 - Sirppujoen vedenlaadun ja tulvasuojelun parantaminen, Ympäristöministeriö, vesien- ja merenhoidon kärkihankkeet

OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus 2018

• puheenjohtaja	maaseutuyrittäjä, emäntä	Sangi, Leea	Liminka
• varapuheenjohtaja	emäntä	Viitala, Aino	Muhos
• jäsen	maaseutuyrittäjä	Majuri, Teresa	Haapavesi
• jäsen	maaseutuyrittäjä, emäntä	Nikola, Armi	Siikajoki
• jäsen	erikoissairaanhoidtaja	Oikarinen, Kaisa	Kuusamo
• jäsen	eläkeläinen	Uusitalo, Tuula	Raahe
• jäsen, sihteeri	toiminnanjohtaja	Tausta-Ojala, Maija-Liisa	Oulu

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Tausta-Ojala, Maija-Liisa
• maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija	Hellström, Kalle
• elintarvike- ja yritysasiantuntija	Hiltunen, Soila
• yritysasiantuntija	Keränen, Arja
• yritysasiantuntija	Kokko, Tuula
• ruoka- ja kotitalousasiantuntija	Lahdenperä, Helena (30.6.2018 saakka)
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Mahosenaho, Taimi
• ruoka-asiantuntija	Mylykangas, Kaisa
• elintarvikeasiantuntija	Ojalehto, Maija
• projektipäällikkö	Rahkila, Riina
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Satoma, Maarit
• projektipäällikkö	Talvitie, Merja
• suunnittelija	Tiermas, Mervi

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 4 154 henkilöä ja yhdistysten määrä 297 kappaletta.

Toimintaan osallistuvien henkilöiden ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten määrä 7 000 henkilöä, kaikkiaan yhdistysten järjestämään toimintaan osallistui yli 22 000 henkilöä ja talkootöitä tehtiin lähes 27 000 tuntia, 8 tuntia työpäiviä kertyi 9,3 henkilötyövuotta.

TOIMINTA 2018

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset on osa valtakunnallista neuvontajärjestöä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksessa toimii 9–11 asiantuntijaa, joiden asiantuntijuus pohjautuu ruoka- ja elintarvikeosaamiseen, luonto-, ympäristö- ja maisemaosaamiseen sekä yritystoiminnan osaamiseen. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus järjestää koulutuksia, luentoja, tapahtumia ja kampanjoita sekä vie eteenpäin erilaisia maakunnallisia kehittämishankkeita yhdessä eri sidosryhmien kanssa.

Maa- ja kotitalousnaisten järjestö saa harkinnanvaraista valtionapua neuvonnalliseen työhönsä Opetus- ja kulttuuriministeriön varoista. Ministeriön strategian tahtotilana vuoteen 2020 saakka on, että Suomi on osaamisen, osallistumisen ja luovuuden kärkimaa. Vahva osaamis-, luovuus- ja osallisuusperusta ja siihen liittyvien voimavarojen vahvistaminen on Suomen menestyksen tae. Ministeriön strategia ohjaa osaltaan neuvontajärjestömme toimintaa ja sopii myös Pohjois-Suomen maaseudun kehittämistoimintaan: painopisteinä ovat sivistyksen ja osaamisen vetovoima, yhteiskunnan kilpailukykyyn vahvistaminen, alueellisen elinvoiman ja elinympäristöjen tukeminen sekä ihmisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen. Alueen elinvoimaisuutta voidaan

tarkastella esimerkiksi vetovoimaisen ympäristön, kilpailukykyisen yrityskannan, osaamisen ja työvoiman saatavuuden, palvelujen sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. Maa- ja kotitalousnaisten kaikilla avaintulosalueilla edistämme elinympäristöjen, erityisesti maaseutualueiden ja kaupunkien läheisten taajamien, elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä ja vetovoimaa erilaisin menetelmin.

Maa- ja kotitalousnaisten strategiset avaintavoitteet vuosina 2016–2020 ovat, arvon tuottaminen jäsenille, asiakkaille ja yhteiskunnalle, tunnettuuden ja myönteisen mielikuvan kasvattaminen, vetovoimaisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen sekä taloudellisesti kannattavan toiminnan vahvistaminen.

Maa- ja kotitalousnaiset edistävät opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan strategisia ja muita tavoitteita mm. vahvistamalla kuluttajien elintarvikkeisiin, ruokaan, ravitsemukseen ja kotitalouteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittymistä. Siten vaikutamme myönteisesti yksittäisten kuluttajien ja perheiden elämänhallintatavoihin ja hyvinvointiin. Kohderyhmämme ovat vauvasta vaariin. Tavoitamme tällä avaintulosalueella vuosittain vähintään kymmeniä tuhansia kuluttajia.

Maa- ja kotitalousnaisten visiona on maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu – hyvinvoivat suomalaiset. Rakennamme tulevaisuuden maaseutua, jonka vahvuuksina ovat vahva paikallinen ruokakulttuuri, hoidettu maaseutu- ja kulttuurimaisema, kilpailukykyinen yritystoiminta ja yhteisöllisyys. Tunnetun ja vetovoimaisen järjestömme työstä hyötyy koko Suomi.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen neuvontatyössä on tavoitteena maaseudun naisten, perheiden ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, yritystoiminnan vahvistaminen, kotitaloudellisen ja kuluttaja neuvonnan antaminen sekä laaja-alaisen ympäristön- ja maisemanhoidollisen neuvonnan toteuttaminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Tärkeimpiä esillä olleita teemoja ovat olleet ruoka ja elintarvikkeet, ympäristö ja luonnonhoito, yrittäjyys erityisesti ruoka- ja matkailuyrittäjyys. Jokaisella avaintulosalueella on tehty sekä jäsen- ja asiakasneuvontatyötä että verkosto- ja sidosryhmäyhteistyötä.

Vuosi 2018 oli kaikilla neuvontamme osa-alueilla erittäin aktiivista käytännön neuvonta- ja vaikuttamistyötä sekä alueellista ja myös kansainvälistä verkostoitumista. Vuoden valtakunnallinen teema ”Hyppää hyvän kierteeseen” on ollut läpileikkaavana aiheena maa- ja kotitalousnaisten neuvonnan eri avaintulosalueilla. Hanketyössä tehtiin aktiivista neuvonta- ja vaikuttamistyötä laajalla rintamalla. Osa EU:n osa-rahoitteisista hankkeista joko päättyi tai oli päätymässä vuodenvaihteessa 2018, mutta lähes kaikki hankkeet saivat jatkopäätöksiä seuraavalle vuodelle, jotta kaikki toimenpiteet ja raportoinnin saadaan vietyä tuloksellisesti loppuun saakka. Samaan aikaan on tehty alueellista työtä uusien kehittämishankkeiden suunnittelemiseksi erityisesti maa- ja kotitalousnaisten neuvonnan painopisteiden mukaisesti. Piirikeskuksen hallitus piti 5 kokousta vuoden aikana. Piirikeskuksen virallinen edustajakokous pidettiin marraskuussa Tyrnävällä. Samalla juhlittiin Oulun Talousseuran vuonna 1828 aloittamaa maaseudun neuvonnallista työtä maakunnallisen valokuvanäyttelyn kuvin ja sanoin. Talousseuran aloittamaa neuvonnallista työtä Pohjois-Pohjanmaalla jatkaa ProAgria Oulu, Oulun Maa- ja kotitalousnaiset sekä Oulun Kalatalouskeskus, jotka yhdessä muodostavat merkittävän alueellisen maaseudun neuvonnan ja kehittämistoiminnan verkoston.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat toteuttaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tuella kuluttajille ja kotitalouksille suunnattuja neuvontapalveluja. Ruokakoulutuksia on järjestetty 33 kpl, joiden teemana on ollut tukea kestävänsä kehityksen ja kiertotalouden teemoja. Ruokakoulutuksiin osallistui 439 henkilöä. Kurseja on järjestetty muun muassa seuraavista aiheista: Maijan maukkaat kasvisruoat, Pure peruna, Suussa sulavaa suklaasta ja Särkikala -herkkupala. Luentojen aiheita ovat olleet mm. Aivoterveys ja ravitsemus, ikäihmisten ravitsemus, kotivara, jouluperinne, villiyrtit, sokerit ja ravitsemus. Luentoja on pidetty 9 kpl, joihin osallistui 223 henkilöä.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruokaneuvonnan perustan muodostaa monipuolinen, terveellinen ja maistuva alueellinen ruoka- ja ruokakulttuuri. Ruoka-asiantuntijamme osallistuvat ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palveluiden tuotteistamiseen sekä järjestön sisäisissä ryhmissä että toimimalla osana valtakunnallista ruoka-asiantuntija verkostoa. Teemme neuvonta- ja

kehittämistyötä erityisesti paikallisen ruoan ja ihmisten ruoanvalmistustaitojen lisäämiseksi ja ruoanvalinnan helpottamiseksi. Neuvonnallista työtä tehdään sekä ryhmäneuvontana että asiakaskohtaisena neuvontana. Ruoka-asiiantuntijat kirjoittivat ruoka ja ravitsemusaiheisia lehtikirjoituksia sekä antoivat haastatteluja lehtiin ja radioon sekä tiedottivat eri sähköisillä kanavilla.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiiantuntijat tekivät jo toisen kerran opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Facebookiin some-joulukalenterin digitaalisen viestinnän lisäämiseksi. Facebook-joulukalenterin teemana oli Hyppää hyvän kierteeseen -ruokateemalla. Aiheina olivat muun muassa vähempiarvoisten kalojen hyödyntäminen, reseptivinkit lähiruokateemalla ja vastuullisuus.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiiantuntijat järjestivät yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa Potkua painonpudotukseen -elintapapilotin. Pilottiin osallistui 10 henkilöä, joilla oli lähete painonhallintaryhmään. Ryhmä kokoontui Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiiantuntijoiden johdolla 5 kertaa. Tulokset olivat lupaavia ja ryhmäläiset olivat erittäin tyytyväisiä. Pilotin jälkeen aloitettiin kartoittaa uusia rahoitusmuotoja uusien ryhmien perustamiseksi.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiiantuntijat olivat mukana Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen hallinnoimissa hankkeissa Terveyttä edistävät välipalat ja suositukset käyttöön. Näiden hankkeiden puitteissa järjestettiin tilaisuuksia Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka- ja maisema-asiiantuntijat ovat yhdessä toteuttaneet valtakunnallista Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin hanketta. Hankkeen pääasiallisena rahoittajana on ympäristöministeriö. Oulun maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen alueella on pidetty Hyppää hyvän kierteeseen -tapahtumia 10 kpl, lapsiperheille suunnattuja ruokahukka – näyttely- ja infopäiviä 13 kpl sekä 32 ruokahukkainfoa ruokakurssien tai luentojen yhteydessä.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön tuella maaseudun maiseman, ympäristön ja ihmisten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa eri neuvontamenetelmin koko Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella.

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat saaneet merkittävään osaan maiseman-, ympäristön- ja luonnonhoidon kehittämis- ja edistämistoimintaan ulkopuolista rahoitusta eri rahoituskanavista mm. Ympäristöministeriö, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus sekä Leader -rahoitus.

Arvon tuottaminen jäsenille, asiakkaille ja yhteiskunnalle

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluiden kautta Pohjois-Pohjanmaan alueella edistettiin luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriympäristön hoitoa sekä ympäristön kestävä hyödyntämistä. Laajassa maakunnassa toimintaympäristö on monimuotoinen. Maiseman- ja luonnonhoidon palveluiden kautta luotiin erilaisia verkostoja paikallisen ympäristön- ja vesienhoidon tueksi. Myös sähköisiä palveluita kokeiltiin ja kehitettiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Yhteistyötä tiivistettiin eri kuntatoimijoiden ja ProAgria Oulun/ Oulun Kalatalouskeskuksen kanssa liittyen vesienhoidon ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Mahdollisuudet koskettavat alueen elinkeinotoimintaa ja virkistyskäyttömahdollisuuksia. Perinteisen maatalouden rinnalle on syntynyt uusia toimeentulomuotoja liittyen bio- ja kiertotalouteen, maiseman-, luonnon-, ympäristön- ja vesienhoitoon.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön tuella maaseudun maiseman, ympäristön ja ihmisten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa jotka ovat kohdistuneet Vuoden maisemakilpailun maakunnallisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä kunnille suunnatun Elävää maaseutua -kiertueen suunnitteluun ja toteuttamiseen Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella.

Vuoden maisematekokilpailu ”Laita hyvä kiertämään”

Maa- ja kotitalousnaisten vuoden 2018 maisematekokilpailun teemana oli ”Laita hyvä kiertämään”. Pohjois-Pohjanmaan maisematoimikunta käsitteli alueemme Laita hyvä kiertämään – maisemakilpailuun tulleet ehdotukset. Kunniakirjoja jaettiin tunnustuksena merkittävästä ympäristöteosta yhteensä 16 kpl. Pohjois-Pohjanmaan maisematoimikunta muodostuu maakunnallisista ympäristön ja kulttuurimaiseman asiantuntijoista ja vaikuttajista.

Pohjois-Pohjanmaan alueen voittaja Siikalatvan Rantsilan Mankilanjärven kunnostus ja järvikaislan hyödyntäminen valittiin myös valtakunnalliseksi voittajaksi. Maisematekokilpailun voittotyö kuvastaa hyvin maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden näkökulmaa alueelliseen kehittämiseen. Hoidettu ympäristö, vesistö ja maisema lisäävät alueiden viihtyisyyttä ja kiinnostavuutta ja lisäävät elinkeinomahdollisuuksia. Muut kilpailussa kunniakirjoin palkitut olivat Taivalkosken Tyräjärven kunnostus ja vähempiarvoisen kalan hyödyntäminen, Vihannin taajaman maisemanhoito ja virkistyskäytön kehittäminen sekä 13 kunniakirjaa myös Niittyheinä ja kissankello kampanjaan osallistuneille kylille tai yhteisöille, jotka osallistuivat samalla myös Eurooppalaiseen kulttuuriperintövuoteen. Vuoden maisemakilpailu on saavuttanut alueellamme jo hyvän tunnettuuden ja näkyvyyden. Useamman vuoden aikana toteutuneiden kilpailujen avulla olemme voineet rakentaa alueellamme monipuolisesti yhteistyötä luonto-, maisema- ja kulttuurimaisematoimijoiden sekä yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden kesken. Maisemakilpailujen avulla on saatu lisääntymään ihmisten kiinnostusta hoitaa omaa lähimaisemaa ja näkemään se arvokkaana osana ihmisen hyvinvointia ja viihtyisyyttä.

Elävää maaseutua taajamiin

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat toteuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Elävää maaseutua taajamiin -kiertueen Pohjois-Pohjanmaalla. Infokiertueella tuotiin esille luonnon monimuotoisuuden merkitystä maaseutuympäristössä ja taajamien viheralueiden hoidossa. Vähenevä luonnon monimuotoisuus, maiseman umpeutuminen sekä voimakkaasti lisääntyvä vieraslajiongelman tarvitsevat uusia ja kustannustehokkaita innovaatioita luonnonhoidon järjestämiseen. Elävää maaseutua taajamiin -kiertueen käyntejä tehtiin neljän maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijan toimesta Pohjois-Pohjanmaalla yhteensä 14 kappaletta. Näihin tilaisuuksiin osallistui yhteensä 97 henkilöä.

- Oulussa, Iissä ja Pudasjärvellä käydyissä tapaamisissa pohdittiin maaseutumaisen alueiden maisemanhoitoa liittyen niittyjen ja rantojen hoitoon, maisemalaiduntamiseen, vieraskasvien torjuntaan, matkailu- ja lähiretkiympäristöihin, lähiluontokohteisiin ja luonnonhoitoon. Esillä olivat myös villiyrttien niittymäiset kasvupaikat ja siihen liittyvät luonnonkeruutuotteet. Oulun kaupungin osalta keskusteluja käytiin Metsät ja vesialueet -ryhmän sekä Ympäristön ylläpitopalvelut -ryhmän kanssa.
- Ylivieskassa keskusteltiin erilaisista ympäristönhoidon haasteista, mm. eri maankäyttömuotojen vaikutuksista maisemaan sekä vesien tilaan.
- Limingassa keskusteltiin taajaman viheralueiden monimuotoisuuden lisäämisestä ja avoimien viheralueiden hoidosta esim. maatalouden keinoin. Keskusteluun nousi myös kunnan pitkäjänteinen työ liittyen hulevesikosteikoihin. Pohdittiin olemassa olevien hulevesikosteikkojen jatkohoidon merkitystä asuinviihtyvyyden ja vesienhoidon näkökulmasta.
- Taivalkosken alueen osakaskuntatoimijoiden kanssa mietittiin kulttuuriympäristön merkitystä. Rantojen kunnostamiseksi tarvitaan uusia ja innovatiivisia keinoja, jotta ne säilyvät osana kylän kulttuurimaisemaa ja asukkaille viihtyisinä virkistysalueina.
- Raahen alueella tehtiin kaksi käyntiä suunnattuna eri toimijoille. Toisen käynnin aikana Raahen kaupungin teknisen toimen ja viherpuolen kanssa keskustelua syntyi mm. perinnebiotoopin käsitteestä, Raahen kaupungin viheralueiden ja metsien määrästä ja hoitotavoista, laidunnuksen vaikutuksesta vesistöihin, laidunnuksen mahdollisuuksista taajamaniittyjen hoidossa ja asukkaiden toiveiden kartoittamisesta. Toisen käynnin aikana SSAB AB:n Raahen tehtaan biologien kanssa mietittiin tehtaan omistamien alueiden luonnon monimuotoisuuden lisäämisestä mm. perinnebiotooppikohteilla sekä makeavesialtaiden vesienhoitotoimia.
- Haapaveden kaupungin kaupunkikuvan kehittämistyöryhmän kanssa mietittiin luonnon monimuotoisuuden lisäämistä kaupungin alueille mm. laiduntamalla ja kaupunkiniityillä. Työryhmän kanssa keskusteltiin myös alueellisen biokaasulaitoksen toimenpiteistä liittyen

ravinteiden kierrättämiseen hyödyntäen ympäristönhoidollisia vihermassoja ja alueen järvistä pyydyttävää vähempiarvoista kalaa.

- Oulaisten kaupungin alueella keskustelua käytiin tilusjärjestelyiden yhteydessä tehtävistä toimenpiteistä jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta ja vesienhoitoa.
- Alueellisissa vesienhoidon verkostotoimijoissa tehty esittely ja keskustelu herätti ajatuksia maisemanäkökulmien ottamisesta jatkossa huomioon erilaisissa ympäristön- ja vesienhoitoon liittyvissä hankkeissa.
- Maiseman- ja luonnonhoidon teemoja esiteltiin myös tapaamisessa teknisten- ja ympäristötoimijoiden kesken, jossa keskusteltiin ympäristö- ja vesienhoidollisten näkökulmien huomioimisesta maaseudun vesienhoidon suunnittelussa.

Digitehtävät

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman ja luonnonhoidon asiantuntijat toteuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella neljä omaan aihepiiriinsä kuuluvaa digitehtävää, joiden tavoitteena oli lisätä alueemme maaseudun digitalisaatiota ja parantaa etäyhteyksien käyttöä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen toiminta-alue on laaja, jonka vuoksi on tarvetta tehdä neuvontaa myös digitaalisten työkalujen avulla.

- Yhteen digitehtävään kuului alueemme kylien digitaalisen verkoston luomiseen osallistumista, etäkokouksien, pilvipalveluiden ja uusien sähköisten oppimisjärjestelmien selvittämistä ja kokeiluita tavoitteena lisätä niiden käyttöä maaseudun yhdistyksille ja toimijoille.
- Toiseen digitehtävään koottiin tietoa sekä mahdollisuuksia siitä, miten YouTube –kanavaa olisi mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa Maa- ja kotitalousnaisten ympäristökampanjoissa.
- Webinaarien avulla voidaan koota yhteen samasta aihepiiristä kiinnostuneita henkilöitä eri puolilta maakuntaa, myös eri alan asiantuntijoita saadaan samaan koulutustilaan kustannustehokkaasti. Keväällä testattiin Pohjois-Pohjanmaan kylätoimijoille suunnattua webinaaria aiheena maisemanhoito ja rahoitusmahdollisuudet.
- Paikkatietoon perustuva tarinakartta tuo uusia mahdollisuuksia esitellä eri puolilla maakuntaa tehtyä maisemanhoitotyötä visuaalisin keinoin. Pohjois-Pohjanmaan eri vuosien maisemateoista koottiin digitehtävän myötä tarinakartta.

Taloudellisesti kannattavan toiminnan vahvistaminen

Maiseman- ja luonnonhoidon teemoja toteutettiin useiden laajojen hankkeiden sekä palveluiden kautta. Aktiivista tiedottamista tehtiin entistä enemmän myös sosiaalista mediaa hyödyntäen. Myös maiseman- ja luonnonhoidon aiheisiin liittyviä sähköisiä uutiskirjeitä hyödynnettiin vuoden 2018 aikana aktiivisesti.

Erilaisia selvityksiä, kyselyitä, esityksiä ja laajempia suunnitelmia laadittiin neuvonnan ja asiantuntijatyön puitteissa noin 10 kpl vuoden 2018 aikana. Näistä esimerkkinä arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointiin liittyvä työ. Ympäristösopimuksiin ja ei-tuotannollisiin investointitukiin liittyviä suunnitelmia tehtiin vuoden 2018 aikana 10 kpl noin 200 hehtaarille. Kohteita olivat maatalousluonnon ja maiseman monimuotoisuuden suunnittelukohteet eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata ja Kainuuta. Edellisiin lukuihin eivät sisälly hankkeissa tehdyt suoritukset vaan ne on kerrottu hanketekstien kohdalla.

Olimme koollekutsujina Pohjois-Pohjanmaan ympäristötietoisuuden yhteistyöryhmässä, jossa vuosina 2018-2019 oli aiheena vieraslajien hallinta.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten luonnon- ja maisemanhoidon asiantuntijat osallistuivat Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen järjestämiin maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden koulutuspäiviin sekä digitaalisuutta koskeviin koulutuksiin ja harjoituksiin. Samoin he osallistuivat alueellisiin ja paikallisiin koulutuksiin liittyen esimerkiksi maatalouden ympäristökorvausjärjestelmään, vesienhoitoon ja hankerahoituksiin. Oulun maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat olivat mukana valtakunnallisissa palvelukehitystyöryhmissä koskien luonnon monimuotoisuutta ja perinnebiotooppeja sekä rantojen ja vesien hoitoa.

Jatkoimme paikkatietoon liittyvien työkalujen käyttöönottoa osana arkipäivän töitä ja osallistuimme niihin liittyviin koulutuksiin.

Osallistuimme valtakunnallisen vesienhoitoverkoston ja alueellisen maisematoimikunnan työhön.

NEUVO 2020 -työn kautta tarjottiin tiloille mahdollisuuksia maiseman- ja luonnonhoidon kohteiden tilakohtaiseen tarkasteluun. Tiloilla kartoitettiin mahdollisia rahoitettavia tukikohteita, mietittiin erityisesti kohteiden laadukasta hoitoa ja puntaroitiin niin talouden kuin ympäristön kannalta parhaita ratkaisuja. NEUVO 2020 –neuvontaa annettiin maisema- ja ympäristöasiantuntijoiden toimesta 15 kpl.

Oulun maa- ja kotitalousnaisten maisema- ja ympäristötoimintaa biotaloudessa

Hankkeilla ja palveluille edistettiin myös biotaloutta, jolle on ominaista uusiutuvien biopohjaisten luonnonvarojen ja ympäristöä säästävän puhtaan teknologian käyttö sekä materiaalien tehokas kierrätys. Biotalousperiaatteiden mukaisesti palveluilla edistettiin yritysyrityshyönteisen lisäämistä ja mahdollisimman korkean arvonlisäarvoisten tuotteiden kehittämistä lähemmäksi alkutuotantoa. Biotalous liittyy keskeisesti myös kiertotalouteen, jossa materiaaleja ja ravinteita pyritään pitämään kiertokierrossa mahdollisimman pitkään, minimoimaan päästöjä ympäristöön sekä vähentämään hukkaa. Tilakohtaisessa työssä jaettiin tietoa esimerkiksi kierrätysravinteiden käytöstä maataloudessa ja ravinteiden talteenotosta kerääjäkasvien avulla. Biotalousella tarkoitetaan laajasti ottaen taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Vuoden 2018 aikana toteutettiin hankkeista VYYHTI II (Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan) –hanketta ja biotalouteen sekä ympäristöön liittyviä Oulun Seudun Biotalous-Leader- ja NorsuBiomassa-hankkeita. Rahoittajina olivat Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus sekä Oulun Seudun ja Nousevan Rannikkoseudun Leader toimintaryhmät. Rahoituslähteenä on EU:n maaseuturahasto. Lisäksi toteutettiin museoviraston tuella Niittyheinä ja kissankello –kampanja ja aloitettiin EAKR-rahoitteinen Vieraskasvit hallintaan -hanke. Toteutimme myös Ympäristöministeriön tukemaa Haja-asutuksen jätevesineuvonnan jatkohanketta.

Vyyhti II

Koko maakunnan alueella toteutettavassa kolmivuotisessa VYYHTI II – hankkeessa tiivistettiin vuoden 2018 aikana vesienhoidon käytännön toteutusta tehostavan VYYHTI – verkoston toimintaa. Verkoston ydintoimijat sitoutettiin verkoston toimintaan vuoden lopussa allekirjoitetulla kumppanuusasiakirjalla. VYYHTI II – hankkeen tekemä työ on noteerattu valtakunnallisesti hyvänä esimerkkinä vesienhoidon laajapohjaisesta verkostoitumisesta ja toimintamallille haetaan pysyvää rahoitusta. Hankkeen toiminnassa panostettiin kunnostusyhdyskuntatoiminnan kehittämiseen, johon osallistui vuoden 2018 aikana 15 paikallista toimijaa eri puolilta maakuntaa. Paikallisten kunnostajien työtä tukee vesistökuunnostajan karttapalvelun ja valuma-alueen rajaustyökalun lisäksi vesistökuunnostustoimien tallennustyökalu, josta Suomen ympäristökeskus julkaisi testiversion loppuvuodesta 2018.

Vuoden 2018 aikana jatkettiin Kuusamon Vuotungin ja Oulaisten Piipsjärven pilottialuesuunnitelmia. Hankkeessa valmistui 5 kohdekohtaista suunnitelmaa ja neuvonnan piiriin tuli 4 uutta kohdetta. Suomen metsäkeskus toteutti useilla kohteilla metsänomistajien pienryhmätoimintaa. Hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa oli vuoden 2018 aikana paikalla yhteensä noin 850 henkeä, lisäksi hanke oli mukana eri toimijoiden järjestämissä tilaisuuksissa sekä messuilla.

Niittyheinä- ja kissankello

Niittyheinä ja kissankello -kampanja herätteli asukkaita ja yhteisöjä vaalimaan pienialaisia niittymäisiä kohteita osana pohjoispohjalaista maaseudun kulttuurimaisemaa ja levitti aiheeseen liittyvää tietoa. Kampanjointi liittyi kulttuuriperinnön eurooppalaiseen teemavuoteen 2018, jonka aiheena oli ”Kun mennyt kohtaa tulevan”. Toiminta sai Museovirastolta kulttuuriperintövuoteen tarkoitettua valtionavustusta. Kampanja opasti miten esimerkiksi tunnistaa niittymäisiä hoidettaviksi sopivia kohteita. Perinteiset työtävät kuten viikateniitto ja seivästys nostettiin esille osana niittyperinnettä. Tapahtumissa oli myös niittykasvien esittelyä ja tunnistusta.

Kyliä ja kohteita ilmoitettiin kampanjaan 13 kpl ja tapahtumia eri paikoissa järjestettiin 13 kpl. Varsinainen osallistujamäärä oli yhteensä 302 henkilöä ja tapahtumien ohessa asiasta kuulleita tuon lisäksi n. 400 henkilöä. Kampanjaan osallistuvat kylät tekivät kohteissaan kunnostus ja hoitotoimenpiteitä ja osalla kylistä ja kunnista pidettiin tapahtumia. Kampanjan puitteissa tehtiin materiaalia, ohjeita ja tiedotteita ja nettiin koottiin myös tapahtumien kuva- ja videoaineistoa. Kampanjalle luotiin nettisivut ja tapahtumat saivat runsaasti näkyvyyttä tiedotusvälineissä kesän aikana mm. Ylen, paikallislehtien ja Maaseudun tulevaisuuden kanavien kautta. Lehtijuttuja julkaistiin 10 kpl ja asia saatiin esille mm. monien kuntien ja kylien nettisivuille ja someen.

Vieraskasvit hallintaan

Oulun maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijat vievät yhtenä aiheenaan eteenpäin haitallisten vieraskasvilajien hallintaa, johon ilmastonmuutos tuo lisätarvetta. Vieraslajit ovat aggressiivisesti leviäviä ja voivat aiheuttaa haittaa luonnonmonimuotoisuudelle, viljelyksille ja taloudelle. Vieraslajien torjunta perustuu lainsäädäntöön ja valtioiden on raportoitava myös EU:lle miten kukin jäsenmaa hoitaa vieraslajien hallintaa. Siihen liittyen suunnittelimme ja saimme loppuvuonna myönteisen päätöksen EAKR rahoitteiselle hankkeelle; Vieraskasvit hallintaan - Haitallisten vieraslajien hallintaan ja torjuntaan liittyvien prosessien ja innovaatioiden kehittäminen.

Hanke kehittää yrittäjyyttä ja tavoitteena on edistää kustannustehokkaita, innovatiivisia ja kilpailukykyisiä menetelmiä haitallisten vieraskasvilajien hallintaan liittyvissä prosesseissa alueellamme. Kehittämistä tarvitaan varhaiseen havainnointiin, torjuntatyön menetelmiin, viher- ja maamassojen käsittelyyn sekä kansalaisten ja kuntien viheralueiden biomassojen käsittelyn ohjeistukseen.

Hankkeen toiminta-aika on 03.09.2018 - 31.12.2020. Hallinnoija ja päätoteuttaja on Oulu Maa- ja kotitalousnaiset / ProAgria Oulu. Yhteistyötahoina ovat: Kiertokaari Oy, Lakeuden EKO, SYKE, LUKE, Oamk ja Oulun kaupunki. Hankkeen päärahoittaja on Euroopan aluekehitysrahaston Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman toimintalinjan 2 uusimman tiedon ja osaamisen tuottamisen ja hyödyntämisen ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvä kehittämishanke ja Oulun kaupunki.

Hanketyö painottuu Oulun alueelle sisältäen sen maaseutumaiset alueet. Tiedotuksellisessa osiossa mukana ovat Kiertokaari Oy:n alue sekä Lakeuden EKO:n alue. Kohderyhmänä ovat aiheeseen liittyvät palveluiden tarjoajat kuten ympäristöhoitoon ja maaseudun urakointipalveluihin liittyvät yritykset sekä varhaisen havainnoinnin uudet innovaatioyrittäjät kuten konenäkö- drone- ja kuvausteknologia yritykset. Kiertotaloustoimijat ovat myös yksi kohderyhmä ja heidän kauttaan tietoa leviää myös kotitalouksiin ja eri toimijoille.

Vieraskasvit ovat lajeja, jotka ovat siirtyneet luontaisilta esiintymisalueiltaan ihmisen mukana uusille alueille. Osa näistä lajeista menestyy hyvin ja ne leviävät tehokkaasti edelleen tukahduttaen muuta kasvillisuutta. Nopeasti leviävät haitalliset vieraskasvit, esimerkiksi jättipalsami ja lupiini hävittävät alleen luonnolle tärkeää ja herkkää niittyjen lajistoa.

NorsuBiomassa

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden vetämä NorsuBiomassa -hanketyö aloitettiin vuoden 2016 aikana Nouseva Rannikkoseutu ry Leaderin seitsemän kunnan alueella (Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Siikajoki, Hailuoto, Raahe, Pyhäjoki). Hankkeen päätavoite on ympäristöhoidollisten vihermassa-alueiden kartoitus biokaasun raaka-aineeksi ja työ ajoittui pääosin vuodelle 2017. Yhteistyökumppanina toimivat alueen paikalliset maatilat sekä Jahotec Oy:n biokaasuyritys. Päähyötyjinä ovat alueen biokaasutuotannosta kiinnostuneet maatilat, energiaa tarvitsevat yritykset ja tahot sekä ympäristöhoidollisten kohteiden omistajat ja vaikutusalueen asukkaat. Hankkeen toteutukseen saatiin jatkoaikaa vuoden 2018 huhtikuun loppuun. Hankkeen työ painottui vuoden 2018 osalta vihermassaselvityksien laatimiseen ja analysointiin, tulosten tiedottamiseen sekä erilaisten vihermassojen bioenergiaan liittyvien käyttömahdollisuuksien raportointiin.

Vuoden 2018 aikana hankkeen tuloksia esiteltiin valtakunnan tasolla ProAgrian bio- ja kiertotalouteen liittyvässä kehitystyöryhmässä. Ennen hankkeen päättymistä järjestettiin kaikille hankealueen toimijoille avoin tiedonhankintaretkeily. Retki suuntautui Pohjanmaan rannikolle.

Siellä tutustuttiin biokaasulaitoksiin ja esimerkiksi Snellmanin ja Jepuan biokaasulaitoksen yritysymbioosiin. Tiedonhankintaretkeilylle osallistui 10 henkeä.

Oulun Seudun BiotalousLeader kiertue

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijoiden vetämä Oulu Seudun BiotalousLeader -hanke jatkoi toimintaansa, joka alkoi 2016 ja päättyi maaliskuussa 2019. Tiedotuksen tavoitteena on ollut edistää hankealueemme vihreän kasvun tuotteita, palveluita ja työmahdollisuuksia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on myös lisätä yritys yhteistyötä. Raaka-aineillemme halutaan mahdollisimman korkeaa arvonalisäystä paikallisella jalostamisella uusiutuvaan lähienergiaan perustuen.

Toiminnassa korostettiin ympäristövastuullista toimintaa ja kiertotalouden periaatteita. Maiseman- ja luonnonhoitoon liittyivät esimerkiksi lähiluontokohteiden ja ympäristönhoitoyrittäjyyden mahdollisuudet ja ympäristönhoidollisen viherbiomassan käytön edistäminen biokaasun tuotannossa. Luonnon monimuotoisuusalueiden osalta edistettiin esimerkiksi niittyalueilla menestyvien villiyrttien käyttöä ja luonnon luomukeruualueiden edistämistä yrittäjyydessä. Tärkeänä osana toimintaa oli pohjoisen viher- ja taimitarhayrittäjyyden edistämiseen liittyvä toiminta yhdessä LUKE:n Taimistopohjoinen hankkeen kanssa. Aiheeseen liittyi myös luonnonkasvien käytön edistäminen osana viheryrittäjyyttä.

Vuonna 2018 hankkeessa järjestettyjen tapahtumien, luentojen ja ydinryhmien määrä oli yhteensä 24 kpl, joissa osallistujia oli 557 hlö, joista naisia 346. Lehtijuttuja ja muita tiedotteita tapahtumista kertyi tänä vuonna n. 20 kpl. Sen lisäksi laadittiin kyselyitä, yhteenvetoja ja videoita. Somepäivityksiä jaettiin 86 kpl. Toiminta on avointa ja se on raportoitu hankkeen nettisivuille ja facebookiin. Vuosina 2016-2018 tapahtumia on pidetty yhteensä 117 kpl, joihin on osallistunut 2124 henkilöä.

Hankkeen päätavoite on ollut tiedottaa Oulun Seudun Leader-alueen (Oulun maaseutumaiset alueet sekä Ii, Kempele, Muhos, Pudasjärvi ja Utajärvi) yrityksiä ja asukkaita siitä, mitä biotalous voi pitää sisällään ja innostaa tiedottamisen avulla ideoimaan ja tunnistamaan tämän alueen mahdollisuuksia.

YRITYSPALVELUT

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat toteuttaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Portaata (nais)yrittäjäksi valmennuksen, järjestäneet Maistuva maaseutu -tapahtuman ja valinneet Pohjois-Pohjanmaan Maistuva maaseutu -yrittäjä tunnustuksen saajan, osallistuneet ruoka- ja elintarvikealan ajankohtaiskiertueen suunnitteluun ja toteuttamiseen Pohjois-Pohjanmaalla sekä toteuttaneet digitalisaatiota hyödyntävää yritysneuvontaa. Varsinaisen neuvonnan lisäksi yritysasiantuntijat toimivat alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa jakaen samalla ajankohtaista tietoa ja hyviä käytänteitä alueemme yritysten hyväksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön antama taloudellinen tuki mahdollistaa myös osaltaan verkostoitumista.

Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat auttavat yrityksiä niiden elinkaaren eri vaiheissa. Neuvonnan avainalueita ovat nais- ja perheyrittäjyys sekä erityisesti elintarvikeala, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointipalvelut. Näiden yritysten osaamisen kehittäminen ja kilpailukyvyyn vahvistaminen on Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden ydintä. Oulun maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijoiden toteuttamaa yrittäjyyttä tukevaa neuvontaa on toteutettu ohjaamalla erityisesti aloittavia yrittäjiä ja yritystoimintaansa kehittäviä yrittäjiä. Neuvontaa on tehty opastamalla esim. tuotekehityksessä ja hinnoittelussa, ohjaamalla liiketoimintasuunnitelmia, ohjaamalla markkinointia ja yhteistyötä yrittäjien ja toimijoiden kesken, tekemällä laskelmia sekä antamalla muuta yrittäjä/yrityskohtaista ohjausta niin puhelimitse, sähköpostilla kuin yritys kohtaisin käynnein. Yhteistyötä ja verkostoitumista on tehty seudullisten yritys palvelutoimijoiden sekä muiden toimijoiden kanssa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen yritysasiantuntijat ovat osallistuneet Maa- ja kotitalousnaisten järjestön omiin koulutuksiin sekä yhteistapaamisiin. Yritysasiantuntijat ovat myös koulutautuneet eri tavoin esim. osallistumalla kansallisiin ja kansainvälisiin seminaareihin sekä opintomatkoihin.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten elintarvike- ja yritysasiantuntijat olivat järjestely- ja toteuttamisvastuussa opetus- ja kulttuuriministeriön tuen avulla toteutetussa valtakunnallisessa Ajankohtaista juuri nyt ruoka- ja elintarvikealalla -koulutuskiertueen järjestämisessä Pohjois-Pohjanmaalla yhteistyössä Eviran, Ruokatiedon ja Kuluttajaliiton kanssa. Koulutuksia järjestettiin Oulussa, osallistujia 25, Kuusamossa, osallistujia 13 ja Oulaisissa, osallistujia 15. Osallistujat olivat elintarvikealan yrittäjiä tai aloittavia yrittäjiä sekä elintarvikevalvontaviranomaisia. Niissä tuotiin esille Eviran julkaisemia uusia elintarvikealan toimijoille suunnattuja oppaita ja niiden sisältöjä.

Pohjois-Pohjanmaalla kaikissa tilaisuuksissa olivat aiheina maatalan tuotteiden suoramyynä ja jatkojalostaminen sekä lihalaitoksen perustaminen. Ruokatiedon puheenvuorossa tuotiin esille Hyvää Suomesta -merkin käyttöä ja sen merkitystä kuluttajalle ruuan alkuperän tunnistamisessa. Kuluttajaliiton puheenvuoron pitivät yritysasiantuntijamme ja niissä nostettiin esille tuottajan ja myyjän vastuita elintarvikkeiden suoramyynnissä ja myös etämyynnissä.

Alueemme maaseutu- ja elintarvikeyrittäjät ovat toivoneet ajankohtaisia asioita kyseisiin aihepiireihin liittyvistä asioista, joten tämän maakunnallisen koulutuskiertoksen aikana voitiin perehtyä yritysten tilanteisiin monesta näkökulmasta. Info-kiertueen jälkeen asiantuntijamme ovat jatkaneet yhteydenpitoa yritysten kanssa, on kysytty mm. pakkausmerkintöihin ja yritystoiminnan aloittamiseen liittyvää neuvontaa. Tilaisuuden jälkeen tuli myös uusia Hyvää Suomesta-merkin käyttäjiä. Evira oli erittäin tyytyväinen yhteistyöstä Maa- ja kotitalousnaisten kanssa ja yhteistyötä jatketaan myös tulevana vuonna. Eviran toivomuksena oli, että heidän tekemäänsä koulutusmateriaalia testattaisiin myös yritysneuvojiamme käytössä ja Kuusamossa yritysneuvojamme piti yhden osuuden Eviran valmisteleman koulutusmateriaalin pohjalta.

Ruoka- ja elintarvikealan alueellista verkostoitumista on edistetty toimimalla maakunnallisena toimijana sekä lähiruoka-alan toimijakentässä että valtakunnallisessa Aitoja makuja – verkostotyössä. Aitoja makuja -nettiportaalia on esitelty ja tehty tunnetuksi yrittäjille ja kuluttajille järjestämässämme koulutuksissa ja tapahtumissa sekä osallistamalla erilaisiin tilaisuuksiin Pohjois-Pohjanmaalla.

Portaat (nais)yrittäjäksi koulutukseen osallistui 10 yrittäjää tai yrittäjäksi aikovaa väliltä Muonio-Pyhäjärvi. Viiden tapaamiskerran aikana käytiin läpi yrittäjyyteen liittyvät asiat yrittäjän ammattitutkinnon sisällön mukaisesti. Koulutus tapahtui pienryhmätoimintamallilla eli osallistujat keskustelivat paljon pareittain keskenään ja yhdessä puretaan mitä asiat tarkoittavat käytännössä. Tapaamisissa oli luottamuksellinen ilmapiiri ja etukäteen sovittu vaihtoehtoisuus, jotta kaikki saivat puhua myös suunnitelmiaan ja pohtia niitä yhdessä. Toiveita koulutukselle ennen osallistumista oli mm. ”Saada tietoa yritysmuodoista, verotuksesta, yrittäjyydestä ja uuden yrityksen perustamisesta. Saada oppia, tukea ja vahvistusta sekä lisää näkökulmia puutarha-alan yrityksen perustamissuunnitelmilleni. Että saisin tärkeää tietoa ja eväitä yrityksen perustamisesta” Ensimmäisen tapaamisen palautteita: ”Sain kiinnostuksen lisääntymään ja paljon mietittävää; Sain paljon hyvää pohjatietoa asioista, joita en ole edes tullut ajatelleeksi; Opastusta/neuvoja yrittäjyyteen selkokielellä; Sain inspiraatiota ja vertaistukea; Sain uutta ajateltavaa yritykseeni liittyvissä asioissa. Ihan innostava oli tämä ilta; Kokonaiskäsitys yrittämisestä koko valmennuksen tavoitteeni. Seuraavalla kerralla jatkoa tämän illan hyvään aloitukseen. Tulen koska haluan tietoa yrittäjyydestä, uskon, että saan paljon apua tulevaan.”

Kurssin jälkeen osallistujilta saadut palautteet: ”Kurssilta sain paljon tietoa ja materiaalia yritykseni suunnitteluun ja käytännön toimintaan. Pohdittavaksi jäi runsaasti erilaisia asioita. Kiitos hyvästä kurssista. Loistava kurssi, Paljon tietoa sopivan tiiviisti kerrottuna, yhteisiä keskustelujamme kiinnostavista aiheista. Käytännönläheistä. Paljon materiaalia kotiin pohdittavaksi! Kiitos 😊, Paras anti keskustelut muiden kanssa – verkostoituminen. Tosi hyvä koulutus. Sai paljon tietoa, mitä pitäisi ottaa huomioon yrittäjyydessä. Vaikka haaveet ovatkin vielä kaukana, niin voi ajatella ”rauhassa”. Hyviä ja realistisia ideoita saanut opettajalta ja muilta osallistujilta. Kiitos. Hyvä kokonaisuus, asioita tarkasteltiin monesta näkökulmasta. Innostava, motivoiva ja hyvä kurssi!! Kiitos hyvälle vetäjälle! Antoi varmuutta yrittämiseen. Oppi hinnoittelemaan omaa työtä.” Mielestämmeni pienryhmätoimintamallilla toteutettu yrittäjävalmennus onnistui erittäin hyvin. Mukana olleille yrittäjille on annettu yritysneuvontaa edelleen koulutuksen jälkeen, joten toiminnan jatkuva kehittäminen etenee.

Digitalisaatio yritysneuvonnassa

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiiantuntijat toteuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella hinnoittelukoulutuksen webeksillä pienryhmätoimintamallilla, webex koulutus nauhoitettiin, jotta osallistujat voivat palata siihen tarvittaessa.

Koulutukseen ilmoitautui pieni kiinnostuneiden ryhmä – pieniryhmä nähtiin eduksi, että vuorovaikutteisen sähköisen koulutuksen mallia voitaisiin pilotoida. Webex-ohjelma oli päivittynyt juuri ennen koulutusta ja vetäjä ei onnistunut tekemään kutsua aamulla vaikka aikaa oli riittävästi, toinen vetäjä sai sen tehtyä. Kurssilaisista yhdellä oli käytössään työkone, jonka suojaukset estivät osallistumisen. Itse koulutus sujui hyvin ja osallistujat keskustelivat runsaasti pienryhmätoimintamallin mukaisesti. Nauhoitus oli päällä koko koulutuksen ajan, mutta tallennetta ei kuitenkaan koskaan löytynyt palvelimelta.

Tämä toimintamalli vaatii vielä paljon testausta digitaalisten järjestelmien toimivuuden osalta ja jossa voidaan osallistujat ottaa riittävästi huomioon, sillä myös osallistujilla on erilaiset tekniset välineet ja toimintatavat. Koulutukseen osallistuneet yrittäjät olivat kuitenkin tyytyväisiä kun kaikki saattoivat keskustella avoimesti omista tavoistaan hinnoitella ja varsinainen asia oli heti hyödynnettävissä.

Maistuva maaseutuyritys 2018 valintaprosessi

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiiantuntijat toteuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Maistuva maaseutuyritys -kilpailun Pohjois-Pohjanmaalla. Alueella järjestettiin kaikille avoin nettikysely vuoden 2018 maistuva maaseutuyrityksen valitsemiseksi. Kyselystä tiedotettiin eri kanavissa: uutiskirjeissä, sähköpostilla, nettisivuilla, somessa. Valintakriteereissä painopisteeksi nostettiin vuoden Hyppää hyvän kierteeseen -teeman mukaisesti, miten yritys huomioi ympäristöä ja toteuttaa kestäviä valintoja ja/ tai toteuttaa kiertotaloutta toiminnassaan. Lisäksi edellytettiin perustelua siitä, miten maaseutuympäristö / -maisema on huomioitu yrityksen toiminnassa. Muita valinnassa huomioitavia asioita olivat yrityksen paikallinen ja alueellinen verkostoituminen ja yhteistyö sekä lähiraaka-aineiden käyttö sekä elämysellisyyden toteutuminen yrityksen tuottamissa ruokapalveluissa. Lisäksi vastaajat saivat nimetä muita asioita, jotka tulisi huomioida nimettävän Maistuva maaseutuyrityksen ansioiksi. Vastausten joukosta (yhteensä kuusi ehdotusta) MKN -yritysasiiantuntijat valitsivat 9.11. vuoden 2018 Maistuva maaseutuyritykseksi Kujalan tilan Hailuodosta.

Elintarvikehygieniä, laatu ja omavalvonta

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiiantuntijoiden tekemä ruoka- ja elintarvikeyrityksille suunnattu omavalvontaan ja hygieniaan liittyvä koulutus ja neuvonta ovat tärkeitä yritysneuvonnan palveluja. Neuvontatyö on suunnattu erityisesti maaseudulla toimiville ruoka- ja majoituspalveluja tarjoaville yrityksille sekä muille elintarvikkeita käsitteleville yrityksille. Omavalvontasuunnitelmien laadinnassa ja päivityksessä on ohjattu yrittäjiä.

Hygieniaoasaamistestejä eri kieliversioineen, erityishygieniaosaamistestejä, uusintatestejä ja hygieniakoulutuksia järjestettiin eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata 36 kpl ja niihin on osallistunut 280 henkilöä. Muita elintarvikeyritysten ohjauskohteita olivat mm. omavalvontaan, teurastukseen, maidonjalostukseen sekä pakkausmerkintöihin liittyvät ohjaukset. Oulun maa- ja kotitalousnaisten elintarvikealan yritysneuvojat tiedottivat aktiivisesti alueemme ruoka- ja elintarvikeyrityksille ajankohtaisista elintarvikealan muutoksista. Maakuntamme elintarvikealan yrittäjille on tiedotettu uutiskirjeellä valtakunnallisista elintarvikealan tapahtumista ja koulutuksista sekä ajankohtaisista asioista kerran kuukaudessa. Suoramyyntistä ja pakkausmerkinnöistä on pidetty eri puolilla maakuntaa erillisiä koulutustilaisuuksia yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Elintarvikeyritysten laatutyötä on edistetty mm. auditointikäynnin

Pohjoinen ruoka ja matkailu - Northern Food and Travel

Hankkeesta jätettiin muutoshakemus Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskukseen tammikuun 2018 alussa. Hankkeen kokonaisbudjettia pienennettiin noin puolella, mikä merkitsi henkilöstöresurssien ja toimenpiteiden supistamista hankkeen loppuajaksi. Toteuttaviksi toimenpiteiksi valittiin keskeisimmät valmennusteemat sitoutuneille yritysryhmille kohdennettuina, kuten ruokamatkailun brändityöpaja ja tuotekorttivalmennusten sarja yritysten tuotteiden ja -palveluiden myyntivalmiuksien parantamiseksi. Lisäksi ravintoloille ja tuottajille järjestettiin jatko-yhteistyötä ja tuotekehitystä edistävä tuotteiden esittely- ja maistatustilaisuus. Lisäksi toteutettiin monialaisiin yritysryhmähankkeisiin aktivoiva miniseminaari yhteistyössä YritysAgro II -hankkeen kanssa. Viimeisenä toimenpiteenä joukko oululaisia ravintoloita halusi hankeyhteistyönä toteuttaa aiempien vuosien hyvän kokemuksen perusteella paikallista ruokaosaamista ja raaka-aineita esiin nostavan Pohjoiset arktiset maut – Northern Arctic Flavours

-menun 1. - 30.9.2018 välisenä aikana. Hanke päättyi 31.10.2018. Hankkeen loppuraportti ja kuvakooste hankeajana järjestetyistä toimenpiteistä vuosina 2015 – 2018 löytyvät [hankesivuilta](#).

Uutta ruokaa Pohjolasta – Ny mat från Arctic

Hankkeen järjestämälle ulkomaan opintomatkalalle Berliinin International Grüne Woche -messuille ja yritysvierailuille 19.-22.1. osallistui 10 yrittäjää Suomesta, lisäksi matkalla oli yrittäjiä ruotsista ja Norjasta. Kansallisina valmennuksina järjestettiin Pakkausvalmennus ja Vientivalmennus, joissa yrittäjät saivat ajankohtaista tietoa alan asiantuntijoilta. Hankkeen kaikille maille yhteiseen loppuseminaariin Luulajaan 13.-16.5. osallistui Suomesta 7 yrittäjää. Seminaarin asiantuntijapuheenvuoroissa käsiteltiin teemoina mm. trendejä ja mahdollisuuksia pientuottajille paikallisesti ja globaalisti, artesaanilintarvikkeiden jalostusta ja uusien markkinoiden löytämistä sekä digimarkkinoinnin mahdollisuuksia. Matkan ohjelmaan kuului lisäksi työpaja, jossa koottiin hankkeeseen osallistuneiden yrittäjien näkemyksiä ja kehittämiskohteita jatkoyhteistyön pohjaksi. Hanke päättyi 30.5.2018.

YritysAgro

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat osallistuneet substanssin mukaan YritysAgro -hankkeen asiantuntijapalveluiden tekemiseen erityisesti seuraavilla toimialoilla: hoiivapalvelu, kotileipomot, elintarvikeyritykset ja matkailuyritykset. Neuvonnan teemoina ovat olleet mm. investointiavustukset, kannattavuuden parantaminen ja toiminnan kehittäminen. Yrittäjiltä tulee kiitosta, että he saavat keskustella asioistaan jonkun kanssa. Maaseudulla olevat yrittäjät kokevat Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan luotettavana ja haluavat toimia yhdessä neuvontajärjestön kanssa pohtiessaan yrityksensä kehittämistä. Lisäksi monet, etenkin yritystoimintansa alkuvaiheessa olevat naisyrittäjät ovat olleet tyytyväisiä, kun naispuolinen asiantuntija suhtautuu heidän liiketoimintaidoihinsa postitiivisesti ja kannustavasti.

Kehittämistarvekartoituksia on tehty ruokamatkailualalla toimiville yrityksille sekä maataloille, jotka suunnittelevat sivuelinkeinonsa kehittämistä. Yrityksiä on tarvittaessa ohjattu maksullisten yrityspalveluiden piiriin. Vuonna 2018 MKN-yritysasiantuntijoiden neuvonnan piirissä YritysAgro -hankkeen avulla on ollut yhteensä 36 yrittäjää tai yritystä.

Maasta Markkinoille

Maasta markkinoille -hankkeen tavoitteena oli lisätä pohjoispohjalaista luomukasvintuotantoa, parantaa sen tehokkuutta ja kannattavuutta, helpottaa tuotteiden pääsyä markkinoille sekä madaltaa kynnystä siirtyä luomuun. Hanketta toteutettiin 1.3.2016-31.12.2018. Hanketta hallinnoi ProAgria Oulu ry ja ammattikeittiöille suunnatun osion, K3-osion, toteuttajina olivat Oulun Maa- ja kotitalousnaiset.

Hankkeen K3-osiossa olivat kohderyhmänä ammattikeittiöt ja ravintolat sekä vaihtoehtoiset jakelukanavat. Hankkeen keittiöosiossa oli tavoitteena parantaa luomun tunnettuutta, lisätä ja monipuolistaa luomutuotteiden saatavuutta ja lisätä luomutuotteiden käyttö määrää.

Vuonna 2018 hankkeessa järjestettiin yhteistyössä Ekocentrian ja Kempeleen kunnan kanssa Missä Luomu Luuraa -tilaisuus ammattikeittiöille. Tilaisuuteen osallistui 30 henkilöä. Tilaisuuden avulla herätettiin keskustelua luomuketjun pullonkauloihin liittyen ja kuultiin hyviä esimerkkejä paikallisista keittiöistä luomun käyttöön liittyen. Tavoitteena Oulun Maa- ja kotitalousnaisilla on edelleen jatkaa verkostotyötä ammattikeittiöiden ja tuottajien kesken tulevissa kehittämishankkeissa ja siten saada luomu- ja lähiruokaa vielä tunnetummaksi myös ammatti- ja julkisissa keittiöissä.

Luotu kasvuun

Hankkeen tavoitteena on parantaa luonnontuoteosaajien ja -yrittäjien valmiuksia ammattimaiseen kasvuyrittäjyyteen Pohjois-Pohjanmaalla. Oulun Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät kolme koulutusta luonnontuotealan yrittäjille. Koulutusten aiheena olivat elintarvikelainsäädäntö, elintarvikkeiden pakkausmerkinnät ja pakkaukset sekä kosmetiikkalainsäädäntö. Hallinnoija PSK-Aikuisopisto. Rahoitus maaseuturahasto.

Minieines - Hyönteisistä einestä ja euroja

Kaksivuotinen hyönteisalan hanke alkoi syksyllä 2018. Hankkeessa kootaan ja julkaistaan tietoa hyönteistuotantoketjun eri vaiheissa toimiville yrityksille ja aktivoidaan maaseutuyrityksiä kiinnostumaan hyönteisten alkutuotannosta ja elintarvikejalostajia kiinnostumaan hyönteisistä nykyisten ja uusien tuotteiden raaka-aineina. Pääosa toimenpiteistä aloitetaan vuonna 2019. Hallinnoija Oamk. Rahoitus maaseuturahasto.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yhteisöllistä neuvontaa on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Oulun Maa- ja kotitalousnaiset tarjoavat kansalaisille neuvonnan keinoin elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, elämälle merkitystä antavaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toimintavuoden aikana kiinnitettiin edelleen huomioita maa- ja kotitalousnaisten tunnettuuden ja myönteisen mielikuvan kasvattamiseen järjestön vetovoimaisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Oulun piirikeskuksen vuoden 2018 Maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Helena Pitkälä Haapavedeltä.

Yhteisöllisyyden lisäämistä tuettiin järjestön yhteisillä teemapäivillä, kuten Naisvoimaa päivä alkuvuodesta ja Impin päivä kesäkuussa sekä lähes vuoden jatkuneella Loikkaa liikkeelle - liikuntakampanjalla. Alueemme maa- ja kotitalousnaisten yhdistykset lähtivät innokkaasti mukaan kampanjaan. Alueellamme pidettiin 2 hyvinvointipäivää, Oulussa ja Siikalatvalla, päiviin osallistui 113 henkilöä.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten edustajat ovat mukana Naisten valmiusliiton Oulun alueneuvottelukunnassa sekä Vapepan Maakuntatoimikunnassa. Paikallisia maa- ja kotitalousnaisia osallistuu koulutuksiin ja erilaisten valmiusryhmien toimintaan. Yhdistysten jäseniä on kannustettu osallistumaan Nasta -harjoituksiin. Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat jatkaneet kansainvälistymistä pitämällä yhteyksiä Saksan Baden-Württembergin alueen maaseudun naisten järjestön toimijoihin.

Maa- ja kotitalousnaisten järjestön yhdistysten toimintaa tuettiin tekemällä yhdistysvierailuja, joissa perehdyttiin yhdistysten toiminnan suunnitteluun, verkostoitumiseen ja kotitalousneuvonnan teemojen toteuttamiseen. Yhdistyksille toimitettiin materiaalia, käytiin kokouksissa sekä ohjattiin sääntömuutosten ja muiden yhdistystoiminnassa esiin tulleiden tilanteiden selvittämisessä.

Yhdistyksiin ja jäseniin pidettiin yhteyttä tiedotuskirjeiden ja sähköpostin avulla. Tiedottamisessa on käytetty www. sivuja, FB –sivuja sekä Maaviesti -lehteä. Yksittäiset yhdistykset ovat hoitaneet lukuisia kahvitus- ja ruokailutilaisuuksia eri puolilla maakuntaa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten kulttuuri- ja opintoretkiä tehtiin 4 kpl, jotka suuntautuivat Kainuuseen, Keski-Pohjanmaalle, Islantiin ja Saksaan Stuttgartin alueelle. Retkille osallistui 105 henkilöä. Opintoretkien sisällön suunnittelu on tehty opetus ja kulttuuriministeriön tuella, varsinaiset matkakulut osallistujat ovat itse maksaneet.

VIESTINTÄ

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten viestintää on tehty pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön tuen avulla. Viestinnän kanavina on käytetty sekä sähköistä viestintää (sähköposti, uutiskirjeet, nettisivut, facebook, Youtube, instagram) että muuta kirjallista (kiertokirjeet, lehdet, esitteet) viestintää. Uutena viestinnällisenä toimenpiteenä oli Oulun piirikeskuksen kaikkien toimihenkilöiden osallistuminen Oulun Maa- ja kotitalousnaisten FB:ssa toteutettuun neuvonnallisen Oulun Maa- ja kotitalousnaisten joulukalenterin koostaminen – ohjeet, reseptit, videot, työnäytökset. Postaukset tehtiin päivittäin kuukauden ajan ja ne löysivät jäsentemme ja asiakkaittemme tykkäykset sekä edelleen jaot ja postaukset. Olemme saaneet kertomusvuoden aikana sähköiselle FB kanavalle lisää seuraajia ja tykkääjiä. Piirikeskuksen toimihenkilöt ovat aktiivisesti tuottaneet sähköisille sivustoille postauksia ja jakoja.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten jäsenille sekä monelle alueelliselle sidosryhmälle postitettavassa Maaviesti -lehdessä (ilmestyi vuonna 2018 3 numeroa), Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat tuottivat ajankohtaisia neuvonnallisia tekstejä (ruoka, ympäristö, yrittäjyys, yhteisöllisyys), joiden toteuttaminen on tehty opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Myös Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista Koti- ja maaseutulehteä ja välitystuotteita on tehty tunnetuksi eri tilaisuuksissa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten viestintää on lisäksi tehty kaikissa Oulun Maa- ja kotitalousnaisten / ProAgria Oulun hallinnoimilla hankkeilla. Näille on perustettu omia FB sivuja sekä tehty useita avauksia mm. YouTube ja Instagram kanavissa. Hankkeissa tiedottaminen on sisältynyt kunkin hankkeen kustannusten rahoitukseen. Eri hankkeilla on käytössä kullakin oma erillinen kustannuspaikka ja kirjanpito

HANKKEET

1. Oulun piirikeskus vastuullisena toteuttajana

- Uutta ruokaa Pohjolasta – Ny Mat från Arctic, Interreg V Nord, yksityisrahoitus
- Pohjoinen ruoka ja matkailu – Arctic Food and Travel, Pohjois-Pohjanmaan Ely, Maaseuturahasto, kunnat, yksityisrahoitus
- Haja-asutusalueiden jätevesihanke, Ympäristöministeriö
- VYYHTI II Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan –kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
- Oulun Seudun BiotalousLeader -kiertue, Oulun Seudun Leader ry, Maaseuturahasto
- NorsuBiomassa, Nouseva Rannikkoseutu ry, Leader-ryhmä, Maaseuturahasto
- Vieraskasvit hallintaan – haitallisten vieraslajien hallintaa ja torjuntaan liittyvien prosessien ja innovaatioiden kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, EAKR

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeen toteuttaminen Pohjois-Pohjanmaalla / YM / Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

2. Oulun piirikeskus mukana toteutuksessa

- YritysAgro II, Pohjois-Pohjanmaan Ely, Maaseuturahasto
- Maasta markkinoille, Pohjois-Pohjanmaan Ely, maaseuturahasto
- LuotuKasvuun, vastuu osatoteutuksesta Oulun Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöllä, maaseuturahasto
- MiniEines, vastuu osatoteutuksesta Oulun Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöllä, maaseuturahasto

POHJOIS-KARJALAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	maatilayrittäjä	Timonen, Jaana	Kitee
• varapuheenjohtaja	yrittäjä	Rouhiainen, Auli	Liperi
• jäsen	maatilayrittäjä	Kosunen, Sari	Valtimo
• jäsen	maatilayrittäjä	Kurikka, Senja	Viinijärvi
• jäsen	viestintäpäällikkö	Mujunen, Anne	Joensuu
• jäsen	emäntä	Mutanen, Sirkka-Liisa	Outokumpu
• jäsen	yrittäjä	Lehtonen-Sormunen, Marjo	Kontiolahti
○ varajäsen	emäntä	Ikonen, Ritva	Viinijärvi
○ varajäsen	emäntä	Puustinen, Anja	Kontiolahti
○ varajäsen	emäntä	Tahvanainen, Kaisa-Liisa	Outokumpu
○ varajäsen	maatilayrittäjä	Timonen, Kati	Kitee
○ varajäsen	yrittäjä	Turunen, Mervi	Liperi

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja, yritysasiantuntija	Rinnekarri, Johanna
• maisema- ja ympäristöasiantuntija	Jokinen, Päivi
• ruoka- ja elintarvikeasiantuntija	Timonen, Airi

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 1245 henkilöä ja yhdistyksiä oli 15 kpl.

Toimintaan on osallistunut noin 5 000 henkilöä. Toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten määrä noin 500 henkilöä.

TOIMINTA 2018

Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten vuosi 2018 oli toiminnantäyteinen. Jo olemassa olevia hankkeita jatkettiin ja uusia hankkeita käynnistettiin. Asiantuntijapalveluiden digitaalisuuden kehittämisessä tapahtui edistystä ruoka- ja ravitsemuspalveluissa, maisema- ja ympäristöpalveluissa ja yrityspalveluissa. Loikkaa liikkeelle -kampanja innosti jäsenistöä liikkumaan ja huolehtimaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnistaan. Toiminnassa myös ympäristövastuullisuus nousi johtavaksi teemaksi usealla eri toimialueella. Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten yhdistymiseen liittyvä valmistelutyö ja tapaamiset lisäsivät maakuntien välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Pohjois-Karjalassa järjestettiin **kestävää kehitystä edistäviä ruokakursseja** proteiinikasveista, villiyrteistä ja ruokahävikin torjumiseen liittyen (5 kpl). Kurseja järjestettiin maa- ja kotitalousnaisille ja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavassa työtoiminnassa. Proteiinikasvi -kurssilla keskityttiin erityisesti härkäpavun monikäyttöisyyteen ja terveellisyysruuanvalmistuksessa. Pitkäaikaistyöttömille järjestetyillä kursseilla opeteltiin, miten edellisen päivän ruuasta, kasviksista ja tutuimmista villiyrteistä voi saada hyvää, edullista ja ravitsevaa ruokaa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitalisaatiota hyödyntävässä neuvonnassa tehtiin video, jossa esiteltiin härkäpavun tiestä pellolta pöytään. Videossa on kuvaa härkäpapupellosta, härkäpavusta myllyssä, härkäpavun eri muodoista (kokonaisena, kuorittuna, jauhona, hiutaleena, rouheena) sekä annettiin vinkkejä, mitä härkäpavusta voi tehdä. Videossa annettiin ruuanvalmistusvinkkejä: Härkäpapua voi käyttää esimerkiksi savusärkivatruscoissa, ruisleivässä, rieskoissa, levitteissä ja makeassa piirakassa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Liperin Leipäpäivä 2018 järjestettiin teemalla: Iloa leivästä pienille ja isoille! Teemalla haluttiin korostaa: ”On tärkeää, että lapset sitoutetaan jo varhaisessa vaiheessa maaseutuyhteisöön ja kestäviin, terveellisiin ruokailutapoihin. Haluamme, että jo pienestä pitäen lapset oppivat, mikä on ruoan tie pellolta pöytään. Haluamme, että ruisleipä, lähiruoka ja liperiläisyys on iloinen asia, josta voi olla ylpeä!” Liperin Leipäpäivässä vieraili noin 6 000 kävijää ja 97 näytteilleasettajaa. Perinteiseen ruisleipäkilpailuun osallistui tänä vuonna 12 leipojaa. Ruisleipäkilpailussa arvioitiin leivän makua, tuoksua, rakennetta ja ulkonäköä. Nyt ensimmäistä kertaa järjestettiin myös lapsille oma Leivän uudet muodot -kilpailu, johon osallistui 11 leipää. Tapahtumassa tehtiin jälleen myös ruoka- ja ravitsemusneuvontaa hyödyntäen Maa- ja kotitalousnaisten tiedotusmateriaalia. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeessa järjestettiin tapahtuma syyskuussa Koivikon Elomarkkinoiden ja Muurikki -lypsykarjanäyttelyn yhteydessä. Tapahtumassa oli Ruokahukka -pöytä ja annettiin vinkkejä siitä, miten ruokahukkaa voi parhaiten torjua. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaiset koordinoivat **Kukkolan tilan toimintaa** Joensuussa. Kukkolan tilalla järjestetään kokouksia, koulutuksia, juhlia sekä Green Care -työhyvinvointi- ja maatilapäiviä. Kesällä Kukkolan museo ja ”ruustinnan kahvio” oli avoinna viitenä päivänä viikossa. Ravintolapalvelut ja ohjelmalvelut toteutetaan joko oman henkilöstön tai yritysverkoston toimesta. Kukkolassa kävi vuoden aikana noin 10 000 vierasta. Kukkolan tilalla käynnistettiin myös Green Care -kuntouttava työtoiminta, jossa on käynyt 7-9 pitkäaikaistyötöntä kaksi kertaa viikossa. Palvelun ostajana on Joensuun kaupunki ja Siun Sote. Vihreää voimaa ammennetaan puutarhassa, metsässä, puulajipuistossa, hevosten, kanojen, kissojen, koiran, kanin, minipossujen ja lampaiden parissa, kotimuseossa, hiljaisessa huoneessa, kodassa, 1800-luvulla rakennetussa kivinavetan salissa ja kuvanveistäjän ateljeessa. Luonnonantimista valmistetaan ruokaa, leivonnaisia ja erilaisia somisteita. Kukkolan kuntouttavassa toiminnassa edistetään psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kognitiivista toimintakykyä. Tavoitteena on arjenhallinta, itsetunnon ja -luottamuksen kohentuminen, sosiaalisten taitojen ja luontosuhteen vahvistuminen sekä työkykyisyyden parantaminen. Toimintakyvyn kasvun sekä stressin ja ahdistuksen vähentymisen myötä myös valmiudet uuden oppimiseen parantuvat. Hyvien tulosten myötä kuntouttavaa työtoimintaa saadaan jatkaa Kukkolan tilalla vuoden 2020 loppuun saakka. Rahoitus: Joensuun kaupunki, Siun Sote.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko valittiin neljännen kerran. Tänä vuonna teemana oli Laita hyvä kiertämään. Pohjois-Karjalassa vuoden maisemateon valitsi maisemaraati. Maisemaraadissa oli mukana Pohjois-Karjalan kylät ry:stä Johanna Junno, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta Mika Pirinen, Sanomalehti Karjalaisesta Helena Tahvanainen, Maaseudun Sivistysliitosta Timo Reko ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitosta Jukka Nykänen sekä Päivi Jokinen Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten. Kilpailuun osallistui viisi maisematekoa eri puolilta maakuntaa. Maisemateot olivat hyvin erilaisia: yksittäisen henkilön tekemistä pienistä teoista kylän pitkäaikaiseen maisemanhoitoon. Maisemaraadissa käytiin vilkasta keskustelua maisemateoista ennen kuin päätös tehtiin. Tänä vuonna raati päätti jakaa Vuoden maisemateon voittajan lisäksi kunniamaininnat neljälle maisemateolle. Pohjois-Karjalan Vuoden maisemateoksi valittiin Ilomantsin Parppeinvaaran maisemanhoitotyöt. Tunnustus myönnettiin Ilomantsin Museosäätiölle yhteistyössä Ilomantsin Matkailuyhdistyksen, Ravintola Parppeinpirtin ja Kalevanpirtti Oy:n kanssa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Elävää maaseutua taajamiin – toimintamallia esiteltiin Kiteen ja Joensuun kaupungille sekä Pohjois-Karjalan kylät ry:lle. Joensuun kaupungin kanssa suunnittelimme aidatonta

laidunnusta. Laidunnus ei kuitenkaan toteutunut alkukesällä sairaustapauksen ja loppukesällä kuivuuden vuoksi. Asiaa oli suunnittelemassa Maa- ja kotitalousnaisten maisema- ja ympäristöasiantuntijan kanssa kaksi kaupunginpuutarhuria, lampuri, paimenkoiraharrastaja sekä paimen. Tänä vuonna 2019 pyritään toteuttamaan uusi aidaton laidunnus -kokeilu, mutta eri paikassa. Myös Kiteen kaupungin maankäyttöpäälliköllä oli kiinnostuneisuutta ja asiaa haluttiin jatkaa. Tänä vuonna tapaaminen laajemmalla porukalla on sovittu huhtikuulle. Pohjois-Karjalan kylät ry:n toiminnanjohtaja vaihtui ja samalla esiteltiin elävää maaseutua taajamiin -toimintamallia myös uudelle ProYritys -hankkeen vastaavalle. Taajamissa ja kuntien yhdentyneissä kirkonkyläkeskuksissa on kyläyhdistyksiä ja lisäksi Pohjois-Karjalan kylät ry on aktiivinen toimija maakunnassa (paljon aktiivikyliä verrattuna muihin maakuntiin). Esimerkiksi kyläkävelyt ovat olleet taajamissa ja ent. kuntakeskuksissa yksi toimintatapa maaseutuympäristöjen esittelemiseksi. ProYritys -hanke kerää yritysverkostoja ja toimii kiinteästi kuntien rahoittamien kehitysyhtiöiden sekä kuntien elinkeinoasiamiesten kanssa. Paimenpalveluiden ja maisematuotteistamisen esille tuominen ja verkottuminen on tärkeää taustatyötä asioiden eteenpäin viemiseksi etenkin tuleviin vuosiin. Yhteenvedo: Vaikuttaa siltä, että uusien asioiden eteneminen vaatii pohdinta-aikaa ja ne etenevät arveltua hitaammin. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitalisaatiota hyödyntävässä neuvonnassa tehtiin video valokuvista aiheena Osaatko lukea maisemaa? Tavoitteena oli tuoda maiseman hyödyntämisen mahdollisuudet esille yritystoiminnassa, kuten hoiva- ja matkailualanyrityksissä, jotka käyttävät Green Care -menetelmiä. Video sijoitettiin Green Care Pohjois-Karjalan Facebook-sivuille, josta sitä on jaettu eri sivustoille. Sillä on ollut runsaasti katselukertoja. Palaute on ollut myönteistä. Suuri hyöty on ollut myös oppia tekemään tietokoneen omalla ilmaisohjelmalla tällainen lyhyt mainosvideo. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maisema- ja ympäristöasiantuntija oli osana Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen palvelutuotteiden ympärille keskittynyttä **vesiryhmää**. Vesiryhmä kokoontui kerran Tikkurilassa ja lisäksi etäyhteydellä. Ryhmässä keskusteltiin vesiin ja rantoihin liittyvistä palveluista ja kuinka niitä voisi tuotteistaa. Muita osanottajia vesiryhmässä oli Varsinais-Suomesta (Terhi Ajosena) ja Oulusta (Riina Rahkila) sekä Leena Lahdenvesi-Korhonen Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksesta.

Sidosryhmätyö on tärkeää asioiden eteenpäin viemiseksi. Maisema- ja ympäristöasiantuntija osallistui ylimatekunnalliseen Ylämaankarja-kyttö-naudanliha -esiselvityshankkeen ohjausryhmään sekä Pohjois-Karjalan kulttuuriympäristön hoidon yhteistyöryhmään.

Asiantuntija-apua annettiin puhelimitse useisiin erilaisiin tilanteisiin maaseutuluontoon liittyen kosteikoista ja valtaojien perkaamisesta talousmetsien laiduntamiseen. Puheluista vain osa johtaa neuvo-palveluihin tai ympäristösopimussuunnitteluun.

Kesän aikana pidettiin YM:n rahoituksella Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa **viisi kyläkävelyä** Vaara-Karjalan valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla (Valtimon Rasimäki, Nurmeksen Ylikylä, Joensuun Heinävaara, Kontiolahden Selkie ja Ilomantsin Sonkaja). Osanottajia tilaisuuksissa oli yhteensä noin 50 henkilöä. Jokaisesta kyläkävelystä tehtiin kylälle raportti kohteista ja hoitotoimenpide-ehdotuksista.

Neuvo-palveluja tehtiin 11 viljelijälle liittyen maatalouden monimuotoisuuteen liittyvään ympäristöneuvontaan. Ympäristösopimuksiin liittyviä **suunnitelmia** tehtiin yhdeksälle viljelijälle tai yhdistykselle.

Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin -hankkeessa pidettiin tapahtuma Kiteellä Koivikon elomarkkinoilla ja Muurikki -lypsykarjanäyttelyn yhteydessä syyskuussa. Yhteistyössä oli Koivikon ohjelmapalvelut ja Maaseudun sivistysliiton 5E - kohti vähähilisiä kyliä-hanke sekä JÄSSI -jätevesihanke. Esillä oli ruokahukka-pöydän vieressä Maaseudun sivistysliiton biohiiletin, jolla hiiletettiin risukkoa. Esiteltiin myös järviruoko, miten se eroaa järvikaislasta ja järvikortteesta. Jaossa oli myös ruovikon käyttöön liittyvää materiaalia mm. viljelijöille suunnattu Ruovikon peltokäyttö-tietokortti. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Ravinnerenki-hankkeessa järjestettiin yhteistyössä Maveplanin PERKUU-hankkeen kanssa Vettä pellolla? -tilaisuudet huhtikuussa 2018. Maisema- ja ympäristöasiantuntija toi esille mm.

järviruo' on käyttöä maanparannusaineena sekä rantalaidunnuksen hyötyjä. Kuudessa tilaisuudessa eri puolilla maakuntaa oli yhteensä 92 osallistujaa. Syksyllä esiteltiin Liperin Riihilahdella valmistuvaa kosteikkaa ja muita valuma-alueelle kohdistuvia toimenpiteitä. Kosteikkotilaisuudessa oli yhteensä kahdeksan osallistujaa.

Luonnosta turvaa -hankkeessa järjestettiin Kontiolahdella kaksi villiyrttiretkä ja sieniretki sekä syksyllä sieninäyttelyitä yhteensä neljään eri tilaisuuteen (Joensuussa sadonkorjuutapahtuma, Kiteen sieninäyttely sekä kurpitsajuhlat Kesälahdella ja Kontiolahdella). Kurpitsajuhlat olivat hankkeen päättäjäiset ja etenkin Kesälahdelle tuli runsaasti hankkeen aikana tapahtumiin osallistuneita. Hankkeessa tehtiin myös selkokielimerkin saaneet sieni- ja villiyrttikortit neuvontatapahtumiin.

Green Care-Green Karelia -hankkeessa pidettiin esitys maiseman hyödyntämisestä kansainvälisille ammattikorkeakoulu-opiskelijoille sekä valmennus Green Care -menetelmiä hyödyntäville yrityksille. Maiseman tuoteistamisen valmennukseen osallistuneille seitsemälle yritykselle/yhteisölle tehtiin myös maisema- ja luontokartoitukset yrityksen omassa käytettävissä olevassaan maisemassaan. Kartoituksen ja vuorovaikutteisen keskustelun tuloksena annettiin yrityksille käynneistä raportit, joiden sisältö vaihteli hyvin paljon riippuen yrittäjien omasta näkökulmasta ja luonto-osaamisesta, yrityksen asiakkaista ja käytössä olevasta luontoympäristöstä.

Lisäksi peltometsäviljelyyn (agroforestry) liittyvässä Euroopan metsäinstituutin AFINET-hanke pypsi metsälaiduntamiseen liittyvän asiantuntijaluennon Joensuussa.

YRITYSPALVELUT

Pohjois-Karjalassa toteutettiin **Portaat yrittäjyyteen -valmennus** syksyllä kolmena iltana (4 tuntia / iltana) ja yhtenä lauantai -päivänä (8 tuntia). Valmennuskokonaisuuteen osallistui 12 aloittavaa yrittäjää. Valmennuksessa osallistujat saivat tietoa, kannustusta sekä vertaistukea yrittäjyyteen. Valmennuksen osiot: Yrittäminen ammattina, suunnittelu ja perustaminen, talouden hallinta, markkinointi ja myynti, johtaminen. Valmennus sai yleisarvosanaksi 4.6 (asteikko 1-5). Valmennukseen osallistuneet kokivat valmennuksen hyvin käytännönläheisenä ja pitivät avoimesta keskusteleavasta ilmapiiristä. Suurin osa valmennukseen osallistuneista on nyt perustanut yrityksen. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Pohjois-Karjalan **Maistuva maaseutu -yritykseksi** valittiin Leipomo Lipstikka / Anna-Mari Mantsinen, joka innostui yrittäjyydestä kymmenen vuotta sitten, kun hän voitti Liperin leipäpäivän Ruisleipäkilpailun. Nimitys julkistettiin Liperin Leipäpäivässä 29.9. Valinnassa oli mukana edustajia MTK:sta, Martoilta ja muista yhdistyksistä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maistuva maaseutu -teemaa on hyödynnetty myös monissa muissa tapahtumissa, jossa on tehty tunnetuksi paikallisia tuotteita kuten Kukkolan Kevätkiekauksessa, Syysatoa Kukkolassa - tapahtumassa, Koivikon Elomarkkinoilla ja paikallisten tuotteiden kauppatapahtumissa, joita järjestettiin vuoden aikana 7. Tapahtumissa paikallisten yrittäjien kanssa tehtiin myös ruoka- ja ravitsemusneuvontaa sekä annettiin vinkkejä ruokahukan torjumiseen. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ajankohtaista juuri nyt ruoka- ja elintarvikealalla -koulutuskiertue yhteistyössä Eviran kanssa oli tarkoitus järjestää teemalla elintarvikealan yrityksen perustaminen 12.4. Joensuussa. Tehtiin aktiivista valmistelu- ja markkinointityötä, mutta viime hetken sairastumisten ja muiden yhteensattumien vuoksi tilaisuus jouduttiin peruuttamaan illalla 11.4. Vielä päivällä tilaisuuteen oli osallistumassa 7 aloittavaa yritystä. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Loppuvuodesta tehtiin **video** yritysten verkostoitumisesta, jota jaettiin Facebookissa ja on näytetty erilaisissa tilaisuuksissa. Videossa tuodaan kuvien ja sanoin esiin sitä, mitä hyötyä yritysverkostoista on ja että me maa- ja kotitalousnaiset olemme apuna verkostojen rakentamisessa, koordinoinnissa ja kehittämisessä. ”Toimivista verkostoista on taloudellista hyötyä, ollaan yhdessä näkyvämpiä, markkinoidaan toinen toistamme, mutta ne ovat myös tärkeitä vertaistuen antajia. Verkostoitumalla onnistumme yhdessä!” Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kaiken kaikkiaan Pohjois-Karjalan Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalveluiden piirissä oli vuonna 2018 noin 350 pohjoiskarjalaista yritystä. Yritykset ovat pääasiallisesti elintarvike-, ravintola-, matkailu- ja hyvinvointisektorilta. Maa- ja kotitalousnaisten koordinoimaan Karelia à la carte -verkostoon kuului 60 yritystä. Yrityspalveluissa keskityttiin liiketoiminnansuunnitteluun, alkavan yrityksen neuvontaan, palvelujen tuotteistamiseen, kiky-neuvon, ravintoarvolaskelmiin ja pakkausmerkintäneuvontaan.

Green Care-Green Karelia-hankkeessa on ollut mukana 80 sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja matkailualan yritystä, joista 17 on aloittavia yrityksiä. Green Care – Vihreä hoiva tarjoaa uusia erikoistumisen mahdollisuuksia. Tavoitteena on ollut valtakunnallisen Green Care -laatu- ja johtamisjärjestelmän käyttöönotto hankkeeseen osallistuvissa pohjoiskarjalaisissa yrityksissä. Hankkeen tuloksena Green Care laatujärjestelmä -yritykset ovat oikeutettuja käyttämään valtakunnallista Green Care LuontoHoiva tai LuontoVoima Laatu-merkkiä, jolla osoitetaan hyvinvointipalveluyritysten tuottamien palveluiden laatu asiakkaille. Kaiken kaikkiaan laatujärjestelmän on ottanut käyttöön 24 yritystä. Green Care Finland ry on nyt myöntänyt viidelle pohjoiskarjalaiselle yritykselle Green Care laatumerkin (3 hoitokotia, 2 päiväkotia). Green Care-Green Karelia-hankkeessa on järjestetty valmennuksia / koulutuksia mm. seuraavista aihealueista: Green Care -laatu- ja johtamisjärjestelmä, Eläinavusteiset menetelmät, luontoavusteiset menetelmät, kuntouttava maatilatoiminta, puutarhaterapia, luonnontuotteet tutuksi, maiseman tuotteistaminen. Hankkeessa on myös ohjattu yrityksiä liiketoiminnan suunnittelussa ja rahoitushakemusten laadinnassa. Palvelupilotteja on toteutettu vuoden aikana kahdeksan yhteistyössä yrittäjien ja palvelujen ostajien kanssa mm. kuntouttava työtoiminta maatilalla ja metsässä, lasten maatilaleiri, metsämietiskelypolku, draamaseikkailu, työhyvinvointipäiviä. Ohjausryhmän lausunnon mukaan: ”Green Care-Green Karelia -hanke on ollut hyvin innovatiivinen ja tehnyt uusia, hyvin konkreettisia toimialan kehittämiseen liittyviä avauksia.” Hankkeeseen osallistuneet yritykset antoivat hankkeen toiminnoille yleisarvosanaksi 4.8 (asteikko 1-5).

Vastuullista proteiinia pöytään -hankkeen tavoitteena on lisätä vastuullisesti tuotetun ja jalostetun proteiinin paikallista hyödyntämistä ruokaketjussa. Hankkeen toimintaan on osallistunut 32 pohjoiskarjalaista yritystä. Mukana on viljelijöitä, jatkojalostajia, ravintoloita, muita ammattikeittäjiä ja kauppvoja. Toteutuksessa yhteistyökumppanina on Turun yliopiston Brahea-keskus.

Vuoden aikana Pohjois-Karjalassa käynnistyi uusien kasviproteiinituotteiden kehittäminen. Hankkeessa keskitytään erityisesti herneen, härkävavun, hampun, tattarin ja pellavan saatavuuden lisäämiseen. Erityisesti paikallisesta härkävavusta on saatu uusia tuotteita kuluttajamarkkinoille, ammattikeittäjille ja leipomoille. Esimerkiksi seuraavia tuotteita on kehitetty: kuorittu härkäpapu kokonaisena, härkäpapuruuhe, -hiutale ja -jauho, härkäpapurieska ja -sämpylä, peruna-härkäpapurösti, härkäpapukasvispihvi, ohrähärkäpapuleipä, härkäpapujäätelö, härkäpapulevite. Hankkeen myötä härkäpapu-myllytuotteita on saatu myyntiin S- ja K-ryhmän marketteihin Joensuun ja Kiteen seudulla, Suoramyynti Aito Tavaraan Liperiin, Reko Lähiruokarenkaaseen ja Makuvankkuri -myymäläautoon. Lisäksi pohjoiskarjalaiset leipomot tekevät ensimmäisiä härkäpapu-leivontakokeiluja. Mm. Kotileipomo Riikonen Oy valmistaa härkäpapurieskaa, joka on jo päässyt Kespron sekä muutamien markettien ja ravintoloiden valikoimiin.

Vuoden aikana järjestettiin yhteistyössä eri toimijoiden ja hankkeiden kanssa 39 monimuotoista tilaisuutta tai tapahtumaa, joihin osallistui yhteensä noin 2 200 henkilöä. Tilaisuuksia on pidetty mm. viljelijöille, yrittäjyyttä suunnitteleville, elintarvikealan yrittäjille, kuntien ruokapalveluille, Karelia à la carte-verkoston yrittäjille, maa- ja kotitalousnaisten ryhmille ja keittiömestareille. Tilaisuuksissa on aktivoitu kasviproteiinituotteiden tuotantoon, kehittämiseen ja käyttöön, testattu tuotteita sekä esitelty hankkeen tarjoamia mahdollisuuksia kehittämistyöhön. Kasviproteiinituotteita on koemarkkinoitu / esitelty myös muutamissa kauppatapahtumissa ja Ruokamaakunta tutuksi -kiertueilla eri puolilla maakuntaa paikallisiin elintarvikkeisiin keskittyvän Makuvankkuri -myymäläauton pysähdyspaikoilla.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Loikkaa liikkeella -kampanjaan liittyen ollaan oltu mukana suunnittelemassa ja markkinoimassa syyskuun Hyvinvointipäivää Kolilla, johon osallistui 52 henkilöä. Yhteistyötä tehtiin MTK Pohjois-Karjalan ja Melan kanssa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Loikkaa liikkeelle -kampanjan myötä paikallisyhdistykset Liperissä, Viinijärvellä, Outokummussa ja Kiteellä järjestivät aktiivisesti tapaamisia, joissa oli mukana liikunnallisuutta, yhdessä tekemistä ja työhyvinvointiin liittyviä toimia. Liperiläiset järjestivät myös retken Etelä-Pohjanmaalle, jossa tapasivat mm. paikallisia maa- ja kotitalousnaisia. Piirikeskus oli mukana matkan suunnittelussa ja markkinoinnissa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vuoden Maa- ja kotitalousnaisen valinta korvattiin tänä vuonna Vuoden Karelia à la carte -yrityksen valinnalla. Valituksi tuli Kontiomehu / Virpi Rötsä-Kiiskinen & Pasi Kiiskinen. Valinta tehtiin 60 Karelia à la carte -verkostoon kuuluvan yrityksen joukosta. Kontiomehu tunnetaan erityisesti alkoholittomista kuohujuomista: lehti-, karpalo-, puolukka- ja mustikkakuohusta. Suuren suosion saanut lehtikuuhu on mustaherukan lehdistä valmistettu, Marskin juomanakin tunnettu, hienostunut juhla juoma. Lehtikuuhun raikkaan maun lähteenä ovat Kiiskisten omalta sukulialta Kontiolahdelta käsin poimitut, keväiset herukanlehdet. Kullankeltainen lehtikuuhu on kerännyt suurta suosiota juoma-arvosteluissa ja noussut arvostetuksi alkoholittomaksi juhla juomaksi. Kontiomehu on viime vuosina kasvanut perheytyksestä 7 henkilöä työllistäväksi yritykseksi. Kesäaikana kausityössä Kiiskisten marjatilalla on noin 20-30 henkilöä. Liikevaihto on kohonnut yli 900 000 euroon. Viime vuonna valmistuneet upouudet toimitilat (800 neliometriä) sijaitsevat Joensuussa Hallbergintiellä. Yrityksen markkina-alue on koko Suomi. Tärkeimpiä myyntikanavia ovat keskusliikkeet (Sok, Kesko), tukkuliikkeet, Alko ja ravintolat. Kontiomehun tuotteissa toteutuvat erinomaisesti Karelia à la carte -arvot: Paikallisuus, karjalaisuus, omaleimaisuus, vieraanvaraisuus ja luonto. Vuoden aikana aloitettiin jo valmistelut, jotta vuonna 2019 valitaan Vuoden Maa- ja kotitalousnainen ja Maan mainio mies. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

VIESTINTÄ

Viestinnässä hyödynnettiin sosiaalista mediaa entistä enemmän. Digitalisaatiota hyödynnettiin viestinnässä ja tehtiin kolme videota: Osaatko lukea maisemaa? Härkäpavun tie pellolta pöytään ja Verkostoitumalla onnistumme yhdessä! Videoita on jaettu useilla eri Facebook-sivuilla.

Kaiken kaikkiaan tehtiin 150 markkinointiin liittyvää toimenpidettä. Koti ja Maaseutu -lehti tehtiin tunnetuksi erilaisissa tapahtumissa, 30 tapahtumaa.

HANKKEET

- Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana:
 - Vastuullista proteiinia pöytään -hanke (Hallinnointi: Pohjois-Karjalan Maa- ja Kotitalousnaiset, ProAgria Pohjois-Karjala. Rahoitus: Pohjois-Karjalan Ely-keskus, Euroopan maaseuturahasto, kunnat)
 - Green Care-Green Karelia -hanke (Hallinnointi: Pohjois-Karjalan Maa- ja Kotitalousnaiset, ProAgria Pohjois-Karjala. Rahoitus: Etelä-Savon Ely-keskus, Euroopan Sosiaalirahasto, yritykset, kunnat)
- Hankkeet, joiden toteutuksessa piirikeskukseen edustaja on ollut mukana:
 - Ruokahukka ruotuun – katse vesistöihin (Hallinnointi: Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Rahoitus: YM- Ravinnekierätyksen kärkihankkeet)
 - Ravinnerenki (Hallinnointi: Savonia amk, Rahoitus: Euroopan maaseuturahasto, ylimatekunnallinen)
 - Luonnosta turvaa (Hallinnointi: Pohjois-Karjalan Martat, Rahoitus: Joensuun seudun Leader ja Keski-Karjalan Jetina)

POHJOIS-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2018

• puheenjohtaja	yrittäjä	Korhonen Teija	Tervo
• varapuheenjohtaja	kotitalousopettaja	Hiltunen, Mervi	Lapinlahti
• jäsen	yrittäjä	Karppinen, Katariina	Lapinlahti
• jäsen	yrittäjä	Liimatainen, Terhi	Vesanto
• jäsen	maatalousyrittäjä	Lind, Pirjo	Kiuruvesi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Luttinen, Sirpa	Vesanto
• jäsen	puutarhuri	Karhu Senja	Suonenjoki
• sihteeri	toiminnanjohtaja	Sulola Heli	Siilinjärvi

Toimihenkilöt 2018

• toiminnanjohtaja	Sulola, Heli
• ruoka- ja elintarvikeasiantuntija	Louna, Sanna (äitiyslomalla 3-12.2018)
• ruoka- ja yritysasiantuntija	Niskanen, Marja
• yritysasiantuntija	Räsänen Marjatta (50% työpanos mkn puolelle)
• maisema-asiantuntija	Jokela Sinikka (80% työaika)
• kv-koordinaattori	Sares, Ilona (100% hanketyöntekijä)
• tuottaja, tiedottaja	Kääriäinen, Jarkko (100% hanketyöntekijä)
• tiedottaja	Smedberg, Jonna (100% hanketyöntekijä, osa-aik.)

Jäsenet, yhdistykset ja toimintaan osallistuneet henkilöt

Pohjois-Savon Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 1523 henkilöä ja yhdistysten määrä 76 kappaletta.

Toimintaan on osallistunut 400 hlö, vapaaehtoisia / talkoolaisia n. 50 hlö. Pelkästään Satoa-tapahtumaan osallistujia oli noin 20 000 hlö, joten tapahtumien kautta toimintaan osallistuu useita kymmeniä tuhansia henkilöitä vuosittain.

TOIMINTA 2018

Vuoden 2018 toiminta on ollut piirikeskuksessa erittäin monipuolista ja aktiivista. Hankkeita oli käynnissä hyvin. Taloudellinen kannattavuus vuoden aikana oli kohtalainen. Kaikilla avaintulosalueilla toteutettiin niin ammatillista kuin järjestöllistä asiantuntijatoimintaa laajasti.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemia ruoka- ja ravitsemusneuvonnan tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin 20 ja niillä tavoitettiin noin 344 osallistujaa. Ruokakursseilla suosittuja aiheita olivat muun muassa kasvisruoka, luonnon villiyrtit, peruna ruoanvalmistuksessa (Pure peruna), kotitekoiset makkarat, raikkaat salaattit, särkikalaherkkupala, edullinen kotiruoka, gluteeniton leivonta ja juhlien kakut. Kurssipaikkoina olivat mm. Iisalmi, Lapinlahti, Kiuruvesi, Pielavesi, Tervo ja Vesanto.

Palaute kurseilta on ollut hyvä. Kiitosta on saanut käytännön läheisyys opetuksessa, hyvät materiaalit ja selkeät ohjeet. Esillä on ollut SAGA tuotteet ruuanvalmistuksessa sekä Ruokahukka on nostettu esille jokaisella kurssilla.

Toimintavuotena osallistuttiin eri tapahtumakokonaisuuksien suunnitteluun ja järjestelytöihin, kuten esimerkiksi valtakunnalliseen kalastuspäivään, Elonkorjuujuhlaan, SATOA- tapahtumiin Kuopiossa, sekä Kalaryssäykseen Kuopiossa.

Ruoka- kahvilapalveluja toteutettiin 5 kertaa, osallistujia oli 1760 henkilöä.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Satoa-tapahtumat Pohjois-Savon Ely-keskus ja yksityinen rahoitus

Digitalisaatiota hyödyntävässä neuvonnassa tehtiin video, jossa tuotiin esille erilaisten kukkojen valmistus. Videon tavoitteena on tuoda esille perinneruokien valmistusta ja niiden merkitystä ruokakulttuurin kehitystyössä nuorille sukupolville. Toinen video käsitteli savolaisen riskan valmistusta. Molempien videoiden tarkoitus on markkinoida ruokakoulutuksia sekä nostaa lähiruuan arvostusta. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Toimintavuonna osallistuttiin Maa- ja kotitalousnaisten järjestämään Ruokahukka ruotuun hankkeeseen erilaisilla toimenpiteillä. Pidimme lapsiperhetapahtumia 2 kpl, joissa kävijämäärä oli 290 henkilöä. Muita ruokahukkatapahtumia oli 3 kpl, joissa kävijämäärä oli 2650. Tilaisuuksissa oli ruokahukkahavainto pöytä sekä itse Ruokahukka oli seikkailemassa. Lisäksi osallistuttiin kahteen Hyppää hyvään kierteseen- rantatapahtumaan yhdessä maisema-asiantuntijan kanssa. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana Mynämäellä järjestettävässä Four seasons tapahtumassa. Tilaisuudessa esittäytyivät Pohjois-Savolainen jälkiruoka mustikkakukko sekä Romanianlaiset jälkiruuat. Tilaisuuteen osallistui 200 vierasta.

Mehuasematoiminta jatkui syksyllä Sorsasalossa. Omenasato jäi kyseisenä vuonna aika pieneksi, joten omenia mehustettiin vain 21 200 kg ja asiakkaita kävi 401 Mehuasematyöhön kuului mehustuksen lisäksi asiakkaiden opastus ja neuvonta mehustukseen ja sadon säilöntään liittyvissä kysymyksissä. Rahoitus: Yksityinen rahoitus

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko -kilpailu

Valtakunnallinen Vuoden maisemateko -kilpailu järjestettiin alueellamme neljännen kerran, tällä kertaa teemalla Laita hyvä kiertämään. Pohjois-Savossa kilpailuun saatiin kolme ehdotusta, joista Vuoden maisemateko tunnustus myönnettiin Maaningan Leppälahden kylällä sijaitsevalle Pekka ja Eija Tenhusen sukutilalle. Tenhuset ovat peruskorjanneet maatilan yli 100 vuotta vanhan, pääosin hirsirunkoisen, kaksikerroksisen, 10 huonetta käsittävän aittarakennuksen. Kunnostustöiden yhteydessä Tenhuset ovat myös tallentaneet maatilan taloustöihin ja maidonkäsittelyyn liittyvää esineistöä. Aitan sijainti on näkyvällä paikalla kylätien varressa, päivitysinventoinnin perusteella valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Teko sisältää runsaasti paikallishistoriaa, kulttuuriperinnettä, tarinoita ja muistoja. Teko on vaatinut perheeltä pitkäjänteisyyttä ja osaamista sekä talkootunteja on kertynyt runsaasti. Vanha, arvokas rakennus pelastettiin seuraaville sukupolville. Maakunnallisen voittajan valitsi raati, johon tänä vuonna kuuluivat kulttuuriympäristöasiantuntija Tapio Laaksonen Pohjois-Savon ELY-keskuksesta, metsänhoitaja Tauno Partanen Hyvölän metsäsäätiöstä sekä Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisista puheenjohtaja Teija Korhonen ja maisemasuunnittelun asiantuntija Sinikka Jokela. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hyppää hyvän kierteseen -teemalla pidettiin kolme infoa sidosryhmille, joissa mukana oli kunnan edustajia. Tilaisuudet toteutettiin yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa. Infoissa esiteltiin MKN maiseman suunnittelupalveluita mm. vieraslajiongelman torjuntamahdollisuuksia ja avoimien taajama-alueiden kartoitus- ja hoitomahdollisuuksia. Yhteistyötä jatketaan. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitalisaatiota hyödyntäen tehtiin video vieraslajeista. Videossa keskityttiin jättipalsamiin ja jättiputkeen, jotka ovat ongelmallisimpia vieraskasvilajeja Pohjois-Savossa. Video on tukemassa v. 2019 Vuoden maisematekoa, jonka teemana on Suuret suomalaiset vieraslajitalkoot. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maisemasuunnittelun asiantuntija osallistui työryhmiin mm. Pohjois-Savon kulttuuriympäristötyöryhmään ja Pohjois-Savon maisema- ja rakennettu kulttuuriympäristöselvitys -työryhmään. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tarkoituksena oli järjestää maisemanhoitoon ja ruokaan liittyvä opinto- ja virkistäytymismatka Kainuuseen. Matka ei kuitenkaan toteutunut, koska osallistujamäärä jäi vähäiseksi. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yksityinen raha

Maisemasuunnittelun asiantuntijatehtävissä vuonna 2018 tehtiin viljelijöille ympäristösopimussuunnitelmia 8 kpl. NEUVO 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmä mahdollisti tilojen maiseman ja luonnonhoidon kartoitukset, joita tehtiin 12 kpl.

Toimintavuonna osallistuttiin Maa- ja kotitalousnaisten järjestämään Ruokahukka ruotuun, katse vesistöihin -hankkeeseen erilaisilla toimenpiteillä. Maisema-asiantuntija osallistui muiden sidosryhmien kanssa kolmeen rantatapahtumaan teemalla Hyppää hyvän kierteeseen. Kahdessa tapahtumassa oli mukana myös MKN ruoka-asiantuntija. Rantatapahtumissa oli noin 740 osallistujaa. Rahoitus: MKNK/ympäristöministeriö

Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa -hankkeessa on kartoitettu potentiaalisia tai jo toimivia pohjoissavolaisia yrityksiä, jotka ovat kiinnostuneita maisema-, kulttuuri- ja luontoarvojen hyödyntämisestä yritystoiminnassaan. Kiinnostuneet yritykset ovat olleet pieniä, mutta usein yrityksissä tulee esille uudet tuotteet ja innovatiivisuus yhdistettynä luonnon rauhan tarjoamaan elämukseen. Yrityksiä on koottu yhteen kehittämissyhmiksi, joissa on selvitetty mahdollisuuksia uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Laajempi yritysten toiminta ja tuotetarjonta yhteiseksi hyödyksi on tavoite. Tuotteistamiselle ja maiseman/luonnon tarinallistamiselle on tarvetta. Yritysten mahdollisuuksien ja arvojen kartoituksia v. 2018 on tehty 32 kpl. Erilaisia pajatyöskentelyjä ja kehittämissyhmä on ollut 7 kpl, joissa osallistujia on ollut noin 104 kpl. Rahoitus: Pohjois-Savon Ely-keskus

YRITYSPALVELUT

Toimintavuotena on annettu aloittavien sekä toimivien yrittäjien neuvontaa ja tiedottamista Pohjois-Savon alueella. Myös yrityksen omavalvontasuunnitelmien teossa on autettu yrittäjiä. Toimintavuoden aikana on tehty tiivistä yhteistyötä alueen kehittäjätahojen kanssa. Koko Pohjois-Savon alueella on oltu mukana seudullisten yrityspalvelujen kehittämisessä. Yhteistyötä on tehty myös tapaamalla sidosryhmäkumppaneita Iisalmissa, Suonenjoella, Vesannolla, Tervossa, Varkaudessa, Kiuruvedellä ja Sonkajärvellä. Tärkeimmät sidosryhmäkumppanit, joiden kanssa töitä yritysneuvonnan kehittämiseksi on tehty, ovat olleet Pohjois-Savon ELY-keskus, Leader-ryhmät: Veturi ry, Kalakukko ry, Mansikka ry, Savon Yrittäjät, kuntien elinkeinopalvelut, maaseutuhallinto, alueen uusyrityskeskukset sekä TE-palvelut.

Portaat yrittäjäksi-koulutus

Vuoden aikana järjestimme kaksi Portaat yrittäjäksi-koulutusta, jotka molemmat oli suunnattu osuuskuntayrittäjiksi aikoville. Toiseen koulutukseen osallistui 10 osuuskuntayrittäjäksi aikovaa ja toiseen 12 osuuskuntayrittäjäksi aikovaa. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Ajankohtaista ruoka-alalla

Ajankohtaista ruoka-alalla tilaisuus järjestettiin Lapinlahdella 8.2. Mukana oli 20 yrittäjää kuulemassa ajankohtaisista asioista ruoka-alalta. Tapahtumaa pidettiin hyvänä, koska yrittäjät voivat kysyä suoraan Eviran edustajilta ajankohtaisia mieltä askarruttavia asioita. Luennoitsijat olivat hyviä ja selkeäsanaisia. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Maistuva maaseutu

Maistuva maaseutu tilaisuus pidettiin Iisalmissa 8.9. Mukana oli 30 lähiruuan tuottajaa. Mukana yhteistyössä oli Iisalmen kaupunki. Kävijöitä oli 2000 ihmistä. Tilaisuudella oli merkittävä vaikutus lähiruuan tunnetuksi tekemiseen sekä maaseudun palvelujen esiintuomisella. Samalla markkinoitiin Osta tilalta päiviä, joiden organisoimisella oli Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisilla merkittävä rooli. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Osta tilalta päivä

Osta tilalta päivän järjestelyt ovat olleet maa- ja kotitalousnaisten vastuulla Pohjois-Savossa. Pohjois-Savosta saatiin mukaan 7 tilaa. Kävijämäärät vaihtelivat 50-500 henkilöä/ tila, (keskimäärin 200 hlö / tila). Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitalisaatiota hyödyntävässä neuvonnassa tehtiin videokooste liikkuvasta kuvasta sekä still-kuvista. Videossa tuotiin esille MKN yrityspalveluita ja maaseudun yritystoimintaa Pohjois-Savossa. Videon tavoitteena on tuoda esille pienyritysten toimintaa ja maaseudun mikroyrityksille toteutettavia yrityspalveluita sekä alueemme tapahtumia, joihin yrityksiä on kannustettu mukaan tai oltu yrittäjien kumppanina tuomassa yrityksiä esille. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lisäksi on osallistuttu **YritysSuomi** alueen työryhmiin eri sidosryhmien kanssa. Tätä kautta on tehty tunnetuksi ja näkyväksi maa- ja kotitalousnaisten toimintaa.

Valtakunnalliseen lähiruokakoordinaatiotyöryhmän kokouksiin on osallistuttu 3 kertaa
Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Toimintavuoden aikana on järjestetty hygieniakoulutusta ja -testausta alueellamme 7 kertaa, osallistujia 26. Lisäksi on järjestetty hygieniosaamiskoulutusta 20 henkilölle.

Aloittaville yrittäjille on annettu starttirahalausuntoja TE-toimiston pyynnöstä alueella 11 kpl. Yrityksille on annettu erilaisia asiantuntijapalveluita aloittavista yrittäjistä toimiviin yrittäjiin. Asiantuntijapalveluita on annettu mm. liiketoimintasuunnitelmien laatimisessa, tulosenusteissa, investointien kannattavuuden arvioinnissa sekä avustettu investointihakemuksissa yhteensä 12 kertaa. Vähintään maatilayrityksen yhteyteen muuta liiketoimintaa suunnittelevia on palveltu Neuvo 2020-palvelun kautta, näitä maatilayrityksiä on ollut kuluneen vuoden aikana 13 kpl. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, yksityisrahoitus, Pohjois-Savon Ely-Keskus

RuokaSavo ja Premium –hankkeiden toimintaa jatkettiin vuoden 2018 aikana aktiivisesti. Toiminnan pohja ja perusta ovat Pohjois-Savon vahva perusmaatalous ja siitä kumpuavat laadukkaat elintarvikkeet. Yksi hankkeen tavoitteista on ruokamaakunnan aseman vahvistaminen paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Hankkeessa on järjestetty mm. ruokafestivaaleja, joissa osallistuvien yritysten on pitänyt täyttää lähiruuan tai lähipalvelun kriteerit. Satoa-tapahtumiin on osallistunut 30 yritystä ja kävijämäärä on ollut noin 20 000 henkilöä. Hankkeessa on haettu ja saatu Kuopion alueelle yhteistyökumppaneiden kanssa European Region of Gastronomy-status ja valmisteltu kokonaisuuteen kuuluvaa juhluvuotta 2020-2021 Kuopion alueelle. Rahoitus: Pohjois-Savon Ely-Keskus

Vuoden aikana haettiin ja saatiin ProYritys-hanke, jonka pääasiallinen tarkoitus on koota yrityksistä yritysryhmähankkeita. Hankkeen toimintaa käynnistettiin loppuvuodesta ja oltiin yhteydessä sidosryhmiin, mutta varsinaisten toimenpiteiden aloitus on vuonna 2019.
Rahoitus: Pohjois-Savon Ely-Keskus

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Hyvinvointipäivä

Suhteet sujuviksi hyvinvointitilaisuus pidettiin Pohjois-Savossa 4.10 Tahkovuorella. Osallistujia oli 120 henkilöä. Maa- ja kotitalousnaisilla oli Terveelliset välipalat maatilalla teema, jossa esiteltiin ja

maistatettiin erilaisia hyviä välipala- ja eväsvaihtoehtoja. Syntyi paljon keskustelua hyvästä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä hyvinvointiin ja jaksamiseen.

Vuoden maa- ja kotitalousnaisten valinta

Järjestimme Pohjois-Savossa Vuoden maa- ja kotitalousnainen –valinnan. Ehdokkaita tuli 3. Vuoden maa- ja kotitalousnaisen valintakokous pidettiin Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisten johtokunnan kesken lokakuussa. Valintaraatiin osallistuivat ne johtokuntalaiset, jotka eivät olleet tuoneet omia ehdokkaitaan esille. Lisäksi jäävättiin Pirjo Lind valintaraadista, koska hän oli itse ehdokkaana. Valinta tehtiin sähköpostiaänestyksen perusteella. Vuoden 2018 Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin edustajakokouksessa Pirjo Lind Kiuruvedeltä. Hän edistää ahkerasti Kiuruvedellä yhdistyksen toimintaa sekä edistää maa- ja kotitalousnaisten tunnettuutta niin alueellaan kuin koko maakunnassa.

Pidimme keväällä jäsenyhdistystemme luottamushenkilöille koulutuksen jäsenrekisterin käytöstä, paikalla oli yksi osallistuja. Koulutukseen oli mahdollista osallistua etänä ja koulutus nauhoitettiin. Nauhoitettua linkkiä on ollut mahdollista saada kuunneltavaksi, sitä on erikseen tilattu 6 kertaa. Kävimme useissa jäsenyhdistystemme kokouksissa ja tapahtumissa kertomassa toiminnasta ja keskustelemassa ajankohtaisista asioista eri puolilla Pohjois-Savoa. Kannustimme ja aktivoimme yhdistystemme jäseniä toimintaan. Järjestimme ohjelmallisen edustajakokouksen syksyllä jäsenistöllemme Pielavedellä, paikalla oli noin 30 henkilöä.

Maa- ja kotitalousnaiset olivat aktiivisesti järjestämässä maakunnallista Naisen ääni tilaisuutta Kuopiossa 8.3. Mukana oli 50 osallistujaa. Mukana oli myös Riitta Ahtiaisen kirjoitus maaseudun naisen elämästä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

VIESTINTÄ

Sähköinen viestintä

Piirikeskuksen Facebook-sivu (www.facebook.com/epmkn) päivittyy pari kertaa viikossa, ja tykkääjiä oli vuoden 2018 lopussa noin 450. Paikallisyhdistyksemme tiedottavat paljon omista alueellisista tapahtumista Facebookin kautta. Pohjois-Savosta löytyy yli kymmenen facebook-sivustoa tai ryhmää, jossa jäsenyhdistyksemme tiedottavat.

Ylläpidämme jäsenistömme sähköpostilistaa omassa jäsenrekisterissämme, ja lähetämme sähköisen jäsenkirjeemme kaikille sähköpostilistan henkilöille noin kerran kuussa, vuoden 2018 aikana jäsenkirjeitä lähti 10 kappaletta. Viestimme eri tapahtumista jäsenillemme erillisinä sähköposteina 15 kertaa sekä paperisena jäsenkirjeenä yhdistystemme puheenjohtajille ja sihteereille kerran vuoden 2018 aikana. Tapahtumia markkinoimme säännöllisesti maa- ja kotitalousnaisten internetsivuilla. Lähetämme uusille jäsenillemme tervetuloa jäseneksi-kirjeen sekä esitteet toiminnastamme.

Printtimedia ja tapahtumat

Piirikeskus lähettää materiaalia ProAgria Itä-Suomen jäsenasiakaslehteen, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Juttuja tehdään ajankohtaisista aiheista, lisäksi lehdessä julkaistaan maa- ja kotitalousnaisten tapahtumakalenteri sekä mainoksia eri tapahtumistamme. Pidämme aktiivisesti yhteyttä maakunnan toimittajiin, ja asiantuntijamme ovatkin päässeet hyvin esille sekä maakuntaradiossa että -lehdissä ja paikallislehdissä alueellisten tapahtumien kautta.

Tilaisuuksissa on jaettu tietoa Koti ja maaseutu –lehestä, hankittu lisää tilaajia sekä pidetty lehden numeroita myynnissä. Kurssimme ja tapahtumamme ovat yleensä omien jäsentemme lisäksi kaikille avoimia, joten mainostamme tapahtumiamme tasaisesti myös maakuntamme sekä paikallislehdissämme. Tapahtumamme ovat esillä sekä mainoksissa että tapahtumat-palstoilla. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

HANKKEET

1. Piirikeskus vastuullisena toteuttajana:
 - RuokaSavo- hanke (Pohjois-Savon Ely-Keskus)
 - Premium-hanke (Pohjois-Savon Ely-Keskus)
 - Kulttuurimaisemasta elinvoimaa –hanke (Pohjois-Savon Ely-Keskus)
 - ProYritys-hanke (Pohjois-Savon Ely-Keskus)

2. Piirikeskus ollut mukana toteuttamassa:
 - Rannat kuntoon – toimintamalli kylien ja asukkaiden käyttöön (MKNK, rahoittajana YM)
 - Ruokahukka Ruotuun (MKNK)
 - Hyppää hyvän kierteeseen (MKNK)

Liite 1. Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöinä vuonna 2018 toimineet
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

Hellstedt Mirja, toiminnanjohtaja, päätoimittaja
 Elttula Tiina, talous- ja hallintopäällikkö (12.8.2018 saakka)
 Hiltunen Sanna, kehityspäällikkö
 Jääskeläinen Sari, talous- ja hallintopäällikkö (15.10.2018 alkaen)
 Lahdenvesi-Korhonen Leena, kehitysjohtaja, maiseman- ja luonnonhoidon palvelut
 Lehtonen Tuula, toimituspäällikkö, Koti ja maaseutu -lehti (1.3.2018 alkaen)
 Pethman Katja, kehityspäällikkö, ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta
 Tolonen Kaisa, harjoittelija 1.10. alkaen (3 pv/vko)
 Velin Helena, järjestöpäällikkö
 Väisänen Kirsi, toimituspäällikkö, Koti ja maaseutu -lehti (20.3.2018 saakka)

Etelä-Pohjanmaan piirikeskus

Jaskari Terhi, toiminnanjohtaja
 Asunmaa Asta, asiantuntija: ruoka, kotitalous
 Asunmaa Riikka, maisemasuunnittelija
 Turpeinen Marika, maisemasuunnittelija
 Koivuluoma Jaana, harjoittelija
 Mäki-Laurosela, Minna, harjoittelija

Etelä-Savon piirikeskus

Mutka-Paintola Kirsi, toiminnanjohtaja, yritysasiantuntija
 Korhonen Suvi, yritysasiantuntija (toimivapaalla 1.11.–31.12.2018)
 Kukkonen Mervi, ruoka-asiantuntija
 Puustjärvi Eeva, maisema- ja ympäristöasiantuntija (1.11.2018 saakka)
 Ryhänen Saara, maisema- ja ympäristöasiantuntija

Etelä-Suomen piirikeskus

Alén Karita, toiminnanjohtaja (31.7.2018 saakka)
 Ahro Jutta, maisema-asiantuntija
 Hirvonen Auli, maisema-asiantuntija
 Koski Katriina, maisema-asiantuntija
 Kunnaala Jenni, ruoka-asiantuntija ja järjestöpäällikkö
 Lento-Kemppi Sanna, yritysasiantuntija (vt. toiminnanjohtaja 1.8.–31.12.2018)
 Malin Suvi, ruoka-asiantuntija
 Nokkonen Satu, ruoka-asiantuntija
 Penttilä Outi, ruoka- ja yritysasiantuntija
 Söyrinki Riikka, maisema-asiantuntija (lyhennetty työaika (75%) 1.1.–31.12.2018)
 Veteli Hannele, ruoka-asiantuntija

Kainuun piirikeskus

Pikkarainen Marjatta, toiminnanjohtaja
 Haverinen Matti, yritysasiantuntija (31.3.2018 saakka)
 Hietakangas, Henna, hanketyöntekijä (24.9.2018 alkaen)
 Hypén Soili, erityisasiantuntija, yrityspalvelut
 Juntunen Arja, luonnontuoteasiantuntija (30.9.2018 saakka)
 Kurkinen, Arja, ruoka- ja elintarvikeasiantuntija (1.9.2018 alkaen)
 Köngäs Marika, elintarvikeasiantuntija (6.11.2018 asti poissaolevana)
 Lindgren Mariko, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija (31.10.2018 asti)
 Matila, Kaisa, hanketyöntekijä (2.5.–20.8.2018, 25.–28.9.2018)
 Meriläinen, Anu, yritysasiantuntija (11.6.2018 alkaen)
 Misikangas, Liisa, hanke- ja kesätyöntekijä (2.5.–30.9.2018)
 Ronkainen Merja, markkinointi- ja järjestösihteeri (30.11.2018 asti)
 Valutie Viivi, ruoka- ja ravitsemusasiantuntija (31.5.2018 asti, 14.6.2018)

Keski-Pohjanmaan piirikeskus

Karhula Pia, toiminnanjohtaja (7.4.2018 saakka)
 Nisula, Ritva-Liisa, vt. toiminnanjohtaja (8.4.–12.8.2018)
 Varila, Kirsi, toiminnanjohtaja (13.8.2018 alkaen)

Höglund Jaana, asiantuntija, maisema- ja ympäristöasiantuntija (30.9.2018 saakka)
Saukko Auli, Kruununvuodintalon emäntä, asiantuntija, ruoka ja ravitseminen, (31.7.2018 saakka)

Keski-Suomen piirikeskus

Kivimäki Eeva-Liisa, toiminnanjohtaja
Jousimäki, Katariina, hankevetäjä
Koskela Kirsi, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija (9.4.–30.11.2018)
Neuvonen Eeva-Liisa, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija (1.12.2018 alkaen)
Pummila Mirja, elintarvike- ja yritysasiintuntija
Salonen Paula, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija (1.5.2018 alkaen vanhempainvapaalle)

Lapin piirikeskus

Kokko, Jonna, puheenjohtaja (21.10.2018 alkaen)
Kuusela Taina, puheenjohtaja (21.10.2018 saakka)

Länsi-Suomen piirikeskus

Willman Maija, toiminnanjohtaja
Ajosenpää Terhi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Haapala Sanna, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija (vanhempainvapaalla)
Kari Anna, ruoka-asiantuntija
Kylänpää Janita, ruoka-asiantuntija
Kyyrä Henna, ruoka-asiantuntija (vanhempainvapaalla)
Mäenpää Mari, ruoka- ja yritysasiintuntija
Salminen Katri, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Wallin Kaisu, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Ylikännö Leena, yritys- ja ruoka-asiantuntija

Oulun piirikeskus

Tausta-Ojala Maija-Liisa, toiminnanjohtaja
Hellström Kalle, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Hiltunen Soila, elintarvike- ja yritysasiintuntija
Keränen Arja, yritysasiintuntija
Kokko Tuula, yritysasiintuntija
Lahdenperä Helena, ruoka- ja kotitalousasiintuntija (30.6.2018 saakka)
Mahosenaho Taimi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Myllykangas Kaisa, ruoka-asiantuntija
Ojalehto Maija, elintarvikeasiintuntija
Rahkila Riina, projektipäällikkö
Satomaa Maarit, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Talvitie Merja, projektipäällikkö

Pohjois-Karjalan piirikeskus

Rinnekarri Johanna, toiminnanjohtaja
Jokinen Päivi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Timonen Airi, ruoka- ja elintarvikeasiintuntija

Pohjois-Savon piirikeskus

Sulola Heli, toiminnanjohtaja
Jokela Sinikka, maisema-asiantuntija
Kääriäinen Jouko, tuottaja, tiedottaja
Louna Sanna, ruoka- ja elintarvikeasiintuntija (äitiyslomalla 03/2018 alkaen)
Niskanen Marja, ruoka- ja yritysasiintuntija
Räsänen Marjatta, yritysasiintuntija (50%:n työpanos)
Sares Ilona, kv-koordinaattori
Smedberg, Jonna, tiedottaja

Liite 2. Toimintatilastot

Taulukko 1. Jäsenet, toimintayksiköt, henkilövuodet 2018

	Maa- ja kotitalousnaisia	Maa- ja kotitalousseuroja, yhdistyksiä	Henkilötyövuodet piirikeskuksissa ja Keskuksessa
Etelä-Pohjanmaa	4 680	181	4
Etelä-Savo	2 609	112	4,66
Etelä-Suomi	7 365	268	11,05
Kainuu	833	37	5,6
Keski-Pohjanmaa	2 300	76	2,2
Keski-Suomi	632	49	3,8
Lappi	600	33	0,15
Länsi-Suomi	4 077	108	7,4
Oulu	4 154	297	11,91
Pohjois-Karjala	1 245	15	4
Pohjois-Savo	1 507	76	5,5
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus			6,74
Yhteensä	30 002	1 252	67,01

Taulukko 2. Koulutus ja muu osaamisen kehittäminen (opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella tehty työ)

	Kampanjat ja tapahtumat		KOULUTUS JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN								Elintarvike- ja alkoholilain-säädäntöön liittyvät palvelut		Opintomatkat		Yhteensä	
			Ruoka ja ravitsemus		Maiseman- ja luonnonhoito		Yrityspalvelut		Yhteisöllisyys							
	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat
Etelä-Pohjanmaa	2	232	15	184	4	12	11	164	6	55	23	257			61	904
Etelä-Savo	10	264	30	488	1	68	3	36	1	51					45	907
Etelä-Suomi	16	8 055	68	1 006	89	500	5	80	5	90	24	132			207	9 863
Kainuu	15	1 425	12	141	3	35	2	10	3	87					35	1 698
Keski-Pohjanmaa	2	400	12	139	2	4	3	75	11	300	12	99	1	44	43	1 061
Keski-Suomi	21	2 226	9	75	1	8	4	152	3	65	23	33	2	71	63	2 630
Lappi	5	250	2	30	1	15	2	50	8	700					18	1 045
Länsi-Suomi	9	1 488	35	532	22	101	11	91	6	360	2	6	2	92	87	2 670
Oulu	54	3 767	58	1 303	10	105	9	64	2	113	28	271	4	105	165	5 728
Pohjois-Karjala	11	190	6	360	2	789	7	437	3	75					29	1 851
Pohjois-Savo	4	2 010	20	344			60	4 042	5	209	1	20			90	6 625
Yhteensä	149	20 307	267	4 602	135	1 637	117	5 201	53	2 105	113	818	9	312	843	34 982

Taulukko 3. Koulutus ja muu osaamisen kehittäminen (Muu kuin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella tehty työ)

	Kampanjat ja tapahtumat		KOULUTUS JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN								Elintarvike- ja alkoholilain-säädäntöön liittyvät palvelut		Opintomatkat		Yhteensä	
			Ruoka ja ravitseminen		Maiseman- ja luonnonhoito		Yrityspalvelut		Yhteisöllisyys							
	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat
Etelä-Pohjanmaa			3	34	5	68			6	55			2	36	16	193
Etelä-Savo			14	1 115	36	1 554	13	110	9	15	4	27	3	50	79	2 871
Etelä-Suomi	32	2 869	51	1 873			28	255			2	30			113	5 027
Kainuu	21	633			11	150	4	56					1	4	37	843
Keski-Pohjanmaa			129	3 083	8	16							1	20	138	3 119
Keski-Suomi	25	2 054	7	110	2	32	13	154			20	20	4	71	71	2 441
Lappi																
Länsi-Suomi	51	5 197	27	1 628	44	489			1	14					123	7 328
Oulu	11	939	3	254	26	54	53	225	18	100	8	9	2	27	121	1 608
Pohjois-Karjala	41	2 695			17	130	22	411					2	29	82	3 265
Pohjois-Savo	6	4 800			7	104	10	65	5	209	7	27			35	5 205
Yhteensä	187	19 187	234	8 097	156	2 597	143	1 276	39	393	41	113	15	237	815	31 900

Taulukko 4. Palvelumyynti 2018

	Ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palvelut	Tapahtumien ruoka- ja kahvipalvelut		Kyläkävelyt, talkoot	Maiseman- ja luonnonhoidon kartoitus	Maiseman- ja luonnonhoidon suunnittelu	Neuvo 2020	Ympäristösopimus-suunnittelut	Laatu- palvelut	Matkailu- alan tuote- kehitys	Mark- kinoinnin kehittäminen	Ruoka- ja elin- tarvikke- alantuote- kehitys- palvelut	Yritys- palve- lut	Järjestö- ja sidos- ryhmätyöt	Yhteensä
	Kpl	Kpl	Annoksia	Kpl	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl
Etelä- Pohjanmaa	15	1	1 250		5	51	13	4						12	101
Etelä-Savo						1	18	2					4		25
Etelä-Suomi	72	453	7 880	2	6	7	52	26	2			3	5		628
Kainuu					1	3	1	6		1		1	2		15
Keski- Pohjanmaa	7	91	2 495		2			11	4			1	5	11	132
Keski-Suomi		5	10 625			4	15	2	20		2	1	3	12	64
Lappi	2					15								2	19
Länsi-Suomi	99	1	400	1	2	14	11	8	2			1	11	9	159
Oulu	1	3			2	1	17	7	26				9	2	68
Pohjois-Karjala		6	490	5			20	9	3			1	52	3	99
Pohjois-Savo	2	5	1 760				13	8					33	9	70
Yhteensä	198	565	24 900	8	18	96	160	83	57	1	2	8	124	60	1 380

Taulukko 5. Piirikeskusten hankkeet 2018

Hankkeet	Kpl	HTV
Koulutus- ja tiedonvälityshankkeita	20	9,58
Yhteistyöhankkeita	15	2,12
Maaseudun palveluiden ja kylien kehittämishankkeita	15	11,44
YHTEENSÄ	50	23,14

Hankkeiden tuloksia	Kpl	Osallistujia
Koulutuspäiviä	252,3	1131
Julkaistu materiaali	116	
Tuettujen infotilaisuuksien määrä	223	6 000
Tuettujen esittelytilaisuuksien määrä	91	4 912
Kehitetyt uudet tuotteet ja menetelmät	49	35
Yritysten yhteisten uusien palveluiden määrä	26	30
Mukana olevien yritysten määrä	624	
Mukanan olevien muiden toimijoiden määrä		860
Parantuneista palveluista hyötyvän maaseutuväestön määrä		33 557

Vuonna 2018 piirikeskuksessa toteutetut hankkeet:

Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana

- Järjestöhanke, Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran säätiö.
- Villiruoka valuutaksi, Leader Suupohja.
- Uhma – Uhanalainen maaseudun luonto hoitoon yhteistyöllä, Maaseuturahasto.
- Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Ravinnepiika -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Luonnonyrteistä bisnestä
- Maisematarinoita
- Maisemahelmiä Pokon alueella
- Maisemahelmiä Pirkanhelmen alueella
- Maisemahelmiä Kantrin alueella
- Maisemapolkuja
- Seitsemän veljeksien reitillä
- Rannat kuntoon. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
- ProYritys Kainuu II -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus
- Kuituhamppua Kainuusta -esisevityshanke, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus
- Luonnosta lautaselle -koulutushanke (LUOLA)
- Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ-hanke
- Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille 1.4.-31.12.2018
- Avaimet Maisemaan
- Matkaillen kylillä
- Matkailun tiedonvälityshanke Varsinais-Suomessa
- Mushroom road
- Uutta ruokaa Pohjolasta – Ny Mat från Arctic, Interreg Nord, Lapin liitto, yksityisrahoitus
- Pohjoinen ruoka ja matkailu – Arctic Food and Travel, Pohjois-Pohjanmaan Ely, Maaseuturahasto, kunnat, yksityisrahoitus
- Haja-asutusalueiden jätevesihanke, Ympäristöministeriö

MAA- JA KOTITALOUSNAISET

- VYYHTI II Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan –kehittämishanke, Pohjois- Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
- Oulun Seudun BiotalousLeader -kiertue, Oulun Seudun Leader ry, Maaseuturahasto
- NorsuBiomassa, Nouseva Rannikkoseutu ry, Leader-ryhmä, Maaseuturahasto
- Vieraskasvit hallintaan – haitallisten vieraslajien hallintaan ja torjuntaan liittyvien prosessien ja innovaatioiden kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Eakr
- Niittyheinä ja kissankello, Museovirasto
- Vastuullista proteiinia pöytään -hanke
- Green Care-Green Karelia -hanke
- Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa – uusia palveluja ja elinvoimaa
- RuokaSavo Premium
- ProYritys

Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut hankepartnerina

- Ruokahukka ruotuun - katse vesistöihin, Ympäristöministeriö. Vastuullinen hankepartneri Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry.
- Kolmen vyyhti, Maaseuturahasto. Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry.
- Pohjanmaan ravinneratas, Maaseuturahasto. Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry
- ProYritys -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- ProKasvu -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Byrokratian hyödyntäminen maatalan/maaseutuyrityksen toiminnassa ja johtamisessa -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Länsi-Savon elintarvikkeiden kehittäjät -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Peltohavainto – ravinnekiertoa ja peltoviljelyn uusia avauksia, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Mikkeli – Puumala Georeitti -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- HELMI - maaseutumatkailuyrittäjän vastuullinen toimintatapa
- GreenCare Lab - Luontolähtöisten palvelujen kehittäminen ja testaus
- Future Crops
- TehtäväZ
- Parasta pöytään Pirkanmaalta – Lähiruokaa jokaiseen päivään
- Elina Kaakkois-Suomi Yhteistyöllä Kilpailukykyä
- Sesonkimatkailua maaseudulle –yritysryhmähanke
- Ympäri, Pirkanmaan maatalousympäristön haasteet
- Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina
- PALMA – Palvelumuotoilulla uutta liiketoimintaa
- MAISA – Maisema arvo, maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke
- Lumovoimaa! Luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteeksi
- Avaimet maisemaan
- Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry.
- Pohjanmaan ravinneratas, Maaseuturahasto. Vastuullinen hankepartneri Pohjanmaan vesi- ja ympäristö ry
- Parasta pöytään Pirkanmaalta – Lähiruokaa jokaiseen päivään
- Elina Kaakkois-Suomi Yhteistyöllä Kilpailukykyä
- Sesonkimatkailua maaseudulle –yritysryhmähanke
- Ympäri, Pirkanmaan maatalousympäristön haasteet
- Lumovoimaa! Luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteeksi
- Avaimet maisemaan
- Uhma – Uhanalainen maaseudun luonto hoitoon
- Ravinneratas
- YritysAgro II, Pohjois-Pohjanmaan Ely, Maaseuturahasto
- Maasta markkinoille, Pohjois-Pohjanmaan Ely, maaseuturahasto
- LuotuKasvuun, vastuu osatoteutuksesta Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijoilla, Pohjois-Pohjanmaan Ely keskus, maaseuturahasto
- MiniEines, vastuu osatoteutuksesta Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijoilla, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, maaseuturahasto
- Ravinnerenki (Hallinnointi: Savonia amk, Rahoitus: Euroopan maaseuturahasto, ylimatekunnallinen)
- Luonnosta turvaa (Hallinnointi: Pohjois-Karjalan Martat, Rahoitus: Joensuun seudun Leader ja Keski-Karjalan Jetina)

Taulukko 6. Paikallistasolla yhteisöllisyyden vahvistaminen ja järjestötoiminta

Yhteisöllinen toiminta				
	Tapahtumia kpl	Osallistujia hlö	Talkootyö- tunnit h	Annoksia
Kokoukset	1 534	16 693	39 522	
Virkistys, kokoontumiset, liikunta, retket	3 011	44 897	24 996	
Kurssit	341	5 273	2 728	
Opintoretket	100	1 402	2 300	
Näyttelyt, myyjäiset	357	73 710	13 813	
Muonitus	1 889		30 603	137 369
Muut talkoot	952		10 864	
Naisvoimaa-päivä	17	831	255	
Impin-päivä	114	1 591	1 026	
Yhteensä	5 474	144 397	84 640	
			Talkootyö- tunnit, h	Vuokraus- kertoja
Astioiden vuokraus			2 060	1 300
	Tapahtumia kpl	Osallistujia hlö	Talkootyö- tunnit h	
Järjestökampanjat				
Hukkapöydät	48	6 959		
Muuta ruokahukkatapahtumat	13	682		
Loikkaa liikkeelle -liikuntakisa		1 280		
Kinkkutemppu		185 000		
Yhteensä	61	193 921		